

“**ကိုးကွယ်အားထားရာ**”

. . **ဟူသည်**

(**နာထသုတ္တန်တရားဒေသနာတော်**)

ပထမတွဲ

ဖားအောက်တောရဆရာတော်



နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပထမတွဲ - မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

နိဒါန်းကဏ္ဍ - အကြောင်းပြစာတမ်းလွှာ	၀
အခန်း (၁) အနာထမရဏပိုင်း	၁
ဓမ္မဇောတိတော်၌ လာရုံသော အနာထမရဏ	၂
ဆတ္တပါဏိလုလင်	၈
အင်္ဂါ လေးပါး	၉
(၁) မပြုစုတတ်ခြင်း	၁၀
(၂) သေရည်သေရက် မသောက်တတ်ခြင်း	၂၀
(၃) မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ခြင်း	၂၂
(၄) မည်သူ့ကိုမျှ မမုန်းတတ်ခြင်း	၂၄
အဓမ္မဇောတိ၌ လာရုံသော အနာထမရဏ	၂၅
လက္ခဏာသံယုတ်	၂၈
အပရာပရိယဝေဒနီယကံ	၄၇
အခန်း (၂) သနာထဝိဟာရီပိုင်း	၄၉
နာထတရား (၁၀) ပါး	၄၉
ပထမ နာထတရား - သီလရှိခြင်း	၄၉
အရှင်ဥပသေန၏ လျှောက်ထားချက်	၅၁
အာစာရ နှင့် အနာစာရ	၅၈
ဂေါစရ နှင့် အဂေါစရ	၆၀
သကုဏ္ဍိသုတ္တန်	၆၄
စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၆၇
ကုမ္မောပမသုတ္တန်	၆၈
မက္ကဋ္ဌသုတ္တန်	၇၃
ရူပိယသိက္ခာပုဒ်	၈၀
အပ်စပ်သောနည်းဖြင့် အလှူခံယူခွင့်	၈၃

သမ္မဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊

သမ္မရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ။

သမ္မရတိ ဓမ္မရတိ ဇိနာတိ၊

တဏှာက္ခယော သမ္မဒုက္ခံ ဇိနာတိ။

ဒါနအားလုံးကို ဓမ္မဒါနက အောင်နိုင်၏။

အရသာအားလုံးကို တရားအရသာက အောင်နိုင်၏။

ဓမ္မလျော်ဖွယ်အားလုံးကို တရား၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။

ဒုက္ခအားလုံးကို တဏှာကုန်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။

ခိရံ တိဋ္ဌတု သဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မေ ဟောန္တု သဂါရဝါ။

ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်သည်

အခွန်ရှည်စွာ တည်ပါစေသတည်း။

သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြပါစေကုန်သတည်း။

“ဓမ္မဒါန”

ဤကျမ်းစာကို ဓမ္မဒါနအဖြစ်

မည်သူမဆို ကူးယူခွင့် ပုံနှိပ်ခွင့် ရှိသည်။

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
မင်္ဂလာသက္ကရာဇ်	၈၄
သီလ၏ အကျိုးဂုဏ်အင်အာနိသင်	၈၉
ဒုတိယ နာထတရား = ဗဟုသုတရှိခြင်း	၉၀
ဗဟုသုတ (၂) မျိုး	၉၁
အတ္တဟူသည် . . , ကာရဏဟူသည် . .	၉၂
ဒုက္ခသစ္စာ	၉၃
သမုဒယသစ္စာ	၉၄
တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ လာရှိသော သမုဒယသစ္စာ	၉၅
မိခိုအားထားရာ နာထတရား ဖြစ်နိုင်ပါသလား?	၉၇
အင်္ဂါ (၉) တန်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ တရားတော်	၉၉
သောတာပန်ဂတသုတ္တန်ကောက်နုတ်ချက်	၁၀၀
တတိယ နာထတရား = ကလျာဏမိတ္တရှိခြင်း	၁၀၃
ကလျာဏမိတ္တသုတ္တန်	၁၀၃
ကလျာဏမိတ္တဟူသည်	၁၀၈
ကလျာဏမိတ္တ ပညာရှိတို့၏ သဘော	၁၀၉
စတုတ္ထ နာထတရား = ဆုံးမလွယ်ကူခြင်း	၁၁၀
အရှင်ရာဟုလာ	၁၁၀
ပဉ္စမ နာထတရား = ကူညီရိုင်းပင်းမှုရှိခြင်း	၁၁၇
ဆဋ္ဌ နာထတရား = တရားကို မြတ်နိုးခြင်း	၁၁၈
အဘိဓမ္မာကို ပယ်သူ	၁၁၉
ဝေသာရဇူဏ်တော်မြတ် (၄) ပါး	၁၂၀
ဘုရားရှင်တို့၏ စကားတော်ဟူသည်	၁၂၅
အာသဝက္ခယသုတ္တန်	၁၂၇
သတ္တမ နာထတရား = လုံ့လဝီရိယရှိခြင်း	၁၂၉
အဋ္ဌမ နာထတရား = ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း	၁၃၂
ဥပမိ လေးဖြာ	၁၃၅

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
နဝမ နာထတရား = သတိရှိခြင်း	၁၃၈
ဒသမမြောက် နာထတရား = ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာရှိခြင်း	၁၄၂
ဒေသနာတော်နိဂုံး	၁၄၄
အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဈာန် နှင့် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်	၁၄၅
အခန်း (၃) သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း	၁၄၇
သစ္စသံယုတ် - သမာဓိသုတ္တန်	၁၄၇
ပညာရောင် = ဉာဏ်ရောင်	၁၅၀
အဓိစိတ္တသုတ္တန် ခေါ် နိမိတ္တသုတ္တန်	၁၅၀
ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကို တွေ့မြင်နိုင်သည်	၁၅၇
ဉာဏ်ရောင် လေးမျိုး	၁၅၉
သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်	၁၆၂
အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၆၅
နိမိတ်ကို မကစားပါနှင့်	၁၆၉
အာနာပါနနိမိတ် အမျိုးမျိုး	၁၇၄
ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်	၁၇၆
ဣန္ဒြေငါးပါးတို့ကို ညီမျှအောင်ကျင့်ပုံ	၁၈၀
သတိ-သတိ-သတိ	၁၈၆
ဗောဇ္ဈင် (၇) ပါး ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ	၁၈၈
သမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏ ထူးခြားချက်	၁၉၀
အလွန်ရနိုင်ခဲ့သောအရာ	၁၉၂
ပထမဈာန်သမာဓိသို့	၁၉၄
ပထမဈာန်၏ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး	၁၉၅
ဝသီဘော် ငါးတန်	၁၉၆
မနောဒွါရ = ဘဝင်မနောအကြည်	၁၉၆
ပရိသုဒ္ဓ - ပရိယောဒါတ - ပဘဿရ	၁၉၇
ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ	၁၉၉

ဃ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဒုတိယဈာန်သို့	၂၀၁
တတိယဈာန်သို့	၂၀၃
စတုတ္ထဈာန်သို့	၂၀၅
ဝေဒနာကို ပယ်စဉ်	၂၀၆
စတုတ္ထဈာန်၏ ထူးခြားသော မှတ်ကျောက်	၂၀၆
(၃၂) ကောဋ္ဌာသသို့	၂၁၀
လမ်းသုံးသွယ်	၂၁၁
ဝဏ္ဏကသိုဏ်း = အရောင်ကသိုဏ်း	၂၁၃
ဩဒါတကသိုဏ်း = အဖြူရောင်ကသိုဏ်း	၂၁၆
ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး	၂၁၉
စတုတ္ထနည်း - ဈာန် (၄) ပါး	၂၂၀
ပဉ္စကနည်း - ဈာန် (၅) ပါး	၂၂၀
နီလကသိုဏ်း စသည်သို့	၂၂၁
ပထဝီကသိုဏ်း = မြေကသိုဏ်း	၂၂၅
အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း	၂၃၀
တေဇောကသိုဏ်း = မီးကသိုဏ်း	၂၃၂
ဝါယောကသိုဏ်း = လေကသိုဏ်း	၂၃၅
အာလောကကသိုဏ်း = အလင်းရောင်ကသိုဏ်း	၂၃၇
အာကာသကသိုဏ်း = ကောင်းကင်ကသိုဏ်း	၂၃၉
အရူပါဝစရဈာန်ပိုင်း	၂၄၃
အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်	၂၄၃
ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်	၂၄၇
အာကိဉ္စာယတနဈာန်	၂၄၉
နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်	၂၅၁
မှတ်သားဖွယ်ရာ အကွရာစဉ်အညွှန်း	၂၅၅



ပြုံးပြုံးကလေးနှင့် သေနိုင်အောင်

■ နာထတရား (၁၀)ပါးလုံးနှင့် ပြည့်စုံအောင်

ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို
အပတ်တကုတ် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နိုင်သဖြင့်
အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်
ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာတရားကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ရှားနိုင်သည့်
သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့တိုင်အောင် ،
ထို့ထက်အလွန် ကျင့်နိုင်သဖြင့် . .
သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်၊
အနာဂါမိ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့တိုင်အောင်
ဆိုက်ရောက်ပြီးသူတို့ကား . .
ရတနာ သုံးတန်၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရား စသည်တို့အပေါ်၌
လုံးဝ သံသယ မရှိဘဲ သေခါနီးကာလဝယ်
ပြုံးပြုံးကလေးနှင့် ဘဝကို အဆုံးသတ်နိုင်သူတို့ ဖြစ်ကြ၏။

■ မိမိကိုယ်ကို မိမိ

ချစ်မြတ်နိုးသူတိုင်း သနားကြင်နာသူတိုင်းသည်
ဤကဲ့သို့ . .
ပြုံးပြုံးကလေးနှင့် သေနိုင်အောင် စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သည့်
စွမ်းအင် အပြည့်အဝရှိသော
နာထတရား (၁၀)ပါးတို့ကို
ပအိုမိ မနာပိ မသေမိ (အချိန်မီ . .)
မိမိသန္တာန်၌ ပြည့်စုံလာအောင်
ကြိုးစားအားထုတ်ထားသင့်ပေသည်။

နိဒါနကထာ - အကြောင်းပြဇာတမ်းလွှာ

တစ်ချိန် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ မင်းဆရာဖြစ်သော ဇာဏုသောဏီပုဏ္ဏား-
ကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရားနှင့်အတူ ဝမ်းမြောက်
ဝမ်းသာ နှုတ်ဆက်စကား ပြောဆို၏။ ဝမ်းမြောက်ဖွယ် အမှတ်ရဖွယ်စကားကို
ပြောဆိုပြီးဆုံးစေပြီး၍ တစ်ခုသော နေရာ၌ ထိုင်လျက် မြတ်စွာဘုရားအား
ဤစကားကို လျှောက်ထား၏။

အရှင်ဂေါတမ... “သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်ပါလျက် သေခြင်းမှ
မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သော သူမည်သည် မရှိနိုင်”ဟု
တပည့်တော်သည် ဤသို့ ဝါဒ ရှိပါသည်။ ဤသို့ အယူ ရှိပါသည် - ဟု
လျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား... သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက်
သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော သူလည်း ရှိ၏။
ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား... သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ
မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သော သူလည်း ရှိ၏။

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား... သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက်
သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော သူဟူသည်
အဘယ်နည်း?

၈ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် ကာမဂုဏ်တို့၌ မကင်းသော တပ်မက်မှု (= ရာဂ) ရှိ၏။ မကင်းသော လိုလားတောင့်တမှု (= ဆန္ဒ) ရှိ၏။ မကင်းသော ချစ်မြတ်နိုးခြင်း (= ပေမ) ရှိ၏။ မကင်းသော မွတ်သိပ် ဆာလောင်ခြင်း (= ပိပါသ) ရှိ၏။ မကင်းသော ပူပန်ခြင်း (= ပရိဋ္ဌာဟ) ရှိ၏။ မကင်းသော တွယ်တာမှု (= တဏှာ) ရှိ၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ သေလောက်သော ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကာမဂုဏ်တို့သည် ငါ့ကို ဧကန်စွန့်ခွာသွားကြလိမ့်မည်၊ ငါသည်လည်း ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကာမဂုဏ်တို့ကို စွန့်ခွာသွားရပေတော့အံ့” ဟု စိတ်အကြံ ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် စိုးရိမ် ပူဆွေး၏။ စိတ် ပင်ပန်း နွမ်းနယ်၏။ ငိုကြွေး၏။ ရင်ဘတ်စည်တီး မြည်တမ်း၏။ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘော ရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၁)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား — ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်၌ မကင်းသော တပ်မက်မှု (= ရာဂ) ရှိ၏။ မကင်းသော လိုလားတောင့်တမှု (= ဆန္ဒ) ရှိ၏။ မကင်းသော ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း (= ပေမ) ရှိ၏။ မကင်းသော မွတ်သိပ်ခြင်း (= ပိပါသ) ရှိ၏။ မကင်းသော ပူပန်ခြင်း (= ပရိဋ္ဌာဟ) ရှိ၏။ မကင်းသော တွယ်တာမှု (= တဏှာ) ရှိ၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ငါ၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် ငါ့ကို ဧကန်စွန့်ခွာသွားလိမ့်မည်၊ ငါသည်လည်း ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ငါ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွန့်ခွာသွားရပေတော့အံ့” ဟု စိတ်အကြံ ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် စိုးရိမ် ပူဆွေး၏။ စိတ် ပင်ပန်း နွမ်းနယ်၏။ ငိုကြွေး၏။ ရင်ဘတ်စည်တီး မြည်တမ်း၏။ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘော

ရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၂)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် အားကိုးထိုက်သည့် ကောင်းမှုကို မပြုလုပ်ရသေး ဖြစ်နေ၏။ အားကိုးထိုက်သည့် ကုသိုလ်ကို မပြုစု မပျိုးထောင်ရသေး ဖြစ်နေ၏။ ကြောက်မက်ဖွယ် သံသရာဘေးမှ တားမြစ်ရေး ကုသိုလ်ကို မဆည်းပူးရသေး ဖြစ်နေ၏။ မကောင်းမှုကိုကား ပြုပြီး ဖြစ်နေ၏။ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုကိုကား ပြုပြီး ဖြစ်နေ၏။ ညစ်နွမ်းမှု (= အကုသိုလ်)ကိုကား ပြုပြီး ဖြစ်နေ၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား - “ငါသည် အားကိုးထိုက်သည့် ကောင်းမှုကို မပြုမိလေစွတကား၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကုသိုလ်ကို မပြုမိလေစွတကား၊ ကြောက်မက်ဖွယ် သံသရာဘေးမှ တားမြစ်ရေး ကုသိုလ်ကို မပြုမိလေစွတကား၊ မကောင်းမှုကို ပြုမိခဲ့ပြီတကား၊ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုကို ပြုမိခဲ့ပြီတကား၊ ညစ်နွမ်းမှု (= အကုသိုလ်)ကို ပြုမိခဲ့ပြီတကား။ အချင်းတို့ . . . အားကိုးထိုက်သည့် ကောင်းမှုကို မပြုရသေးသော၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကုသိုလ်ကို မပြုရသေးသော၊ ကြောက်မက်ဖွယ် သံသရာဘေးမှ တားမြစ်ရေးကို မပြုရသေးသော၊ မကောင်းမှုကို ပြုပြီးဖြစ်နေသော၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို ပြုပြီးဖြစ်နေသော၊ ညစ်နွမ်းမှု (= အကုသိုလ်)ကို ပြုပြီး ဖြစ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လားရောက်ရာ ဒုဂ္ဂတိသို့ ဘဝနောင်ခါ ငါ လားရောက်ရပေတော့အံ့တကား” - ဟု ဤသို့ စိတ်အကြံ ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် စိုးရိမ် ပူဆွေး၏။ စိတ် ပင်ပန်း နွမ်းနယ်၏။ ငိုကြွေး၏။ ရင်ဘတ်စည်တီး မြည်တမ်း၏။ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၃)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - ဤလောက၌

၉ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အချို့သောသူသည် သူတော်ကောင်းတရား၌ ယုံမှား၏။ မဝေခွဲနိုင်၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချခြင်းသို့ မရောက်နိုင်။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “စင်စစ် ငါသည် သူတော်ကောင်းတရား၌ ယုံမှားခဲ့စွတကား၊ မဝေခွဲနိုင်ခဲ့စွတကား၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်ခဲ့စွတကား” ဟု ဤသို့ စိတ်အကြံ ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် စိုးရိမ် ပူဆွေး၏။ စိတ် ပင်ပန်း နွမ်းနယ်၏။ ငိုကြွေး၏။ ရင်ဘတ်စည်တီး မြည်တမ်း၏။ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘော ရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၄)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ ကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သော သူတို့သည် ဤ (၄)မျိုးတို့တည်း။

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သော သူဟူသည် အဘယ်နည်း?

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် . . ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်မှု (= ရာဂ) ကင်း၏။ လိုလားတောင့်တမှု (= ဆန္ဒ) ကင်း၏။ ချစ်မြတ်နိုးခြင်း (= ပေမ) ကင်း၏။ မွတ်သိပ်ခြင်း (= ပိပိသ) ကင်း၏။ ပူပန်ခြင်း (= ပရိဋ္ဌာဟ) ကင်း၏။ တွယ်တာမှု (= တဏှာ) ကင်း၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကာမဂုဏ်တို့သည် ငါ့ကို ဧကန် စွန့်ခွာသွားကြလိမ့်မည်။ ငါသည်လည်း ချစ်ခင် မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကာမဂုဏ်တို့ကို စွန့်ခွာသွားရပေတော့အံ့” ဟု စိတ်အကြံ မဖြစ်။ ထိုသူသည် မစိုးရိမ် မပူဆွေး၊ စိတ် မပင်ပန်း

မန္တမ်းနယ်၊ မငိုကြွေး၊ ရင်ဘတ်စည်တီး မမြည်တမ်း၊ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ မရောက်။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၁)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ တပ်မက်မှု (= ရာဂ) ကင်း၏၊ လိုလား-တောင့်တမှု (= ဆန္ဒ) ကင်း၏၊ ချစ်မြတ်နိုးခြင်း (= ပေမ) ကင်း၏၊ မွတ်သိပ်ခြင်း (= ပိပါသ) ကင်း၏၊ ပူပန်ခြင်း (= ပရိဋ္ဌာဟ) ကင်း၏၊ တွယ်တာမှု (= တဏှာ) ကင်း၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး သည် ကျရောက်လာ၏။ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ငါ၏ခန္ဓာကိုယ်သည် ငါ့ကို ဧကန် စွန့်ခွာသွားလိမ့်မည်၊ ငါသည်လည်း ချစ်ခင်မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွန့်ခွာသွားရပေတော့အံ့” ဟု ဤသို့ စိတ်အကြံ မဖြစ်။ ထိုသူ သည် မစိုးရိမ် မပူဆွေး၊ စိတ် မပင်ပန်း မန္တမ်းနယ်၊ မငိုကြွေး၊ ရင်ဘတ်စည်တီး မမြည်တမ်း၊ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ မရောက်။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့် ခြင်းသို့ မရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၂)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - ဤလောက၌ အချို့သောသူသည် မကောင်းမှုကို မပြု၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို မပြု၊ ညစ်နွမ်းမှု (= အကုသိုလ်) ကို မပြု၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကောင်းမှုကို ပြုပြီး ဖြစ်၏၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကုသိုလ်ကို ပြုပြီး ဖြစ်၏။ ကြောက်မက်ဖွယ် သံသရာဘေးမှ တားမြစ်ရေးကို ပြုပြီး ဖြစ်၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ (သေလောက်-သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “ငါသည် မကောင်းမှုကို မပြုမိခဲ့စွတကား၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို မပြုမိခဲ့စွတကား၊ ညစ်နွမ်းမှု (= အကုသိုလ်) ကို မပြုမိခဲ့စွတကား၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကောင်းမှု

၉ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

ကို ပြုပြီး ဖြစ်ပေ၏။ အားကိုးထိုက်သည့် ကုသိုလ်ကို ပြုပြီးဖြစ်ပေ၏။ ကြောက်-
မက်ဖွယ် သံသရာဘေးမှ တားမြစ်ရေးကို ပြုပြီး ဖြစ်ပေ၏။ အချင်းတို့ . . .
စင်စစ် မကောင်းမှုကို မပြုမိသော၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို မပြုမိသော၊
ညစ်နွမ်းမှု (= အကုသိုလ်)ကို မပြုမိသော၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကောင်းမှုကို
ပြုပြီးဖြစ်သော၊ အားကိုးထိုက်သည့် ကုသိုလ်ကို ပြုပြီးဖြစ်သော၊ ကြောက်-
မက်ဖွယ် သံသရာဘေးမှ တားမြစ်ရေးကို ပြုပြီးဖြစ်သော သူတို့၏ လားရောက်
ရာ သုဂတိဘုံဘဝသို့ ဘဝနောင်ခါ ငါ လားရောက်ရပေတော့အံ့တကား”
ဟု ဤသို့ စိတ်အကြံ ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် မစိုးရိမ် မပူဆွေး၊ စိတ် မပင်ပန်း
မနွမ်းနယ်၊ မငိုကြွေး၊ ရင်ဘတ်စည်တီး မမြည်တမ်း၊ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့
မရောက်။ ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက်
သေခြင်းမှ မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သော သူဟူသည်
ဤသူပင်တည်း။ (၃)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - ဤလောက၌
အချို့သောသူသည် သူတော်ကောင်းတရား၌ ယုံမှားမှု မရှိ၊ ဝေခွဲနိုင်၏။
ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်၏။ ထိုသူသို့ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော ရောဂါ
အနာ တစ်မျိုးမျိုးသည် ကျရောက်လာ၏။ (သေလောက်သော) ပြင်းပြသော
ရောဂါ အနာ တစ်မျိုးမျိုး ကျရောက်သူအား “ငါသည် စင်စစ် သူတော်ကောင်း
တရား၌ ယုံမှားမှု မရှိ၊ ဝေခွဲနိုင်၏။ ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်၏” ဟု ဤသို့ စိတ်အကြံ
ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် မစိုးရိမ် မပူဆွေး၊ စိတ် မပင်ပန်း မနွမ်းနယ်၊ မငိုကြွေး၊
ရင်ဘတ်စည်တီး မမြည်တမ်း၊ ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းသို့ မရောက်။ ဒါယကာ
တော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက် သေခြင်းမှ မကြောက်
သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သော သူဟူသည် ဤသူပင်တည်း။ (၄)

ဒါယကာတော် ပုဏ္ဏား . . . သေခြင်းသဘောရှိသည် ဖြစ်လျက်
သေခြင်းမှ မကြောက်သော၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ မရောက်သောသူတို့သည် ဤ
(၄)မျိုးတို့တည်း - ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (အံ၊ ၁၄၉၃-၄၉၅။)

ဤကား အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် စတုက္ကနိပါတ်၌ လာရှိသော **အဘယသုတ္တန်** ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတ္တန်တွင် သေခြင်းမှ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်သူ ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုး၊ မကြောက်ရွံ့ မထိတ်လန့်သူ ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုး - ပေါင်း ပုဂ္ဂိုလ် (၈)မျိုးတို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ထိုတွင် ပထမအုပ်စု ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုးတို့ကား ကိုးကွယ်အားထားရမည့် နာထတရား ထင်ရှား မရှိကြသည့်အတွက် ငိုပွဲဆင်ကာ **“မဲ့သေ” သေရသည့်** ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဒုတိယအုပ်စု ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးတို့ကား ကိုးကွယ် အားထားရမည့် နာထတရား ထင်ရှား ရှိကြသည့်အတွက် **“ပြုံးသေ” သေရသည့်** ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ပထမအုပ်စု **“မဲ့သေ” သေရသည့်ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုး**တို့တွင် နံပါတ် (၁) ပုဂ္ဂိုလ် ကား မိမိပိုင်ဆိုင်သည့် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုတို့ အပေါ်၌ မခွဲရက် မခွာနိုင်အောင် တွယ်တာမက်မောမှု အားကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ နံပါတ် (၂) ပုဂ္ဂိုလ်ကား မိမိ ခန္ဓာကိုယ်ကို မှန်တကြည့်ကြည့်ဖြင့် အလွန်မက်မောသူ ဖြစ်၏။ မခွဲရက် မခွာနိုင်သူ မခွဲရက် မခွာချင်သူ ဖြစ်၏။ တကယ်တမ်း ခွဲရတော့မည့်အခါ၌ အလွန် စိတ်ထိခိုက်ကာ ငိုပွဲဆင်ကာ သေပွဲဝင်ရသူတို့ ဖြစ်ကြ၏။ နံပါတ် (၃) ပုဂ္ဂိုလ်ကား မကောင်းမှု အကုသိုလ် ဒုစရိုက်တွေကို လက်သွက်သွက်ဖြင့် စုဆောင်း ရှာဖွေထားပြီးသူ ဖြစ်၏။ သေခါနီးကာလဝယ် ထိုအကုသိုလ်ကံတို့၏ စွမ်းအင်ကြောင့် ဒုဂ္ဂတိဘုံဘဝသို့ သွားရတော့မည့် မကောင်းသည့် အာရုံနိမိတ်တို့သည် - ညနေချမ်းအခါ တောင်၏ အရှေ့ဘက်ခြမ်း၌ တောင်အရိပ်တို့သည် တွဲလောင်းကျနေသကဲ့သို့ - ထိုသူ၏ သန္တာန်ဝယ် တွဲလဲဆွဲနေကြကုန်၏။ ထိုမကောင်းသည့် အာရုံနိမိတ်တို့ကို တွန်းဖယ်၍ မရနိုင်တော့ဘဲ ငိုပွဲဆင်ကာ သေပွဲဝင်ရသူ ဖြစ်၏။ ဤကျမ်းစာ စာမျက်နှာ (၂၉)စသည်တို့၌ တင်ပြထားသော လက္ခဏာသံယုတ်၌ လာရှိ သော ပြိတ္တာတို့ကဲ့သို့ သေခါနီးကာလဝယ် မကောင်းသည့် အာရုံနိမိတ်တို့ ထင်လာသူများ ဖြစ်ကြ၏။ နံပါတ် (၄) ပုဂ္ဂိုလ်ကား - ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်၊ သံသရာ၏ ရှေ့အစွန်း (= အတိတ်ဘဝ)

၄ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ”.. ဟူသည် (ပထမတွဲ)

သံသရာ၏ နောက်အစွန်း (= အနာဂတ်ဘဝ), သံသရာ၏ရှေ့အစွန်း နောက်အစွန်း (= အတိတ် အနာဂတ်ဘဝ), ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်မှု (= ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒ်) သဘောတရား - ဤ (၈)ဌာနတည်းဟူသော ယုံကြည်ထိုက်သည့် သူတော်ကောင်းတရားတို့၌ ယုံမှားသံသယ ရှိနေ၏။ သင်သိ ကျင့်သိတို့ဖြင့် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် “မှန်ကန်ပါသည်” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်သူ ဖြစ်၏။ သေခါနီး ကာလ အားကိုးဆုပ်ကိုင်ရမည့် တရား မရှိသဖြင့် တရားလက်လွတ်ကာ ငိုပွဲဆင်၍ သေပွဲဝင်ရသူပင် ဖြစ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုးတို့ကား ကိုးကွယ်အားထားရမည့် နာထတရား ထင်ရှား မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးရသူတို့ ဖြစ်ကြ၏။

တစ်ဖန် ဒုတိယအုပ်စု “ပြုံးသေ” သေရသည့် ပုဂ္ဂိုလ် (၄)မျိုးတို့တွင် နံပါတ် (၁) ပုဂ္ဂိုလ်ကား မိမိပိုင်ဆိုင်သည့် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့အပေါ်၌၊ နံပါတ် (၂) ပုဂ္ဂိုလ်ကား မိမိခန္ဓာကိုယ်အပေါ်၌ တပ်မက်တွယ်တာမှု မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးရသူတို့တည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ယင်းရာဂဦးဆောင်သည့် အကုသိုလ်တရားတို့ကို -

- ၁။ တဒင်္ဂပဟာန်
- ၂။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်
- ၃။ သမုစ္ဆေဒပဟာန် -

ဟူသော ပဟာန် သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပယ်ရှားထားနိုင်သူတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဝိပဿနာဘာဝနာသည် ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်၏။ ဝိပဿနာဘာဝနာကို စီးဖြန်းနေခိုက် ကွယ်လွန်သွားခဲ့လျှင် ယင်းဝိပဿနာက ရာဂနှင့်တကွသော ကိလေသာကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ရှားထားသဖြင့် ထိုအချိန်အခါတွင် မိမိ ပိုင်ဆိုင်သည့် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုအပေါ်၌ လည်းကောင်း၊ မိမိ ခန္ဓာကိုယ်အပေါ်၌လည်းကောင်း တွယ်တာမက်မောမှု မရှိဘဲ ဘဝကို အဆုံးသတ်နိုင်သဖြင့် ပြုံးပြီးကလေးနှင့် သေရသူ တစ်ဦး ဖြစ်၏။

ဈာန်သမာဓိများကလည်း ရာဂနှင့် တကွသော ကိလေသာတို့ကို ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သဖြင့် ဈာန်ကို ဝင်စားကာ ဘဝကို အဆုံးသတ်နိုင်လျှင်လည်း ပြုံးပြုံးကလေးနှင့်ပင် သေနိုင်သူ ဖြစ်၏။

အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ကား ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ အမြစ်ပြတ် ပယ်ရှားနိုင်သဖြင့် အကယ်၍ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်အထိ ဆိုက်ရောက်သူ ဖြစ်ခဲ့ပါမူ ထိုသူတော်ကောင်းကား တွယ်တာမက်မောမှု အားလုံး ကင်းပြတ်ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းပြီးဖြစ်သဖြင့် အပြုံးကြီးပြုံးကာ ဘဝကို သို့မဟုတ် သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်နိုင်သည့်သူပင် ဖြစ်ပေသည်။

တတိယမြောက်ပုဂ္ဂိုလ်ကား မကောင်းမှုဟူသမျှမှ ဝေးစွာ ရှောင်၍ ကိုးကွယ်အားထားရမည့် ကုသိုလ်တရား (= နာထတရား)တို့ကို အောင်အောင် မြင်မြင် ဆည်းပူးစုဆောင်းထားပြီးသူ ဖြစ်၏။ အားကိုးထိုက်သည့် ကိုးကွယ် အားထားရမည့် နာထတရားတွေ ထင်ရှား ရှိနေသည့်အတွက် သေခါနီး ကာလဝယ် ကောင်းသည့်အာရုံနိမိတ်တို့သာ ထင်လာကြသဖြင့် ပြုံးပြုံးကလေးနှင့် ဘဝကို အဆုံးသတ်နိုင်သူ ဖြစ်၏။

စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်ကား အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိရေးအတွက် ဆရာသမားတို့အထံ၌ ရှေးဦးစွာ ဒုက္ခသစ္စာ အမည်ရသည့် ရုပ်တရား နာမ်တရား၊ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် အကြောင်းတရားတို့ကို တစ်နည်းဆိုရသော် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု (= ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်) သဘောတရားတို့ကို ကျင့်စဉ်နှင့် တကွ သင်ယူ၏။ ယင်း ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို သင်သိအနေဖြင့် သိအောင် ဆရာသမားတို့အထံ၌ သင်ယူပြီးသည့်အခါ ကျင့်သိအနေဖြင့် တကယ်လက်တွေ့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ထားပြီးသူသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ နာမ်နှင့် ရုပ်ကို ပိုင်းခြားသိတတ်သည့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် အကြောင်းတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သည့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို

၁၁ ♦ “**ကိုးကွယ်အားထားရာ**” . . **ဟူသည် (ပထမစဉ်)**

ရရှိထားပြီးသူဟု ဆိုလို၏။ နာထတရား (၁၀)ပါးတို့တွင် ဒုတိယ နာထတရား နှင့် ပြည့်စုံသူပင်တည်း။ ယင်း နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် တို့က ရတနာ သုံးတန်, ကံ-ကံ၏အကျိုးတရား စသည်တို့အပေါ်၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာတရားကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ရှား ထားနိုင်၏။

တစ်ဖန် ယင်းစတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်မှာ ထို နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်မျှတွင် ရပ်တန့်မနေဘဲ ထိုမှ တစ်ဆင့်တက်ကာ နာထတရား (၁၀)ပါး လုံးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပတ်တကုတ် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နိုင်သဖြင့် အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာတရားကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ရှားနိုင်သည့် သောတာပတ္တိမဂ် ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်ပြီးသူသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ထက်အလွန် ကျင့်နိုင်သဖြင့် သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်, အနာဂါမိ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့တိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်ပြီးသူသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ရတနာ သုံးတန်, ကံ-ကံ၏အကျိုးတရား စသည်တို့အပေါ်၌ လုံးဝ သံသယ မရှိဘဲ သေခါနီးကာလဝယ် ကောင်းသော အာရုံနိမိတ်တို့ကိုသာ ရင်ဝယ် ပိုက်ထွေးလျက် မိမိတို့ ပွားများထားပြီးသည့် တရားတို့ကိုသာ နှလုံးသွင်းလျက် ပြီးပြီးကလေးနှင့် ဘဝကို အဆုံးသတ်နိုင်သူတို့ ဖြစ်ကြ၏။

မိမိကိုယ်ကို မိမိ ချစ်မြတ်နိုးသူတိုင်း သနားကြင်နာသူတိုင်းသည် ဤကဲ့သို့ ပြီးပြီးကလေးနှင့် သေနိုင်အောင် စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သည့် စွမ်းအင် အပြည့် အဝ ရှိသော ကိုးကွယ်အားထားရမည့် နာထတရား (၁၀)ပါးတို့ကို မအိုမီ မနာမီ မသေမီ အချိန်မီ မိမိသန္တာန်၌ ပြည့်စုံလာအောင် ကြိုးစားအားထုတ် ထားသင့်ပေသည်။ ယင်းနာထတရား (၁၀)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်လိုသူတို့အတွက် ရည်ရွယ်လျက် ဤကျမ်းစာတွင်

- ၁။ **အနာထမရဏပိုင်း**
- ၂။ **သနာထဝိဟာရီပိုင်း**

၃။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၄။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၅။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၆။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း

၇။ ဝိပဿနာပိုင်း - ဟု

ဤသို့လျှင် အပိုင်း (၇)ပိုင်း ခွဲခြားကာ နာထတရား (၁၀)ပါးတို့နှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေထိုင်နိုင်သည့် သနာထဝိဟာရီပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်အောင် မည်သို့ မည်ပုံ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ရမည်ဟူသည့် ပွားများအားထုတ် ပုံ အစီအစဉ် အရပ်ရပ်ကို အကျဉ်းချုပ်ကာ တင်ပြထားပါသည်။

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဝိဝဋော မယာ ခေမော မဂ္ဂေါ သောဝတ္ထိကော ပိတိဝမနိယော၊ ပိဟိတော ကုမ္ပဂ္ဂေါ၊ ဥိဟတော ဩကစရော၊ နာသိတာ ဩကစရိကာ၊ ယံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာရာ ကရဏီယံ သာဝကာနံ ဟိတေသိနာ အနုကမ္မကေန အနုကမ္မံ ဥပါဒါယ၊ ကတံ ဝေါ တံ မယာ၊ တောနိ ဘိက္ခဝေ ရုက္ခမူလာနိ၊ တောနိ သုညာဂါရာနိ၊ ဈာယထ ဘိက္ခဝေ မာ ပမာဒတ္ထ၊ မာ ပစ္ဆာ ဝိပုဋိသာရိနော အဟုဝတ္ထ၊ အယံ ဝေါ အမှာကံ အနုသာသနိ။

(မ၊၁၊၁၆၇။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် ငါဘုရားရှင်သည် . . . ဘေး မရှိသော၊ ကောင်းကျိုးချမ်းသာနှင့် နှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ဘေးရန် ကင်းသော “အရိယမဂ်လမ်း” ကို ဖွင့်ထားအပ်ပြီ။ မမှန်သော “မိစ္ဆာမဂ်လမ်း ဆိုး” ကို ပိတ်ဆို့ထားအပ်ပြီ။ ထိုထိုအာရုံ ထိုထိုဘုံဘဝ၌ တွယ်တာမက်မော တတ်သည့် နန္ဒီရာဂတည်းဟူသော ‘တယ်သမင်ဖို’ ကို ပယ်ရှားလျက် အဝိဇ္ဇာ တည်းဟူသော ‘တယ်သမင်မ’ ကို ဖျောက်ဖျက်ထားခဲ့လေပြီ။

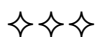
ရဟန်းတို့ . . . တပည့်သာဝကတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ရှာမှီးလိုလား လျက် အစဉ်သနားစိတ်ရှိသော ဆရာဖြစ်တော်မူသည့် ငါဘုရားရှင်သည် အစဉ်သနားစိတ်ကို အစွဲပြု၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော တာဝန်ကို သင်ချစ်သားတို့

တ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အတွက် ပြုပြီးပြီ။ ရဟန်းတို့ . . . ဤသည်တို့ကား သစ်ပင်ရင်းတို့တည်း။ ဤသည်တို့ကား ဆိတ်ငြိမ်ရာ ဌာနတို့တည်း။ ရဟန်းတို့ . . . မိမိတို့သန္တာန်၌ တည်ရှိကြသော ကိလေသာအပူမီးတို့ကို လောင်ကျွမ်းသွားအောင် သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာမီးတို့ဖြင့် ရှို့မြှိုက်ကြကုန်လော့။ သမထ ဝိပဿနာ အစုဖြာသည့် ကုသိုလ်တရားတို့၌ မေ့မေ့လျော့လျော့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ မနေထိုင် ကြကုန်လင့်။ နောင်သောအခါ သေခါနီးကာလကျမှ စိတ်နှလုံး မသာမယာ မဖြစ်ကြကုန်လင့်။ ဤသည်ကား သင်ချစ်သားတို့အတွက် ငါဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမတော်ပင်တည်း။ (မ၊၁၊၁၆၇။)

သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့သည် မိမိတို့ ကိုးကွယ်အားထားရမည့် ယင်း နာထတရား (၁၀)ပါးတို့နှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေထိုင်နိုင်သည့် **သနာထဝိဟာရီ ပုဂ္ဂိုလ်**များ ဖြစ်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်နိုင်ကြပါစေ သောဝ် . . . ။

■ **ဖားအောက်တောရဆရာတော်**
စိတ္တလတောင်ကျောင်း၊
ဖားအောက်တောရစကြိုကျောင်းတိုက်၊



ဆုတောင်း ပန်ထွာပါ

■ စိတ်ဓာတ်ကို

ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆောက်တည်ကာ
 ဆုတောင်းပန်ထွာမှုကို ပြုကျင့်ခြင်းကြောင့်
 ထိုကံက အကျိုးပေးသည့်ဘဝဝယ်
 မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ဟုဆိုလျှင် . .
 ဤစာကို ဖတ်ရှု၍နေသော
 (ခါးတောင်းကျိုက် ဖြုတ်လိုသော စိတ်ထားရှိသော)
 အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း
 အဘယ့်ကြောင့် . .
 ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုပြီးတိုင်း
 ဤကဲ့သို့သော
 ဆုတောင်း ပန်ထွာမှု ,
 စိတ်ဓာတ်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆောက်တည်မှုကို
 မပြုထိုက်ဘဲ ရှိသင့်ပါအံ့နည်း၊
 သတ္တဝါတွေကို
 အများဆုံး ဒုက္ခပေးနေသော သဘာဝတရား တစ်ခုမှာ
 ဤချစ်ခြင်းတရားပင် မဟုတ်ပါလော။

(စာမျက်နှာ ၂၄။)

အခန်း (၁)

အနာထမရဏပိုင်း

ဘုရားရှင်သည် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒသကနိပါတ်တော်၌ -

၁။ ပထမနာထသုတ္တန် (အံ၊ ၃၊ ၂၇၅-၂၇၆။)

၂။ ဒုတိယနာထသုတ္တန် (အံ၊ ၃၊ ၂၇၆-၂၇၉။) -

ဟု နာထသုတ္တန် နှစ်ခုတို့ကို ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ သုတ္တန်ကို ဘုရားရှင်က ဤသို့ နိဒါန်းပျိုးထားတော်မူ၏။

သနာထာ ဘိက္ခဝေ ဝိဟရထ၊ မာ အနာထာ၊ ဒုက္ခံ ဘိက္ခဝေ အနာထော ဝိဟရတိ။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၅။)

“ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား ရှိကုန်လျက် နေထိုင်ကြပါ။ မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား မရှိကုန်ဘဲ မနေထိုင်ကြ ပါကုန်လင့်။ ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေထိုင်ရ၏။” -

ဤသို့ စသည်ဖြင့် တရားတော်ကို နိဒါန်းပျိုးထားတော်မူ၏။

မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား မရှိဘဲ နေထိုင်သူ (အနာထ ပုဂ္ဂိုလ်) သည် ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေထိုင်ရုံတွင်သာမက ဆင်းဆင်းရဲရဲလည်း သေကျေပျက်စီးရတတ်၏။ ဤနေရာတွင် အနာထမရဏ (= မှီခိုအားထား ရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးရပုံ)အကြောင်းကို ရှေးဦးစွာ တင်ပြလိုပေသည်။

ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်နိပါတ်တော်များကို လေ့လာကြည့်ရှုလိုက်သည့် အခါ **အနာထမရဏ** (= မှီခိုအားထားရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးရပုံ)အကြောင်း နှင့် ဆက်စပ်၍ ဟောကြားထားတော်မူသည့် ဇာတ်တော်အချို့ကို တွေ့ရ၏။ ထိုဇာတ်တော်များထဲမှ ရှေးဦးစွာ ဓမ္မဇေဇာတ်တော်အကြောင်းကို ဆွေးနွေး တင်ပြလိုပေသည်။

ဓမ္မဇေဇာတ်တော်၌ လာရှိသော အနာထမရဏ

ဧဝံ သန္တေ ပရေသံ ဟတ္ထေ မရဏတော အရညေ အနာထမရဏမေဝ ဝရတရံ။ (ဇာဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၄။)

= ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော် သူတစ်ပါးတို့၏ လက်တွင်း၌ သေကျေပျက်စီး ရခြင်းထက် တောထဲ၌ မှီခိုအားထားရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးခြင်း (= အနာထ မရဏ)ကသာလျှင် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်သေး၏။ (ဇာဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၄။)

ဤစကားရပ်ကား ဘုရားအလောင်းတော် ဓမ္မဇေဇပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား- ကြီး၏ စဉ်းစားတွေးတောခန်း တစ်ခု ဖြစ်၏။ အကြောင်းကား ဤသို့ ဖြစ်၏။

လွန်လေပြီးသော အတိတ်ဘဝတစ်ခုဝယ် ဗာရာဏသီပြည်၌ **ယသ- ပါဏိ**အမည်ရှိသော ရှင်ဘုရင်တစ်ဦးက တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းပြုလုပ်ခဲ့၏။ ထိုရှင်ဘုရင်၏ စစ်သူကြီးကား **ကာဠက** အမည် ရှိ၏။ အရှင်ဒေဝဒတ် အလောင်းလျာပင်တည်း။ ဘုရားအလောင်းတော်ကား **ဓမ္မဇေဇ**အမည်ရသည့် မင်းဆရာ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီး ဖြစ်ခဲ့၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီး၏ ဆံမုတ်ဆိတ်ကို သန့်ရှင်းပေးရသူ **ဆတ္တပါဏိ** အမည်ရှိသော လုလင်သည်ကား ဘုရား- အလောင်းတော်၏ ပါရမီဖြည့်ဖက် မိတ်ဟောင်းကြီး အရှင်သာရိပုတ္တရာ အလောင်းလျာပင်တည်း။

ရှင်ဘုရင်ကြီးကား တရားသော နည်းလမ်းဖြင့် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်နေ သူ တရားမင်းကြီး တစ်ဦးပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ကာဠကစစ်သူကြီးက တံစိုး လက်ဆောင် စားကာ တရားစီရင်တတ်သူဖြစ်သဖြင့် တိုင်းသူပြည်သားတို့က မကျေနပ်ကြပေ။ တရားရှုံးသူ တစ်ဦးက ငိုယိုကာ တိုင်တန်းသဖြင့် ဘုရား

အလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးက အမှုတွဲကို ပြန်လည်စစ်ဆေးကာ တရားမှန်အတိုင်း အဆုံးအဖြတ် ပြန်၍ ပေးလိုက်၏။ တိုင်းသူပြည်သားတို့က ကောင်းချီးပေးကြ၏။ ဤကောင်းချီးပေးသံကား အလွန်ကျယ်လောင်သည့် အသံ ဖြစ်သဖြင့် ရှင်ဘုရင်ကြီး ကြားသိသွား၏။ အကျိုးအကြောင်း အစုံ- အလင်ကိုလည်း ကုန်စင်အောင် သိသွားတော်မူခဲ့သည့်အတွက် - “ဤနေ့မှ စ၍ သင်သည်သာလျှင် တရားစီရင်ပါ။ ငါ့ရှင်ဘုရင်၏ နားလည်း ချမ်းသာ ပေလိမ့်မည်။ လူအပေါင်း၏ ကြီးပွားတိုးတက်မှုလည်း ဖြစ်ပေါ်လာပါလိမ့်မည်” ဟု ပြောဆိုကာ ရှင်ဘုရင်က အလောင်းတော် ဓမ္မဇေဇပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား- ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ်လိုက်၏။

ဤအချက်ကား ဘုရားအလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးအပေါ်၌ ကာဠကစစ်သူကြီးက ရန်ငြိုးဖွဲ့ရန် အလွန်ကောင်းသည့် အကြောင်းခြင်းရာ တစ်ခု ဖြစ်သွား၏။

ဤရန်ငြိုးဖွဲ့မှုကို အခြေခံကာ ယသပါဏိမင်းအား ကာဠကစစ်သူကြီးက ဓမ္မဇေဇပညာရှိသည် မင်းစည်းစိမ်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိကြောင်းကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကုန်းတိုက်စကား ပြောကြားလာ၏။ တရားစီရင်ရာအရပ်၌ တည်ရှိစုရုံးနေသော ပရိသတ်ကို ဓမ္မဇေဇ၏ ပရိသတ်အဖြစ် တင်ပြလာ၏။ ရှင်ဘုရင်ကလည်း ကုန်းတိုက်ပါ များလာသောအခါ ကာဠကစစ်သူကြီး၏ စကားကို ယုံကြည်လာ၏။

မစွမ်းဆောင်နိုင်သော လုပ်ငန်းရပ် တစ်ခုကို ပြုလုပ်ခိုင်းကာ မပြုလုပ် နိုင်ပါက သေဒဏ်ချမှတ်ရန် ရှင်ဘုရင်ကြီးအား ‘ကာဠက’က တင်ပြလာ၏။ ရှင်ဘုရင်ကလည်း သဘောတူညီလိုက်၏။

နံပါတ်တစ်အဖြစ် ကာဠက၏ အကြံပေးချက်အတိုင်း ရှင်ဘုရင်ကြီးက နက်ဖြန်ခါတွင် ဥယျာဉ်ကစားလိုသဖြင့် ဥယျာဉ်တစ်ခုကို ဖန်ဆင်းပေးရန် ဓမ္မဇေဇပညာရှိအား ခိုင်းစေလိုက်၏။ အကယ်၍ ဖန်ဆင်း မပေးနိုင်ပါက သေဒဏ်အမိန့်ပေးမည့် အကြောင်းကိုလည်း ပြောကြားလိုက်၏။

“စွမ်းနိုင်ပါက ဥယျာဉ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာတာကို သိရှိရပါလိမ့်မည်” ဟု ပြောဆိုကာ ဓမ္မဓဇပညာရှိလည်း အိမ်သို့ ပြန်သွားခဲ့၏။ ကောင်းမွန်သော ဘောဇဉ်များကို စားသုံးပြီးနောက် ဥယျာဉ်အကြောင်းကို ကြံစည်စဉ်းစားလျက် အိပ်ရာထက်၌ အိပ်စက်ခဲ့၏။ ထည်ဝါခန့်ငြားသည့် မင်းဥယျာဉ်တော် တစ်ခု ဟူသည် မြေဆီ မြေနှစ် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသော မြေပြင်၌ စိုက်ပျိုးပြီးကာ ပြုစုလုပ်ကျွေးနိုင်ပါမှ သုံးလေးနှစ်ကြာမှ အသီးအပွင့်ကို ပေးနိုင်သည့်သဘော ရှိ၏။ နက်ဖြန်တွင် အပြီး ဖန်ဆင်းတည်ထောင်ရန်မှာကား မဖြစ်နိုင်သည့် သဘောသာ ရှိခဲ့၏။ မစွမ်းဆောင်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းရပ်ကိုသာ တမင် ရွေးချယ်၍လည်း ခိုင်းစေခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် ကံတရားကား လက်ပိုက်၍ ကြည့်မနေတတ်ပေ။ ဘုရားအလောင်းတော်၏ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီတော်တို့၏ စွမ်းအား၊ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်သော သီလတော်- ၏ စွမ်းအားကား ကြီးမားလှပေ၏။ အကြောင်းကား ဤသို့ ဖြစ်လာပြန်၏။

ဘုရားအလောင်းတော်၏ သီလတန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့် သိကြားမင်း- ၏ ပဏ္ဍုကမ္မလာမြကျောက်ဖျာသည် ပူလောင်တင်းမာသော အခြင်းအရာကို ထင်ရှား ဖော်ပြလာ၏။ ပါရမီဖြည့်ဖက်ဟောင်း မိတ်ဟောင်းကြီး အစစ် ဖြစ်သည့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါအလောင်းလျာဖြစ်သူ သိကြားမင်းကြီးက လူ့ပြည်သို့ ဆင်းသက်လာကာ ဓမ္မဓဇပညာရှိ ဘုရားအလောင်းတော်အား စိုးရိမ်သောက မဖြစ်ရန် ပြောကြားပြီး အလိုရှိရာအရပ်၌ ဥယျာဉ်တော်ကြီးတစ်ခုကို ဖန်ဆင်း- ပေးလိုက်၏။

နောက်တစ်နေ့တွင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဥယျာဉ်ကြီးကို ပစ္စက္ခ- အားဖြင့် ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရသည့်အတွက် ရှင်ဘုရင်ထံသို့ သွားရောက်ကာ ရှင်ဘုရင်ကြီးအား ဥယျာဉ်တော်ကြီး ပြီးစီးပြီဖြစ်၍ ဥယျာဉ်ကစားတော်မူရန် သံတော်ဦးတင်လိုက်၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီးက ဥယျာဉ်တော်သို့ သွားရောက်ကာ ရှုစားတော်မူလတ်သော် (၁၈)တောင် အမြင့်ရှိသော ဆေးဒါန်းမြင်းသီလာ- ရောင် အရောင်အဆင်းရှိသည့် တံတိုင်းဖြင့် ခြံရံလျက်ရှိသော၊ တံခါး ပစ်စင် ပြအိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အပွင့်အသီးတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည့် သစ်ပင်

အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသည့် ဥယျာဉ်တော်ကြီးကို တွေ့မြင်ရသော အခါ ကာဠကစစ်သူကြီးနှင့် နောက်ထပ် ပြုလုပ်သင့်သည့် လုပ်ငန်းရပ်ကို တိုင်ပင်ပြန်၏။

ကာဠကစစ်သူကြီးက - “အရှင်မင်းမြတ် . . . တစ်ညတည်းဖြင့် ဥယျာဉ်တော်ကို အပြီးဖန်ဆင်းနိုင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ မင်းအဖြစ်ကို သိမ်းပိုက်ဖို့ရန် အဘယ်ကြောင့် မစွမ်းဆောင်နိုင်ရမှာလဲ” ဟု သံတော်ဦးတင်လိုက်သောအခါ ကာဠက၏ စကားကို ရှင်ဘုရင်ကြီးက လက်ခံ အတည်ပြုသွားခဲ့၏။ သို့- အတွက် နောက်ထပ် မစွမ်းနိုင်သည့် လုပ်ငန်းတစ်ခုကို ခိုင်းစေရန် သဘော တူလိုက်၏။

ဥယျာဉ်တော်အတွင်း၌ ရတနာ (၇)ပါးဖြင့် ပြီးစီးနေသည့် ရေကန်ကြီး တစ်ခုကို ဖန်ဆင်းခိုင်းပြန်၏။ ဤအကြိမ်တွင်လည်း သိကြားမင်းကြီးက ရတနာ (၇)ပါးဖြင့် ပြီးသည့် ရေကန်ကြီးတစ်ခုကို ဖန်ဆင်းပေးလိုက်ပြန်၏။ ထိုရေကန်ကြီးတွင် ဆိပ်ကမ်းပေါင်း တစ်ရာ ရှိ၏။ အကွေ့အကောက်ပေါင်း တစ်ထောင် ရှိ၏။ အရောင်အဆင်း ငါးမျိုးရှိသည့် ပဒုမ္မာကြာပန်းတို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်ထား၏။ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ရှိ နန္ဒဝန်ရေကန်နှင့် တူညီနေ၏။ အလွန် တင့်တယ်သည့် ရေကန်တစ်ခု ဖြစ်၏။

ရေကန်ကြီးကို မျက်မြင်တွေ့ရှိသည့်အခါ တတိယအကြိမ် ရှင်ဘုရင်ကြီး- က ဥယျာဉ်တော်အတွင်း၌ ဘုရင်မင်းမြတ်တို့နှင့် သင့်လျော်သည့် ဆင်စွယ်- ဖြင့် ပြီးသည့် နန်းတော်အိမ်ကြီး တစ်ခုကို ဖန်ဆင်းပေးရန် ခိုင်းစေပြန်၏။ ဤအကြိမ်တွင်လည်း သိကြားမင်းကြီးကပင် ကူညီ၍ ဖန်ဆင်းပေးလိုက်ပြန် ၏။

နန်းတော်အိမ်ကြီးကို တွေ့မြင်ရသောအခါ စတုတ္ထအကြိမ်အနေဖြင့် ရှင်ဘုရင်ကြီးက နန်းတော်အိမ်နှင့် လျော်သည့် ထွန်းလင်းတောက်ပသည့် ပတ္တမြားရတနာကြီး တစ်ခု ဖန်ဆင်းပေးရန် အမိန့် ချလိုက်ပြန်၏။ ထို နန်းတော်အိမ်အတွင်း၌ ပတ္တမြားရောင်ဖြင့် လှည့်လည်သွားလာရန် ဖြစ်၏။ ဤအကြိမ်တွင်လည်း သိကြားမင်းကြီးက ကူညီကာ ပတ္တမြားရတနာကြီးကို

ဖန်ဆင်းပေးလိုက်ပြန်၏။ နောက်တစ်နေ့တွင် ရှင်ဘုရင်ကြီးလည်း ပတ္တမြားရတနာကြီးကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ရပြန်၏။

အကြံအိုက်သွားကြပြီ ဖြစ်၏။

ကာဠကစစ်သူကြီးက - “အရှင်မင်းမြတ် . . . ဓမ္မဓဇ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီး အလိုရှိရာကို ဖန်ဆင်းပေးနေတဲ့ နတ်တစ်ဦးဦးတော့ ရှိနေပုံရတယ်။ ဒီတော့ နတ်တို့သော်လည်း ဖန်ဆင်းပေးခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်တဲ့ အရာတစ်ခုကို ဖန်ဆင်းခိုင်းတော်မူပါ။ ထိုဥယျာဉ်တော်ကို စောင့်ရှောက်ရန် အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံနေတဲ့ ဥယျာဉ်စောင့်ကို ဖန်ဆင်းခိုင်းတော်မူပါ” ဟု အကြံပေးပြန်၏။

ကာဠက၏ အကြံပေးချက်အတိုင်း ရှင်ဘုရင်ကြီးက ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးအား “ဆရာ . . . သင်သည် ငါတို့အတွက် ဥယျာဉ်တော်၊ ရေကန်၊ ဆင်စွယ်ဖြင့် ပြီးသော နန်းပြသာဒ်၊ ထိုနန်းပြသာဒ်အား အလင်းရောင်ကို ပြုလုပ်ပေးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည့် ပတ္တမြားရတနာ - ဤလေးမျိုးတို့ကို ဖန်ဆင်း၍ ကား ပေးပြီးလေပြီ။ ယခုအခါမှာတော့ ငါ့အား ဥယျာဉ်တော်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မည့် အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ဥယျာဉ်စောင့်ကို ဖန်ဆင်းပေးပါ။ အကယ်၍ မဖန်ဆင်းပေးနိုင်ပါက သင်၏ အသက်သည် ရှိတော့မည် မဟုတ်” ဟု အမိန့်တော်မြတ် သတ်မှတ်လိုက်ပြန်၏။

ထိုအခါတွင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် မိမိနေအိမ်သို့ ပြန်သွားကာ အစားကောင်းကောင်းကို စားပြီးလျှင် အိပ်စက်လိုက်၏။ မိုးသောက်ထအခါ အိပ်ရာမှ နိုးလာလတ်သော် အိပ်ရာထက်၌ ထိုင်လျက် စဉ်းစားခဲ့၏။

“သက္ကော ဒေဝရာဇာ ယံ အတ္တနာ သက္ကာ မာပေတုံ၊ တံ မာပေသိ၊ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ပန ဥယျာနပါလံ န သက္ကာ မာပေတုံ၊ ဧဝံ သန္တေ ပရေသံ ဟတ္ထေ မရဏတော အရညေ အနာထမရဏမေဝ ဝရတရုံ။”

(ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၃-၁၇၄။)

= “သိကြားနတ်မင်းသည်ကား မိမိစွမ်းနိုင်သည့် အရာဝတ္ထုကို ဖန်ဆင်း

ပေးခဲ့၏။ အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ဥယျာဉ်စောင့်ကို ဖန်ဆင်းပေးဖို့ရန်-ကား စွမ်းနိုင်မည် မဟုတ်၊ ဤသို့ဖြစ်လတ်သော် သူတစ်ပါးတို့၏ လက်တွင်း၌ သေကျေပျက်စီးခြင်းထက် တောထဲ၌ မှီခိုအားထားရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးခြင်း (= အနာထမရဏ) ကသာလျှင် သာလွန်၍ မြင့်မြတ်လှ၏” -

ဤသို့ စဉ်းစားခဲ့၏။

ဤနေရာ၌ **အနာထမရဏ (= မှီခိုအားထားရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးခြင်း)** ဟူသည် မှီခိုအားထားရမည့် နာထတရား ထင်ရှား မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးခြင်းတည်း။ အထူးသဖြင့် မှီခိုအားထားရာ နာထတရား (၁၀)ပါးတို့တွင် တတိယမြောက် နာထတရားဖြစ်သည့် မှီခိုအားထားရမည့် ဆရာကောင်း သမားကောင်း၊ မိတ်ကောင်းဆွေကောင်း အပေါင်းအဖော်ကောင်းဟူသော ကလျာဏမိတ္တ မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးခြင်းမျိုးကို ရည်ညွှန်းထားဟန် တူပေသည်။

ဤသို့ စဉ်းစား ဆင်ခြင်ပြီးနောက် ထိုဘုရားအလောင်းတော်သည် မည်သူ့ကိုမျှ မပြောကြားတော့ဘဲ ပြသာဒ်ထက်မှ သက်ဆင်းကာ မြတ်သော မင်္ဂလာတံခါးဖြင့်ပင် မြို့မှ ထွက်ခဲ့၍ တောတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ကာ သစ်ပင်ရင်း တစ်ခု၌ ထိုင်လျက် လာဘ်ရခြင်း လာဘ်မရခြင်း၊ အခြံအရံများခြင်း အခြံအရံ နည်းပါးခြင်း၊ အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း အချိုးမွမ်းခံရခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း ဆင်းရဲခြင်း ဟူသည့် သူတော်ကောင်းတို့ အမြဲမပြတ် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်အပ်သည့် လောကဓံတရားတည်းဟူသော သူတော်ကောင်းတရားကို ဆင်ခြင်လျက် ထိုင်နေ၏။ ဤကား ဓမ္မဓဇဇာတ်တော်၌ လာရှိသော **အနာထမရဏ** (= မှီခိုအားထားရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးခြင်း) အကြောင်းအရာပင် ဖြစ်၏။

သို့သော် ဤဇာတ်တော်၌ပင် ဆက်လက်၍ လာရှိသော **ဆတ္တပါဏိ** လုလင်အကြောင်းကား စာဖတ်ပရိသတ်အတွက် ပြုကျင့် လိုက်နာဖွယ်-အချက်တို့နှင့် ပြည့်စုံနေသဖြင့် ဆတ္တပါဏိလုလင်အကြောင်းကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဆတ္တပါဏိလုလင်

ထိုအခါ သိကြားမင်းကြီးက တောမုဆိုးအသွင်ဖြင့် လာရောက်ကာ မေး-
မြန်းပြောဆို၏။ အကျိုးအကြောင်း အစုံအလင်ကို အကုန်အစင် သိရှိသဖြင့်
“သင်တို့၏ ရှင်ဘုရင်ကြီး၏ ဦးခေါင်းတော်ကို သ,၍ ပေးနေသော **ဆတ္တပါဏိ**
အမည်ရှိသော ဆတ္တာသည်လုလင်သည်ကား အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။
အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဥယျာဉ်စောင့်ကို အလိုရှိခဲ့သော် ထိုဆတ္တာ-
သည်ကို ဥယျာဉ်စောင့်ပြုလုပ်ရန် လျှောက်ထားပါလေ” ဟု ပြောဆိုကာ
ဘုရားအလောင်းတော်ကို သက်သာရာကို ရစေခဲ့၏။

ဘုရားအလောင်းတော်သည် အိမ်သို့ ပြန်ကာ နံနက်စာ စားသုံးပြီး
နောက် မင်းနန်းတော်တံခါးသို့ သွားရောက်လတ်သော် ဆတ္တပါဏိလုလင်ကို
ထိုတံခါးအရပ်၌ပင် တွေ့မြင်သဖြင့် လက်ကို ဆွဲကာ -

“အဆွေတော် ဆတ္တပါဏိ . . . သင်သည် အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံ-
သည်ဆိုသည်မှာ မှန်ပါသလား” ဟု မေးကြည့်၏။

“ကျွန်တော်မျိုးမှာ အင်္ဂါလေးပါးရှိတယ်လို့ သင့်ကို ဘယ်သူက ပြောပါ
သလဲ” ဟု ဆတ္တပါဏိလုလင်က မေးမြန်းလိုက်သောအခါ အလောင်းတော်
ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးက - နတ်တို့သနင်း သိကြားမင်းကြီးက ပြောပြသွား
ကြောင်းကို - ပြန်ပြောပြလိုက်၏။

“ဘယ်အကြောင်းကြောင့် ယခုကဲ့သို့ မေးမြန်းလာရပါသနည်း” ဟု
ဆတ္တပါဏိလုလင်က မေးမြန်းလိုက်သော် ဘုရားအလောင်းတော် ပုဏ္ဏားကြီး
ကလည်း အကျိုးအကြောင်း အစုံအလင်ကို ကုန်စင်အောင် ပြောပြလိုက်၏။
ထိုအခါ ဆတ္တပါဏိလုလင်ကလည်း သူ့မှာ အင်္ဂါလေးပါးရှိကြောင်းမှာ
မှန်ကန်ပါကြောင်း ဝန်ခံစကား ပြောကြားလိုက်၏။

ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းတော်က ထိုဆတ္တပါဏိလုလင်ကို ရှင်ဘုရင်
ထံသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့၏။ ဆတ္တပါဏိလုလင်ဟူသည်မှာလည်း အရှင်-
သာရိပုတ္တရာ အလောင်းလျာ ပါရမီဖြည့်ဖက်ဟောင်း မိတ်ဟောင်းကြီးပင်

ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ပွဲခ မယူဘဲ ကြည်ဖြူစွာဖြင့် အမှုတွဲကို ရင်ဆိုင်ရန် လိုက်ပါ
သွားခဲ့၏။

ရှင်ဘုရင်ထံသို့ ရောက်ရှိသောအခါ အလောင်းတော် ပုရောဟိတ်
ပုဏ္ဏားကြီးက “အရှင်မင်းမြတ် . . . ဤ ဆတ္တပါဏိလုလင်ကား အင်္ဂါလေးပါး
နှင့် ပြည့်စုံပါ၏။ အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့် ဥယျာဉ်စောင့်ဖြင့် အလိုရှိခဲ့ပါမူ
ဤဆတ္တပါဏိလုလင်ကိုပင် ဥယျာဉ်စောင့် ပြုတော်မူကြပါ” ဟု လျှောက်-
ထားလိုက်၏။

ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း ဆတ္တပါဏိလုလင်ကို အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံ
သည်ဆိုသည်မှာ မှန်ကန်ပါသလားဟု စစ်ဆေးမေးမြန်းလိုက်၏။ မှန်ကန်ပါ-
ကြောင်းကို ဆတ္တပါဏိလုလင်က ဝန်ခံစကား လျှောက်ထားလိုက်သောအခါ
အဘယ်အင်္ဂါလေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံပါသနည်းဟု ဆက်လက် မေးမြန်းတော်
မူလိုက်ပြန်၏။ ထိုအခါ ဆတ္တပါဏိလုလင်က အင်္ဂါလေးပါးကို ဤသို့ တင်ပြ
ခဲ့၏။

အင်္ဂါ လေးပါး

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ဤအင်္ဂါလေးပါးတို့ကား

- ၁။ **အနုသုယက** = မဂြိုဏ္ဍတတ်ခြင်း၊
- ၂။ **အမဇ္ဇပါယက** = အရက် မသောက်တတ်ခြင်း၊
- ၃။ **နိသ္မေဟက** = မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ခြင်း၊
- ၄။ **အက္ကောဓန** = မည်သူ့ကိုမျှ မမုန်းတတ်ခြင်း (= အမျက်မထွက်-
တတ်ခြင်း) -

ဆိုသည့် အင်္ဂါလေးပါးတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

အရှင်မင်းမြတ် . . . ကျွန်တော်မျိုးသည် မည်သူ့အပေါ်၌မျှ ဂြိုဏ္ဍ
စောင်းမြောင်းသည့် စိတ်ထား မရှိပါ။ သေရည်သေရက်ကိုလည်း ဘယ်တုန်း-
ကမှ မသောက်စဖူးပါ။ သူတစ်ပါးတို့အပေါ်၌ ချစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
မုန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း (အမျက်ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း) တစ်ခါမျှ

မဖြစ်ခဲ့စဖူးပါ။ ကျွန်တော်မျိုးသည် ဤအင်္ဂါလေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံပါသည်” ဟု တင်ပြလျှောက်ထားလိုက်၏။

ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုသည့် စိတ်ထား၊ ကိုယ့်စည်းစိမ် ရာထူးဂုဏ်သိန်ကို အထိမခံနိုင်သည့် စိတ်ထား - ဤစိတ် ထားများသည် လူသားတို့ကို အများဆုံး ဒုက္ခပေးနေသည် မဟုတ်ပါလား။ ဤစိတ်ထားမျိုးများ မရှိအောင် အရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းလျာဖြစ်သည့် ဆတ္တပါဏိလုလင်သည် ဘယ်ပုံ ဘယ်ပန်း ဘယ်နည်းလမ်းအားဖြင့် ကြိုးစား ခဲ့ပါသနည်း။ ဆတ္တပါဏိလုလင်က ယသပါဏိ ရှင်ဘုရင်ကြီးအား ရှေးဖြစ် ဟောင်း အောက်မေ့ဖွယ်ဇာတ်လမ်းကို ဤသို့ တင်ပြလျှောက်ထားခဲ့၏။

(၁) မမြူစုတတ်ခြင်း

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ကျွန်တော်မျိုးသည် ဟို ရှေးယခင် တစ်ခုသော ဘဝဝယ် ဤဗာရာဏသီပြည်မှာပင် ရှင်ဘုရင် တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ အမျိုးသမီးဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို နှောင့်ဖွဲ့ ခဲ့ဖူးပါတယ်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိ၏ မှားကွက်ကို တင်ပြလျှောက်ထားခဲ့၏။

ထိုမှားကွက်ကား ဤသို့တည်း . . . ။

လွန်လေပြီးသော အတိတ်ဘဝ တစ်ခုတွင် . . . အရှင်သာရိပုတ္တရာ အလောင်းလျာ ဖြစ်သည့် သူတော်ကောင်းသည် ဗာရာဏသီပြည်ဝယ် ဗြဟ္မဒတ်မင်း အဖြစ်ဖြင့် ထီးဖြူအုပ်ချုပ်မင်းပြုလုပ်ခဲ့၏။ ဘုရားအလောင်း တော်ကား ထိုရှင်ဘုရင်၏ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီး ဖြစ်ခဲ့၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီးက လည်း မိမိ၏ တောင်ညာစံဒေဝီ အဂ္ဂမဟေသီ မိဖုရားခေါင်ကြီးအား လိုရာ ဆုကို ယူစေဟု ဆုပေးထားခဲ့၏။ မိဖုရားကြီးကလည်း -

“ကျွန်တော်မအဖို့ရာ အခြားတစ်ပါးသော ဆုဟူသည် ရခဲ့တဲ့သဘော မရှိပါ။ ဤနေ့မှ စ၍ အရှင်မင်းမြတ်သည် အခြားတစ်ပါးသော အမျိုးသမီးကို ကိလေသာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဖောက်ပြန်သော စိတ်ထားဖြင့် ဘယ်တော့မှ မကြည့်ရဘူး။ ဒီဆုကိုပဲ ပေးပါ” ဟု ဆုယူလေသည်။

ဤဆုမျိုးကိုလည်း ရှင်ဘုရင်ကြီးအနေဖြင့် ပေးဖို့ရန် အလွန် ခက်ခဲ- သောကြောင့် အကြိမ်ကြိမ် ငြင်းဆန်ခဲ့၏။ သို့သော် မိဖုရားကြီးက အကြိမ်ကြိမ် အတင်းအကြပ် တောင်းဆိုနေသဖြင့် ရှင်ဘုရင်ကြီးက ထိုဆုကို ပေးရန် သဘောတူညီလိုက်၏။ ထိုအချိန်မှ စ၍ တစ်သောင်းခြောက်ထောင်ကုန်သော ကချေသည် မောင်းမမိသံတို့အပေါ်၌ တစ်ဦးသော အမျိုးသမီးကိုမျှလည်း ကိလေသာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဖောက်ပြန်သော စိတ်ထားဖြင့် မကြည့်ခဲ့စဖူးပေ။ “မင်းမှာ သစ္စာ၊ လူမှာ ကတိ” ဟု ဆိုရိုးရှိသည့်အတိုင်း မိမိထားရှိသည့် ကတိ သစ္စာကို ရိုသေစွာ စောင့်ထိန်းခဲ့၏။ သို့သော် အကြောင်းကား ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ ပြန်၏။

ထိုအခါဝယ် ပစ္စန္တရာဇ်အရပ်၌ ခိုးသားစားပြု သူပုန်ဘေးရန်ကြောင့် ပျက်စီးနေ၏။ ပစ္စန္တရာဇ်အရပ်၌ ချထားသော စစ်သည်တော်တို့ကလည်း ခိုးသားစားပြု သူပုန်တို့နှင့် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် စစ်ဆင်ကြရာ ငြိမ်းအေးရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်ကြသဖြင့် ရှင်ဘုရင်၏ ထံတော်သို့ သံတော်ဦးတင်လာကြ၏။

ရှင်ဘုရင်ကြီးက စစ်သည်ဗိုလ်ပါထုကို စုရုံးကာ ကိုယ်တိုင်စစ်ချီရန် ပြင်ဆင်ပြီးသောအခါ မိဖုရားကြီးကို ဤသို့ နှုတ်ဆက်စကားပြောကြား၏။ “ရှင်မ . . . ငါသည် ပစ္စန္တရာဇ်အရပ်သို့ သွားတော့မယ်။ ထိုပစ္စန္တရာဇ်မှာ စစ်ထိုးရမဲ့ တိုက်ပွဲတွေကတော့ များပြားလှတယ်။ အအောင်အရှုံးဆိုတာလည်း အမြဲသတ်မှတ်လို့ မရနိုင်ဘူး။ ဒီလို စစ်မြေပြင်အရပ်မှာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို ခေါ်ဆောင်သွားဖို့ဆိုတာ ခက်ခဲလှပါတယ်။ ဒါကြောင့် သင်ဟာ ဒီနန်းတော်- မှာပဲ နေရစ်ခဲ့ပါ” ဟု အမှာစကား ပြောကြား၏။

မိဖုရားကြီးက ရှင်ဘုရင်ကြီး မရှိဘဲ သူ့ချည်း တစ်ယောက်တည်း နန်းတော်၌ မနေရစ်နိုင်ပါကြောင်းကို တင်ပြလျှောက်ထား၏။

လူရိုးကြီး အရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းဖြစ်သော ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း မိဖုရားရဲ့စကားကို ခြွင်းချက်မရှိ ယုံကြည်နေ၏။ ဤအကြောင်းခြင်းရာ အချက်တွေသည် နောက်ဆုံးဘဝဝယ် အရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းလျာ ဖြစ်သည့် ဥပတိဿသူတော်ကောင်းကြီး လူပျိုကြီးဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းအချို့-

တို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ မိဖုရားကြီးမှာလည်း အခြားသူ မဟုတ်ပါ။ နာမည်ကျော်-
ဖြစ်သော မယ်မင်းကြီးမ စိဉ္စမာဏအလောင်းလျာပင် ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။

ကလိန်ဉာဏ်အကွက်ဆင်သည့်နေရာမှာ ကျွမ်းကျင်သည့် ဓာတ်ခံ
အပြည့်အဝရှိသူ မယ်မင်းကြီးမ စိဉ္စမာဏ အလောင်းလျာပင်ဖြစ်သည့် မိဖုရား
ကြီးက အကွက်ဆင်ကာ လူရိုး ရှင်ဘုရင်ကြီး ယုံကြည်သွားအောင် ဤသို့
လျှောက်ထားပြန်၏။ “ဒီလိုဆိုလျှင် တစ်ယူဇနာ တစ်ယူဇနာ အရပ်သို့
ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်း ကျွန်တော်မရဲ့ သုခ-ဒုက္ခ အဝဝကို သိရှိနိုင်ရန်
အတွက် မင်းချင်းယောက်ျား တစ်ယောက် တစ်ယောက်ကို စေလွှတ်ပေး
တော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထား၏။ လူရိုး ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း ချစ်မြတ်နိုးမှု
ကြင်နာသနားမှု အပြည့်အဝရှိနေသူ ဖြစ်သဖြင့် ယုံယုံကြည်ကြည်နှင့်ပင် ထို
တောင်းဆိုချက်ကို သဘောတူလိုက်၏။

ဘုရားအလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို မြို့စောင့်အဖြစ်
ထားခဲ့ကာ များပြားလှသော စစ်သည်ဗိုလ်ပါထုဖြင့် စစ်ချီထွက်တော်မူရာ
တစ်ယူဇနာရှိရာ အရပ်သို့ ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်း တစ်ယောက် တစ်-
ယောက်သော မင်းချင်းယောက်ျားကို “ငါတို့ရဲ့ အနာရောဂါကင်းကြောင်း
သတင်းကောင်းကို လျှောက်ထားသံတော်ဦးတင်ပြီးလျှင် မိဖုရားကြီးရဲ့ သုခ-
ဒုက္ခ အဝဝကို သိအောင် မေးမြန်းပြီးတော့ ပြန်လာပါ” ဟု စေခိုင်းလိုက်၏။

မယ်မင်းကြီးမကလည်း ဆိုက်ရောက်လာတိုင်း ဆိုက်ရောက်လာတိုင်း
သော မင်းချင်းယောက်ျားကို “ရှင်ဘုရင်ကြီးက ဘာအတွက် သင့်ကို စေလွှတ်
လိုက်ပါသလဲ?” ဟု မေးမြန်း၏။ မင်းချင်းယောက်ျားကလည်း - “အရှင်
မိဖုရားတို့ရဲ့ သုခ-ဒုက္ခ အဝဝကို သိရှိရန် စေလွှတ်လိုက်ပါတယ်” ဟု တင်ပြ
လျှောက်ထားသောအခါ “ဒီလိုဆိုလျှင် ငါ့ရဲ့ သုခ-ဒုက္ခ အဝဝကို သိအောင်
လာပေတော့” ဟု ခေါ်ကာ ထိုမင်းချင်းယောက်ျားနှင့် မသူတော်အကျင့်ကို
ပြုကျင့်လေသည်။

ရှင်ဘုရင်ကြီးက (၃၂)ယူဇနာ ရှိသော ခရီးကို စစ်ချီရသည်ဖြစ်ရာ

အားလုံး (၃၂)ယောက်သော မင်းချင်းယောက်ျားတို့ကို စေလွှတ်ခဲ့၏။
(၃၂)ယောက်လုံးသော ယောက်ျားတို့နှင့် ပုံစံတူ ဖောက်ပြားခဲ့၏။ အသွား
(၃၂)ယူဇနာ ရှိသလို အပြန်လည်း (၃၂)ယူဇနာရှိရာ (၃၂)ယောက်သော
မင်းချင်းယောက်ျားတို့ကို အလားတူ စေလွှတ်ပြန်၏။ အလားတူပင် မင်းချင်း
ယောက်ျားတိုင်းနှင့် ဖောက်ပြားပြန်၏။ တမန် ခြောက်ကျိပ်လေးယောက်တို့နှင့်
ဖောက်ပြန်၍ အားမရနိုင်သေးသော မယ်မင်းကြီးမက ဘုရားအလောင်းတော်
ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို သွေးဆောင်လာပြန်၏။

စစ်အောင်ပြီး၍ မြို့သို့ ပြန်လာရာ မြို့တွင်းသို့ ချက်ချင်း မဝင်သေးဘဲ
မြို့ကို တန်ဆာဆင်ရန် ဘုရားအလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို
ရှင်ဘုရင်က အမိန့်ပေးလိုက်၏။ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကလည်း မြို့ကို
တန်ဆာဆင်ပြီးနောက် နန်းတော်ကိုပါ ဆက်လက် တန်ဆာဆင်ကာ အကျိုး
အကြောင်းကို သံတော်ဦးတင်ရန် မိဖုရားထံသို့ သွားရောက်ခဲ့၏။ မယ်မင်း-
ကြီးမက ဘုရားအလောင်းတော်၏ ရူပကာယ၏ တင့်တယ်စံပယ်ခြင်းသို့
ရောက်ရှိနေသည့် ခန္ဓာကိုယ်ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ “သွားရည်ယို ခံတွင်း
ချဉ်လာသဖြင့်” မည်သို့မျှ မရပ်တည်နိုင်သည့်အတွက် မသူတော်အကျင့်ကို
ပြုကျင့်ဖို့ရန် ဖိတ်ခေါ်ပြန်၏။ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကလည်း “ဤစကားမျိုးကို
မပြောဆိုပါနှင့်၊ ရှင်ဘုရင်ကြီးဟာလည်း ကြောက်ရွံ့ရုံရှိသေရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်မျိုးဟာလည်း အကုသိုလ်ကို ကြောက်ရွံ့လှပါတယ်။
ဤလို မသူတော်အမှုကို ပြုလုပ်ဖို့ရန် မဝံ့ရဲပါဘူး” ဟု တင်ပြလျှောက်ထား၏။
ထိုအခါ မယ်မင်းကြီးမက -

“ခြောက်ကျိပ်လေးယောက်ကုန်သော ခြေရင်းအလုပ်အကျွေးဖြစ်ကြတဲ့
မင်းချင်းယောက်ျားတွေဟာ ရှင်ဘုရင်ကြီးကိုလည်း မကြောက်ရွံ့ကြဘူး၊
အကုသိုလ်ကိုလည်း မကြောက်ရွံ့ကြဘူး။ သင်တစ်ယောက်တည်းကပဲ
ရှင်ဘုရင်ကြီးကို ကြောက်ရွံ့ရသလား၊ သင်တစ်ယောက်တည်းကပဲ အကုသိုလ်
ကိုရော ကြောက်ရွံ့နေရသေးသလား” ဟု ပြောဆိုလိုက်ပြန်၏။

“မှန်ပါတယ် အရှင်မိဖုရား . . . ထိုမင်းချင်းတမန်တွေဟာလည်း

ကျွန်တော်မျိုးလိုသာ ဖြစ်ကြမယ်ဆိုလျှင် ဒီလို အမှုမျိုးကို ပြုကျင့်ကြမှာ မဟုတ်ကြပါဘူး။ ကျွန်တော်မျိုးကတော့ ဒီလိုအပြစ်တွေကို သိနေတဲ့အတွက် ဒီလို လွန်ကျူးမှုမျိုးကို မပြုလုပ်နိုင်ပါ” ဟု တင်ပြလျှောက်ထား၏။

“နင် ဘာတွေပြောနေတာလဲ၊ စကားတွေ အများကြီး လျှောက်ပြော မနေနဲ့။ အကယ်၍ ငါ့စကားကို မလိုက်နာလျှင် သင့်ဦးခေါင်းကို ဖြတ်စေရမယ်” ဟု မယ်မင်းကြီးမက ပြောပြန်၏။ ထိုအခါဝယ် “အသက်ကိုသာ စွန့်အံ့၊ သီလကို မစွန့်အံ့” ဟူသော ဘုရားအလောင်းတော်၏ စိတ်ဓာတ်ကား အလွန် ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းလှ၏။ ဘုရားအလောင်းတော်က -

“တစ်ခုသော အတ္တဘော၌ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်တောက်ခံရခြင်းကို ထားလိုက်ပါဦး၊ အတ္တဘောပေါင်း အထောင်၌သော်လည်း ဦးခေါင်းကို အဖြတ်ခံရသည်ဖြစ်ပါစေ၊ ကျွန်တော်မျိုးသည် ဤကဲ့သို့သော ယုတ်မာမှုမျိုးကို မပြုလုပ်နိုင်ပါ” ဟု လျှောက်ထားလိုက်၏။

အသက်ကိုသာ စွန့်၍ သီလကို မစွန့်သော ဘုရားအလောင်းတော်၏ စိတ်ထားကို အဘယ်မည်သော သူတော်ကောင်းသည် မကြည်ညိုဘဲ ရှိနိုင် ပါအံ့နည်း။

မယ်မင်းကြီးမက “ကိုင်း . . . ရှိစေ၊ သိစေရမယ်” ဟု ဘုရားအလောင်း- တော်ကို ကြီးဝါးလိုက်၏၊ ခြိမ်းခြောက်လိုက်၏။ မိမိရဲ့ တိုက်ခန်းအတွင်းသို့ ဝင်ကာ မိမိကိုယ်ကို မိမိ လက်သည်း ခြေသည်းတို့ဖြင့် ကုတ်ဖဲ့လိုက်၏။ ဆီဖြင့် ကိုယ်ကို လိမ်းကျံလိုက်၏။ အဝတ်ဟောင်းတွေကို ဝတ်လိုက်၏။ လူမမာ အသွင်ကို ဖန်တီးလိုက်၏။ အခိုင်းအစေ ကျွန်မတွေကိုလည်း ရှင်ဘုရင်ကြီး မေးက ဖျားနာနေကြောင်းကို သံတော်ဦးတင်ရန် မှာကြားထားလိုက်၏။

ဤကလိန်ဉာဏ်တို့ကား သံသရာအဆက်ဆက်က ကပ်ပါလာနေသော ဓာတ်ငွေ့များပင်တည်း။ နောက်ဆုံး ဘုရားရှင်နှင့် တွေ့ဆုံသည့် ဘဝတွင်- လည်း ဤဓာတ်ငွေ့အရှိန်အဝါတွေကြောင့်ပင် ဘုရားရှင်အပေါ်၌ မဟုတ် မတရား စွပ်စွဲခဲ့၏။ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌လည်း အဝီစိငံရဲသို့ ရောက်ခဲ့၏။

မို့ခိုအားထားရာ **နာထတရား** ထင်ရှားမရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးရခြင်း တစ်မျိုး ပင်တည်း။

ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း မြို့သို့ ဝင်ပြီးနောက် နန်းတော်သို့ အရောက် မိဖုရားကြီးကို မတွေ့သဖြင့် မေးမြန်းလိုက်သောအခါ ဖျားနာကြောင်း သတင်းကို ကြားသိသဖြင့် မိဖုရားအဆောင်သို့ အရောက်သွားခဲ့၏။ မိမိ အကွက်ဆင်ထားသည့်အတိုင်း မိမိကို ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးက အဓမ္မ ပြုကျင့်ရန် ကြံစည်ကြောင်းတို့ကို ကုတ်ခြစ်ထားသော ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်တို့ကို ညွှန်ပြကာ တိုင်တန်းလေတော့၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း ယုံကြည်သွားခဲ့၏။ မီးကျိုးတွင်းထဲသို့ ပစ်သွင်းလိုက်သော ဆားကျောက်ပမာ အမျက်ဒေါသ ထောင်းထောင်း ထကာ “ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို လက်ပြန်ကြိုးဖြင့် တုပ်နှောင်ကာ သုသာန်သို့ ထုတ်ကာ ဦးခေါင်းဖြတ်၍ သတ်စေ” ဟု အမိန့် ချမှတ်လိုက်၏။

ဘုရားအလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကလည်း မိဖုရားကြီး၏ ကလိန်ဉာဏ်ကြောင့် ယခုလို အဖမ်းခံရကြောင်းကို သဘောပေါက်သဖြင့် မိမိကို ရှင်ဘုရင်ကြီးအား ပြသပြီးမှသာလျှင် သတ်လိုက် သတ်ရန် မေတ္တာရပ်ခံ လိုက်၏။ လက်မရွံ့အာဏာသားတို့ကလည်း ထိုပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို ရှင်ဘုရင်ထံသို့ ခေါ်ဆောင်ကာ ရှင်ဘုရင်အား ပြသကြ၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီးက- လည်း ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးကို မြင်လျှင်မြင်ချင်းပင် “အို ပုဏ္ဏားကြီး . . . ငါ့အပေါ်၌ ရှက်သင့် ရှက်ထိုက်တဲ့ အမှုကို ဘာကြောင့် သင် မပြုရသလဲ၊ ဘာကြောင့် သင်ဟာ ဒီလို ယုတ်ညံ့တဲ့ အမှုကို ပြုကျင့်ရသလဲ” ဟု မေးမြန်း- စကား ပြောကြားလိုက်၏။ ထိုအခါ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးက ဤသို့ တင်ပြ လျှောက်ထားလိုက်၏။

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ကျွန်တော်မျိုးဟာ အလွန်စင်ကြယ်တဲ့ သောတ္တိယ ပုဏ္ဏားအမျိုးအနွယ်မှာ လူဖြစ်လာရတဲ့ သူတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်- မျိုးဟာ -

- ၁။ ပိုးရွဲ ခြပုန်းမျှကိုသော်လည်း တစ်ခါမျှ မသတ်စဖူးပါ။
- ၂။ သူတစ်ပါး၏ ပစ္စည်းကို ဆိုလျှင် မြက်၊ ဝါးခြမ်းစိတ်မျှကိုသော်လည်း မတရား မယူစဖူးပါ။
- ၃။ တပ်မက်သည့် လောဘစိတ်ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့၏ အမျိုးသမီးကို မျက်စိ ဖွင့်၍သော်လည်း မကြည့်ခဲ့စဖူးပါ။
- ၄။ မြူးထူးပျော်ပါးလိုသော စိတ်ထားဖြင့်သော်လည်း မုသားစကားကို မပြောဆိုခဲ့စဖူးပါ။
- ၅။ သမန်းမြက်ဖျားဖြင့်ပင်သော်လည်း တို့၍ သေရည် သေရက်ကို မသောက်သုံးခဲ့စဖူးပါ။

ကျွန်တော်မျိုးသည် အရှင်မင်းမြတ်တို့ အပေါ်၌ အပြစ် မရှိပါ။ ထို မိဖုရားကြီးကသာ တပ်မက်သည့် လောဘ၏ အစွမ်းဖြင့် ကျွန်တော်မျိုး၏ လက်ကို ကိုင်ဆွဲလျက် မသမာမှုကို ပြုကျင့်ခိုင်းခဲ့၏။ ကျွန်တော်မျိုးက ပယ်ရှား လိုက်သည့်အတွက် ကျွန်တော်မျိုးကို ခြိမ်းခြောက်ကာ မိမိ၏ ခြောက်ကျိပ် လေးယောက်ကုန်သော တမန်တို့နှင့် ဖောက်ပြားမှုအပြစ်ကို ဒေါသတကြီးနှင့် ပေါ်လွင်အောင် ကျွန်တော်မျိုးအား ပြောပြကာ တိုက်ခန်းအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သွားကာ လူနာဖြစ်အောင် ကလိန်ဉာဏ်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော် မျိုးသည်ကား အပြစ် မရှိပါ။ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာကို ယူဆောင်လာကြတဲ့ ထိုခြောက်ကျိပ်လေးယောက်ကုန်သော တမန်တို့သည်သာ အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုတမန်သည်တို့ကို ခေါ်၍ အမှု မှန်မမှန်ကို စစ်ဆေးတော် မူပါ” ဟု တင်ပြလျှောက်ထားလိုက်၏။

ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း ထိုတမန်တို့ကို နှောင်ဖွဲ့စေပြီးလျှင် မိဖုရားကြီးကို ခေါ်၍ “သင်သည် ထိုတမန်တို့နှင့် မကောင်းမှုကို ပြုသလား မပြုသလား” ဟု မေးစိစစ်ခဲ့၏။ ယုတ်မာသည့် အမှုကို ပြုကျင့်မိပါကြောင်းကို မိဖုရားကြီး- ကလည်း မငြင်းသာသဖြင့် ဝန်ခံစကား တင်ပြလျှောက်ထားလိုက်၏။ ထိုအခါ ရှင်ဘုရင်ကြီးက ထိုသူအားလုံးကိုပင် သေဒဏ်အမိန့် ချမှတ်တော်မူလိုက်၏။ သက်ဦးဆံပိုင်စနစ်အတိုင်း ကျင့်သုံးခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းတော်က ရှင်ဘုရင်ကြီးကို ဤသို့ လျှောက်- ထား၏။

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ဤတမန်သည်တို့အားလည်း အပြစ် မရှိပါ။ မိဖုရားကြီးက မိမိအလိုအတိုင်း ပြုကျင့်ခိုင်းခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူတို့မှာ အပြစ် မရှိကြပါ။ ဒါကြောင့် ထိုသူတွေကို သည်းခံခွင့်လွှတ်တော်မူပါ။

ထိုမိဖုရားကြီးမှာလည်း အပြစ် မရှိပါ။ အမျိုးသမီးတို့မည်သည် မေထုန် မှုဖြင့် ရောင့်ရဲသည်ဟူ၍ မရှိပါ။ မှန်ပါသည် - ဤသို့ မရောင့်ရဲခြင်းသည် အမျိုးသမီးတို့ရဲ့မွေးရာပါ ဇာတိသဘာဝတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအမျိုးသမီး- တို့အား သည်းခံခွင့်လွှတ်ခြင်း သဘောတရားနှင့် ယှဉ်တွဲထားရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ဒါကြောင့် မိဖုရားကြီးအားလည်း သည်းခံခွင့်လွှတ်တော်မူပါ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရှင်ဘုရင်ကြီးအား ဆိုဆုံးမတော်မူ၏။

ထိုတမန်ခြောက်ကျိပ်လေးယောက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မိဖုရားကြီးကို လည်းကောင်း မိမိတို့၏ မူလရာထူး ဌာနန္တရ၌ပင် ထားမြဲထားစေတော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့ ပြုကျင့်ပြီးနောက် ဘုရားအလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးက ရှင်ဘုရင်ကြီးအား ဤသို့လျှောက်ထား၏။

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ပညာမျက်စိကာဏ်းနေတဲ့ လူမိုက်တို့မည်သည် မဟုတ်မမှန် လုပ်ကြံထားတဲ့ အကြောင်းဝတ္ထုကို အခြေခံနေတဲ့စကားဖြင့် မနှောင်ဖွဲ့သင့် မနှောင်ဖွဲ့ထိုက်တဲ့ ပညာရှိတို့ကို လက်ပြန်ကြိုးတုတ်ကာ အနှောင်အဖွဲ့ ထားကြပါတယ်။ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကတော့ ဟုတ်မှန် တဲ့ အကြောင်းယုတ္တိရှိတဲ့စကားကြောင့် လက်ပြန်ကြိုးတုတ်ကာ နှောင်ဖွဲ့သင့် နှောင်ဖွဲ့ထိုက်သူတို့ကိုသော်လည်း လွတ်မြောက်စေကြပါတယ်။ အလားတူပဲ လူမိုက်တွေဟာ မနှောင်ဖွဲ့သင့်တဲ့သူတွေကိုသော်လည်း နှောင်ဖွဲ့ကြတယ်။ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကတော့ နှောင်ဖွဲ့သင့် နှောင်ဖွဲ့ထိုက်တဲ့သူတွေကို သော်လည်း လွတ်မြောက်စေကြပါတယ်” ဟု ပြောဆိုကာ အောက်ပါဂါထာဖြင့် ဆက်လက်ကာ ဆိုဆုံးမတော်မူ၏။

အပဒ္ဒါ တတ္ထ ဗန္ဓုန္တိ၊ ယတ္ထ ဗာလာ ပဘာသရေ။

ဗဒ္ဒါပိ တတ္ထ မုစ္ဆန္တိ၊ ယတ္ထ ဓီရာ ပဘာသရေ။

= အကြင် တိုင်းနိုင်ငံ၌ လူမိုက်တို့သည် ဘုန်းတန်ခိုး တောက်ပလျက် ရှိကြ၏။ ထိုတိုင်းနိုင်ငံမျိုး၌ မနှောင်ဖွဲ့သင့် မနှောင်ဖွဲ့ထိုက်သည့်သူတွေကို နှောင်ဖွဲ့ထားတတ်ကြကုန်၏။

အကြင် တိုင်းနိုင်ငံ၌ကား လူလိမ်မာ ပညာရှိတို့သည် ဘုန်းတန်ခိုး တောက်ပလျက် ရှိကြကုန်၏။ ထိုကဲ့သို့သော တိုင်းနိုင်ငံမျိုး၌ နှောင်ဖွဲ့သင့် နှောင်ဖွဲ့ထိုက်သည့် သူတွေသော်မှလည်း အပြစ်မှ လွတ်မြောက်ကြကုန်၏။
(ဇာဠု၊ ၁၄၆၅။ ဇာဠု၊ ၂၁၇၆။)

ဘုရားအလောင်းတော် ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီး၏ အဆုံးအမကို ကြားနာ ရသောအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အလောင်းလျာဖြစ်သော ဗာရာဏသီ- ဘုရင်ကြီးသည် ဤသို့ စဉ်းစားတော်မူ၏ - “ငါသည် တစ်သောင်း ခြောက်ထောင်ကုန်သော အမျိုးသမီးတို့ကို ပယ်စွန့်ကာ ဤမယ်မင်းကြီးမ တစ်ဦးတည်းကဲ့ပဲ ကိလေသာ၏ အစွမ်းဖြင့် ချီးမြှောက်သော်လည်း မယ်မင်း- ကြီးမအဖို့ ရောင့်ရဲခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပါလား၊ ဒီလို အလိုဆန္ဒ ပြည့်ဝနိုင်ခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အမျက်ထွက်နေခြင်းဆိုတာ - ဝတ်ပြီးတဲ့အဝတ်ဟာ ဝတ်ပါများလို့ ဟောင်းနွမ်းသွားခဲ့သော် ဘာကြောင့် ဟောင်းနွမ်းသွားရသလဲလို့ အမျက်ထွက်နေတာနှင့်လည်း တူတယ်၊ စားပြီးတဲ့ အစားအစာဟာ မစင်အ- ဖြစ်သို့ ရောက်သွားတဲ့အခါ ဘာကြောင့် ဒီအစာဟာ မစင်ဖြစ်သွားရသလဲလို့ အမျက်ထွက်နေတာနှင့်လည်း တူတယ်” - ဒီလိုဆင်ခြင်ပြီးနောက် အောက်ပါ အတိုင်း အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ဆုတောင်းပန်ထွာလိုက်လေသည်။

“ဣတော ဒါနိ ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရဟတ္တံ န ပါပုဏာမိ တာဝ ကိလေသံ နိဿာယ မယိ ဥဿာ မာ ဥပ္ပဇ္ဇတူ”တိ အဓိဋ္ဌဟိ။ (ဇာဠု၊ ၂၁၇၆။)

= “ဤနေ့ ဤအချိန်ခါမှ စ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ကိလေသာကို အမှီပြု၍ အကျွန်ုပ်၏ သန္တာန်၌ ငြူစူ-

စောင်းမြောင်းခြင်း (= ဥဿတရား)သည် မဖြစ်ပါစေတည်း”ဟု အဓိဋ္ဌာန် ပြုကာ ဆုတောင်းပန်ထွာခဲ့၏။

ဤဇာတ်လမ်းကား အရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းလျာဖြစ်သော ဆတ္တ- ပါဏိလုလင်၏ သန္တာန်၌ ငြူစူစောင်းမြောင်းတတ်သည့် ဥဿတရား ထင်ရှား မရှိခြင်း၏ အကြောင်းရင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဘဝမှ စ၍ အရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းလျာ၏ သန္တာန်၌ ငြူစူစောင်းမြောင်းတတ်သည့် ဥဿတရားသည် ထင်ရှား မဖြစ်တော့ပေ။ ဤဇာတ်လမ်းကို ပြန်ပြောင်းကာ ပြောပြလျက် မိမိ (= ဆတ္တပါဏိလုလင်)၏ သန္တာန်၌ ငြူစူစောင်းမြောင်း တတ်သည့် ဥဿတရား ထင်ရှား မရှိကြောင်းကို ယသပါဏိမင်းအား တင်ပြ လျှောက်ထားလိုက်၏။

လောက၌ သတ္တဝါတို့ကို အများဆုံး ဒုက္ခပေးနေသည့် ကိလေသာ တရားဆိုးတို့တွင် မိမိစည်းစိမ်ကို အထိမခံနိုင်ခြင်းဆိုသည့် ငြူစူစောင်းမြောင်း တတ်သည့် စိတ်ထားလည်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့သော စိတ်ထားမျိုးတွေ မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ မတည်ရှိအောင် ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်လာအောင် ယခုကဲ့သို့ ဆုတောင်းပန်ထွာခြင်း အဓိဋ္ဌာန်ပြုခြင်းဖြင့်လည်း ထိုကိလေသာ- များကို ပယ်ရှားနိုင်သည်ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်မည်သော သူတော်ကောင်းသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုတိုင်း ထိုကဲ့သို့ ဆုတောင်းပန်ထွာမှု အဓိဋ္ဌာန်မှုကို မပြု- လုပ်ဘဲ ရှိသင့်ပါအံ့နည်း၊ ဆုတောင်းပန်ထွာမှုဖြင့်လည်း ကိလေသာတရား- ဆိုးတို့ကို နှိပ်ကွပ်နိုင်သည်ဟုဆိုလျှင် ရာဂ ဒေါသ မောဟ မာန်မာန ဣဿာ မစ္ဆရိယစသည့် ကိလေသာတရားဆိုးတို့ မိမိ၏ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ ထင်ရှား မဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုတိုင်း ဆုတောင်းပန်ထွာ သင့်လှ ပေသည်။ ဤဇာတ်လမ်းကား နောက်ဆုံးဘဝ အဝင်အပါ ဘဝ တော်တော် များများ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းလျာဖြစ်သည့် သူတော်ကောင်း၏ လူပျိုကြီး ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။ စာဖတ်သူ (စာဘာသ်သူ) အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း လူပျိုကြီး ဖြစ်လိုက သို့မဟုတ် မောင်မင်းကြီးသားတို့၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် စရိုက်ဆိုး

တွေကြောင့် ယင်းတို့အပေါ်၌ စိတ်ကုန်သဖြင့် အပျိုကြီး ဖြစ်လိုပါက ထိုထုံးကို အတုယူကာ လိုက်နာပြုကျင့်ပါလေ။

(၂) သေရည်သေရက် မသောက်တတ်ခြင်း

အရက်မသောက်တတ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို မေးမြန်းသော အခါ၌လည်း ယသပါဏီမင်းအား ဆတ္တပါဏီလုလင်က ဤသို့ ဆက်လက်ကာ တင်ပြလျှောက်ထားပြန်၏။

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ကျွန်တော်မျိုးသည် ရှေးယခင် တစ်ခုသောဘဝဝယ် ဗာရာဏသီမင်းပင် ဖြစ်ခဲ့၍ ယစ်ထုတ်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါ၏။ အရက်နှင့် ကင်း၍ ရပ်တည်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ခဲ့ပါ။ အသား မပါလျှင် မစားတတ်သူလည်း ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါ၏” စသည်ဖြင့် ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ဖွယ် ဇာတ်လမ်းကို တင်ပြလျှောက်ထား၏။

ထိုအခါတွင် ဥပုသ်နေ့၌ သားမသတ်ရန် တိုင်းပြည်ကို ကြေညာထားပြီး ဖြစ်၏။ ဥပုသ်နေ့အတွက် အသားကို အဖိတ်နေ့က ကြိုတင်ကာ စီမံထားသော်လည်း စားဖို့သည်၏ မေ့လျော့မှုကြောင့် ကင်ထားသောအသားကို ခွေးက ဆွဲစားသွားခဲ့၏။ စားဖို့သည်က အသား မပါသည့် ပွဲတော်အုပ်ကို မဆက်သရဲသဖြင့် မိဖုရား၏ အကူအညီကို ရယူကာ ပွဲတော်အုပ်ကို ဆက်သလာ၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီးကား သားငယ်ကို အလွန် ချစ်မြတ်နိုးသဖြင့် မိဖုရားကြီးက သားငယ်ကို တန်ဆာဆင်ကာ ရှင်ဘုရင်ကြီး၏ ရင်ခွင်တွင် တည်ထားခိုက်တွင် ပွဲတော်အုပ်ကို ဆက်သလာ၏။ အမူးကြီးမူး အရူးကြီးရူးနေသည့် အချိန်ဖြစ်သဖြင့် ပွဲတော်၌ အသား မပါသည်ကို မြင်သောအခါ ရင်ခွင်တွင် ပွေ့တင်ထားသော သားငယ်၏ လည်ပင်းကို လိမ်ချိုးကာ စဖိုသည်အား ချက်ရန် ပစ်ပေးလိုက်၏။ စဖိုသည်ကလည်း ရှင်ဘုရင် ခိုင်းစေသည့်အတိုင်း ချက်ပြုတ်ကာ ပွဲတော်အုပ်ကို တစ်ဖန် ဆက်သရပြန်၏။ ချစ်လှစွာသော သားငယ်အသားဖြင့် ရှင်ဘုရင်ကြီး ပွဲတော်အုပ် တည်လေ၏။ ရှင်ဘုရင်အား ကြောက်ရွံ့သဖြင့် ငိုကြွေးခြင်းငှာ၊ တားမြစ်စကား ပြန်လည်

ပြောကြားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောသူမည်သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်သော်မျှလည်း မရှိခဲ့ပေ။

သို့သော် ရှင်ဘုရင်ကြီးကား စားပြီး အိပ်စက်လိုက်၏။ မိုးသောက်ထအခါ အိပ်ရာမှ နိုးလာသော် အမူးပြေသွားသဖြင့် သားငယ်ကို သတိရ၍ ခေါ်ဆောင်လာရန် အမိန့်ရှိပြန်၏။ ထိုအခါကျမှ မိဖုရားကြီးက - ယမန်နေ့က သားငယ်ကို သတ်ကာ အသားကို ပွဲတော်အုပ်တည်ခဲ့ကြောင်းကို တင်ပြလျှောက်ထားလိုက်၏။ ထိုအခါတွင် ရှင်ဘုရင်ကြီးသည် သားသောကဖြင့် ငိုကြွေးမြည်တမ်းကာ “ဤကဲ့သို့သော ဆင်းရဲဒုက္ခသည် သေရည်သေရက် သောက်သုံးမှုကို အမှီပြု၍ ငါရဲ့သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏”ဟု သုရာသောက်ခြင်း၌ အပြစ်ဒေါသကို မြင်တွေ့သောအခါ -

“ဣတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရဟတ္တံ န ပါပုဏာမိ၊ တာဝ ဝေရုပံ ပိနာသကာရကံ သုရံ နာမ န ပိပိဿာမိ။” (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၇၈။)

= “ဤနေ့မှစ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မဆိုက်ရောက်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ဤကဲ့သို့ သဘောရှိသော ပျက်စီးခြင်းကို ပြုလုပ်တတ်သော သုရာမည်သည်ကို မသောက်သုံးရပါစေသား . . . ”ဟု မြေမှုန့်ကို ဆုပ်ကိုင်ကာ မျက်နှာကို လိမ်းကျံလျက် အဓိဋ္ဌာန်ပြုခဲ့၏။ ဆုတောင်းပန်ထွာခဲ့၏။

ထိုအချိန်အခါမှ စ၍ မူးယစ်ဆေးဝါးမည်သည်ကို မသောက်သုံးစဖူးပါဟု ဆတ္တပါဏီလုလင်က ယသပါဏီမင်းအား တင်ပြ လျှောက်ထားလိုက်၏။

ဒုစရိုက်အိုး လူမိုက်မျိုးဘဝသို့ ရောက်အောင် တွန်းပို့ပေးတတ်သည့် သေရည်သောက်သုံးခြင်းစသည့် ဒုစရိုက်မှုတို့ကို စိတ်က အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ဆောက်တည်သည့်အတိုင်း ဆုတောင်းပန်ထွာသည့်အတိုင်း ထိုဒုစရိုက်တွေကို ချိုးဖဲ့ ဖျက်ဆီးနိုင်သည်၊ မိမိရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ ဖြစ်ပေါ်မလာအောင် တားမြစ် ပိတ်ပင်နိုင်သည် ဖြစ်ပါက မိမိအကျိုးကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အဘယ်မည်သော ပညာရှိတစ်စုံတစ်ဦးသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုကာ သို့မဟုတ် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုတိုင်း ထိုကဲ့သို့သော ဒုစရိုက်အိုး လူမိုက်မျိုး

ဘဝသို့ မရောက်အောင် ဆုတောင်းပန်ထွာမှု မပြုဘဲ နေထိုင်ပါအံ့နည်း။ စိတ်ဓာတ်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆောက်တည်လျက် ဆုတောင်းပန်ထွာသင့်လှ ပေသည်။

(၃) မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ခြင်း

မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကိုလည်း ဆတ္တပါဏီ လုလင်က ယသပါဏီမင်းအား ဤသို့ တင်ပြ လျှောက်ထားပြန်၏။

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ရှေးယခင် တစ်ခုသော ဘဝဝယ် ကျွန်တော်မျိုး- သည် ဗာရာဏသီပြည်၌ပင်လျှင် **ကိတဝါသ** အမည်ရှိသော ရှင်ဘုရင် ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ သားတစ်ယောက် မွေးဖွားခဲ့ပါ၏။ လက္ခဏာဖတ်တတ်သည့် ပုဏ္ဏားပညာရှိတို့က ထိုသားကိုကြည့်၍ ‘အရှင်မင်းမြတ် . . . ဤသူငယ်သည် ရေငတ်၍ သေလိမ့်မည်’ဟု နိမိတ် ဖတ်ကြပါ၏။ **ဒုဋ္ဌကုမာရ** နာမည် ပေးထားပါ၏။ ထိုမင်းသား အရွယ်သို့ ရောက်သည့်အခါ အိမ်ရှေ့မင်း ပြုလုပ်- ထားပါ၏။ ထိုအိမ်ရှေ့စံမင်းသားကို မိမိသွားလေရာတွင် ရှေ့မှလည်းကောင်း နောက်မှလည်းကောင်း လိုက်ပါစေခဲ့ပါ၏။ ထိုမင်းသား ရေငတ် မသေရန် မြို့တွင်း ထိုထိုအရပ်တို့၌ ရေတွင်းရေကန်တို့ကို တူးဖော်ထားခဲ့ပါ၏။ လမ်းဆုံ- တို့၌ မဏ္ဍပ်တို့ကို ထိုးကာ အိုးစရည်းကြီးတို့ဖြင့် ရေတို့ကို အသင့်တည်ထား- ပါကုန်၏။” - ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖြစ်ရပ်အစုံအလင်ကို ကုန်စင်အောင် တင်ပြ လျှောက်ထားလေသည်။ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဇာတ်လမ်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမည့် တစ်နေ့သို့ကား ဆိုက်ရောက်လာ၏။ ထိုမင်း- သားငယ်သည် တစ်နေ့တွင် ဥယျာဉ်ကစားရန်အသွား လမ်းခုလတ် တစ်နေ- ရာတွင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဘုရားရှင်နှင့် ရင်ဆိုင်တိုးမိနေ၏။ လူများအပေါင်းက ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဘုရားရှင်အား ရိုသေကြ၏၊ မြတ်နိုးကြ၏၊ ရှိခိုးဝတ်ပြုကြ၏၊ ချီးမွမ်းကြ၏၊ လက်အုပ်ချီမိုးကာ ရှိခိုးဝတ်ပြုလျက် ရပ်တည်နေကြ၏။

အိမ်ရှေ့မင်းသားက “ငါ့ကဲ့သို့သောသူနှင့် အတူလိုက်ပါလာကြတဲ့သူ-

တွေဟာလည်း ဒီခေါင်းတုံးဦးပြည်းကို ရှိခိုးကြတယ်၊ ချီးမွမ်းကြတယ်၊ လက်အုပ်ချီမိုးကာ အရိုအသေပြုကြတယ်၊ ငါ့ကိုတော့ ထိုကဲ့သို့ မပြုကြဘူး”ဟု စဉ်းစားကာ အမျက်ဒေါသထွက်လျက် ဆင်ပေါ်မှ ဆင်းကာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ- ဘုရားရှင်ထံသို့ ချဉ်းကပ်လိုက်၏။

“ရဟန်း . . . သင့်မှာ ဆွမ်းကော ရပါရဲ့လား” ဟု မထီလေးစား ရွံရှာသော စိတ်ထားဖြင့် မေးမြန်းလိုက်၏။ ရရှိပါကြောင်းကို ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဘုရားရှင်က မိန့်ကြားတော် မူလိုက်သောအခါ ဘုရားရှင်လက်တော်မှ သပိတ်တော်ကို ယူကာ မြေပြင်ပေါ်သို့ လွှင့်ပစ်ကာ ခြေထောက်ဖြင့် မုန့်မုန့် ညက်ညက် ကြေအောင် နင်းခြေပစ်လိုက်၏။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဘုရားရှင်ကလည်း “ဤသတ္တဝါတော့ ပျက်စီးပါပေါ့”ဟု ပြောဆိုကာ ထိုမင်းသား၏မျက်နှာကို ကြည့်ရှုတော်မူ၏။ ထိုအခါ မင်းသားက “အို ရဟန်း . . . ငါဟာ ကိတဝါသဘုရင်ရဲ့သား ဖြစ်တယ်။ ဒုဋ္ဌကုမာရ အမည် ရှိတယ်၊ သင်က ငါ့ကို အမျက်ထွက်ကာ မျက်လုံးဖွင့်ကြည့်ပြီးတော့ ဘာလုပ်ချင်သလဲ”ဟု ပြောဆိုလိုက်၏။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဘုရားရှင်သည် ထိုနေ့၌ . . . ဆွမ်းပြတ်တော်မူသည်ဖြစ်၍ ကောင်းကင်သို့ ဈာန်အဘိညာဏ်ဖြင့် ပြန်ကြွတော်မူကာ ဟိမဝန္တာမြောက်ပိုင်း နန္ဒမူလိုဏ်ဂူသို့သာလျှင် ကြွတော်မူလေသည်။

မင်းသား၏သန္တာန်၌ ထိုခဏမှာပင် မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံသည် အကျိုးပေးဖို့ရန် ရင့်ကျက်လာ၏။ ထို မင်းသားသည် “ပူလှချည်ရဲ့ ပူလှချည်- ရဲ့”ဟု အော်မြည်ကာ အလွန် ပူလောင်လာသဖြင့် ထိုနေရာ၌ပင် လဲကျ သွားလေသည်။ ထိုထိုအရပ်၌ ရှိသမျှ ရေအားလုံးတို့သည် အပူရှိန်ကြောင့် ခန်းခြောက်သွားကြကုန်၏။ ထိုအရပ်မှာပင် အသက် ကုန်ဆုံးသွားလေသည်။ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဝီစိငရဲသို့ ဆိုက်ရောက်သွားပေသည်။

ခမည်းတော် ကိတဝါသဘုရင်ကြီးက ထိုသတင်းကို ကြားသိသောအခါ သားသောကဖြင့် အလွန်ပြင်းထန်စွာ အနှိပ်စက်ခံရသဖြင့် ဤသို့ စဉ်းစားခဲ့၏။

“အယံ မေ သောကော ပိယဝတ္ထုတော ဥပ္ပဇ္ဈိ၊ သစေ မေ သေဟော နာဘဝိဿ၊ သောကော န ဥပ္ပဇ္ဈိဿ၊ ဣတော ဒါနိ မေ ပဋ္ဌာယ သဝိညာဏကေ ဝါ အဝိညာဏကေ ဝါ ကိသိဒ္ဓိ ဝတ္ထုသိန္တိ သေဟော နာမ မာ ဥပ္ပဇ္ဈတု။”

(ဇောဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၉။)

= “ငါရဲ့ ဤသောကသည် ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော ဝတ္ထုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။ ငါ၏သန္တာန်၌ ဤချစ်ခင်မြတ်နိုးမှုတရားသည် ထင်ရှား မဖြစ်ငြားအံ့၊ သောကဟူသည် မဖြစ်လေရာ၊ ဤယခုအခါမှ စ၍ ငါ၏သန္တာန်၌ သက်ရှိအရာဝတ္ထုအပေါ်၌ သော်လည်းကောင်း၊ သက်မဲ့အရာဝတ္ထုအပေါ်၌ သော်လည်းကောင်း မည်သည့်တစ်စုံတစ်ခုသော အရာဝတ္ထုအပေါ်၌မဆို ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်းမည်သည် မဖြစ်ရပါစေသား” ဟု စိတ်ဓာတ်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆောက်တည်ကာ ဆုတောင်းပန်ထွာမှု ပြုလေသည်။

ဤသည်ကား မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဝတ္ထုဖြစ်ပေသည်။ ဤကဲ့သို့ စိတ်ဓာတ်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆောက်တည်ကာ ဆုတောင်းပန်ထွာမှုကို ပြုကျင့်ခြင်းကြောင့် ထိုကံက အကျိုးပေးသည့်ဘဝဝယ် မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ဟုဆိုလျှင် ဤစာကို ဖတ်ရှု၍ နေသော (ခါးတောင်းကျိုက် ဖြုတ်လိုသော စိတ်ထားရှိသော) အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း အဘယ့်ကြောင့် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုပြီးတိုင်း ဤကဲ့သို့သော ဆုတောင်းပန်ထွာမှု၊ စိတ်ဓာတ်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ဆောက်တည်မှုကို မပြုထိုက်ဘဲ ရှိသင့်ပါအံ့နည်း၊ သတ္တဝါတွေကို အများဆုံး ဒုက္ခပေးနေသော သဘာဝတရား တစ်ခုမှာ ဤချစ်ခြင်းတရားပင် မဟုတ်ပါလော။

(၄) မည်သူ့ကိုမျှ မမုန်းတတ်ခြင်း

မည်သူ့ကိုမျှ မမုန်းတတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ဆတ္တပါဏိလုလင်က ယသပါဏိမင်းအား ဤသို့ ဆက်လက်ကာ တင်ပြ လျှောက်ထားလေသည်။

“အရှင်မင်းမြတ် . . . ကျွန်တော်မျိုးသည် ရှေးယခင် တစ်ခုသော

ဘဝဝယ် အရက အမည်ရသော ရသေ့ဖြစ်စဉ် . . . (၇)နှစ်တို့ကာလပတ်လုံး မေတ္တာဈာန်စိတ်ကို ပွားများခဲ့ဖူးပါ၏။ ထိုမေတ္တာဈာန်ကြောင့် (၇)ခုသော သံဝဇ္ဇကပ် ဝိဝဇ္ဇကပ်တို့ပတ်လုံး ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ခဲ့ရ၍ မေတ္တာဈာန်ကို ပွားများကာ နေထိုင်ခဲ့ဖူးပါ၏။ ထိုကြောင့် ကျွန်တော်မျိုးသည် မေတ္တာဘာဝနာဖြင့် လေ့ကျက်အပ် အမြဲမပြတ် ထုံမွမ်းထားအပ်သော စိတ်ဓာတ် ရှိသည့်အဖြစ်ကြောင့် မည်သူ့ကိုမျှလည်း မမုန်းတတ်ခြင်း အမျက်မထွက်တတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်” ဟု တင်ပြလျှောက်ထားလိုက်၏။

မေတ္တာဘာဝနာဖြင့် ထုံမွမ်းထားအပ်သော စိတ်ဓာတ်ကား ဒေါသကို တိုက်ဖျက်နိုင်သော စွမ်းအား ရှိခဲ့၏။ မည်သူ့ကိုမျှ မမုန်းတီးလိုသော အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း မေတ္တာဈာန်ဘာဝနာကို အကြိမ်များစွာ ပွားများလေ့လာပါ။ ဤသည်တို့ကား ဆတ္တပါဏိလုလင် သန္တာန်၌ တည်ရှိသော အင်္ဂါလေးပါးတို့ပင်တည်း။

အမွဇာတ်၌ လာရှိသော အနာထမရဏ

ဤအမွဇာတ်၌လာရှိသော အနာထမရဏကား - မှီခိုအားထားရာ နာထတရား မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးရခြင်းကို ရည်ညွှန်းထားပေသည်။

အရှင်ဒေဝဒတ်ကား “ငါသည် ဘုရားဖြစ်ပေတော့အံ့၊ ရဟန်းဂေါတမသည်ကား ငါ၏ ဆရာသမားလည်း မဟုတ်၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလည်း မဟုတ်” ဟု ဆရာအဖြစ်ကို စွန့်ပယ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ဈာန်လျှောကျ ပျက်စီးသွားခဲ့၏။ သံဃာကို သင်းခွဲပြီးနောက် အစဉ်သဖြင့် သာဝတ္ထိပြည်သို့ ဆိုက်ရောက်လာသောအခါ ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်နှင့် မလှမ်းမကမ်း တစ်နေရာတွင် မြေမျိုခံရ၏။ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အဝီစိသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့၏။ ဤဝတ္ထုကို အကြောင်းပြု၍ အမွဇာတ်တော်ကို ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

လွန်လေပြီးသောအခါ ဗာရာဏသီပြည် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ ပုရောဟိတ် ပုဏ္ဏားကြီး၏ တစ်ဦးတည်းသော သားသည် တက္ကသိုလ်၌ ပညာသင်ကြားပြီးနောက် ထွက်ခွာလာခဲ့သော် အရပ်ဒေသ အကျင့်စာရိတ္တ ယဉ်ကျေးမှု

အမျိုးမျိုးတို့ကို သိရှိရန် ခရီးဒေသစာရီလှည့်လည်စဉ် တိုင်းစွန့်ပြည်နား မြို့တစ်မြို့သို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့၏။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းတော်ကား ထိုမြို့အနီး စက္ကာလရွာကြီး၌ နေထိုင်လျက်ရှိ၏။ ပညာရှိ၏။ လိမ္မာကျွမ်းကျင်၏။ အခါမဟုတ်သည်၌ အသီးကို သီးစေတတ်သော မန္တာန်ကို တတ်သိနားလည်၏။

ထိုဘုရားအလောင်းတော်သည် နံနက်စောစော အိပ်ရာမှထကာ ဆိုင်းထမ်းပိုးကို ယူဆောင်လျက် ထိုရွာမှ ထွက်ကာ တောသို့ ဝင်ရောက်ပြီးလျှင် သရက်ပင်တစ်ပင်သို့ ချဉ်းကပ်ကာ သရက်ပင်မှ ခြေ (၇)လှမ်းခန့် အရပ်၌ ရပ်တည်လျက် ထိုမန္တာန်ကို မန်းမှုတ်သည်ရှိသော် သရက်ပင်ကို ကောင်းကင်မှ ကျဆင်းလာသော ရေအိုးအလုံးတစ်ရာမျှမကသော တစ်ခဲနက် ရေအယဉ်က တိုက်ခတ်မိ၏။ တစ်ခဏအတွင်း သရက်ပင်မှ သစ်ရွက်ဟောင်းတို့သည် ကြွေကျကြကုန်၏။ ရွက်နုတို့သည် ထမြောက်လာကြကုန်၏။ သရက်ပန်းအပွင့်တို့သည် ပွင့်ကာ ကြွေကျကြကုန်၏။ သရက်သီးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကာ တစ်ခဏအတွင်းမှာပင် မှည့်ကာ ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာရှိသော ဩဇာရှိသော နတ်ဩဇာနှင့် တူကုန်သော သရက်သီးတို့ ဖြစ်ကာ အပင်မှ ကြွေကြကုန်၏။ ဘုရားအလောင်းသည် ထိုသရက်သီးတို့ကို ရွေးချယ်ကာ အလိုရှိတိုင်း ခဲစားပြီးလျှင် ဆိုင်းထမ်းပိုးကို ပြည့်စေလျက် အိမ်သို့ ပြန်ကာ ထိုသရက်သီးတို့ကို ရောင်းချလျက် သားမယားကို မွေးမြူလေသည်။

တက္ကသိုလ်ပြည်မှ ပြန်လာသော ထိုပုဏ္ဏားလုလင်သည် ဘုရားအလောင်းတော်ကို အချိန်အခါ မဟုတ်ဘဲ သရက်သီးမှည့်တို့ကို ဆောင်ယူကာ ရောင်းချနေသည်ကို မြင်လတ်သော် ‘ဧကန္တ . . မန္တာန်၏ စွမ်းအားပင် ဖြစ်တန်ရာသည်’ဟု သဘောပေါက်ကာ မန္တာန်သင်ယူရန် ဘုရားအလောင်းတော်ထံသို့ ရိုသေကျိုးနွံစွာ ချဉ်းကပ်လေ၏။ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် အသွယ်သွယ်ကို ရိုသေစွာ ပြုစုကာ မန္တာန်ကို သင်ယူရန် အချိန်ကြာကြာ ကြိုးစားခဲ့ရ၏။ အမျိုးဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ဆရာအပေါ် ဆရာ့ကတော်အပေါ်တို့၌ ပြုစုထိုက်သည့် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် အသွယ်သွယ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ဘုရားအလောင်းတော်က မန္တာန်ကို သင်ပေးလိုက်၏။

သို့သော် ဘုရားအလောင်းတော်က အမှာစကားတစ်ခု ပြောကြားလိုက်၏။ “သင့်ဆရာ ဘယ်သူပါလဲဟု အများက မေးခဲ့သော် ငါ့ကို လျှို့ဝှက်မထားပါနှင့်။ အကယ်၍ ငါသည် စက္ကာလ၏ အထံမှ မန္တာန်ကို သင်ယူခဲ့ပါသည်ဟု ပြောရမှာ ရှက်သဖြင့် ငါ၏ ဆရာသည် ဗြာဟ္မဏမဟာသာလ ဖြစ်ပါသည်ဟု ပြောဆိုငြားအံ့၊ ဤမန္တာန်၏ အကျိုးတရားကို သင်ရရှိလိမ့်မည်မဟုတ်”ဟု မှာကြားလိုက်၏။ “အမှန်အတိုင်း ပြောဆိုပါမည်”ဟု ဝန်ခံကာ ဘုရားအလောင်းတော်ထံမှ ထွက်ခွာခဲ့၏။

သို့သော် တကယ် အရေးကြုံလာသည့်အခါ စက္ကာလထံမှ သင်ယူခဲ့သည်ကို ပြောပြရန် ရှက်နေပြန်၏။ တစ်နေ့တွင် ရှင်ဘုရင်ကြီးက ထိုသရက်သီးကို စားရသဖြင့် အလွန် သဘောကျသွား၏။ ဆုလာဘ်များစွာ ချီးမြှင့်လိုက်၏။ အတတ်ပညာကိုလည်း ဥယျာဉ်တော်တွင်းသို့ သွားကာ လက်တွေ့ ပြသလိုက်၏။ ရှင်ဘုရင်ကြီးကလည်း သဘောကျလွန်းသဖြင့် “ဤမန္တာန်ကို မည်သူထံမှ သင်ယူခဲ့ပါသနည်း”ဟု မေးမြန်းသောအခါ “ငါအဝါးဝစွာ လေ့ကျက်ထားပြီးဖြစ်တဲ့ ဒီမန္တာန်ဟာ မပျောက်ပျက်နိုင်တော့ပါ”ဟု သဘောပိုက်ကာ စက္ကာလထံမှ သင်ယူခဲ့ပါသည်ဟု ပြောရန် ရှက်နိုးသဖြင့် “တက္ကသိုလ်ပြည် ဒီသာပါမောက္ခဆရာကြီးထံမှ သင်ယူခဲ့ပါသည်”ဟု မုသားစကား ပြောကြားလိုက်၏။ ထိုခဏမှာပင် မန္တာန်လည်း ပျောက်ကွယ်သွားလေသည်။ နောက်ထပ် မန္တာန်ကို မရွတ်ဖတ်နိုင်သဖြင့် မန္တာန်စွမ်းအားလည်း ကုန်ခန်းပျက်စီးသွားလေသည်။

ဆရာထံသို့ တစ်ဖန် ပြန်သွားသော်လည်း ဆရာက ထိုမန္တာန်ကို မုသားစကား ခပ်များများ ပြောကြားတတ်သူ ထိုပုဏ္ဏားလုလင်အား သင်မပေးတော့ဘဲ နှင်ထုတ်ပစ်လိုက်၏။

သော ဧဝံ အာစရိယေန ဥယျောဇိတော “ကိ မယံ ဇီဝိတေနာ”တိ အရညံ ပဝိသိတွာ အနာထမရဏံ မရိ၊ (ဇာ၊၄၊၅၊၂၀၇။)

ထိုပုဏ္ဏားလုလင်သည် ဤသို့ ဆရာဖြစ်သူက နှင်ထုတ်လိုက်သည်ရှိ-

သော် “ငါ့အား အသက်ရှင်နေခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိနိုင်ပါအံ့နည်း” ဟု နှလုံးပိုက်ကာ တောသို့ဝင်၍ မှီခိုအားထားရာမဲ့ သေကျေပျက်စီးခြင်း အနာထမရဏဖြင့် သေကျေပျက်စီးရလေသည်။ ဆရာကို ဆရာဟု ပြောဆို ဝန်ခံရမည်ကို ရှက်နိုးသူ ဝန်လေးသူတို့ သတိပြုဖွယ်ရာ ဇာတ်လမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။

ကျေးဇူးမသိတတ်သူ ဤပုဏ္ဏားလူလင်ကား အခြားသူမဟုတ် အရှင်-ဒေဝဒတ်အလောင်းပင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုဘဝတုန်းကလည်း ဆရာကို ဆရာဟု ပြောဆိုရန် ဝန်လေးခဲ့သဖြင့် အနာထမရဏဖြင့် သေကျေပျက်စီးခဲ့ရ၏။ ဂေါတမဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌လည်း ဆရာဖြစ်တော်မူသော ဘုရား-ရှင်ကို ဆရာမဟုတ်ဟု ကျေးဇူးမဲ့စကား ပြောကြားကာ ဘုရားရှင်အား သွေး-စိမ်း တည်စေခြင်း၊ သံဃာသင်းခွဲခြင်းစသည့် မကောင်းမှုအကုသိုလ်တို့ကို လွန်ကျူးခဲ့၏။ မိမိ မကောင်းမှုကြောင့်ပင် မှီခိုအားထားရာ နာထတရား မရှိဘဲ အနာထမရဏဖြင့်ပင် သေကျေပျက်စီးခဲ့ရ၏။ သေသည်၏ အခြားမဲ့ ၌လည်း အဝီစိငရဲ၌ ကျက်ရပြန်၏။ တစ်လုတ်စားဖူး သူ့ကျေးဇူးကိုမျှ မသိတတ်သူတို့ သွားရာလမ်းတည်း။

မှီခိုအားထားရမည့် ကလျာဏမိတ္တအမည်ရသည့် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်စုံတစ်ရာ မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးခြင်း၊ မှီခိုအားထားရမည့် အခြားအခြားသော နာထ တရား ထင်ရှား မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးခြင်းမျိုးကို ရည်ညွှန်းထားပေသည်။

လက္ခဏသံယုတ် (သံ၊ ၂၊ ၄၄၆-၄၄၉။)

ပိဋကစာပေတွင် ကိုးကွယ်အားထားရမည့် နာထတရား ထင်ရှား မရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးသွားရပုံနှင့် ဆက်စပ်သည့် ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းများ များစွာ လာရှိပေသည်။ ယင်းဝတ္ထုဇာတ်လမ်းတို့ထဲမှ လက္ခဏသံယုတ်တွင်လာရှိသော ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းအချို့ကို ဆက်လက် တင်ပြအပ်ပါသည်။

တစ်ချိန်တွင် ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးသခင် ဘုရားရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ်

ပြည် ရှဉ့်နက်တို့ကို အစာကျွေး၍ မွေးမြူရာဖြစ်သော ဝါးတော ပတ်ရံသည့် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်တော်၌ သီတင်းသုံး စံနေတော်မူဆဲ ဖြစ်၏။ ထိုအချိန် အခါ၌ အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်ကြီးနှင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ် မြတ်ကြီးတို့သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ သီတင်းသုံး စံနေတော်မူကြ၏။

အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ် — အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်ကား ဥရု-ဝေလကဿပ၊ ဂယာကဿပ၊ နဒီကဿပ ဟူသော ကဿပညီနောင်တို့ ဦးဆောင်သည့် ရသေ့ညီနောင် ရှင်တစ်ထောင်တို့တွင် တစ်ပါး အပါအဝင် ဖြစ်တော်မူ၏။ ဘုရားရှင် ထံတော်မှောက်၌ - ‘ဧဟိ ဘိက္ခု’ ရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူရရှိတော်မူသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦး ဖြစ်တော်မူ၏။ ယင်း ‘ဧဟိ ဘိက္ခု’ ရဟန်းတော် တစ်ထောင်တို့အား ဘုရားရှင်သည် ဂယာသီသအရပ်၌ **အာဒိတ္ထသုတ္တန်** (သံ၊ ၂၊ ၂၅၁-၂၅၂) ကို ဟောကြားပြသတော်မူ၏။ ထိုသုတ္တန်၏ အဆုံးတွင် ယင်း အားလုံးသော ရှင်တစ်ထောင်တို့သည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြ၏။ ယင်း ‘ဧဟိ ဘိက္ခု’ ရဟန္တာမထေရ်မြတ် တစ်ထောင်တို့တွင် အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်လည်း တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်တော်မူ၏။ မဟာသာဝကတစ်ပါးလည်း ဖြစ်တော်မူ၏။ ယောက်ျားမြတ် တို့၏ အသွင်အပြင်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံရကား ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ပြည့်စုံသော ဗြဟ္မာနှင့်တူသော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောနှင့် ပြည့်ဝ စုံလင်နေသည့်အတွက် လက္ခဏဟူသော အမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၏။ (သံ၊ ၅၊ ၂၁၉၉။)

အနိုးစုပြိတ္တာ — တစ်နေ့တွင် ဒုတိယအဂ္ဂသာဝက ဖြစ်တော်မူသော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် အရှင်လက္ခဏနှင့်အတူ ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်း၌ ဆွမ်းခံရန်အတွက် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်တော် မူလာ၏။

ထိုသို့ ဆင်းသက်တော်မူလာစဉ် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်-မြတ်ကြီးသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို ဝင်စားတော်မူလျက် ကောင်းကင်သို့ အဘိညာဏ်ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံယူကာ လှမ်းမြော်ကြည့်ရှုတော်မူလတ်သော်

ကောင်းကင်ယံတွင် အရိုးစုပြိတ္တာစသည့် ပြိတ္တာတို့ကို မြင်တော်မူလေသော် ဖြည်းညင်းစွာ ပြီးရယ်တော်မူလေသည်။

ဤကဲ့သို့ သဘောရှိသော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောကို တွေ့မြင်ရသည့် အခါ သနားကရုဏာ ဖြစ်သင့်ပြုသင့်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပြီးရယ်တော် မူရပါသနည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ မိမိ၏ ပြည့်စုံမှု သမ္ပတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်မြတ်၏ ပြည့်စုံမှု သမ္ပတ္တိကိုလည်းကောင်း အဖန်ဖန် အောက်မေ့ အမှတ်ရသောကြောင့် ပြီးရယ်တော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုပြိတ္တာကို မြင်တော်မူသောအခါ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်က ဤသို့ စဉ်းစားတော်မူ၏။

“သစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကို ထွင်းဖောက် မသိမြင်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးအနေဖြင့် ရသင့်ရထိုက်သော ဤကဲ့သို့သော ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော- မျိုးမှ ငါသည် လွတ်မြောက်ရပေပေ။ ငါသည် အရတော်လေစွ ငါသည် ဘဝကို ကောင်းစွာ ရအပ်ပါပေစွ”ဟု မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်း သမ္ပတ္တိဂုဏ်ကို အောက်မေ့မိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးသခင် ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်မြတ်၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်ကား ဪ . . . အံ့ဩဖွယ် ကောင်းပေစွ၊ ‘ရဟန်းတို့ . . . ကံ၏ အကျိုးတရားကို မကြံစည်အပ် မကြံစည်ထိုက်’ဟူသော အကြင်တရားစကားတော်ကို ဟောကြားထားတော် မူ၏။ ထိုတရားစကားတော်ကို စင်စစ် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးရာအခါ၌သာ ဘုရားရှင်တို့သည် ဟောကြားတော် မူကုန်၏။ ဘုရားရှင်တို့သည် ဓမ္မဓာတ်ကို ထွင်းဖောက် သိမြင်တော်မူကြ- ကုန်၏”ဟု ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်မြတ်၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်း အောက်မေ့ အမှတ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြည်းညင်းစွာ ပြီးရယ်တော် မူခြင်းကို ထင်ရှား ပြုတော်မူလေသည်။ (သံဠ၊ ၂၁၉၉။)

ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် အကြောင်းထူး တစ်ခုခု မရှိဘဲ ပြီးရယ်မှုကို ပြုတော်မူကြရိုး ဓမ္မတာကား မရှိ ဖြစ်ခဲ့၏။ သို့အတွက် အရှင်လက္ခဏမထေရ်- မြတ်က ပြီးရယ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို သိတော်မူလိုသည့်အတွက်

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်အား ပြီးရယ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်း ရင်းကို မေးမြန်း လျှောက်ထားတော်မူလိုက်၏။

ဤအရာတွင် မေးစရာ တစ်ခု ရှိလာပြန်၏။ “အရှင်လက္ခဏမထေရ်- မြတ်က ထိုအရိုးစုပြိတ္တာ စသည်တို့ကို မမြင်သလော၊ ထိုအရှင်လက္ခဏအား ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်သည် မရှိသလော”ဟု မေးရန် ရှိ၏။ အဖြေကား - မရှိသည် မဟုတ်၊ ရှိပါ၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်က ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်ကို ဝင်စားလျက် ဆင်ခြင်တော်မူသောကြောင့် ယင်းအရိုးစုပြိတ္တာ စသည်တို့ကို မြင်တော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်ကား ထိုသို့ ဆင်ခြင်တော် မမူသောကြောင့် မမြင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (သံဠ၊ ၂၁၉၉။)

ထိုသို့ မေးမြန်း လျှောက်ထားတော်မူသောအခါ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်မြတ်က “အရှင်ဘုရား လက္ခဏ . . . ဤပြုဿနာကို ဖြေဆိုခြင်းငှာ အခါ မဟုတ်သေး၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ထံတော်မှောက်သို့ ရောက်ရှိသော အခါမှ တပည့်တော်အား ဤပြုဿနာကို ထပ်မံ မေးတော်မူပါ” - ဟု လျှောက်ထား ပြောဆိုလိုက်၏။

အကြောင်းကား - ဤသို့ အရိုးစုပြိတ္တာစသည့် ဖြစ်ရပ်ကား ကိုယ်တိုင် မမြင်သူတို့အဖို့ ယုံကြည်ဖို့ရန် အလွန်ခက်ခဲလှ၏။ ထိုကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ကို သက်သေပြုကာ ဖြေကြားတော်မူလိုသည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ လျှောက်ထား တော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (သံဠ၊ ၂၂၀၀။)

ထိုနောက် အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်နှင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်မြတ်တို့သည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်း၌ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ပြီး၍ ဆွမ်းစား- ခြင်းကိစ္စ ပြုလုပ်ပြီးနောက် ဆွမ်းစားဇရပ်မှ ဖဲခွာလာကြပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား ထံသို့ ချဉ်းကပ်ကြ၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးလျက် တစ်ခုသော နေရာ၌ ထိုင်နေကြပြီးသော် အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်က အရှင် မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် မထေရ်မြတ်အား “အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက် လတ်သော် နေရာတစ်ခု၌ ပြီးတော်မူ၏။ အရှင်ဘုရား မောဂ္ဂလ္လာန် . . .

ပြီးရယ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းအထောက်အပံ့ကား အဘယ်ပါနည်း”ဟု မေးမြန်း လျှောက်ထားတော်မူလိုက်၏။

အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်-
လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော အရိုးစုပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုအရိုးစု
ပြိတ္တာကို လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍ လိုက်၍ နံရိုးကြားတို့၌
ထိုးဆိတ်ကြကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ အရှင်-
ဘုရား . . . ထိုတပည့်တော်အား “အချင်းတို့ . . . အံ့ဖွယ် ရှိစွတကား၊
အချင်းတို့ . . . မဖြစ်ဖူးမြဲ ဖြစ်စွတကား၊ ဤကဲ့သို့သော သတ္တဝါဟု ရှိရတုံဘိ၏။
ဤကဲ့သို့သော ပြိတ္တာဟု ရှိရတုံဘိ၏။ ဤကဲ့သို့သော အတ္တဘောကို ရသူဟု
ရှိရတုံဘိ၏”ဟု စိတ်အကြံ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်ဟု ပြောဆို လျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို ဤသို့ မိန့်တော်မူ၏ . . . ။
“ရဟန်းတို့ . . . တပည့်သာဝကတို့သည် စင်စစ် မျက်စိအမြင် ရှိကုန်သည်-
ဖြစ်၍ နေကြပေသည်တကား၊ ရဟန်းတို့ . . . တပည့်သာဝကတို့သည်
ဉာဏ်အမြင် ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ နေကြပေသည်တကား။ အကြင်သို့သော
တပည့်သာဝက စင်လျက် ဤသို့သော သတ္တဝါကို သိလည်း သိနိုင်တုံဘိ၏။
မြင်လည်း မြင်နိုင်တုံဘိ၏။ သက်သေကိုသော်လည်း ပြုနိုင်တုံဘိ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ရှေးကပင် (= ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-
တော်မြတ်ကို ထိုးထွင်း သိမြင်တော်မူခဲ့စဉ်ကပင် အတိုင်းအတာပမာဏ
မရှိသော စကြဝဠာတို့၌ အတိုင်းအတာပမာဏ မရှိသော သတ္တဝါတို့ကို ဒိဗ္ဗ-
စက္ခုဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုတော်မူစဉ်) ထိုသတ္တဝါကို ငါဘုရား
ရှင်သည် မြင်တော်မူခဲ့၏။ သို့သော်လည်း ငါဘုရားရှင်သည် မပြောဆိုခဲ့ပေ။
ငါဘုရားရှင်သည် ထိုအကြောင်းအရာကို ပြောဆိုခဲ့ပါမူ သူတစ်ပါးတို့သည်
ငါဘုရားရှင်အား မယုံကြည်နိုင်ကြပေရာ။ ငါဘုရားရှင်ကို မယုံကြည်
ကြသူအား ထိုမယုံကြည်ခြင်းသည် ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး အကျိုး
စီးပွား မဲ့ခြင်းငှာ၊ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်လေရာ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုအရိုးစု
ပြိတ္တာ သတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် နွားသတ်သမား ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေပြီ။

ထိုသတ္တဝါသည် ထိုကံ၏ အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် များစွာသော နှစ်တို့ပတ်လုံး၊
များစွာသော နှစ်အရာတို့ပတ်လုံး၊ များစွာသော နှစ်အထောင်တို့ပတ်လုံး၊
များစွာသော နှစ်အသိန်းတို့ပတ်လုံး ငရဲ၌ ကျက်ခဲ့၍ ထိုကံ၏ အကျိုးကြွင်း
အဖြစ်ဖြင့်လျှင် ဤသို့သော အတ္တဘောကို ရရှိခံစားနေရ၏”ဟု မိန့်ကြားတော်
မူ၏။ (သံ၊ ၁၊ ၄၄၆-၄၄၇။)

[အလုံးစုံသော အောက်ပါ အကြောင်းအရာတို့၌ ။ပ။ (ပေယျာလ)
ဟူမျှကို ဤနည်းအတိုင်း ချဲ့လေ။]

ဤနွားသတ်သမားကား နွားတို့ကို သတ်ပြီးလျှင် အရိုးမှ အသားကို
ခွာပြီးလျှင် နွားသားကို ရောင်းချကာ အသက်မွေးသူ အထီးကျန် သူသတ်-
သမားတည်း။ ထိုနွားသတ်သမား၏ အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော
အကုသိုလ်စေတနာတို့ဖြင့် အားထုတ်ဆည်းပူးအပ်ခဲ့သည့် (ဘဝအဆက်ဆက်
၌ အကျိုးပေးဖို့ရန် စွမ်းအားရှိနေသော) အပရာပရိယကံ၏ စွမ်းအားကြောင့်
ယခုကဲ့သို့ ပြိတ္တာဘဝသို့ ဆိုက်ရောက်လာခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုသတ္တဝါ၏
သန္တာန်ဝယ် ငရဲ၌ အကျိုးပေးနေသော အကုသိုလ်ကံတို့၏ စွမ်းအင်များ
ကုန်ခန်းသွားသောအခါ ငရဲမှ စုတေခါနီး အချိန်ကာလ မရဏာသန္ဓေ
စောသည့် အချိန်ကာလဝယ် အသားမရှိအောင် ထွင်ထား လှီးဖြတ်ထားအပ်-
ကုန်သော နွားတို့၏ အရိုးစု အစုအပုံကြီးသည်သာလျှင် ကမ္မနိမိတ်အဖြစ်
ထင်လာ၏။ ထိုသတ္တဝါ၏ ဖုံးကွယ်နေသော ထိုအကုသိုလ်ကံသည်လည်း
ပညာရှိတို့အား ထင်ရှားအောင် ပြုသကဲ့သို့ ထိုသတ္တဝါသည် ထိုအကုသိုလ်-
ကံကြောင့် ကံကို ထူထောင်စဉ်က အာရုံတွင် ထင်လှာနေသော အရိုးစု
အာရုံနှင့် တူစွာ အရိုးစုပြိတ္တာ ဖြစ်လာပေသည်။ (သံ၊ ၅၊ ၂၀၁။)

အသားတစ်ပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်
တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော အသားတစ်
ပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာကို လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍
လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကြကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။
ပ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် နွားသတ်သမား

ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေပြီ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၄၇။)

ဤအသားတစ်ပြိတ္တာကား လူ့ဘဝက နွားကို သတ်ပြီးလျှင် အသားတုံး ပြုလုပ်ကာ အခြောက် လှမ်းပြီးလျှင် အသားခြောက် ရောင်းချခြင်းဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ အသက်မွေးခဲ့၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံကြောင့် ထိုသတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် ငရဲမှ စုတေခါနီး ကာလ၌ အသားတစ်သည်သာလျှင် မရဏာ- သန္ဓေဇာ၏ အာရုံနိမိတ်အဖြစ် ထင်လာပေသည်။ ထိုသတ္တဝါသည် အသား- တစ်ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၅၊၂၂၀။)

အသားတုံးပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်- တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော အသားတုံး ပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာကို လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍ လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ငှက်မုဆိုး ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၄၇။)

ဤငှက်မုဆိုးကား ငှက်တို့ကို ဖမ်းယူပြီး ရောင်းချသောအခါ အမွေး- အတောင်နှင့် အရေခွံကို ဆုတ်ကာ အသားတုံးမျှ ပြုလုပ်ကာ ရောင်းချ အသက်မွေးခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် ယင်း အပရာပရိယ အကုသိုလ်ကံ၏ စွမ်းအားကြောင့် ငရဲမှ စုတေခါနီး အခါဝယ် အသားတုံး- သည်သာလျှင် မရဏာသန္ဓေဇာ၏ နိမိတ်အဖြစ် ထင်လာပေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုသတ္တဝါသည် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံနှင့် လျော်ညီစွာ အသားတုံးပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၅၊၂၂၀။)

အရေ မရှိသော ယောက်ျားပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်- တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေ- သော အရေ မရှိသော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာကို လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍ လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကြကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည်

ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ဆိတ်သတ်သမား ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေပြီ။ ။ ပ။ (သံ၊၁၊၄၄၈။)

ထိုဆိတ်သတ်သမားကား သိုး ဆိတ်တို့ကို သတ်ပြီး အရေခွံကို ဆုတ်ကာ အသားတို့ကို ရောင်းချလျက် အသက်မွေးသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏။ ယင်း အ- ကုသိုလ်ကံတို့ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ပြိတ္တာဘဝသို့ ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအား ရှိသော အကုသိုလ် အပရာပရိယကံတို့၏ စွမ်းအားကြောင့် ထိုကံကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က အာရုံနိမိတ်တစ်ခုအဖြစ် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အရေ မရှိသော သိုး ဆိတ်တို့၏ ကိုယ်ကောင်ဟူသော ကမ္မနိမိတ်အာရုံသည် ထိုငရဲသားသတ္တဝါ၏ မရဏာသန္ဓေဇာ၏ အာရုံအဖြစ် ထင်လာပေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုသတ္တဝါသည် ငရဲမှ စုတေသောအခါ ပြိတ္တာဘုံ၌ အရေ မရှိသော ယောက်ျားပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၅၊၂၂၀။)

သံလျက်အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော သန်လျက်အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာ၏ ထိုသံလျက်အမွေးတို့သည် အထက်သို့ ပျံတက်၍ ပျံတက်၍ ထိုပြိတ္တာ၏ ကိုယ်ပေါ်၌ပင် ကျရောက်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ဝက်သတ်သမား ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၄၈။)

ဤဝက်သတ်သမားကား နေ့ည၌သံသရာ ရှည်မြင့်စွာသော အချိန်အခါ ကာလပတ်လုံး ဝက်တို့ကို အစာကျွေး၍ မွေးမြူခဲ့၏။ ယင်းဝက်တို့ကို သံလျက် ဖြင့် သတ်ကာသတ်ကာ ရှည်မြင့်စွာသော အချိန်အခါကာလပတ်လုံး အသက် မွေးခဲ့ဖူး၏။ ထိုသတ္တဝါသည် ငရဲသို့ ရောက်ပြီးနောက် ငရဲမှ စုတေခါနီးအချိန် ကာလတွင် မိမိ ဝက်တို့ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့စဉ်က သန်လျက်ဖြင့် မြှောက်ချီကာ ခုတ်ဖြတ်ခဲ့သည့် အာရုံနိမိတ်သည်သာလျှင် မရဏာသန္ဓေဇာ၏ အာရုံနိမိတ် အဖြစ် ထင်လာ၏။ ထိုကြောင့် ထိုသတ္တဝါသည် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံနှင့် အလားတူစွာ သန်လျက်အမွေးပေါက်သော ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၅၊၂၂၀။)

လှုံ့အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော လှုံ့အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာ၏ ထိုလှုံ့အမွေးတို့သည် အထက်သို့ ပျံတက်၍ ပျံတက်၍ ထိုပြိတ္တာ၏ ကိုယ်ပေါ်၌ပင်လျှင် ကျရောက်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် သားမုဆိုး ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊ ၁၊ ၄၄၈။)

ဤသားမုဆိုးကား တည်သမင် တစ်ကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ လှုံ့ကိုလည်းကောင်း ယူဆောင်၍ တောသို့သွားကာ ထိုတည်သမင်အနီးသို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းကုန်သော သားသမင်တို့ကို လှုံ့ဖြင့် ထိုးသတ်ခဲ့ဖူး၏။ ထိုလှုံ့ပင်ရပ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ အသက်မွေးခဲ့၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံကြောင့် ငရဲ၌ ကျက်ရပြီးသည်၏ အဆုံး၌ ထိုသားမုဆိုး၏ သားကောင်တို့ကို လှုံ့ဖြင့် ထိုးဆွဲနေသော အာရုံနိမိတ်သည်သာလျှင် ငရဲမှ စုတေခါနီးအခါဝယ် မရဏာသန္ဓေဇာ၏ အာရုံနိမိတ်အဖြစ် ထင်လာပေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုသားမုဆိုးသည် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ထိုအကုသိုလ်ကံနှင့် အလားတူစွာ လှုံ့အမွေးပေါက်သော ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေ၏။ (သံ၊ ၅၊ ၂၂၀ ။)

မြားအမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော မြားအမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာ၏ ထိုမြားအမွေးတို့သည် အထက်သို့ ပျံတက်၍ ပျံတက်၍ ထိုပြိတ္တာ၏ ကိုယ်ပေါ်၌ပင် ကျရောက်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် လက်မရွံ့ အာဏာသား ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊ ၁၊ ၄၄၈။)

ဤလက်မရွံ့အာဏာသားကား မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်သူတို့ကို နည်းမျိုးစုံဖြင့် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ပြီးနောက် နောက်ဆုံးတွင် ထိုမင်းဒဏ်ထားခြင်း ခံရသူတို့ကို မြားဖြင့် ပစ်ခွင်းကာ အသေသတ်ခဲ့ဖူးသော ယောက်ျားဖြစ်၏။

ထိုသို့ တရားခံတို့ကို မြားဖြင့် ပစ်ခွင်းလိုက်သောအခါ — “ဤအရပ်ကို ပစ်ခွဲသော် သေလိမ့်မည်” ဟု သိရှိမှသာလျှင် မြားဖြင့် ပစ်ခွင်းခဲ့၏။ ဤလှုံ့ပင်ရပ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ အသက်မွေးခဲ့သူ ဖြစ်၏။ ဤအကုသိုလ်ကံကြောင့် ငရဲ၌ နှစ်သိန်းပေါင်းများစွာ ကျက်ခဲ့ရပြီးနောက် ငရဲမှ ကျွတ်ခါနီး အချိန်ဝယ် ပြိတ္တာဘုံသို့ ရောက်သင့်သော အပရာပရိယကံတို့က အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သင့်လာသဖြင့် ငရဲမှ စုတေခါနီး အခါတွင် တရားခံတို့အား မြားဖြင့် ပစ်ခွင်းခဲ့သော အာရုံနိမိတ်သည်ပင်လျှင် မရဏာသန္ဓေဇာ၏ အာရုံနိမိတ်အဖြစ် ထင်လာပေသည်။ ထိုကြောင့် သတ္တဝါသည် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံနှင့် လျော်ညီစွာ မြားအမွေးပေါက်သော ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊ ၅၊ ၂၂၀ ။)

အပ်အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော အပ်အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာ၏ ထိုအပ်အမွေးတို့သည် အထက်သို့ ပျံတက်၍ ပျံတက်၍ ထိုပြိတ္တာ၏ ကိုယ်ပေါ်၌ပင် ကျရောက်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ရထားထိန်း ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊ ၁၊ ၄၄၈-၄၄၉။)

ထိုပြိတ္တာကား တစ်ချိန် လူ့ဘဝတွင် မြင်းတို့ကို သို့မဟုတ် နွားတို့ကို ဆိုဆုံးမသည့် ရထားထိန်းဘဝတွင် နှင်တံ၏ ထိပ်၌ သံစူးကို တပ်ကာ မြင်းတို့ကို (နွားတို့ကို) ထိုသံချွန်တပ် နှင်တံဖြင့် ထိုးဆွဲကာ ဆိုဆုံးမခဲ့ဖူး၏။ မောင်းနှင်ခဲ့ဖူး၏။ ထိုလှုံ့ပင်ရပ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ အသက်မွေးခဲ့ဖူး၏။ ထိုအပရာပရိယကံတို့၏ စွမ်းအားကြောင့် ငရဲမှ စုတေခါနီးကာလဝယ် မြင်း(နွား)တို့ကို သံချွန်တပ်ထားသော နှင်တံဖြင့် ထိုးဆွဲခဲ့ဖူးသော အာရုံနိမိတ်သည်ပင်လျှင် မရဏာသန္ဓေဇာ၏ အာရုံနိမိတ် အဖြစ် ထင်လာပေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုသတ္တဝါသည် အပ်အမွေးပေါက်သော ပြိတ္တာဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊ ၅၊ ၂၂၀ ။)

ဒုတိယ အပ်အမွေးပေါက်သော ပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်-
တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ ပျံသွား
နေသော အပ်အမွေးပေါက်သော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာ၏
ထိုအပ်အမွေးတို့သည် ဦးခေါင်းမှ ဝင်၍ ခံတွင်းမှ ထွက်ကုန်၏။ ခံတွင်းမှ
ဝင်၍ ရင်မှ ထွက်ကုန်၏။ ရင်မှ ဝင်၍ ဝမ်းဗိုက်မှ ထွက်ကုန်၏။ ဝမ်းဗိုက်မှ
ဝင်၍ ပေါင်တို့မှ ထွက်ကုန်၏။ ပေါင်တို့မှ ဝင်၍ ခြေသလုံးတို့မှ ထွက်ကုန်၏။
ခြေသလုံးတို့သို့ ဝင်၍ ခြေဖဝါးတို့မှ ထွက်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်-
သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်-
ပြည်၌ပင် ကုန်းတိုက်သူ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊ ၁၊ ၄၄၉။)

ဤပြိတ္တာကား လူ့ဘဝက ချောပစ်ကုန်းတိုက်သူ ဖြစ်ခဲ့ဖူး၏။ ထိုသူသည်
လူ့ဘဝတွင် ချစ်ခင်နေသူ အချင်းချင်းကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပျက်စီး-
အောင် ပြုလုပ်ခဲ့ဖူး၏။ မင်းနန်းတော် တရားရုံးစသည်တို့၌ “ဤသူအား
ဤမည်သော အမှုသည် ရှိ၏။ ဤသူသည် ဤမည်သော အမှုကို ပြုခဲ့ဖူး၏”
ဤသို့ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကာ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကာ (မတရား ရှေ့နေ
လိုက်ကာ) အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်း ဆုံးရှုံးခြင်းသို့ ရောက်စေခဲ့၏။ ထိုကြောင့်
ထိုသူသည် ချောပစ်ကုန်းတိုက်၍ လူတို့ကို စိတ်ဝမ်းကွဲပြားအောင် ပျက်စီး-
အောင် ဖျက်ဆီးခဲ့ဖူးသကဲ့သို့ အလားတူပင် မိမိ ပျက်စီးအောင် ဖျက်ဆီးမည့်
အပ်တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီးသည့် ထိုးဆွခံရသည့် ဒုက္ခကို အစဉ်တစိုက် ခံစားဖို့ရန်
အတွက် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ချောပစ်ကုန်းတိုက်သည့် ကံသည်ပင်လျှင်
ငရဲမှ စုတေခါနီးကာလတွင် မရဏာသန္ဓေဇော၏ နိမိတ်အဖြစ် ပြုလုပ်ကာ
ထင်လာသဖြင့် ယခုကဲ့သို့ အပ်အမွေးပေါက်သော ပြိတ္တာဖြစ်လာရပေသည်။
(သံ၊ ၅၊ ၂၂၀၂-၂၀၃။)

ချောပစ်ကုန်းတိုက်စကားကို သယ်ဆောင်ကာ ဤသူထံမှ ကြားသော
စကားကို ထိုသူထံသို့ရောက်အောင်၊ ထိုသူထံမှ ကြားသောစကားကို ဤသူ-
ထံသို့ ရောက်အောင် ချောပစ်ကုန်းတိုက်တတ်သူတည်း။ ဤကဲ့သို့သော
လုပ်ငန်းရပ်ဖြင့် လူတို့ကို အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်အောင် ပြုလုပ်

ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။ (သံ၊ ၅၊ ၂၁၈၄။)

အိုးပမာဏမျှ ဝှေးစေရုံသော ပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်
သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော
အိုးပမာဏမျှ ဝှေးစေရုံသော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာသည်
သွားသော်လည်း ထိုဝှေးစေရုံကိုသာလျှင် ပခုံး၌တင်၍ ထမ်း၍ သွားရလေ၏။
ထိုင်သော်လည်း ထိုဝှေးစေရုံအပေါ်၌သာလျှင် ထိုင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာကို
လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍ လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာ
သည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏ ။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည်
ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သော တရားသူကြီး ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။
ပ ။ (သံ၊ ၁၊ ၄၄၉။)

ဤတရားသူကြီးကား တံစိုးလက်ဆောင်စားကာ တရားစီရင်ခဲ့ဖူးသော
ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသည့် တရားသူကြီးတည်း။ ထိုသတ္တဝါအား မိမိ ပြုစုပျိုး
ထောင်ခဲ့သော ဆည်းပူးခဲ့သော အကုသိုလ်ကံနှင့် သဘောတူစွာ တစ်ကုမ္ဘာ
အတိုင်းအတာပမာဏရှိသော အိုးစည်းကြီး ပမာဏရှိသော ဝှေးစေရုံသည်
ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်၏။ ထိုတရားသူကြီးကား လျှို့ဝှက်ဖုံးကွယ်ရာအရပ်၌ တံစိုး
လက်ဆောင်ကိုယူကာ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော တရားစီရင်မှုဖြင့် အခြား
ထင်ရှားသော အပြစ်ကို ဖော်ပြလျက် ပိုင်ရှင်တို့ကို ပိုင်ရှင်မဟုတ်အောင်
ပြုလုပ်တတ်၏။ ထိုကြောင့် ထိုသတ္တဝါ၏ လျှို့ဝှက်ဖုံးကွယ်ထားသင့်သော
ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းသည် ဖုံးကွယ်လို့မရအောင် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်
လာရပေသည်။ တရားစီရင်ရာ၌ ဒဏ်ထားခဲ့သော် ဒဏ်တပ်ခဲ့သော် သူတစ်
ပါးတို့အား သည်းမခံနိုင်လောက်အောင် ကြီးမားသော ဒဏ်ထားခြင်းဟူသော
ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို အနိုင်အထက် ဒဏ်ပေးတတ်ခဲ့၏။ ထိုမကောင်းမှု အကု-
သိုလ်ကံကြောင့် ထိုသတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် လျှို့ဝှက်ထားသင့်သော ကိုယ်အင်္ဂါ
အစိတ်အပိုင်းကို သည်းမခံနိုင်လောက်အောင် ထမ်းဆောင်နေရပေ၏။
တစ်ဖန် တရားစီရင်ရာ အရပ်၌ ရပ်တည်သည့်အခါ အညီအညွတ်ဖြစ်အောင်
ပြုလုပ်သင့်ပါလျက် မညီညွတ်အောင် ပြုလုပ်ခဲ့၏။ ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်

ကံကြောင့် လျှို့ဝှက်အပ်သော ဝှေးစေ့အင်္ဂါရပ်ဟူသော မည်ညွှတ်သည့် အရပ်၌သာလျှင် ထိုင်ခွင့်ကို ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (သံ၊၄၊၂၂၀၃။)

မစင်တွင်း၌ နှစ်မြုပ်နေသော ပြိတ္တာ – အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် မစင်တွင်း၌ ဦးခေါင်းနှင့်တကွ နှစ်မြုပ်နေသော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် သူတစ်ပါးမယားကို လွန်ကျူးခဲ့သူ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၅၀။)

ထိုသတ္တဝါကား သူတစ်ပါး၏ **ရက္ခိတဂေါပိတ** (- စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းထားအပ်သော ပိုင်ရှင်ရှိသော) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံအတွေ့အထိကို ခိုးဝှက် တွေ့ထိလျက် မစင်ဘင်ပုပ် ချမ်းသာနှင့် တူသော ကာမချမ်းသာဖြင့် မိမိ စိတ်ဓာတ်ကို မွေ့လျော်စေခဲ့သည့်အတွက် မိမိပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သည့်ကံနှင့် အလားတူစွာ မစင်အတွေ့အထိဖြင့် တွေ့ထိလျက် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားဖို့ရန် ထိုမစင်တွင်း၌ ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၄၊၂၂၀၃။)

မစင်စားသော ပြိတ္တာ – အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် မစင်တွင်း၌ ဦးခေါင်းနှင့်တကွ နှစ်မြုပ်လျက် လက်နှစ်ဖက်တို့ဖြင့် မစင်ကို စားနေသော ယောက်ျားပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ပုဏ္ဏားပျက် ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ထိုပုဏ္ဏားပျက်သည် ကဿပမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ ရဟန်းသံဃာကို မိမိနေအိမ်သို့ ဆွမ်းစားကြွရန် ပင့်ဖိတ်၍ စားကျင်း၌ မစင်ပြည့်စေလျက် ရဟန်းသံဃာ ကြွလာသောအခါ “အရှင်တို့ . . . အလိုရှိ တိုင်း စားလည်းစားကုန်လော့၊ ဆောင်ယူလည်း ဆောင်ယူကုန်လော့”ဟု ပြောဆိုခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၅၀။)

အရေ မရှိသော မိန်းမပြိတ္တာ – အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော အရေ မရှိသော မိန်းမပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာမကို လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍ လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာမသည် နာကျင်သော အသံကို

ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုပြိတ္တာမသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် မိမိ၏ လင်ကို လွန်ကျူး၍ ကျင့်သော (= အခြားယောက်ျားတို့နှင့် ဖောက်ပြားလေ့ ရှိသော) မိန်းမ ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေပြီ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၅၀။)

အမျိုးသမီးမည်သည်ကား မိမိ၏ ကာမဂုဏ်အတွေ့အထိကို မိမိက မပိုင် ဆိုင်ပေ။ ထိုကာမဂုဏ်အတွေ့အထိကား အိမ်ရှင်ယောက်ျား၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ သာ ဖြစ်၏။ (ပရမတ္ထသစ္စာနည်းအားဖြင့် ပြောဆိုခြင်း မဟုတ်။ သမုတိသစ္စာ နည်းအရသာ ဤစကားကို ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်၏။) ထိုအမျိုးသမီးသည် အိမ်ရှင် ယောက်ျား၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ဖြစ်သော ထိုကာမဂုဏ်အတွေ့အထိကို အိမ်ရှင် ယောက်ျား မသိအောင် ခိုး၍ ယောက်ျားတစ်ပါးတို့အား မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုကြောင့် မိမိ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံနှင့် လျော်ညီစွာ တူညီသော အကျိုးကို ပေးဖို့ရန်အတွက် ချမ်းသာသော အတွေ့အထိတို့သည် ပြောင်းပြန်လှန်ကုန်၍ ဆင်းရဲသော အတွေ့အထိကို အစဉ် တစိုက် ခံစားဖို့ရန် အရေ မရှိသော ပြိတ္တာမ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၄၊၂၂၀၃။)

အနံ့မကောင်းသော အရုပ်ဆိုးသော ပြိတ္တာမ – အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော အနံ့မကောင်းသော အရုပ်ဆိုးသော ပြိတ္တာမကို မြင်ရ၏။ ထို ပြိတ္တာမကို လင်းတ ကျီးငှက် စွန်ရဲတို့သည် လိုက်၍လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာမသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုပြိတ္တာမ သည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် နတ်ဝင်သည်မ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ ပ ။ (သံ၊၁၊၄၅၀။)

ထိုအမျိုးသမီးကား လူဘဝတွင် နတ်ဝင်သည်မ ဘဝဖြင့် အသက်မွေးစဉ် နတ်ပူးခြင်း အမှုကို ပြုလျက် “ဤမည် ဤမည်သော ဝတ္ထုပစ္စည်းဖြင့် ဤသို့ ဗလိနတ်စာ ကျွေးခြင်း ပူဇော်ခြင်းအမှုကို ပြုခဲ့သော် သင်တို့အဖို့ ဤမည်သော ကြီးပွားတိုးတက်မှုသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့”ဟု ဤသို့လျှင် လူများအပေါင်း၏ နံ့သာ၊ ပန်းစသည်တို့ကို လှည့်ပတ်ကာ ယူဆောင်ပြီးလျှင် လူများအပေါင်း ကို မမှန်ကန်သော အယူအမြင် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ဆောက်တည် ကျင့်သုံးစေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုမိမိပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံနှင့် လျော်ညီစွာ တူညီ-

သော အကျိုးကို ပေးဖို့ရန်အတွက် နံ့သာ၊ ပန်းစသည်တို့ကို လိမ်လည်ကာ ခိုးယူခဲ့သည့်အတွက် မကောင်းသော အနံ့ရှိသူ ဖြစ်လာရ၏။ မမှန်ကန်သော အယူအမြင်ကို စွဲယူခဲ့သည့်အတွက် စွဲယူစေခဲ့သည့်အတွက် အရုပ်ဆိုးသော ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသည့် ပြိတ္တာမ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၅၊၂၂၀၄။)

မီးကျိုးပုံ၌ မီးလောင်ခံနေရသော ပြိတ္တာမ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော၊ ထက်ဝန်းကျင် မီးခဲ တဖွားဖွားကျ၍ မီးကျိုးပုံ၌ လူးလိမ့်ခံ နေရသော၊ မီးလောင်ဖုတို့မှ အရည်တစ်စက်စက် ယိုထွက်နေသော ပြိတ္တာမကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာမသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုပြိတ္တာမသည် ကလိင်္ဂမင်း၏ မိဖုရားခေါင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ဖူး၏။ ထိုမိဖုရားခေါင် ကြီးသည် ငြူစူခြင်းဖြင့် နှိပ်စက်အပ်ရကား လင်တူမိန်းမကို မီးကျိုးအိုးကင်းဖြင့် လောင်းခဲ့ဖူးလေပြီ။ ပ ။

ထိုပြိတ္တာမကား ရဲရဲတောက်လောင်နေသော မီးကျိုးခဲပုံပေါ်၌ လဲလျောင်း ကာ တုန်တုန်ရီရီဖြင့် လူးလိမ့်ကာ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံနေရ၏။ မီးကျိုးခဲ၌ ကျက် နေရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပြိတ္တာမသည် ဝန်းကျင်ပတ်ချာ အရပ်မျက်နှာအားလုံးမှ မီးကျိုးခဲတို့ဖြင့် လောင်မြိုက်မှုကိုလည်း ခံနေရ၏။ အလွန် ပြင်းထန်သော မီးပူဖြင့် ကျက်နေရသော ခန္ဓာကိုယ်လည်း ရှိ၏။ မီးကျိုးခဲတို့က ကိုယ်ပေါ်သို့ တဖွားဖွား ကျနေကြသဖြင့် အလွန်ညှိုးနွမ်းပင်ပန်းသော ခန္ဓာကိုယ်လည်း ရှိနေ၏။ မီးလောင်ဖုတို့သည် ပေါက်ကွဲကာ ခန္ဓာကိုယ်မှ ယိုစီးကျနေကြ၏။ မီးကျိုးခဲတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်နှက်နေသည့်အတွက် မီးကျိုးခဲတို့ဖြင့် တဖွားဖွား အကြံခံနေရသူလည်း ဖြစ်၏။ ထိုပြိတ္တာမ၏ အောက်အရပ်မှ လည်းကောင်း၊ ဘေးနှစ်ဘက်တို့မှလည်းကောင်း၊ အထက်အရပ်ကောင်းကင် မှလည်းကောင်း ပေါက်ပွင့်အဆင်းနှင့် တူကုန်သော ရဲရဲညို တောက်ပကုန် သော မီးကျိုးခဲတို့သည် ပြိတ္တာမ၏ ကိုယ်အထက်သို့ ကျရောက်နေကြကုန်၏။

ထိုပြိတ္တာမသည် ကလိင်္ဂမင်း၏ မိဖုရားဖြစ်ခဲ့စဉ်က ကလိင်္ဂမင်းအား ဖျော်ဖြေအသုံးတော်ခံနေသော ကချေသည် မောင်းမမိသံတစ်ဦးကို ပြစ်မှား

ခဲ့ဖူး၏။ ထိုကချေသည်ကား ရေချိုးပြီးစ ဖြစ်သော ရှင်ဘုရင်၏ အနီးတွင် မီးကျိုးခဲများ ထည့်ထားသော ခွက်ကို ထား၍ ရှင်ဘုရင်၏ကိုယ်မှ ရေများကို သုတ်ပေးနေ၏။ လက်ဖြင့်လည်း ရေခြောက်အောင် ပြုလုပ်ပေးနေ၏။ ရှင်ဘုရင်ကလည်း ထိုအမျိုးသမီးနှင့် အတူ စကားပြောနေ၏။ နှစ်သက် ကျေနပ်သည့် အခြင်းအရာကိုလည်း ထင်ရှားဖော်ပြနေ၏။ မိဖုရားခေါင်ကြီး- ကား ထိုအပြုအမူကို သည်းမခံနိုင်ဖြစ်ကာ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုသည့် ကုဿာတရားက ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရှင်ဘုရင်ကြီး ထွက်ခွာ- သွား၍ မကြာမီ ထိုမီးကျိုးအိုးကင်းကိုယူကာ ထိုကချေသည်မ၏ ခန္ဓာကိုယ်- ပေါ်သို့ မီးကျိုးခဲတို့ကို လောင်းချလိုက်လေသည်။ ထိုကလိင်္ဂမင်း၏ မိဖုရား ခေါင်ကြီးသည် ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်မိသည့် အတွက် ထိုသို့သဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော မီးကျိုးခဲတို့ဖြင့် လောင်မြိုက် ခံရခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးတရားကို အစဉ်တစိုက် ခံစားဖို့ရန်အတွက် ပြိတ္တာလောက၌ ဖြစ်လာရပေသည်။ (သံ၊၅၊၂၂၀၄။)

ဦးခေါင်း မရှိသော ပြိတ္တာ — အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော ဦးခေါင်းမပါ ကိုယ်သာရှိသော ပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။ ထိုပြိတ္တာ၏ ရင်၌ မျက်လုံး နှင့် ပါးစပ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာကို လင်းတ ကျိုးငှက် စွန်ရဲ တို့သည် လိုက်၍ လိုက်၍ ထိုးဆိတ်ကုန်၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။ ပ ။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသတ္တဝါသည် ဤရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ပင် ဟာရိက ခေါ် ခိုးသူသတ်ယောက်ျား ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေပြီ။ (သံ၊၁၊၄၅၁။)

ထိုပြိတ္တာကား လူ့ဘဝတွင် မင်း၏အာဏာဖြင့် သူခိုးခားပြုတို့ကို ရှည်မြင့် စွာသော အချိန်အခါကာလပတ်လုံး ဦးခေါင်းတို့ကို ဖြတ်ကာ သတ်ဖြတ် ခဲ့ဖူး၏။ သေခါနီးကာလတွင် ယင်းဦးခေါင်းပြတ်နေသော အလောင်းကောင် တို့သည် မရဏာသန္ဓေဇာ၏ အာရုံအဖြစ် ထင်လာကာ ပြိတ္တာဘုံသို့ ရောက်ရှိ လာသောအခါ ဦးခေါင်းမပါ ကိုယ်သာရှိသောပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။

(သံ၊၅၊၂၂၀၄။)

ရဟန်းပြိတ္တာ သာမဏေပြိတ္တာ – အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ ဆင်းသက်လတ်သော် ကောင်းကင်၌ သွားနေသော ရဟန်းပြိတ္တာကို ။ ပ ။

ရဟန်းမိန်းမ ပြိတ္တာကို ။ ပ ။

သိက္ခမာန် (= ရဟန်းမလောင်း) ပြိတ္တာကို ။ ပ ။

သာမဏေပြိတ္တာကို ။ ပ ။

သာမဏေမ ပြိတ္တာကို မြင်ရ၏။

ထိုပြိတ္တာ၏ ဒုက္ခဋ်သင်္ကန်း သပိတ် ခါးပန်းကြိုးနှင့် ခန္ဓာကိုယ်တို့သည် မီးအလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေကုန်၏။ ထက်ဝန်းကျင် မီးတောက် မီးလျှံနှင့်တကွ အရောင်အလင်းနှင့်တကွ မီးတောက်မီးလျှံ တပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေ၏။ ထိုပြိတ္တာသည် နာကျင်သော အသံကို ပြု၏။

“အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်အား ‘အချင်းတို့ . . . အံ့ဖွယ်ရှိစွာတကား၊ အချင်းတို့ . . . မဖြစ်ဖူးမြဲ ဖြစ်စွာတကား၊ ဤကဲ့သို့သော သတ္တဝါဟု ရှိရတုံဘိ၏။ ဤကဲ့သို့သော ပြိတ္တာဟု ရှိရတုံဘိ၏။ ဤကဲ့သို့သော အတ္တဘောကို ရယူဟု ရှိရတုံဘိ၏’ဟု စိတ်အကြံ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်”ဟု လျှောက်ထား ပြောဆို၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်းတို့ကို မိန့်တော်မူ၏ – “ရဟန်းတို့ . . . တပည့်သာဝကတို့သည် မျက်စိအမြင် ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ နေကြပေသည် တကား၊ တပည့်သာဝကတို့သည် ဉာဏ်အမြင် ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ နေကြ ပေသည်တကား။ အကြင်သို့သော တပည့်သာဝက စင်လျက် ဤသို့သော သတ္တဝါကို သိလည်း သိနိုင်တုံဘိ၏။ မြင်လည်း မြင်နိုင်တုံဘိ၏။ သက်သေကို သော်လည်း ပြုနိုင်တုံဘိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရှေးကပင် (= ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူစဉ်ကပင် အတိုင်းအတာ ပမာဏ မရှိသော စကြဝဠာတို့၌ အတိုင်းအတာပမာဏ မရှိသော သတ္တဝါ တို့ကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုတော်မူစဉ်) ထိုရဟန်းပြိတ္တာ ကို ။ ပ ။ ရဟန်းမိန်းမ ပြိတ္တာကို ။ ပ ။ သိက္ခမာန် ပြိတ္တာကို ။ ပ ။ သာမဏေပြိတ္တာကို ။ ပ ။ သာမဏေမ ပြိတ္တာကို ငါဘုရား မြင်တော်မူခဲ့ပြီ။

သို့သော်လည်း ငါဘုရားသည် မပြောဆိုခဲ့ပေ။ ငါဘုရားသည် ထိုအကြောင်းကို ပြောဆိုခဲ့ပါမူ သူတစ်ပါးတို့သည် ငါဘုရားအား မယုံကြည်နိုင်ကြပေရာ၊ ထို မယုံကြည်သူတို့အား ထိုမယုံကြည်ခြင်းသည် ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး အကျိုးစီးပွားမဲ့ခြင်းငှာ ဆင်းရဲခြင်းငှာ ဖြစ်လေရာ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထို ရဟန်းပြိတ္တာသည် ။ ပ ။ ထိုရဟန်းမပြိတ္တာသည် ။ ပ ။ ထိုသိက္ခမာန် ပြိတ္တာသည် ။ ပ ။ ထိုသာမဏေပြိတ္တာသည် ။ ပ ။ ထိုသာမဏေမပြိတ္တာသည် ။ ပ ။ ကဿပမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ ယုတ်မာသောရဟန်း ။ ပ ။ ယုတ်မာသော ရဟန်းမ ။ ပ ။ ယုတ်မာသော သိက္ခမာန် ။ ပ ။ ယုတ်မာသော သာမဏေ ။ ပ ။ ယုတ်မာသော သာမဏေမ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ။ မိမိတို့ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ထိုအကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် များစွာ သော နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ များစွာသော နှစ်အရာတို့ပတ်လုံး၊ များစွာသော နှစ် အထောင်တို့ပတ်လုံး၊ များစွာသော နှစ်အသိန်းတို့ပတ်လုံး ငရဲ၌ ကျက်ခဲ့ရ၍ ထိုကံ၏ အကျိုးကြွင်းဖြင့်ပင်လျှင် ဤကဲ့သို့သော အတ္တဘောကို ရရှိခံစား နေရ၏”ဟု ဟောတော်မူ၏။ (သံ၊ ၁၊ ၄၅၁-၄၅၂။)

သော ကိရ လောကဿ သဒ္ဓါဒေယျေ စတ္တာရာ ပစ္စယေ ပရိဘူတိတွာ ကာယဝစိဒ္ဓါရေဟိ အသံယတော ဘိန္ဗာဇိဝေါ စိတ္တကေဋ္ဌိ ကိဋ္ဌန္တော ဝိစရိ၊ တတော ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရ နိရယေ ပစ္စိတွာ ပေတလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တော ဘိက္ခု- သဒိသေနေဝ အတ္တဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဘိက္ခုနိသိက္ခမာနာသာမဏေရ- သာမဏေရိဝတ္ထုသုပိ အယမေဝ ဝိနိစ္စယော။ (သံ၊ ၅၊ ၂၀၅။)

ထိုရဟန်းပြိတ္တာကား တစ်ချိန်က ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ ရဟန်းတော်တစ်ပါးပင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုရဟန်းသည် ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တွင် မှီတင်းနေထိုင်စဉ် လူများအပေါင်း၏ သဒ္ဓါတရား ပြဓာန်းလျက် လှူဒါန်းပူဇော်အပ်သော ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို သုံးဆောင်ပြီးလျှင် ကာယဒ္ဓါရ ဝစိဒ္ဓါရတို့ဖြင့် ရဟန်းတို့၏ သီလကို စောင့်စည်းမှု မရှိဘဲ အသက်မွေးမှု အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ပျက်စီးလျက် စိတ်၏ အလိုအတိုင်း ထိုထိုအာရုံကို ပျော်မြူးခြင်းကို ပျော်မြူးလျက် လှည့်လည် နေထိုင်ခဲ့၏။

(သီလ, သမာဓိ, ပညာ သိက္ခာ သုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် သိမ်းကျုံး ရေတွက်အပ်သော သာသနဗြဟ္မစရိယကို ဖြူဖြူစင်စင် အားကိုးထိုက်အောင် မှီခိုအားထားရာဖြစ်အောင် မဖြည့်ကျင့်ခဲ့ပေ။) ထိုရဟန်းဘဝမှ စုတေလတ်- သော် ငရဲသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့၏။ ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်မှသည် ဂေါတမဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သို့ တိုင်အောင် **ဗုဒ္ဓန္တရ** အသင်္ချေယျကပ် တစ်ကပ်ပတ်လုံး ငရဲ၌ ကျက်ခဲ့ရပြီးနောက် ပြိတ္တာလောက၌ ပြိတ္တာ ဖြစ်ပြန်- လတ်သော် ရဟန်းနှင့် တူညီသော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောဖြင့်သာလျှင် ပြိတ္တာ ဖြစ်လာရပေသည်။ ရဟန်းမိန်းမ, သိက္ခမာန်, သာမဏေ, သာမဏေမ ဝတ္ထုတို့၌လည်း ဤအဆုံးအဖြတ်တိုင်းသာ မှတ်သားပါလေ။ (သံဂြု၊ ၂၀၅။)

တစ်ချိန် ရဟန်းဘဝတွင် နေထိုင်ခဲ့စဉ်က မစင်ကြယ်သော သီလ, ယုတ်မာသော ကိုယ်ကျင့်တရား ရှိလျက် လူများအပေါင်း၏ သဒ္ဓါတရားဖြင့် လှူဒါန်းအပ်သော သင်္ကန်းကို ချွတ်မပစ်ဘဲ ဆက်လက် သုံးဆောင်ခဲ့၏။ သပိတ် စသည်ကိုလည်း အလားတူပင် သုံးဆောင်ခဲ့၏။ ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကြောင့် ပြိတ္တာဘဝသို့ ရောက်သည့်အခါ၌လည်း အလျှံ- ပြောင်ပြောင် မီးတဟုန်းဟုန်း တောက်လောင်နေသော သင်္ကန်း သပိတ် ပရိက္ခရာတို့ကို ချွတ်ပစ်လို့ မရနိုင် ဖြစ်နေ၏။ စွန့်ပစ်လို့ မရနိုင် ဖြစ်နေ၏။ အကုသိုလ်များသည် အကျိုးပေးလာပါက အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်း လှပေသည်။ အကုသိုလ်ကံ၏ အရှိန်အဝါ မကုန်သရွေ့ ခံနေရဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤအထက်ပါ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်း အကြောင်းအရာတို့ကား လက္ခဏ- သံယုတ်နှင့် ယင်းအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ လာရှိသော အကြောင်းအရာတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အလားတူ ဝတ္ထုများသည် ပါရာဇိကပါဠိတော် စတုတ္ထ- ပါရာဇိက၌လည်း လာရှိပေသည်။

သံသရာခရီး ဆက်ရန် ရှိနေသေးသူတို့ သတိတရား ကြီးစွာထားလျက် ရှောင်ရှားသင့်သော အကုသိုလ် ဒုစရိုက်များလည်း ဖြစ်ကြ၏။ မစင်ကြယ်-

သော သီလဖြင့် ရှင်ဘဝ ရဟန်းဘဝတွင် မနေထိုင်မိဖို့ရန် ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်း ရမည့် ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းတို့လည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ ကိုးကွယ်အားထားရမည့် နာထတရား ထင်ရှားမရှိဘဲ သေကျေပျက်စီးသွားကြရသော ထုံးဟောင်းများ ဖြစ်ကြပေသည်။

အပရာပရိယဝေဒနီယကံ

အပရာပရိယဝေဒနီယကံဟူသည် အဆက်ဆက် ရောက်ထိုက်သော ဘဝ၌ အကျိုးကို ခံစံရမည့် ကံတည်း။ ကာမဇောတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဝိထိစဉ် တစ်ခုအတွင်း၌ (၇)ကြိမ် စောရိုး ဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ ထို ဇော (၇)ကြိမ် တို့တွင် ပထမဇော စေတနာကား ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ ထိုမျက်မှောက် ဘဝ၌ အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးကို ခံစံရမည့် ကံ ဖြစ်၏။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ** ဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းကံသည် အကယ်၍ မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးမပေးလျှင် အဟောသိကံ ဖြစ်၏။ ကံဖြစ်ရုံသာ ဖြစ်၍ အကျိုးမပေးသော ကံမျိုးတည်း။

ထိုဇော (၇)ကြိမ်တို့တွင် သတ္တမဇော စေတနာကား ဒုတိယဘဝ၌ (= ပထမ လာမည့် အနာဂတ်ဘဝ၌) အကျိုးပေးတတ်၏။ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ** ဟု ခေါ်၏။ ကပ်ရောက်ထိုက်သော ဘဝ၌ အကျိုးကို ခံစံရမည့် ကံမျိုးတည်း။ အထက်ပါ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းတို့၌ အရိုးစုပြိတ္တာဘဝ စသည်သို့ မရောက်မီ ငရဲ၌ အကျိုးပေးသော ကံမျိုးတည်း။ ထိုသတ္တမဇော စေတနာသည် ဒုတိယ ဘဝ၌ အကျိုး မပေးခဲ့သော် အဟောသိကံပင် ဖြစ်သွားပေသည်။ ထို ဇော (၇)တန်တို့အနက် အလယ်ဇော (၅)တန်တို့ကား တတိယဘဝမှ စ၍ (= ဒုတိယမြောက် အနာဂတ်ဘဝမှ စ၍) အဆက်ဆက် ရောက်ထိုက်သော ဘဝတို့၌ ကံအရှိန်အဝါ မကုန်သေးသမျှ နိဗ္ဗာန်မရမချင်း အကျိုးပေးတတ် သော ကံတည်း။ ယင်းကံကို **အပရာပရိယဝေဒနီယကံ** (= အဆက်ဆက် ရောက်ထိုက်သော ဘဝ၌ အကျိုးကို ခံစံရမည့် ကံ) ဟု ခေါ်ဆို၏။ ဤ ကံမျိုးကား သံသရာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှား ရှိနေပါမူ အဟောသိကံ

မဖြစ်နိုင်ပြီ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၆။) တစ်ချိန်ချိန်တွင် အကျိုးပေးခွင့် သာပါက အကျိုးပေးမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားလျှင်ကား ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်တွင် အကျိုးပေးနိုင်သည့် စွမ်းအင်များသည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာတည်းဟူသော အပေါင်းအဖော်ကို မရရှိသည်ဖြစ်၍ အကျိုးမပေးနိုင်တော့ဘဲ အကျိုးပေးနိုင်သည့် စွမ်းအင်များ ကုန်ခန်းသွားရပေသည်။

ကံတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ၌ ဇော (၇)ကြိမ် စောသည့် ဇောဝီထိပေါင်းကား များစွာ စောနိုင်ပေသည်။ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် လက်ဖျစ်တစ်တွက် အချိန်ကာလအတွင်း၌ ယင်းကဲသို့သော ဇောဝီထိပေါင်း သိန်းနှင့်ချီ၍ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ဇောဝီထိတိုင်း၌ ဇော (၇)တန် စောလျက် ရှိသဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံပေါင်း၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံပေါင်း၊ အပရာပရိယဝေဒနီယကံပေါင်း မည်မျှ များပြားမည်ကို ခန့်မှန်း၍သာ ကြည့်လေရာသည်။ တစ်သက်တာလုံး လွန်ကျူးနေရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့သော ကံမျိုးတွေ မည်မျှ များပြားနေမည်ကို အထူး ပြောဖွယ်ရာပင် မလိုတော့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။

အရိယမဂ်တရားတည်းဟူသော မွေးညှပ်ဖြင့် မပယ်နှုတ်နိုင်သမျှ ကာလပတ်လုံး ထိုကံတို့မှ မလွတ်မြောက်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကဲ့သို့သော **အနာထမရဏ**ဘေးမှ လွတ်မြောက်ရန် **နာထတရား (၁၀)ပါး**ကို ဘုရားရှင်သည် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒသကနိပါတ်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။



ကိုယ်တိုင်ပင် အားထုတ်ကြပါ

■ သင်ချစ်သားတို့ . . .

ကိုယ်တိုင် ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်
 သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်တို့ကို
 သင်ချစ်သားတို့ ကိုယ်တိုင်ပင်
 ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ကြပါ။
 တထာဂတ အမည်ရတော်မူသည့်
 ငါဘုရားရှင်တို့သည်ကား
 မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတည်းဟူသော လမ်းမှန်ကို
 ညွှန်ကြား ပြသ ဆိုဆုံးမတတ်သူတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

(စာမျက်နှာ ၁၄၅။)

အခန်း (၂) သနာထဝိဟာရီပိုင်း

နာထတရား (၁၀) ပါး

ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှားရှိကြကုန်သည် ဖြစ်၍ နေထိုင်ကြပါကုန်လော့၊ မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား မရှိကြကုန်ဘဲ မနေထိုင်ကြပါကုန်လင့်။ ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား မရှိသူသည် ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေထိုင်ရ၏။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၅-၂၇၇။)

ဤသို့ တရားနိဒါန်းပျိုးကာ **နာထတရား (၁၀)ပါး**ကို တစ်ပါးပြီး တစ်ပါး ဟောကြားတော်မူလေသည်။ ယင်းနာထတရား (၁၀)ပါးတို့နှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေထိုင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို **သနာထဝိဟာရီ ပုဂ္ဂိုလ်**ဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်း (၁၀)ပါးတို့တွင် ရှေးဦးစွာ ပထမ နာထတရားကို ဘုရားရှင်က ဤသို့ . . . ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ပထမ နာထတရား = သီလရှိခြင်း

ဣဓ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု သီလဝါ ဟောတိ၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော၊ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝိ သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု။ ယမ္ပိ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု သီလဝါ ဟောတိ ။ ပ ။ သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု၊ အယမ္ပိ ဓမ္မော နာထကရဏော။

(အံ၊ ၃၊ ၂၇၅။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် သီလရှိ၏။ ပါတိ-
မောက္ခသံဝရသီလဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် ဝိနည်းသီလတော်ကို စောင့်စည်း-
လျက် နေထိုင်၏။ ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟူသော အကျင့်
အာစာရ၊ ကျက်စားသင့် ကျက်စားထိုက်သည့် အာရုံ+အရပ်တို့၌ ကျက်စား-
ခြင်းဟူသည့် ကျက်စားရာ **ဂေါစရ**နှင့် ပြည့်စုံ၏။ အဏုမြူပမာ သေးငယ်လှ
သော အပြစ်တို့၌သော်လည်း အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးဟု ရှုမြင်လေ့
ရှိ၏။ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းကဲ့သို့ သီလရှိ၏။ ပါတိမောက္ခ
သံဝရသီလဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် ဝိနည်းသီလတော်ကို စောင့်စည်းလျက်
နေထိုင်၏။ ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟူသော အကျင့် **အာစာရ**၊
ကျက်စားသင့် ကျက်စားထိုက်သည့် အာရုံ+အရပ်တို့၌ ကျက်စားခြင်းဟူသည့်
ကျက်စားရာ **ဂေါစရ**နှင့် ပြည့်စုံ၏။ အဏုမြူပမာ သေးငယ်လှသော အပြစ်
တို့၌သော်လည်း အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးဟု ရှုမြင်လေ့ ရှိ၏။ သိက္ခာ-
ပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏ - ဟူသော ဤတရားသည်
လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားတည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၅။)

ထိုရဟန်းမျိုးကို သီတင်းကြီး (= မထေရ်ကြီး)ရဟန်းတို့ကလည်း ပြောဆို
သင့်၏ ဆုံးမသင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ သီတင်းလတ် ရဟန်းတို့ကလည်း
ပြောဆိုသင့်၏ ဆုံးမသင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ သီတင်းငယ် ရဟန်းတို့
ကလည်း ပြောဆိုသင့်၏ ဆုံးမသင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ သီတင်းကြီး
(= မထေရ်ကြီး) ရဟန်းတို့၏ အစဉ်သနားစောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူရသော၊
သီတင်းလတ် ရဟန်းတို့၏ အစဉ်သနားစောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူရသော၊
သီတင်းငယ် ရဟန်းတို့၏ အစဉ်သနားစောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူရသော ထို
ရဟန်းအား သီလ သမာဓိ ပညာ အစဖြာသည့် ကုသိုလ်တရားတို့၌ တိုးပွား
မှုသာ မချွတ်ဧကန် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။ ဆုတ်ယုတ်မှု ဖြစ်လိမ့်
မည်ဟု မမျှော်လင့်အပ်။ ဤသည်လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော
နာထတရားတည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၅။)

ဝိနည်းဒေသနာတော်၌ လာရှိသော သီလကျင့်စဉ်ပိုင်းဟူသည်မှာလည်း ကျယ်ပြန့်နက်ရှိုင်းသော သဘောရှိ၏။ သာသနာတော်၌ အထွတ်အထိပ် ထားအပ်သော ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယအမည်ရသည့် အရိယမဂ် ကျင့်စဉ်သို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် သာသနဗြဟ္မစရိယအမည်ရသည့် သီလကျင့်စဉ် သမာဓိကျင့်စဉ် ပညာကျင့်စဉ်တို့ကို စနစ်တကျ ကျင့်ကြံကြိုး- ကုတ် ပွားများအားထုတ်ရမည်ဖြစ်ရာ ထိုသာသနဗြဟ္မစရိယကျင့်စဉ်ပိုင်းတွင် ရှေးဦးစွာ ဖြည့်ကျင့်ရမည့် ကျင့်စဉ်ကား သီလကျင့်စဉ်ပင် ဖြစ်၏။ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို (တစ်နည်းဆိုရသော်) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယအမည်ရသည့် အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုလိုသည့် သူတော်ကောင်းတိုင်း သူတော်ကောင်း တိုင်းသည် မချွတ်ဧကန် ဖြည့်ကျင့်ရမည့် ကျင့်စဉ်ကား သီလကျင့်စဉ်ပင် ဖြစ်၏။

သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်တို့တွင် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်သည့် သီလ ကျင့်စဉ်ပိုင်းကို လိုက်နာပြုကျင့်ရာ၌ ရဟန်းတော်တစ်ပါးအနေဖြင့် ထားရှိ- သင့်သော စိတ်နေစိတ်ထားကို **နိသီဓနသန္တတ သိက္ခာပုန်**တွင် ဤသို့ ဖော်ပြ ထား၏။

အရှင်ဥပသေခ၏ လျှောက်ထားချက်

(ဝိ၊၁၊၃၃၆-၃၃၈။ ဝိ၊၄၊၂၂၆၄-၂၆၅။)

တစ်ချိန်တွင် ဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိပြည်မှန် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက် တော်၌ သီတင်းသုံး စံနေတော်မူဆဲ ဖြစ်၏။ ထိုနှစ် ဝါတွင်းကာလအတွင်းဝယ် ဘုရားရှင် ချွတ်တော်မူပါမှ ကျွတ်တမ်းဝင်မည့် ဗုဒ္ဓဝေနေယျသတ္တဝါ တစ်စုံ- တစ်ဦးကိုမျှ မြင်တော်မမူသဖြင့် ဘုရားရှင်က ရဟန်းတော်တို့ကို ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ရဟန်းတို့ . . . ငါဘုရားရှင်သည် ဝါတွင်းသုံးလတို့ ကာလပတ်လုံး တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်းမွေ့လျော် စံပျော်တော်မူခြင်းငှာ အလိုရှိတော် မူ၏။ ငါဘုရားရှင်ထံသို့ ဆွမ်းပို့ဆောင်လာသော ရဟန်းတော်မှတစ်ပါး

မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ငါဘုရားရှင်ထံတော်သို့ မချဉ်းကပ်ရ” ဟု အမိန့်တော်မြတ် သတ်မှတ်ထားတော်မူ၏။ တစ်ပါးထီးတည်း သမာပတ်ဖြင့် ကိန်းအောင်းနေတော်မူ၏။

ရဟန်းတော်တို့ကလည်း ဘုရားရှင်၏ အမိန့်တော်မြတ်အတိုင်း လိုက်နာ ပြုကျင့်ကာ ဆွမ်းပို့ဆောင်သည့် ရဟန်းတော်တစ်ပါးမှ လွဲလျှင် မည်သည့် ရဟန်းတော်မျှ ဘုရားရှင်ထံသို့ မချဉ်းကပ်ခဲ့ကြပေ။ ဘုရားရှင်၏ အမိန့်တော် မြတ်ကို ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်ကာ လိုက်နာဆောင်ရွက်တော်မူကြ၏။

မေးသင့်သော အချက်တစ်ရပ်

ထိုဝါတွင်းကာလဝယ် ဘုရားရှင် ချေချွတ်တော်မူပါမှ ကျွတ်တမ်းဝင်မည့် ဗုဒ္ဓဝေနေယျ မရှိပင် မရှိငြားသော်လည်း ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ အစဉ် အလာအတိုင်း တရားတော်ကို ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလား - ဟု မေးရန်ရှိ၏။ ဘုရားရှင်၏ စိတ်အကြံအစည်တော်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

“ငါဘုရားရှင်သည် ယခုကဲ့သို့ တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်းတော် မူသည်ရှိသော် ရဟန်းတော်တို့သည် တရားနှင့် မလျော်ညီသည့် အဓမ္မိက ကတိကဝတ်ကို ပြုလုပ်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ထိုအဓမ္မိက ကတိကဝတ်ကို ဥပသေန မထေရ်သည် ဖျက်ဆီးပစ်လတ္တံ့။ ထိုအခါ ငါဘုရားရှင်သည် ဥပသေနရဟန်း- တော်အား ကြည်ညိုကာ ရဟန်းတော်တို့ကို ငါဘုရားရှင်အား ဖူးမြော်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုတော်မူပေအံ့၊ ထိုအခါတွင် ငါဘုရားရှင်ကို ဖူးမြော်လိုကြကုန်သည်ဖြစ်၍ များစွာကုန်သော ရဟန်းတို့သည် ဓုတင်ကျင့်ဝတ် ပဋိပတ်တို့ကို ဆောက်- တည်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ငါဘုရားရှင်သည်လည်း ထိုထိုဓုတင်ကို ဆောင်လိုကြ- ကုန်သော ရဟန်းတော်တို့က စွန့်ပစ်ထားအပ်ကုန်သော မရက်ဘဲ ကြိတ်ထား- အပ်သည့် အခင်း (သန္ဓတ) တို့ကို အကြောင်းပြုကာ သိက္ခာပုဒ်တော်ကို ပညတ်တော်မူရပေအံ့။”

ဤသို့သော စိတ်အကြံအစည်ရှိတော်မူသည့်အတွက်ကြောင့် ဘုရားရှင်-
က တရားဟောတော် မမူဘဲ တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူခြင်း
ဖြစ်၏။ (ဝိဋ္ဌ၊ ၂၂၆၄-၂၆၅။)

ထိုအချိန်တွင် ရဟန်းတော်တို့သည် မိမိက ဝါ တစ်ဝါမျှသာ ရရှိသေး-
သော်လည်း၊ ဝါ နှစ်ဝါမျှသာ ရရှိသေးသော်လည်း ရဟန်းလောင်းတစ်ဦးကို
ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရဟန်းပြုပေးကြကုန်၏။ ဝင်္ဂန္တပုဏ္ဏားကြီး၏ သားရတနာ
တစ်ဦးဖြစ်သော၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်ကြီး၏ ညီတော်ဖြစ်သူ
အရှင်ဥပသေနသည်လည်း မိမိက ရဟန်းဝါ တစ်ဝါမျှသာ ရရှိသေးသော်-
လည်း အခြားရဟန်းလောင်းတစ်ဦးကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရဟန်းပြုပေးတော်
မူလေသည်။ ရဟန်းဝါ နှစ်ဝါမျှသာ ရရှိသေးသော ထိုအရှင်ဥပသေနသည်
တစ်ဝါမျှသာ ရရှိသေးသော မိမိ၏ တပည့်ရဟန်းတော်ကို ခေါ်ဆောင်ကာ
ဝါကျွတ်သောအခါ ဘုရားရှင်အား သွားရောက်ဖူးမြော်ကန်တော့လေသည်။
ဤဝတ္ထုကို အကြောင်းပြုကာ ဘုရားရှင်က အောက်ပါအတိုင်း သိက္ခာပုဒ်-
တော်ကို ပညတ်တော်မူလေသည်။

**“န ဘိက္ခဝေ ဥိနဒသဝဿေန ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗော၊ ယော ဥပသမ္မာ-
ဒေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဒသဝဿေန ဝါ အတိ-
ရေကဒသဝဿေန ဝါ ဥပသမ္မာဒေတံ။”** (ဝိ၊ ၃၊ ၇၅။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဆယ်ဝါ မပြည့်သေးသော ရဟန်းသည် ဥပဇ္ဈာယ်ပြု-
ကာ ရှင်ရဟန်း မပြုပေးအပ်၊ ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရှင်ရဟန်းပြုပေးသော
ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ် သင့်စေ။ ရဟန်းတို့ . . . ဆယ်ဝါပြည့်သော
ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဆယ်ဝါထက် ပိုလွန်သော ဝါရှိသော ရဟန်းသည်
လည်းကောင်း ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရှင်ရဟန်းပြုပေးရန် ငါဘုရား ခွင့်ပြုတော်
မူ၏။ (ဝိ၊ ၃၊ ၇၅။)

အရှင်ဥပသေန မထေရ်သည်လည်း —“မဂ်ဖိုလ်မှ အချည်းနှီးဖြစ်သော
ယောက်ျား . . . သင်သည် သူတစ်ပါးတို့က ဆိုဆုံးမထိုက်သူ၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ

ထပ်ကာထပ်ကာ ဆိုဆုံးမထိုက်သူ ဖြစ်ပါလျက် သူတစ်ပါးကို ဆိုဆုံးမဖို့ရန်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဆိုဆုံးမဖို့ရန် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် အောက်မေ့မှတ်ထင်ဘိသနည်း” - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ကဲ့ရဲ့မှုကို ခံယူခဲ့ရ၏။ (ဝိ၊၃၊၇၄။)

“ဘုရားရှင်သည် ငါ့အား ပရိသတ်ကို အကြောင်းပြုကာ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချ-
တော်မူ၏။ ယခုအခါ၌ ငါသည် လပြည့်ဝန်းပမာ ကျက်သရေမင်္ဂလာအဖြာဖြာ
တို့ ပြည့်စုံတော်မူသော ထိုနှုတ်ခမ်းတော်ဖြင့်ပင် ဗြဟ္မာမင်း၏ အသံကို
မြွက်ဟတော်မူလျက် ပရိသတ်ကိုပင် အကြောင်းပြုကာ ကောင်းချီးနုမော်
သာဓုခေါ်ဆိုမှုကို ပြုပေအံ့” ဟု မွန်မြတ်သော စိတ်နှလုံးဓာတ်ခံ ရှိသော
အမျိုးကောင်းသားဖြစ်သည့် အရှင်ဥပသေနသည် သာဝတ္ထိမှ ယူဇနာတစ်ရာ-
ကျော် ဝေးကွာရာအရပ်သို့ ကြွသွားတော်မူကာ ပရိသတ်ကို ရွေးချယ်တော်
မူပြီးလျှင် သီတင်းသုံးနေထိုင်တော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူရာ ထိုဝါတွင်း
ကာလ၌ ဘုရားရှင်၏ထံတော်သို့ ဆွမ်းပို့ဆောင်သည့် ရဟန်းတော်မှ တစ်ပါး
မည်သည့်ရဟန်းတစ်ပါးမျှ ထိုဝါတွင်းတွင် ဘုရားရှင်၏ထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်-
တော်မမူပေ။ ထိုဝါတွင်း၌ သာဝတ္ထိသံဃာကလည်း ဤသို့ တရားနှင့် မလျော်-
ညီသည့် အဓမ္မိက ကတိကဝတ် တစ်ခုကို ပြုထားကြ၏။

“ငါ့ရှင်တို့ . . . မြတ်စွာဘုရားသည် ဝါတွင်းသုံးလကာလပတ်လုံး
တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်းမွေ့လျော် စံပျော်တော်မူခြင်းငှာ အလိုရှိတော်
မူ၏။ ဘုရားရှင်၏ ထံတော်သို့ ဆွမ်းကို ပို့ဆောင်သည့် ရဟန်းမှ တစ်ပါး
မည်သည့် ရဟန်းတော်မျှ မချဉ်းကပ်အပ်၊ ချဉ်းကပ်သော ရဟန်းသည်
ပါစိတ်အာပတ်ကို ဒေသနာပြောကြားရမည်။”

ဤသို့ တရားနှင့် မလျော်ညီသော အဓမ္မိက ကတိကဝတ်ကို ပြုလုပ်-
ထားတော်မူ၏။ [အာပတ်ဟူသည် ဘုရားရှင်တို့သာ ပညတ်တော်မူကြသည့်
အရာငှာန ဖြစ်၏။ သာဝကတို့ ပညတ်နိုင်သည့် အရာငှာန မဟုတ်ပေ။

သာဝကများက ယခုကဲ့သို့ “ပီစိတ်အာပတ် သင့်စေ”ဟု ပညတ်ခြင်းသည် အဓမ္မိက (= တရားနှင့် မလျော်) ဖြစ်နေ၏။]

ထိုအချိန်တွင် အရှင်ဥပသေနသည် ဆယ်ဝါကျော်ကာ ရဟန္တာဖြစ်-
တော်မူပြီးသည့်အချိန် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ အရှင်ဥပသေနသည် ငါးရာ
မျှသော မိမိ၏ ပရိသတ်နှင့်အတူ မြတ်စွာဘုရားထံတော်သို့ ချဉ်းကပ်ကာ
အလွန်ရိုသေစွာ ရှိခိုးဝတ်ပြုပြီးနောက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော နေရာ၌
ထိုင်ကာ သီတင်းသုံးတော် မူလိုက်၏။ အရှင်ဥပသေန၏ ပရိသတ်ကို
ကြည့်ကာ ဘုရားရှင်သည်လည်း အလွန် နှစ်ခြိုက်တော်မူ၏။ ထိုပရိသတ်
အတွင်းမှ ရဟန်းတော်တစ်ပါးကို ဘုရားရှင်က ဤသို့ မေးမြန်းတော်မူ၏။

“ချစ်သား ရဟန်း . . . ပံသုကူသင်္ကန်းတို့သည် သင့်အား နှစ်သက်
မြတ်နိုးစေကုန်၏လော၊ မိမိရဲ့ အလိုအကြိုက်အတိုင်း ဆောင်ထားအပ်ပါ
ကုန်သလော”ဟု မေးမြန်းတော်မူ၏။

“မြတ်စွာဘုရား . . . တပည့်တော်ကိုယ်တိုင်က မိမိရဲ့ အလိုအကြိုက်
အတိုင်း ဤပံသုကူသင်္ကန်းတို့ကို ဆောင်ထားသည်ကား မဟုတ်ပါဘုရား၊
တပည့်တော်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတော်က ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်တော်မူ
ပါ၏။ အလားတူပင် တပည့်တော်သည်လည်းပံ ပံသုကူသင်္ကန်းကိုဆောင်ခြင်း
ဖြစ်ပါသည် မြတ်စွာဘုရား”ဟု တင်ပြ လျှောက်ထားလိုက်လေသည်။

ထိုအခါတွင် ဘုရားရှင်က ဝင်္ကန္တပုဏ္ဏား၏ သားဖြစ်သော အရှင်ဥပသေန
ကို ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ဥပသေန . . . သင်၏ ဤပရိသတ်တို့သည် ကြည်ညိုဖွယ် ရှိကြ-
ပါပေ၏။ သင်သည် ဘယ်ပုံ ဘယ်ပန်း ဘယ်နည်းလမ်းဖြင့် ဤပရိသတ်ကို
ဆိုဆုံးမထားပါသနည်း”ဟု မေးမြန်းတော်မူ၏။

“မြတ်စွာဘုရား . . . တပည့်တော်ထံကို ရဟန်းပြုရန် တောင်းပန်-
လာသူကို - ‘ငါ့ရှင် . . . ငါသည် အာရညကင် (= တောရ) ဓုတင် ဆောက်-
တည်၏၊ ပိဏ္ဏပါတ်ဓုတင် ဆောက်တည်၏၊ ပံသုကူဓုတင် ဆောက်တည်၏။

၅၆ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

သင်သည်လည်းပဲ အကယ်၍ အာရညကင်စုတင် ဆောက်တည်အံ့၊ ပိဏ္ဏပါတ် စုတင် ဆောက်တည်အံ့၊ ပုံသူကူစုတင် ဆောက်တည်အံ့၊ ဤသို့ ဆောက်တည် ကျင့်သုံးခဲ့သော် ငါသည် သင့်ကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရဟန်းပြုပေးပါအံ့’ဟု ဤသို့ တပည့်တော်က ဆိုဆုံးမပါသည် မြတ်စွာဘုရား။

အကယ်၍ တပည့်တော်၏ အဆုံးအမကို နာယူပါအံ့၊ တပည့်တော်က ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်ကာ ရဟန်းပြုပေးပါသည် မြတ်စွာဘုရား။ အကယ်၍ အဆုံး အမကို မနာယူအံ့၊ တပည့်တော်က ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရဟန်းပြုမပေးပါဘုရား။

တပည့်တော်ကို ဆရာအဖြစ် မှီတင်းနေထိုင်ဖို့ရန် နိဿရည်းတောင်းခံ လာသူကိုလည်း တပည့်တော်က — ‘ငါ့ရှင် . . . ငါသည် အာရညကင်စုတင် ဆောင်၏၊ ပိဏ္ဏပါတ်စုတင် ဆောင်၏၊ ပုံသူကူစုတင် ဆောင်၏၊ အကယ်၍ သင်သည်လည်း အာရညကင်စုတင် ဆောင်အံ့၊ ပိဏ္ဏပါတ်စုတင် ဆောင်အံ့၊ ပုံသူကူစုတင် ဆောင်အံ့၊ ငါသည် သင့်ကို နိဿရည်းပေးပါမည်’ဟု ဤသို့ တပည့်တော်က ဆိုဆုံးမပါသည် မြတ်စွာဘုရား” — ဤသို့ လျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က — “ဥပသေန . . . သာဓု သာဓု = ကောင်းလေစွ ကောင်းလေစွ။ ဥပသေန . . . သင်သည် ပရိသတ်ကို ကောင်းစွာသာလျှင် ဆိုဆုံးမပေ၏။ ဥပသေန . . . သင်သည် သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသော သံဃာ၏ ကတိကဝတ်ကို သိရှိပါသလော”ဟု မေးမြန်းတော်မူ၏။

“မြတ်စွာဘုရား . . . တပည့်တော်သည် သာဝတ္ထိမြို့၌နေသော သံဃာ- ၏ ကတိကဝတ်ကို မသိပါ”ဟု လျှောက်ထား၏။

“ဥပသေန . . . သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသော သံဃာသည် ‘ငါ့ရှင်တို့ . . . မြတ်စွာဘုရားသည် ဝါတွင်းသုံးလကာလပတ်လုံး တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်း- အောင်းမွေ့လျော် စံပျော်တော်မူခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူ၏၊ မြတ်စွာဘုရား ထံသို့ ဆွမ်းပို့ဆောင်သော ရဟန်းမှတစ်ပါး မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မြတ်စွာဘုရားထံသို့ မချဉ်းကပ်ရ၊ ချဉ်းကပ်သော ရဟန်းသည် ပါစိတ်အာပတ် ကို ဒေသနာကြားရမည်’ဟု ကတိကဝတ်ကို ပြုထား၏”ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ထိုအခါ အရှင်ဥပသေနက ဤသို့ တင်ပြလျှောက်ထားတော်မူ၏။

ပညာယိဿတိ ဘန္တေ သာဝတ္ထိယာ သံဃော သကာယ ကတိကာယ၊
န မယံ အပညတ္တံ ပညပေဿာမ၊ ပညတ္တံ ဝါ န သမုစ္ဆိန္ဒိဿာမ၊ ယထာ-
ပညတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ ဝတ္ထိဿာမာတိ။ (ဝိ၊၁၊၃၃၇။)

“ဘုန်းတော်ကြီးမြတ်တော်မူပါပေသော မြတ်စွာဘုရား . . . သာဝတ္ထိမှ
သံဃာသည် မိမိ၏ ကတိကဝတ်ဖြင့် ထင်ရှားပါလိမ့်မည်၊ တပည့်တော်တို့-
သည်ကား မြတ်စွာဘုရား မပညတ်အပ်သေးသည်ကိုလည်း မပညတ်ပါ-
ကုန်အံ့၊ ပညတ်တော်မူပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကိုလည်း မဖျက်ဆီးကြပါကုန်အံ့၊
ပညတ်တော်မူတိုင်းသော သိက္ခာပုဒ်တော်တို့၌ ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍
ကျင့်ကြပါကုန်အံ့” ဟု တင်ပြ လျှောက်ထားတော်မူ၏။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က သာဓုခေါ်တော်မူကာ ဤသို့ မိန့်ကြားတော်-
မူ၏။

သာဓု သာဓု ဥပသေန၊ အပညတ္တံ န ပညပေတဗ္ဗံ၊ ပညတ္တံ ဝါ န
သမုစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ၊ ယထာပညတ္တေသု သိက္ခာပဒေသု သမာဒါယ ဝတ္ထိတဗ္ဗံ။
(ဝိ၊၁၊၃၃၇။)

“သာဓု သာဓု ဥပသေန . . . ငါဘုရား မပညတ်အပ်သည်ကို မပညတ်-
အပ်၊ ပညတ်အပ်ပြီးသည်ကိုလည်း မဖျက်ဆီးအပ်၊ ပညတ်တော်မူတိုင်းသော
သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍ ကျင့်ရမည်” ဟု မိန့်ကြားတော်
မူလိုက်၏။

ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည်နှင့် အညီ ရဟန်း
တော်တို့မည်သည် ဘုရားရှင် မပညတ်အပ်သည်ကိုလည်း မပညတ်အပ်၊
ပညတ်တော်မူအပ်ပြီးသည်ကိုလည်း မဖျက်ဆီးအပ်၊ ပညတ်တော်မူတိုင်းသော
သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ ဆောက်တည်၍ ကျင့်အပ်ပေသည်။ သို့မှသာ
မိမိတို့ ဖြည့်ကျင့်အပ်သည့် သီလသည် ဖြူစင်နေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ခရုသင်း
ပွတ်သစ်နှင့်အတူ ဖြူစင်သော ထိုသီလကသာလျှင် မှီခိုအားထားရာ နာထ

တရားအစစ် ဖြစ်ပေသည်။ ကျိုး ပေါက် ပြောက် ကျားလျက်ရှိသော၊ မဖြူစင်သော သီလကား မှီခိုအားထားရာ နာထတရားအစစ် မဖြစ်နိုင်ပေ။

အာစာရ နှင့် အနာစာရ

အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော = ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟူသော အကျင့် “အာစာရ”，ကျက်စားသင့် ကျက်စားထိုက်သည့် အာရုံအရပ်တို့၌ ကျက်စားခြင်းဟူသည့် ကျက်စားရာ “ဂေါစရ”နှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေထိုင်ရန် ကိုလည်း ဘုရားရှင်က ဤသီလကျင့်စဉ်ပိုင်းတွင် ထည့်သွင်းကာ ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ဤညွှန်ကြားချက်နှင့် ဆက်စပ်လျက် **အာစာရနှင့် အနာစာရဂေါစရနှင့် အဂေါစရ**ဟု လေးမျိုးခွဲခြားကာ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူ၏။ ထိုတွင် ရဟန်းတော်တို့ မပြုကျင့်သင့် မပြုကျင့်ထိုက်သည့် **အနာစာရ**တရားကို ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ထိုတွင် မကျင့်သင့် မကျင့်ထိုက်သော **အနာစာရ**ဟူသည် အဘယ်နည်း။ ကိုယ်၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်း၊ ကိုယ်နှုတ်တို့၌ ဖြစ်သော လွန်ကျူးခြင်းကို **အနာစာရ**ဟု ဆိုအပ်၏။ အလုံးစုံသော သီလပျက်စီးမှု (= ဒုဿီလ)သဘောကိုလည်း **အနာစာရ**ဟု ဆိုအပ်၏။ ဤသာသနာတော်၌ အချို့သော ရဟန်းသည် ဝါး ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရွက် ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပန်း ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သစ်သီး ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရေချိုးကသယ်မှုန့် ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒန်ပူပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ချစ်ခင်ကြည်ညိုလာစေလိုသည့် အတွက် မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချကာ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့အား မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသော မမှန်တချို့ မှန်တချို့သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကလေးသူငယ်တို့အား တန်ဆာဆင်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် အခစား အစေခံ ပြုလုပ်ပေးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သလုံးမြင်းခေါင်း ခြေနှစ်ချောင်းဖြင့် လူတို့၏ သတင်းစကားကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သစ်သီးပေးခြင်း၊ ပန်း

ပေးခြင်း၊ ဆေးကုခြင်း၊ ဆွမ်းကို အပြန်အလှန် အပေးအယူလုပ်ခြင်း၊ သံဃာ့ ပစ္စည်း စေတီတော်ပစ္စည်းတို့ကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း စသော ဘုရားရှင် ရွံရှာစက်ဆုပ်တော်မူသော တစ်မျိုးမျိုးသော မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှု (= မိစ္ဆာအာဇီဝမှု) ဖြင့် အသက်မွေးမြူ၏။ ဤကဲ့သို့သော အသက်မွေးမှုမျိုးကို **အနာစာရ** (= မကျင့်သင့် မကျင့်ထိုက်သောအကျင့်)ဟု ဆိုအပ်၏။

(အဘိ၊ ၂၂၅၅။)

ထိုတွင် ကျင့်သင့်ကျင့်ထိုက်သော **အာစာရ** (= ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်)ဟူသည် အဘယ်နည်း။ ကိုယ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးမှု (= ကာယဒုစရိုက် သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှု)، နှုတ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးမှု (= ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှု)، ကိုယ်နှုတ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးမှုကို **အာစာရ** (= ကျင့်ဝတ် ပဋိပတ်)ဟု ဆိုအပ်၏။ (ဤစကားရပ်တို့ဖြင့် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလကို ရည်ညွှန်း ထားပေသည်။) အလုံးစုံသော သီလကို စောင့်စည်းခြင်း (= သီလသံဝရ) သည်လည်း အာစာရ (= ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်) မည်၏။ ဤသာသနာတော်၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝါး ပေးခြင်း၊ အရွက် ပေးခြင်း၊ ပန်း ပေးခြင်း၊ သစ်သီး ပေးခြင်း၊ ရေချိုးကသယ်မှုန့် ပေးခြင်း၊ ဒန်ပူ ပေးခြင်းစသည့် ဘုရားရှင် ရွံရှာစက်ဆုပ်တော်မူသော မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှု (= မိစ္ဆာအာဇီဝမှု)ဖြင့် လည်း အသက်မွေးမှုကို မပြုလုပ်၊ မိမိကိုယ်ကို ချစ်ခင်ကြည်ညိုလာစေလို သည့်အတွက် မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချကာ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့အား မြှောက်ပင့် ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသော မမှန်တချို့ မှန်တချို့သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကလေးသူငယ်- တို့အား တန်ဆာဆင်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် အခစားအစေခံ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ သလုံးမြင်းခေါင်း ခြေနှစ်ချောင်းဖြင့် လူတို့၏ သတင်းစကားကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဤသို့စသော ဘုရားရှင် ရွံရှာစက်ဆုပ်တော်မူသော တစ်မျိုးမျိုးသော မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှု (= မိစ္ဆာအာဇီဝ)ဖြင့် အသက်မွေးမှုကို မပြုလုပ်။ ဤသို့ မပြုလုပ်ခြင်းကို **အာစာရ** (= ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်) ဟု ဆိုအပ်၏။ (အဘိ၊ ၂၂၅၅။)

ဂေါစရ နှင့် အဂေါစရ

ရဟန်းတို့ မကျက်စားသင့်သော **အဂေါစရ**နှင့် ကျက်စားသင့်သော **ဂေါစရ**ကိုလည်း ဤသို့ ဆက်လက်ကာ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ထိုတွင် ရဟန်းတို့ မကျက်စားသင့်သော **အဂေါစရ** ဟူသည် အဘယ်နည်း။ ဤသာသနာတော်၌ အချို့သော ရဟန်းသည် ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၌ (မိတ်ဆွေအဖြစ်ဖြင့်) ကျက်စားမှု များပြား၏။ လင်ကွာ+မုဆိုးမအိမ်၌ ကျက်စားမှု များပြား၏။ အပျိုကြီးအိမ်၌ ကျက်စားမှု များပြား၏။ နပုံးပဏ္ဍုက်-အိမ်၌ ကျက်စားမှု များပြား၏။ ဘိက္ခုနီကျောင်း၌ ကျက်စားမှု များပြား၏။ သေတင်းကုတ် (= အရက်ဆိုင်)၌ ကျက်စားမှု များပြား၏။ မင်းတို့နှင့်လည်း-ကောင်း၊ မင်းအမတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိတို့၏ တပည့်သာဝက ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့နှင့် လည်းကောင်း သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟူသော သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်တို့နှင့် ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မလျော်သော ရောနှောမှုဖြင့် ရောရောနှောနှော နေထိုင်၏။ ရတနာသုံးပါးတို့၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရား မရှိကြကုန်သော၊ ရတနာသုံးပါးတို့ကို မကြည်ညိုကြကုန်သော၊ ရဟန်းတို့၏ ရေတွင်းရေကန်သဖွယ် မဖြစ်ကြကုန်သော၊ ရဟန်းတို့ကို ဆဲရေးခြိမ်းခြောက်တတ်ကြကုန်သော၊ ရဟန်း-ယောက်ျား ရဟန်းမိန်းမ လူဥပါသကာ လူဥပါသိကာမတို့၏ အကျိုးမဲ့ကို လိုလားကြကုန်သော၊ အစီးအပွားမဲ့ကို လိုလားကြကုန်သော၊ မကြီးပွားမှုကို လိုလားကြကုန်သော၊ ယောဂလေးပါးတို့၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အလိုမရှိကြကုန်သော အမျိုးဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ် ခစားတတ်၏။ ဤကဲ့သို့ ပြုမူခြင်းကို **အဂေါစရ** (= မကျက်စားသင့်သော အရပ်၌ ကျက်စားမှု) ဟု ဆိုအပ်၏။ (အဘိ၊ ၂၊ ၂၅၅-၂၅၆။)

ထိုတွင် ရဟန်းတို့ ကျက်စားသင့်သော **ဂေါစရ** ဟူသည် အဘယ်နည်း။ ဤသာသနာတော်၌ အချို့သော ရဟန်းသည် ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၌ မကျက်စား၊ လင်ကွာ+မုဆိုးမအိမ်၌ မကျက်စား၊ အပျိုကြီးအိမ်၌ မကျက်စား၊ နပုံးပဏ္ဍုက်အိမ်၌ မကျက်စား၊ ဘိက္ခုနီကျောင်း၌ မကျက်စား၊ သေတင်းကုတ်

(= အရက်ဆိုင်)၌ မကျက်စား၊ မင်းတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ မင်းအမတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထိတို့၏ တပည့်သာဝက ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့နှင့် လည်းကောင်း သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟူသော သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်တို့နှင့် ထိပ်တိုက်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မလျော်သော ရောနှောမှုဖြင့် ရောရောနှောနှော မနေထိုင်။ ရတနာသုံးပါးတို့၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရား ရှိကြကုန်သော၊ ရတနာသုံးပါးတို့ကို ကြည်ညိုကြကုန်သော၊ ရဟန်းတို့၏ ရေတွင်း ရေကန်သဖွယ် ဖြစ်ကြကုန်သော၊ ရဟန်းယောက်ျား ရဟန်းမိန်းမတို့၏ ဝတ်ရုံထားအပ်သော သင်္ကန်းရောင်တို့ဖြင့် တစ်ခဲနက် တောက်ပသော အရောင်ရှိကြကုန်သော၊ ရဟန်းယောက်ျား ရဟန်းမိန်းမဟု ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သော ရသေ့ ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းရနံ့ ကိုယ်ရနံ့တို့ဖြင့် ကြိုင်လှိုင်လျက် ရှိကြကုန်သော၊ ရဟန်းယောက်ျား ရဟန်းမိန်းမ လူဥပါသကာ လူဥပါသိကာမတို့၏ အကျိုးကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သော၊ အစီးအပွားကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သော၊ ကြီးပွားမှုကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သော၊ ယောဂလေးပါးတို့၏ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကြကုန်သော အမျိုး ဒါယကာ ဒါယိကာမအိမ်တို့သို့ မှီဝဲဆည်းကပ်ခစား၏။ ဤကဲ့သို့သော ပြုကျင့်မှုကို ကျက်စားသင့်သော အရပ်၌ ကျက်စားမှု (= ဂေါစရ) ဟု ဆိုအပ်၏။

ဤသို့လျှင် ဤကဲ့သို့သော ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း အကျင့် “**အာစာရ**”နှင့် လည်းကောင်း၊ ကျက်စားသင့် ကျက်စားထိုက်သည့် အာရုံ+ အရပ်တို့၌ ကျက်စားခြင်းဟူသည့် ကျက်စားရာ “**ဂေါစရ**”နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းတော်ကို **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္န** (= အကျင့် “**အာစာရ**” + ကျက်စားရာ “**ဂေါစရ**”နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း) ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

(အဘိ၊ ၂၊ ၂၅၅-၂၅၆။)

ဤ၌ “**အာစာရ**”အရ - “**သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရာ အာစာရော = အလုံးစုံသော သီလကို စောင့်စည်းခြင်း ဟူသမျှသည် အာစာရ မည်၏။** (အဘိ၊ ၂၊ ၂၅၅။) - ဟု ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် အာစာရ (= ကျင့်ဝတ်တို့)နှင့် ပြည့်စုံရန် ခန္ဓက၌ လာရှိသော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် အသွယ်သွယ်

တို့ကိုလည်း မပျင်းမရိ လုံ့လရှိရှိဖြင့် ဖြူစင်အောင် ဖြည့်ကျင့်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ “**ဝတ္ထံ အပရိပူရေန္တာ၊ န သီလံ ပရိပူရတိ** - ဝတ်ကို မဖြည့်ကျင့်သော သူသည် သီလကို ဖြည့်ကျင့်သည် မမည်” (ဝိ၊၄၊၄၁၆။) - ဟူသည်နှင့် အညီ ခရုသင်းပွတ်သစ်နှင့် အတူ ပြည့်ဝစုံလင် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် သီလရှိရေး အတွက် ခန္ဓက၌ လာရှိသော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကိုလည်း အားသွန်ခွန်စိုက် ဖြည့်ကျင့်ရန် ရည်သန်တောင့်တတော်မူသည့်အတွက် ဘုရားရှင်က အကျင့် “အာစာရ”နှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေထိုင်ရန်ကိုလည်း ထည့်သွင်းကာ ဆိုဆုံးမထားတော်မူပေသည်။

တစ်ဖန် ဤ၌ “**ဂေါစရ**”ဟူသည် ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးအတွက် ခင်ခင်မင်မင် ရင်းရင်းနှီးနှီးဖြင့် ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၊ လင်ကွာ+မုဆိုးမအိမ်၊ အပျိုကြီးအိမ်၊ နပုံးပဏ္ဍုက်အိမ်၊ ဘိက္ခုနီမကျောင်း၊ သေတင်းကုတ် (= အရက်ဆိုင်)တို့၌ အဝင်အထွက် အသွားအလာများမှုကို ဆိုလိုသည်။ အိမ်စဉ်အတိုင်း လှည့်လည်၍ ရွာတွင်း၌ ဆွမ်းခံခြင်းမျိုးကို မဆိုလိုပေ။

ဝေသိယာ ဂေါစရော အဿာတိ ဝေသိယာဂေါစရော၊ မိတ္တသန္တဝ-
ဝသေန ဥပသင်္ကမိတဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ တတ္ထ ဝေသိယာ နာမ ရူပဇီဝိနိယော
ယေန ကေနစိဒေဝ သုလဘဇ္ဈာစာရတာ မိတ္တသန္တဝသိနေဟဝသေန ဥပ-
သင်္ကမန္တော ဝေသိယာ ဂေါစရော နာမ ဟောတိ။ တသ္မာ ဧဝံ ဥပသင်္ကမိတုံ
န ဝဋ္ဋတိ။ ကိံ ကာရဏာ? အာရက္ခဝိပတ္တိတော။ ဧဝံ ဥပသင်္ကမန္တဿ ဟိ
စိရံ ရက္ခိတဂေါပိတော ပိ သမဏဓမ္မော ကတိပါဟေနေဝ နဿတိ။ သစေပိ
န နဿတိ၊ ဂရဟံ လဘတိ။ ဒက္ခိဏာဝသေန ပန ဥပသင်္ကမန္တေန သတိ
ဥပဋ္ဌာပေတွာ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၃၂၅။)

= ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၌ ကျက်စားမှု များပြားသော ရဟန်းသည် **ဝေသိယာ ဂေါစရ** မည်၏။ တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် ချီးမွမ်းစကား ပြောကြားလျက် ခင်မင်ရင်းနှီးသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ရာဋ္ဌာနဟု ဆိုလို၏။ ထိုစကားရပ်၌ “ဝေသိယာ”ဟူသည် ပြည့်တန်ဆာမတည်း။ ထိုပြည့်တန်ဆာမကား တစ်စုံ

တစ်ခုသော အာမိသဖြင့်ပင်လျှင် လွန်ကျူးမှု (= အဇ္ဈာစာရ)ကို ပြုကျင့်မည် ဆိုပါက ရလွယ်သော သဘောရှိ၏။ ခင်မင်ရင်နှီးသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ယင်းအိမ်သို့ ချဉ်းကပ်မှုသည် “ဝေသိယာဂေါစရ = ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၌ ကျက်စားမှု” မည်ပေသည်။ ထိုကြောင့် ဤသို့ ခင်ခင်မင်မင် ရင်းရင်းနှီးနှီးဖြင့် မချဉ်းကပ်သင့်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းသီလကို စောင့်စည်းမှု၏ ပျက်စီးသွားနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ဤသို့ ခင်ခင်မင်မင် ရင်းရင်းနှီးနှီး ချဉ်းကပ်သော ရဟန်းအား ကြာမြင့်စွာ ထိမ်းသိန်း စောင့်ရှောက်ထားအပ် သော သမဏဓမ္မ - ရဟန်းတရားသည်လည်း နှစ်ရက်သုံးရက်အတွင်းမှာပင် ပျက်စီးသွားနိုင်၏။ အကယ်၍ ရဟန်းတရားသည် မပျက်စီးစေကာမူ လူအများ၏ ကဲ့ရဲ့မှုကိုကား ရရှိနိုင်၏။ ထိုကြောင့် အလှူဒါနအတွက် ယင်း အိမ်သို့ ချဉ်းကပ်ခဲ့သော် သတိကို ရှေးရှုတည်စေ၍သာ ချဉ်းကပ်ပါလေ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်နှင့် အညီ ဆွမ်းအလှူ စသော အလှူဒါန တစ်ခုခုအတွက် ပြည့်တန်ဆာမအိမ်သို့ သွားခွင့်ကား ရှိနေ၏။ ဆွမ်းခံသွားကောင်း၏ဟု သိပါ။ သို့သော် သတိထားပါဟု အဋ္ဌကထာ က သတိပေးထား၏။ တစ်ဖန် လင်ကွာ+မုဆိုးမအိမ် စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၅။)

ပဏ္ဍက (= **ပဏ္ဍုတ်**)တို့ဟူသည် များပြားလွန်းလှသော ကာမဂုဏ်- တည်းဟူသော လောကာမိသကို မှီသော စကားရှိကုန်သော၊ ကိလေသာရာဂ ထူပြောကုန်သော၊ မငြိမ်းအေးနိုင်သော မငြိမ်းအေးလွယ်သော ကိလေသာ- ရာဂ အပူမီးရှိကုန်သော နပုံးပဏ္ဍုတ်တို့ကို ဆိုလိုပေသည်။ ရဟန်းများအတွက် အန္တရာယ်ကြီးမားလှသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပင်တည်း။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၅။)

မကျက်စားသင့်သည့် အရပ်ဒေသတို့၌ မကျက်စားရန်မျှသာ မဟုတ်- သေး၊ မကျက်စားသင့်သည့် အာရုံတို့၌လည်း မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို မကျက်- စားမိစေရန် ဘုရားရှင်သည် ဆိုဆုံးမခဲ့သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုအဆုံးအမတို့တွင် အောက်ပါ **သကုဏ္ဍိသုတ္တန်**သည်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။

သကုဏ္ဍိသုတ္တန် (သံ၊၃၊၁၂၇-၁၂၈။)

ရဟန်းတို့ . . . ရှေး၌ ဖြစ်ဖူးသည်ကား - သိန်းငှက်တစ်ကောင်သည် လျင်မြန်စွာ ဆိုက်ရောက်လာ၍ ဗီလုံးငှက်ငယ်ကို ဖမ်းသုတ်လေ၏။ ရဟန်းတို့ ထိုအခါ ဗီလုံးငှက်ငယ်သည် သိန်းငှက်က ထိုးသုတ်ဆောင်ယူအပ်သည် ဖြစ်၍ ဤသို့ ငိုကြွေးမြည်တမ်းလေ၏။ “ ငါတို့သာ ကျက်သရေမဲ့ကုန်၏၊ ငါတို့သာ ဘုန်းကံနည်းပါးကုန်၏၊ ငါတို့သည် မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ နေရာအရပ်၌ ကျက်စားမိကုန်၏။ ယနေ့ ငါသည် မိမိအဖ၏ ကျက်စားရာ နေရာ မိရိုးဖလာအရပ်ဖြစ်သော ကျက်စားရာ စားကျက်၌ ကျက်စားမိခဲ့ပါမူ ဤသိန်းငှက်သည် ငါ့အား မဖမ်းယူနိုင်လေရာ၊ စစ်ထိုးခြင်းသာ ဖြစ်လေရာ၏” ဟု မြည်တမ်းလေ၏။

“အို ဗီလုံးငှက် . . . မိမိအဖ၏ ကျက်စားရာနေရာဖြစ်သော သင်၏ မိရိုးဖလာကျက်စားရာ စားကျက်ကား အဘယ်နည်း?” - ဟု သိန်းငှက်က မေးလေ၏။

“ထွန်ဖြင့် ထွန်ယက်ခြင်းကိုပြုရာ ထွန်ချေးခဲရှိရာ အရပ်ပါ” - ဟု အဖြေ ပေးလေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထိုအခါ သိန်းငှက်သည် မိမိ၏အားအစွမ်းကို အားကိုး ယုံကြည်လျက် မိမိ၏ အားအစွမ်းကို အထူးအထွေ မပြောဆိုတော့ဘဲ “ဟဲ့- ဗီလုံးငှက် . . . သင်သွားလေလော့၊ ထိုအရပ်သို့ ရောက်ပါသော်လည်း သင်- သည် ငါ့လက်မှ မလွတ်မြောက်နိုင်လတ္တံ့” ဟု ပြောဆိုကာ ဗီလုံးငှက်ငယ်ကို လွှတ်လိုက်လေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထိုအခါ ဗီလုံးငှက်ငယ်သည် ထွန်ဖြင့် ထွန်ယက်- ခြင်းကိုပြုရာ ထွန်ချေးခဲရှိရာ အရပ်သို့ သွားပြီးလျှင် ထွန်ချေးခဲကြီးထက်သို့ တက်၍ “အို . . . သိန်းငှက် ယခု ငါ့နေရာသို့ လာခဲ့လော့၊ အို . . . သိန်းငှက် ယခု ငါ့နေရာသို့ လာခဲ့လော့” ဟု သိန်းငှက်ကို စိန်ခေါ်ကာ ထွန်စာခဲအထက်၌ ရပ်တည်နေလေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထိုအခါ သိန်းငှက်သည် မိမိ၏ အားအစွမ်းကို အားကိုး ယုံကြည်လျက် မိမိ၏ အားအစွမ်းကို အထူးအထွေ မပြောဆိုတော့ဘဲ အတောင် နှစ်ဖက်တို့ကို ယှက်၍ ဗီလုံးငှက်ငယ်ကို ထိုးသုတ်ရန် ဗီလုံး ငှက်ငယ်ထံသို့ လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် ထိုးဆင်းလိုက်လေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤသိန်းငှက်သည် ငါ့ကို ထိုးသုတ်ရန် များစွာ နီးကပ် လာပြီဟု ဗီလုံးငှက်ငယ်က သိသောအခါ ထိုထွန်ချေးခဲ၏ အကြားသို့သာ ဝင်ရောက်သွားလေ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုအခါ သိန်းငှက်သည် ထိုထွန်ချေး- ခဲ၌ပင် မိမိ၏ရင်ဘတ်ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ တိုက်ခတ်မိလေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . မကျက်စားသင့် မကျက်စားထိုက်သော သူတစ်ပါး- တို့၏ နေရာအရပ်၌ ကျက်စားသွားလာသော သူသည် ဤအတူပင် ပျက်စီး တတ်၏။

ထိုကြောင့်ပင် မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ ကျက်စားရာ နေရာအရပ်၌ မကျက်စား မသွားလာကြကုန်လင့်။ ရဟန်းတို့ . . . မကျက်- စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ ကျက်စားရာအရပ်၌ ကျက်စားသွားလာ- ကုန်သူတို့အား ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်ဆီးရန်အခွင့်ကို ရတတ်၏။ ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်ဆီးရန်အကြောင်းကို ရတတ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ ကျက်စားရာ နေရာအရပ်ကား အဘယ်နည်း? ဤကာမဂုဏ် ငါးပါးတို့ပင် တည်း။ အဘယ်ငါးပါးတို့နည်း?

အလိုရှိအပ်ကုန် နှစ်သက်အပ်ကုန်သော၊ စိတ်နှလုံးဝယ် အကုသိုလ် တရားကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သော၊ ချစ်ခင်ဖွယ်သဘောရှိ၍ ကာမနှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော တပ်မက်ဖွယ်ကောင်းကုန်သော -

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သိအပ်သော ရူပါရုံ၊
- ၂။ သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားသိအပ်သော သဒ္ဒါရုံ၊
- ၃။ ယာနဝိညာဏ်ဖြင့် နမ်းရှူသိအပ်သော ဝန္ဓာရုံ၊

၄။ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် လျက်သိအပ်သော ရသာရုံ၊

၅။ ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် ထိသိအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့တည်း။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ ကျက်စားရာ နေရာအရပ်ကား ဤကာမဂုဏ် ငါးပါးတို့ပင်တည်း။

ရဟန်းတို့ . . . မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာကျက်စားရာ စားကျက်-
၌သာ ကျက်စားကြကုန်လော့၊ မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာကျက်စားရာ
စားကျက်၌သာ ကျက်စားကုန်သောသူတို့အား ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်-
ဆီးရန် အခွင့်ကို မရနိုင်၊ ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်ဆီးရန်အကြောင်းကို
မရနိုင်။

ရဟန်းတို့ . . . မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာ ကျက်စားရာဖြစ်သော
စားကျက်ဟူသည်ကား အဘယ်နည်း? ဤသတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးတို့-
ပင်တည်း။ အဘယ်လေးပါးတို့နည်း?

ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ကိလေသာတို့ကို
ပူပန်စေတတ် လောင်ကျွမ်းစေတတ်သော အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်-
သော လုံ့လဝီရိယ ရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်-
သော သမ္ပဇင်္ဂဉာဏ် ရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို အမှတ်ရမူ သတိရှိသည်
ဖြစ်၍ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော လောက၌ လိုလားတပ်မက်ခြင်း
(= အဘိဇ္ဈာတရား)، စိတ်မချမ်းသာခြင်း (= ဒေါမနဿတရား)ကို ပယ်ရှား
လျက် . .

၁။ ကာယ၌ ကာယဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍၊

၂။ ဝေဒနာတို့၌ ဝေဒနာဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍၊

၃။ စိတ်၌ စိတ်ဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍၊

၄။ ဓမ္မသဘောတရားတို့၌ ဓမ္မသဘောတရားဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်
ဖြစ်၍ နေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မိမိအဖ၏ ကျက်စားရာနေရာဖြစ်သော

ကျက်စားရာ စားကျက်သည်ကား ဤသတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးတို့ပင်တည်း။
(သံ၊၃၊၁၂၇-၁၂၈။)

ဤသုတ္တန်၌ ရဟန်းတို့ မကျက်စားသင့်သော စားကျက် (အဂေါစရ)ကို အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားဟုလည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့ ကျက်စားသင့် ကျက်စားထိုက်သော ကျက်စားရာ စားကျက် (ဂေါစရ)ကို သတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးဟုလည်းကောင်း ဟောကြားထားတော်မူ၏။ သတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးဟူသည်မှာ သတိ၏တည်ရာ အာရုံ ဖြစ်ကုန်သော ကာယ-ဝေဒနာ- စိတ္တ-ဓမ္မ အမည်ရသည့် လေးမျိုးကုန်သော တရားတို့ပင်တည်း။

ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးတို့တွင် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်- ပိုင်း၌ အာနာပါနက္ခဲသို့သော စတုတ္ထဈာန် ဆိုက်သည်အထိ ရှုပွားရသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းကာ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဓာတုမနသိကာရက္ခဲသို့သော ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ရှုပွားသုံးသပ်သည့် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့လည်း ယင်းကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပိုင်း၌ ပါဝင်ကြ၏။ ယင်းသတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးတို့တွင် -

- (က) ရုပ်ကို အဦးမူ၍၊
- (ခ) ဝေဒနာကို အဦးမူ၍၊
- (ဂ) စိတ်ကို အဦးမူ၍၊

(ဃ) ဓမ္မသဘောတရားတို့ကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းတို့၏ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရုပ်နာမ်- ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားပုံ အပိုင်းတို့လည်း ပါဝင်ကြပေသည်။

ဓတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ

ဤ နာထသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင်သည် **ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ**ကို ဦးတည်ကာ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဟောကြားသွားတော်မူပေသည်။ အပဓာန အားဖြင့် -

၁။ **ကုန်သွယ်သံဝရသီလ** = မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ နှလုံးတည်းဟူသော ကုန်ကြွေးခြောက်ပါး တံခါးကြီးခြောက်ပေါက်မှ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟစသည့် ကိလေသာတို့ မဝင်ရောက်အောင် စောင့်စည်းခြင်း၊

၂။ **အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ** = အသက်မွေးမှု စင်ကြယ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း၊

၃။ **ပစ္စယသန္နိသီတသီလ** = ပစ္စည်းလေးပါးကို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ကာ သုံးစွဲခြင်း

ဤသီလကြီးတို့ကိုလည်း လိုက်နာပြုကျင့်ရမည်သာ ဖြစ်၏။ ဂေါစရ၊ အဂေါစရပိုင်းတွင် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ထည့်သွင်းကာ ဟောကြားထားတော်မူပြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် **ကုန်သွယ်သံဝရသီလ**အကြောင်းကို အနည်းငယ် ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပေသည်။ ကုန်သွယ်သံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံရန် ရဟန်းတော်တစ်ပါးအနေဖြင့် မည်သို့ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည်နည်း? အောက်ပါ ကုမ္မောပမသုတ္တန်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ကုမ္မောပမသုတ္တန် (သံ၊ ၂၊ ၃၈၅-၃၈၆။)

ရဟန်းတို့ ဟိုရှေး၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်ကား - (ကျောက်ကုန်းထက်၌ ထက်သော အရိုးရှိသော) လိပ်သည် ညနေချမ်းအခါ မြစ်ကမ်းပါးအနီး၌ အစာအလို့ငှာ လှည့်လည် ကျက်စားလျက် ရှိ၏။ ရဟန်းတို့ မြေခွေးသည်လည်း ညနေချမ်းအခါ ယင်းမြစ်ကမ်းပါးအနီး၌ပင် အစာအလို့ငှာ လှည့်လည် ကျက်စားလျက်ရှိ၏။ ရဟန်းတို့ လိပ်သည် အစာအလို့ငှာ လှည့်လည်ကျက်စားသော မြေခွေးကို ခပ်ဝေးဝေးမှ မြင်လေလျှင် (လက်နှစ်ဖက်၊ ခြေနှစ်ဖက်၊ ဦးခေါင်းဟူသော) ဦးခေါင်းလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော မိမိ၏ အင်္ဂါတို့ကို မိမိ၏ အခွံအတွင်းသို့ ထည့်သွင်းပြီးလျှင် ကြောင့်ကြမဲ့ ဆိတ်ဆိတ် နေလိုက်၏။ ရဟန်းတို့ မြေခွေးသည်လည်း အစာအလို့ငှာ လှည့်လည် ကျက်စားသော လိပ်ကို ခပ်ဝေးဝေးမှပင် မြင်လေလျှင် လိပ်ထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ ဤလိပ်သည် ဦးခေါင်းလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော အင်္ဂါတို့တွင် တစ်ခုခုသော

အင်္ဂါကို လိပ်ခွဲတွင်းမှ အပြင်ဘက်သို့ ထုတ်လိုက်သောအခါ ထိုလိပ်ကို ဖမ်းယူပြီးလျှင် ခဲ၍စားအံ့ဟု လိပ်၏အနီးသို့ ချဉ်းကပ်ကာ ရပ်တည်နေလေ ၏။ ရဟန်းတို့ . . . လိပ်သည် ဦခေါင်းလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော အင်္ဂါတို့- တွင် တစ်ခုခုသော အင်္ဂါကိုမျှ လိပ်ခွဲ၏ အပြင်ဘက်သို့ မထုတ်သောအခါ မြေခွေးသည် ခဲစားဖို့ရန် အခွင့် မရရှိသဖြင့် လိပ်ကို မညှဉ်းဆဲနိုင်ဘဲ လိပ်ထံမှ ဖဲခွာသွားရလေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင် ငါသည် ဤရဟန်းတို့၏ မျက်စိမှ- သော်လည်း အခွင့်ရရာ၏။ နားမှသော်လည်း ။ပ။ နှာခေါင်းမှသော်လည်း၊ လျှာမှသော်လည်း၊ ကိုယ်မှသော်လည်း၊ စိတ်မှသော်လည်း အခွင့်ရရာ၏ဟု ကိလေသမာရ်ယုတ်သည် အမြဲမပြတ် သင်တို့၏ အနီး၌ ရပ်တည်လျက်ရှိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုသို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဣန္ဒြေတို့၌ လုံခြုံသော (သတိတည်း- ဟူသော) တံခါးရှိသည်ဖြစ်၍ နေထိုင်ကြကုန်လော့။ မျက်စိဖြင့် အဆင်း = ရူပါရုံကိုမြင်သော် ယောက်ျား မိန်းမစသော သဏ္ဍာန်နိမိတ်ကို မစွဲယူကြကုန်- လင့်၊ လက် ခြေ မျက်နှာ စသော ကိုယ်အင်္ဂါ၊ ပြုံးဟန် ရယ်ဟန် စသော အမူအရာ အမှတ်လက္ခဏာကို မစွဲယူကြကုန်လင့်၊ စက္ခုန္ဒြေကို မစောင့်စည်း ဘဲနေလျှင် ယင်းစက္ခုန္ဒြေကို မစောင့်စည်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ယင်းရူပါရုံကို မက်မောခြင်း (= အဘိဇ္ဈာတရား၊) စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်း (= ဒေါမနဿတရား) ဟူသော ယုတ်ညံ့သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် ထိုမစောင့်စည်းသောသူကို အစဉ်လိုက်၍ နှိပ်စက်ကုန်ရာသောကြောင့် သင်တို့သည် ထိုစက္ခုန္ဒြေကို စောင့်စည်းခြင်းငှာ ကျင့်ကြကုန်လော့၊ စက္ခုန္ဒြေကို စောင့်စည်းကြကုန်လော့၊ စက္ခုန္ဒြေ၌ စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်လော့။

နားဖြင့် အသံ (= သဒ္ဒါရုံ)ကို ကြားသော် ။ ပ ။ နှာခေါင်းဖြင့် အနံ့ (= ဂန္ဓာရုံ)ကို နှမ်းရှူသော် ။ ပ ။ လျှာဖြင့် အရသာ (= ရသာရုံ)ကို လျှက်သော် ။ ပ ။ ကိုယ်ဖြင့် အတွေ့အထိ (= ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)ကို တွေ့ထိသော်။ ပ ။ စိတ်ဖြင့် ဓမ္မသဘောတရား (= ဓမ္မာရုံ)ကို သိသော် ယောက်ျား မိန်းမစသော သဏ္ဍာန် နိမိတ်ကို မစွဲယူကြကုန်လင့်၊ လက်ခြေမျက်နှာစသော ကိုယ်အင်္ဂါ၊ ပြုံးဟန်

ရယ်ဟန်စသော အမှုအရာ အမှတ်လက္ခဏာကို မစွဲယူကြပါကုန်လင့်။ မနိန္ဒြေကို မစောင့်စည်းဘဲနေလျှင် ယင်းမနိန္ဒြေကို မစောင့်စည်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ယင်း ဓမ္မာရုံကို မက်မောခြင်း (= အဘိဇ္ဈာတရားး), စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း (= ဒေါမနဿတရားး)တည်းဟူသော ယုတ်ညံ့သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် ထိုမနိန္ဒြေကို မစောင့်စည်းသူကို အစဉ်လိုက်၍ နှိပ်စက်ကုန်ရာသောကြောင့် သင်တို့သည် ထိုမနိန္ဒြေကို စောင့်စည်းခြင်းငှာ ကျင့်ကြကုန်လော့၊ မနိန္ဒြေကို စောင့်စည်းကြကုန်လော့၊ မနိန္ဒြေ၌ စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်လော့။

ရဟန်းတို့ . . . သင်တို့သည် အကြင်အခါ၌ ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့၌ လုံခြုံသော သတိတည်းဟူသော တံခါးရှိသည်ဖြစ်၍ နေထိုင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ထိုအခါ လိပ်ထံမှ မြေခွေးသည် ဖဲခွာသွားရသကဲ့သို့ သင်တို့အထံမှလည်း ကိလေသာမာရ်ယုတ်သည် အခွင့်မရသည်ဖြစ်၍ မညှဉ်းဆဲနိုင်ဘဲ ဖဲခွာသွားရပေလတ္တံ့။— ဟု မိန့်ကြားတော်မူ၏။ (သံ၊ ၂၊ ၃၈၅-၃၈၆။)

ထိုနောင် ဘုရားရှင်သည် အောက်ပါ ဂါထာဒေသနာတော်ကို ဆက်လက်ကာ ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ကုမ္မောဝ အင်္ဂါနိ သကေ ကပါလေ၊
သမောဒဟံ ဘိက္ခု မနောဝိတက္ကေ။
အနိဿိတော အညမဟေဌယာနော၊
ပရိနိဗ္ဗတောနုပဝဒေယျ ကဗ္ဗိ၊

ကုမ္မော - လိပ်သည်။ **အင်္ဂါနိ** - ခြေ - လက် - ဦးခေါင်း ဟူသော မိမိ၏ ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို။ **သကေ ကပါလေ** - မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော လိပ်ခွံအတွင်း၌။ **သမောဒဟံ** = ကောင်းစွာ ထားသည်ဖြစ်၍။ (သိင်္ဂါလဿ = မြေခွေးအား။ **ဩတာရံ** = ခဲစားခွင့်ကို။ **န ဒေတိ ဣဝ** = မပေးသကဲ့သို့လည်းကောင်း။ **သိင်္ဂါလော** = မြေခွေးသည်။ **နံ** = ထိုလိပ်ကို။ **န ပသဟတိ ဣဝ** = မညှဉ်းဆဲနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။) **ဧဝံ** = ဤဥပမာအတူပင်။

ဘိက္ခု - ယောဂါဝစရရဟန်းသည်။ **မနောဝိတက္ကေ** - မိမိ၏ စိတ်အကြံ အစည်တို့ကို။ (**သကေ** - မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော။ **အာရမ္မဏကပါလေ** - ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတည်းဟူသော လိပ်ခွံအတွင်း၌။ **သမောဒဟံ** = ကောင်းစွာ ထားသည်ဖြစ်၍။ **ကိလေသမာရဿ** = ကိလေသမာရ်အား။ **ဩတာရံ** - ဝင်ရောက်ခွင့်ကို။ **န ဒေတိ** - မပေး။ **မာရော စ** - ကိလေသမာရ်သည်လည်း။ **နံ** - ထို ရဟန်းကို။ **န ပသဟတိ** - မညှဉ်းဆဲနိုင်။) **အနိဿိတော** - ဥပါဒါန- က္ခန္ဓာ ငါးပါးတည်းဟူသော တစ်စုံတစ်ခုသော လောက၌ “ငါ-ငါ့ဟာ” ဟု တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှီတွယ်မှု မရှိသည်ဖြစ်၍။ (ဝိဟရန္တော = နေထိုင်လျက် ရှိသော။) **အညံ** - တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ **အဟေဋ္ဌယာနော** - မညှဉ်းဆဲ သော။ **ပရိနိဗ္ဗတော** = ကိလေသာအပူမီး ငြိမ်းအေးလေပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ **ကဗ္ဗိ** = တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ **နုပဝဒေယျ** - **န ဥပဝဒေယျ** - သီလအာစာရ စသည်ဖြင့် မစွပ်စွဲလေရာ။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ — ယထာ ကုမ္မော အင်္ဂါနိ သကေ ကပါလေ သမောဒဟန္တော သိင်္ဂါလဿ ဩတာရံ န ဒေတိ၊ န စ နံ သိင်္ဂါလော ပသဟတိ၊ ဧဝံ ဘိက္ခု အတ္တနော မနောဝိတက္ကေ သကေ အာရမ္မဏကပါလေ သမောဒဟန္တော ကိလေသမာရဿ ဩတာရံ န ဒေတိ၊ န စ နံ မာရော ပသဟတိ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၇၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ အထက်ပါ ဂါထာကို အနက် ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို လုံခြုံစွာ စောင့်စည်းလိုသော ယောဂါဝစရရဟန်းတော်သည် လိပ်ခွံနှင့် တူသည့် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတည်းဟူသော လိပ်ခွံ အတွင်း၌ မိမိ၏ စိတ်ကို အမြဲတမ်း ကောင်းစွာ သွတ်သွင်းထားလေရာသည်။ မိမိက သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများခိုက်ဖြစ်လျှင် မိမိပွားများနေသည့် သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ မိမိက ဝိပဿနာကို ပွားများအားထုတ်နေလျှင်လည်း ထိုထို အာရုံနှင့် ထိုထိုဆိုင်ရာဆိုင်ရာဒွါရတို့ တိုက်ဆိုင်လာသည့်အခါ ဖြစ်ပေါ်နေကြ သည့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အခြင်းအရာအာရုံ၌ မိမိ၏

ဘာဝနာစိတ်ကို အမြဲတမ်း သွတ်သွင်းထားဖို့ လိုအပ်ပေသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတည်းဟူသော သတိ၏တည်ရာ အာရုံတို့၌ မိမိ၏ ဘာဝနာစိတ်ကို အမြဲတမ်း သွတ်သွင်းထားရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ သမထ ဝိပဿနာဘာဝနာတို့ကို ပွားများအားထုတ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ကြံ့မြဲတို့ကို ကိလေသာမာရ်စစ်သည်တို့ မဝင်ရောက်နိုင်အောင် ပိတ်ဆို့နေသည် မည်ပေသည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်များ ရင့်ကျက်လာသောအခါ ထို ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အဆင့်ဆင့်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့က ကိလေသာအပူမီးတို့ကို အဆင့်ဆင့် ပယ်သတ်လိုက်သဖြင့် ကိလေသာမီးပုံကြီး အပြီးတိုင် ငြိမ်းအေးသွားခဲ့သော် - **ပရိနိဗ္ဗူတောတိ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗူတော။** (သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၇၃။) - ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ ကိလေသာအပူ ငြိမ်းအောင် ကျင့်နေဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အခြား မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုမျှ -

- ၁။ **သီလဝိပတ္တိ** = သီလပျက်စီးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ **အာစာရဝိပတ္တိ** = အကျင့်အာစာရ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ **အတ္တက္ကံသန** = မိမိကိုယ်တိုင် ချီးမြှောက်လိုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၄။ **ပရဝဗ္ဗန** = သူတစ်ပါးကို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလိုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း

မဟုတ်မတရား မစွပ်စွဲလေရာ။ အကယ်စင်စစ်အားဖြင့်သော်ကား အောက်ပါ ငါးမျိုးကုန်သော တရားတို့ကို မိမိ၏ ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ကောင်းစွာ ရှေးရှုတည်စေပြီးပါမှသာလျှင် -

- ၁။ ပြောသင့်သော အချိန်ကာလ၌သာ ပြောဆိုအံ့၊ မပြောသင့်သော အချိန်ကာလ၌ မပြောဆိုအံ့၊
- ၂။ ဟုတ်မှန်သော စကားဖြင့်သာ ပြောဆိုအံ့၊ မဟုတ်မမှန်သော စကားဖြင့် မပြောဆိုအံ့၊
- ၃။ သိမ်မွေ့သော စကားဖြင့်သာ ပြောဆိုအံ့၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားဖြင့်

မပြောဆိုအံ့၊

၄။ အကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားဖြင့်သာ ပြောဆိုအံ့၊ အကျိုး-
စီးပွားနှင့် မစပ်ယှဉ်သော စကားဖြင့် မပြောဆိုအံ့၊

၅။ မေတ္တာစိတ် ရှိလျက် ပြောဆိုအံ့၊ ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဓာတ်ဖြင့်
မပြောဆိုအံ့ -

ဤသို့လျှင် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် ထိုမှာဘက်ကမ်းသို့ ရောက်အောင် ပို့ဆောင်-
ပေးတတ်သော ဖောင်နှင့် တူသော သဘောတရား၌ ကောင်းစွာ တည်နေ-
သော စိတ်ဓာတ်ဖြင့်သာလျှင် သာသနာတော်၌ နေထိုင်ပါ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၇၄။)

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ လုံခြုံရေးအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံအတွင်း၌ မိမိ၏
စိတ်ကို သွတ်သွင်းထားရမည်ဟူသော ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားချက်ကို
ပိုမိုသဘောပေါက်နားလည်ရန် အောက်ပါ **မက္ခဒုဿတ္တန်**ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

မက္ခဒုဿတ္တန် (သံ၊၃၊၁၂၈-၁၃၀။)

ရဟန်းတို့ . . . မျောက်တို့ လှည့်လည်သွားလာခြင်းလည်း မရှိသော၊
လူတို့ လှည့်လည်သွားလာခြင်းလည်း မရှိသော၊ ဟိမဝန္တာတောင်မင်း၏
သွားလာရန် ခက်ခဲ၍ မညီညွတ်ကုန်သော အရပ်တို့သည် ရှိကုန်၏။

မျောက်တို့ လှည့်လည်သွားလာခြင်းသာရှိ၍ လူတို့လှည့်လည်သွား-
လာခြင်းမရှိသော၊ ဟိမဝန္တာတောင်မင်း၏ သွားရန်ခက်ခဲ၍ မညီညွတ်ကုန်
သော အရပ်တို့သည် ရှိကုန်၏။

မျောက်တို့ လှည့်လည်သွားလာခြင်းလည်း ရှိသော၊ လူတို့ လှည့်လည်
သွားလာခြင်းလည်း ရှိသော၊ ဟိမဝန္တာတောင်မင်း၏ ညီညွတ်သော မြေအဖို့
ရှိသော မွေ့လျော်ဖွယ်ရာ အရပ်တို့သည် ရှိကုန်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထိုညီညွတ်သော မြေအဖို့ရှိ၍ မွေ့လျော်ဖွယ်ရာ
အရပ်၌ မုဆိုးတို့သည် မျောက်တို့ကို သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးရန် မျောက်တို့
သွားလာရာလမ်းတို့၌ မျောက်နှဲစေးကို ထောင်ထားကြကုန်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထိုဟိမဝန္တာတောင်၌ မိုက်မဲသောသဘော မရှိကုန်သော လျှပ်ပေါ်သောသဘောလည်း မရှိကုန်သော မျောက်တို့သည် ထိုအရပ်၌ ထောင်ထားသော မျောက်နှံ့စေးကို မြင်ကုန်သည်ရှိသော် ဝေးစွာ ရှောင်ဖဲ သွားကြကုန်၏။ မိုက်မဲသော သဘောရှိ၍ လျှပ်ပေါ်သော သဘောလည်း ရှိသော မျောက်သည်ကား ထိုမျောက်နှံ့စေး ရှိရာအရပ်သို့ ချဉ်းကပ်၍ လက်တစ်ဖက်ဖြင့် ကိုင်ယူ၏။ ထိုလက်သည် ထိုမျောက်နှံ့စေး၌ ကပ်ငြိ၏။ “ကပ်ငြိနေသော လက်ကို လွတ်စေအံ့”ဟု ဒုတိယလက်ဖြင့် ယင်းမျောက်နှံ့စေး ကို ကိုင်ယူပြန်၏။ ထိုဒုတိယလက်သည်လည်း ထိုမျောက်နှံ့စေး၌ ကပ်ငြိ ပြန်၏။ “လက်နှစ်ဖက်လုံးတို့ကို လွတ်စေအံ့”ဟု ခြေတစ်ဖက်ဖြင့် ယင်းမျောက် နှံ့စေးကို ကိုင်ယူပြန်၏။ ထိုခြေသည်လည်း ထိုမျောက်နှံ့စေး၌ ကပ်ငြိပြန်၏။ “လက်နှစ်ဖက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကပ်ငြိနေသော ခြေကိုလည်းကောင်း လွတ်စေအံ့”ဟု ဒုတိယခြေဖြင့် ယင်းမျောက်နှံ့စေးကို ကိုင်ယူပြန်၏။ ထိုဒုတိယ ခြေသည်လည်း ထိုမျောက်နှံ့စေး၌ ကပ်ငြိပြန်၏။ “လက်နှစ်ဖက်တို့ကို- လည်းကောင်း ခြေနှစ်ဖက်တို့ကိုလည်းကောင်း လွတ်စေအံ့”ဟု နှုတ်သီးဖြင့် ယင်းမျောက်နှံ့စေးကို ကိုင်ယူပြန်၏။ ထိုနှုတ်သီးသည် ထိုမျောက်နှံ့စေး၌ ကပ်ငြိပြန်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် ထိုမျောက်သည် ငါးဌာနတို့၌ နှောင်ဖွဲ့ မိသည်ဖြစ်၍သာလျှင် ညည်းတွားလျက် အိပ်ရလေ၏။ အကျိုးမဲ့ခြင်းသို့ ရောက်ရလေ၏။ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ရလေ၏။ မုဆိုး၏ အလိုရှိတိုင်း ပြုလုပ်မှုကို ခံရလေ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုမုဆိုးသည် ထိုမျောက်ကို တံစို့ ထိုးလျက် ထိုအရပ်၌ပင်လျှင် ထင်းမီးကျိုး၌ ကင်မြိုက်၍ အလိုရှိရာအရပ်သို့ ဖဲခွာသွားလေ၏။ ရဟန်းတို့ . . . မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ နေရာအရပ်၌ ကျက်စားသွားလာသောသူသည် ဤအတူပင် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ထိုကြောင့် မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ နေရာ အရပ်၌ မကျက်စား မသွားလာကြကုန်လင့်၊ မကျက်စား မသွားလာသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ နေရာအရပ်၌ ကျက်စားသူတို့အား ကိလေသာမာရ်သည်

ဖျက်ဆီးရန် အခွင့်ကိုရ၏။ ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်ဆီးရန် အကြောင်းကို ရ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ နေရာအရပ်ကား အဘယ်နည်း။ ဤအာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ပင် တည်း။ အဘယ်ငါးပါးတို့နည်း။

အလိုရှိအပ်ကုန် နှစ်သက်အပ်ကုန် စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်ကုန်သော ချစ်ခင်ဖွယ် သဘောရှိကုန်၍ ကာမနှင့်စပ်ယှဉ်လျက် တပ်မက်ဖွယ်ကောင်း ကုန်သော —

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သိအပ်သော ရူပါရုံ ။ ပ ။
- ၂။ သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားသိအပ်သော သဒ္ဒါရုံ ။ ပ ။
- ၃။ ယာနဝိညာဏ်ဖြင့် နမ်းရှူသိအပ်သော ဂန္ဓာရုံ ။ ပ ။
- ၄။ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် လျှက်သိအပ်သော ရသာရုံ ။ ပ ။
- ၅။ ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် တွေ့သိအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့တည်း။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မကျက်စားသင့်သော သူတစ်ပါးတို့၏ နေရာအရပ်ကား ဤအာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ပင်တည်း။

ရဟန်းတို့ . . . မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာအရပ် ဖြစ်သော စားကျက်၌ ကျက်စားသွားလာကြကုန်လော့၊ မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာဖြစ်သော စားကျက်၌ ကျက်စားသွားလာကြသူတို့အား ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်ဆီးရန် အခွင့်ကိုမရ၊ ကိလေသာမာရ်သည် ဖျက်ဆီးရန် အကြောင်းကို မရ။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာဖြစ်သော ကျက်စားရာ စားကျက်ကား အဘယ်နည်း။ ဤသတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါး-တို့ပင်တည်း။ ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ကိလေသာတို့ကို ပူပန်စေတတ် လောင်ကျွမ်းစေတတ်သော အပြင်းအထန် ကြိုးစား-အားထုတ်အပ်သော လုံ့လဝီရိယ ရှိသည်ဖြစ်၍ (ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ တည်းဟူသော အာရုံကို) ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သော သမ္မဇဉ်ဉာဏ် ရှိသည်ဖြစ်၍၊ (ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မ တည်းဟူသော အာရုံကို)

၇၆ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အောက်မေ့ အမှတ်ရမှု သတိရှိသည်ဖြစ်၍ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတည်းဟူ-
သော လောက၌ တပ်မက်ခြင်း (= အဘိဇ္ဈာတရား), စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်း
(= ဒေါမနဿတရား)ကို ပယ်ဖျောက်လျက် -

- ၁။ ကာယ၌ ကာယဟု
- ၂။ ဝေဒနာတို့၌ ဝေဒနာဟု
- ၃။ စိတ္တ၌ စိတ်ဟု
- ၄။ ဓမ္မသဘောတရားတို့၌ ဓမ္မသဘောတရားဟု -
အကြိမ်ကြိမ် ရှုလေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ နေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်း၏ မိမိအဖ၏နေရာ မိရိုးဖလာအရပ် ဖြစ်သော
ကျက်စားရာ စားကျက်သည်ကား ဤသတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးတို့ပင်တည်း။
(သံ၊ ၃၊ ၁၂၈-၁၃၀။)

တစ်ဖန် ထိုကဲ့သို့ သီလကို ဖြည့်ကျင့်သည့်အခါ ကျက်စားရာ စားကျက်၌
ကျက်စားသည့်အခါ -

အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ၊ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၅။)

အဏုမြူပမာ သေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌သော်လည်း သိက္ခာပုဒ်
အသေးအဖွဲ့ဟု မရိုမသေ မလေးမစား မပြုလုပ်ဘဲ အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ်
ကောင်းသော ဘေးဟု ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်လျက် သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်၍ ကျင့်ပါဟုလည်း တိုက်တွန်းထားတော်မူပြန်၏။ အကြောင်း-
ကား ဤသို့ ဖြစ်၏။

သာပတ္တိကဿ ဘိက္ခဝေ နိရယံ ဝါ ဝဒါမိ၊ တိရုတ္တနယောနိ ဝါ။

(သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၇၉။)

= ရဟန်းတို့ . . . အာပတ် တန်းလန်းနှင့် သေသော ရဟန်းအား ငရဲသို့
သော်လည်းကောင်း၊ တိရုတ္တနယောနိသို့သော်လည်းကောင်း ရောက်ရှိလိမ့်
မည်ဟု ငါဘုရား ဟောတော်မူ၏။ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၇၉။)

ဤစကားရပ်မှာ မျက်မှောက်ခေတ် ပိဋကတ်စာပေ ပါဠိတော်များ၌

ရှာဖွေ၍ မတွေ့ရှိနိုင်သော ပါဠိစကားရပ် ဖြစ်သော်လည်း သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ-ဆရာတော်တို့ လက်ထက်က ဤအထက်ပါ စကားရပ်သည် ပါဠိတော်များ၌ တည်ရှိနေဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထဒီပနီဋီကာဆရာတော်က သူ၏ ကျမ်းစာထဲတွင် ထိုပါဠိတော်ကို ထည့်သွင်း ကိုးကားကာ ဖော်ပြသွားတော် မူခြင်း ဖြစ်ပေရာသည်။ သံယုတ်ပါဠိတော် နိဿယသစ်ကို စီရင်တော်မူ-ကြသော ဆရာတော်တို့က အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (၁၁၅)အရ သံယုတ္တနိကာယ်၌ သုတ္တန်ပေါင်း (၃၀၄၉)သုတ် ရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာ ရေတွက်ပုံအရ သုတ္တန်ပေါင်း (၇၇၆၂)သုတ် ရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြထား၏။ [သံယုတ်ပါဠိတော်နိဿယ၊ ပထမတွဲ၊ (က)]

တစ်ဖန် ယခုလက်ရှိ မြန်မာမှု (ဆဋ္ဌမူ)၌ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်ဝယ် သုတ္တန်ပေါင်း (၇၁၆)သုတ် ရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သီဟိုဠ်မူ၌ (၇၆၄) သုတ် ရှိကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြထားပြန်၏။
[သံယုတ်ပါဠိတော်နိဿယ၊ ပထမတွဲ၊ (ကေ)]

ဤစကားရပ်များအရ သံယုတ္တနိကာယ်တစ်ခုတည်း၌ပင် ပျောက်ဆုံး နေသော သုတ္တန်ပေါင်းများစွာ ရှိနေပေသည်ဟု သိရှိနိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ ပျောက်-ဆုံးနေသော သုတ္တန်များတွင် အထက်ပါ သာရတ္ထဒီပနီဋီကာဆရာတော် ကိုးကား ဖော်ပြသော - “သာပတ္တိကဿ ဘိက္ခဝေ နိရယံ ဝါ ဝဒါမိ၊ တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝါ”ဟူသော ပါဠိတော်သည် ပါရှိများနေလေရော့သလား ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဖြစ်နေပေသည်။

ထိုသို့ စဉ်းစားရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ အထက်ပါ သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာစကားရပ်သည် အောက်ပါ ပရိဝါရအဋ္ဌကထာ စကားရပ်နှင့် နှီးနှော မိနေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။

**အန္တရာယိကာတိ သတ္တဝိ အာပတ္တိယော သပ္ပိစ္စ ဝိတိက္ကန္တာ သဂ္ဂန္တရာ-
ယဉ္ဇေဝ မောက္ခန္တရာယဉ္ဇ ကရောန္တိတိ အန္တရာယိကာ၊ အဇာနန္တေန ဝိတိက္ကန္တာ
ပန ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇာပတ္တိ နေဝ သဂ္ဂန္တရာယံ န မောက္ခန္တရာယံ ကရောတိတိ**

**အနန္တရာယိကာ၊ အန္တရာယိကံ အာပန္နဿာပိ ဒေသနာဂါမိနိ ဒေသေတွာ
ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိတော ဝုဋ္ဌာယ သုဒ္ဓိပတ္တဿ သာမဏေရဘူမိယံ ဌိတဿ စ
အဝါရိတော သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂေါတိ။** (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၅၇။)

ဝိနယ ပရိဝါရပါဠိတော် ဧကုတ္တရိကနယတွင် -

အန္တရာယိကာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ၊ အနန္တရာယိကာ အာပတ္တိ ဇာနိ-
တဗ္ဗာ။ (ဝိ၊၅၊၂၀၁။)

သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော အာပတ်ကို သိရှိသင့်၏။
သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ်ကို မပြုတတ်သော အာပတ်ကို သိရှိသင့်၏။
(ဝိ၊၅၊၂၀၁။) - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူ၏။

သဂ္ဂန္တရာယ်ဟူသည် သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကောင်းရာသုဂတိသို့
ရောက်ရှိဖို့ရန် တားမြစ်တတ် အန္တရာယ်ပြုတတ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ကောင်းရာ
သုဂတိသို့ ရောက်ရှိရေးအတွက် တားမြစ်တတ် အန္တရာယ်ပြုတတ်ခဲ့သော်
ကောင်းရာသုဂတိသို့ မရောက်နိုင်ဟု ဆိုလိုရာရောက်၏။

မောက္ခန္တရာယ်ဟူသည် တရားအားထုတ်သော်လည်း ဈာန်မဂ်ဖိုလ်
တရားထူး တရားမြတ်ကို ရရှိဖို့ရန် အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်၏။ မရအောင်
တားမြစ်တတ်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကား ကိလေသာတို့မှ
လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်၍ မောက္ခတရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုမောက္ခတရား-
များကို မရရှိအောင် အာပတ်တွေက ဟန့်တားထားတတ်၏။ အာပတ်
တန်းလန်းနှင့် သမထ-ဝိပဿနာဘာဝနာတရားတို့ကို ကြိုးစားအားထုတ်
သော်လည်း ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ရရှိဖို့ရန်ကား အလွန် ခက်ခဲဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။
သို့သော် အာပတ်အားလုံး ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်သည်ဟုကား မဆိုလိုပါ။ အထက်တွင်
ရေးသားတင်ပြထားသော ပရိဝါရအဋ္ဌကထာက ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။

သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ်ကို ပြုတတ်၏ ဟူသည် - **သဒ္ဓိစ္စ ဝိတိက္ကန္တ**
(= သိလျက်နှင့် လွန်ကျူးအပ်ကုန်သော) အာပတ် (၇)ပုံလုံးတို့သည်ပင်
သဂ္ဂန္တရာယ်ကိုလည်းကောင်း၊ မောက္ခန္တရာယ်ကိုလည်းကောင်း ပြုတတ်

ကုန်သောကြောင့် **အန္တရာယ်ကာ** မည်ကုန်၏။

မသိသဖြင့် လွန်ကျူးမိကုန်သော **ပဏ္ဍတ္တိဝဇ္ဇ** အာပတ်တို့သည်ကား သဂ္ဂန္တရာယ်ကိုလည်း မပြုတတ်ကုန်၊ မောက္ခန္တရာယ်ကိုလည်း မပြုတတ်ကုန်သောကြောင့် **အနန္တရာယ်ကာ** မည်ကုန်၏ဟု ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၊၁၅၇။)

ဤအဋ္ဌကထာစကားရပ်နှင့် ဆက်စပ်၍ **လောကဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်နှင့် ပဏ္ဍတ္တိဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်**တို့ကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြလိုပေသည်။

လောကဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ် ဟူသည် ဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူသည်ဖြစ်စေ၊ မပညတ်တော်မူသည်ပင်ဖြစ်စေ လောက၌ ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်း အပြစ်ရှိနေသော သိက္ခာပုဒ်တို့တည်း။ ဥပမာ - သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ သူ့ပစ္စည်းကို မတရားယူခြင်း စသည့် သိက္ခာပုဒ်တို့ပင်တည်း။ ဘုရားရှင်က ပညတ်တော်မူသည်ဖြစ်စေ မပညတ်တော်မူသည်ပင်ဖြစ်စေ သူ့အသက်ကို သတ်က၊ သူ့ပစ္စည်းကို မတရားယူပါက အပြစ်ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံသည် ရင့်ကျက်ခဲ့သော် သေသည်၏အခြားမဲ့၌ အပါယ်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေနိုင်၏။

ပဏ္ဍတ္တိဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်ဟူသည် လောက၌ ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်းကား အပြစ်မရှိပေ။ ဘုရားရှင်သည် ပညတ်တော်မူသောကြောင့်သာလျှင် ထိုကဲ့သို့ ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးမိသော ရဟန်းတော်တို့အား အာပတ်သင့်ရခြင်း ဖြစ်၏။ ဥပမာ - မြက်ပင်ပေါ်၌ တံတွေး ထွေးခြင်း၊ ရွှေငွေကို အလှူခံယူခြင်း (ရူပိယသိက္ခာပုဒ်) စသော သိက္ခာပုဒ်များတည်း။

လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်ပင်ဖြစ်စေ၊ ပဏ္ဍတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်ပင်ဖြစ်စေ သိလျက်နှင့် လွန်ကျူးလိုသော စိတ်စေတနာနှင့်တကွ လွန်ကျူးမိပါက အာပတ် (၇)ပုံလုံးသည်ပင် သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ်ဖြစ်သည်ဟု အထက်ပါ အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထား၏။

သို့သော် လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်တို့ကို သိလျက်နှင့် လွန်ကျူးမိသည်-

ဖြစ်စေ၊ မသိ၍ လွန်ကျူးမိသည်ဖြစ်စေ ထို လောကဝဇ္ဇအာပတ်တို့က သဂ္ဂန္တရယ် မောက္ခန္တရယ် ဖြစ်နိုင်သည်သာဟု ဆိုလိုနေပေသည်။

ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို မသိ၍ လွန်ကျူးမိပါက ထိုပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ အာပတ်တို့က သဂ္ဂန္တရယ် မောက္ခန္တရယ်ကို မပြုနိုင်ဟုလည်း ဖွင့်ဆိုထား၏။

တစ်ဖန် သဂ္ဂန္တရယ် မောက္ခန္တရယ်ကို ပြုတတ်သော အာပတ်သို့ သင့်ရောက်မိသော်လည်း ဒေသနာပြောကြားခြင်းဖြင့် ကုစားသင့်သော အာပတ်ကို ဒေသနာပြောကြားပြီးလတ်သော်၊ ပရိဝါသ် မာနတ် ဆောက်တည် ကျင့်သုံးသင့်သော (သံဃာဒိသိသ်)အာပတ်ကို ပရိဝါသ် မာနတ် ဆောက်- တည်ကျင့်သုံးပြီး၍ ထိုပရိဝါသ် မာနတ်မှ ထမြောက်ခဲ့သော်၊ ပါရာဇိက- အာပတ် သင့်၍ သာမဏေဘုံ၌ ရပ်တည်ပြီးလတ်သော် ထိုကဲ့သို့ အာပတ်ကို ကုစားပြီးသော ရဟန်းအား ထိုကုစားပြီးသော အာပတ်တို့သည် ကောင်းရာ သုဂတိသို့ မရောက်အောင်၊ ဈာန်ဝိမောက္ခတရား အရိယမဂ်တရားကို မရရှိအောင် မတားမြစ်တော့ပေ။ (ဝိဋ္ဌ၊၄၊၁၅၇။) ထိုကုစားပြီးသော အာပတ်က သဂ္ဂန္တရယ် မောက္ခန္တရယ်ကို မပြုတော့ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ရူပိယသိက္ခာပုဒ်

ရွှေငွေကို အလှူခံယူခြင်းဟူသည့် **ရူပိယသိက္ခာပုဒ်**ကား ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်တစ်ခုပင် ဖြစ်၏။ (ဝိဋ္ဌ၊၂၊၂၇၅။) ဘုရားရှင် ပညတ်တော်မူသော- ကြောင့် ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးမိသော ရဟန်းအား အာပတ်သင့်ခြင်း ဖြစ်၏။

သို့သော် ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို မသိ၍ လွန်ကျူးမိပါက ထိုအာပတ်သည် သဂ္ဂန္တရယ် မောက္ခန္တရယ် မဖြစ်သော်လည်း ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို သိလျက်နှင့် လွန်ကျူးမိပါက ထိုလွန်ကျူးမိသော အာပတ်က သဂ္ဂန္တရယ် မောက္ခန္တရယ် ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုအာပတ်ကို မကုစားရသေးဘဲ အာပတ်တန်းလန်းနှင့် သေကျေ ပျက်စီးပါက ကောင်းရာသုဂတိသို့ မရောက်နိုင်။ ထိုကဲ့သို့သော အာပတ်ကို မကုစားရသေးဘဲ အာပတ်တန်းလန်းနှင့် သမထဝိပဿနာဘာဝနာတို့ကို

အားထုတ်ပါကလည်း ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ဟူသည့် မောက္ခတရားတို့ကို မရရှိနိုင်ပေ။

သို့သော် ထိုရွှေငွေကို မအပ်သောနည်းဖြင့် အလှူခံယူခြင်း၊ ထိုကဲ့သို့ မအပ်သောနည်းဖြင့် အလှူခံယူထားအပ်သော ရွှေငွေဖြင့် ဝယ်ယူထားသော ပစ္စည်းတို့ကို အသုံးပြုခြင်းတို့ကား ကုစားရန်ခက်ခဲသော အာပတ်တို့တွင် ပါဝင်လျက်ရှိကြ၏။ ထိုအာပတ်တို့ကား နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်အာပတ် အမျိုး-အစားတို့တွင် ပါဝင်လျက် ရှိကြ၏။ နိဿဂ္ဂိတို့၏ သဘောကား စွန့်ခြင်း ဝိနည်းကံ ရှေးရှိသော အာပတ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ “စွန့်ခြင်း ဝိနည်းကံ ရှေးရှိ၏” ဟူသည် ထိုအလှူခံထားသော ရွှေငွေ၊ ထိုရွှေငွေဖြင့် ဝယ်ယူထားသော ပစ္စည်းတို့ကို ရှေးဦးစွာ စွန့်ရမည် ဖြစ်၏။ စွန့်ပြီးပါမှ ထိုအာပတ်ကို ဒေသနာ ပြောကြားရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါမှသာလျှင် ထိုအာပတ်မှ ထနိုင်၏။ ထိုအာပတ်မှ စင်ကြယ်နိုင်၏။ မစွန့်ဘဲ မစွန့်နိုင်ဘဲ ထိုအာပတ်ကို ဒေသနာ ပြောကြားနေပါက အကြိမ် ရာနှင့် ထောင်နှင့် ချီ၍ ဒေသနာပြောကြားစေကာမူ ထိုအာပတ်မှ မထမြောက်နိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ မစင်ကြယ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုမစင်ကြယ်သေးသော အာပတ်တန်းလန်းနှင့် သေကျေပျက်စီး-ခဲ့သော် အထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့က ထိုအာပတ်သည် သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ်ကို ပြုတတ်၏ဟု ဟောကြားထားတော်မူ၏ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ အာပတ်တန်းလန်းနှင့် သေကျေပျက်စီးပါက ကောင်းရာ သုဂတိသို့ မရောက်နိုင်၊ တရားအားထုတ်ပါကလည်း ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူး တရားမြတ်ကို မရနိုင်ဟု ဟောကြားထားတော်မူ၏ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ကောင်းရာ သုဂတိသို့ မရောက်သော် အဘယ်-သို့ ရောက်ရှိမည်နည်း? အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလှပေ၏။

အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာအပွင့်

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် စတုတ္ထနိပါတ် **ဝေသာရဇ္ဇသုတ္တန်** (အံ၊၁၊၃၁၅-၃၁၆။) ၌ ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်လေးပါး လာရှိ၏။ ထိုတွင် တတိယ

မြောက် ဝေသာရဇူဉာဏ်တော်မြတ်၌ လာရှိသော **အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ** (= ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော တရားတို့)ဟူသည်နှင့် ပတ်သက်၍ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာက အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

**အန္တရာယိကာ ဓမ္မာတိ ဧတ္ထ ပန အန္တရာယံ ကရောန္တိတိ အန္တရာယိကာ။
တေ အတ္ထတော သဗ္ဗိစ္စ ဝီတိက္ကန္တာ သတ္တ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ။ သဗ္ဗိစ္စ ဝီတိက္ကန္တံ
ဟိ အန္တမသော ဒုက္ကဋ္ဌဒုဗ္ဗာသိတမ္ပိ မဂ္ဂဖလာနံ အန္တရာယံ ကရောတိ။**
(အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၅၅။)

ဤ အဋ္ဌကထာ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော တရားတို့ကို အန္တရာယိကာဓမ္မဟု ဆိုလို၏။ ထိုတရားတို့ဟူသည် ဆိုလိုရင်းအနက်သဘောအားဖြင့် သိလျက်နှင့် လွန်ကျူးထားအပ်ကုန်သော အာပတ် (၇)ပုံတို့တည်း။ လွန်ကျူးလိုသော စိတ်စေတနာ ထင်ရှားရှိလျက် လွန်ကျူးထားအပ်သော အာပတ်သည် အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် ဒုက္ကဋ္ဌ၊ ဒုဗ္ဗာသိတ အာပတ်ပင် ဖြစ်ပါစေ၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ (အံ၊၂၊၂၅၅။)

ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ရဟန်းတော်များအား ရွှေငွေသည် မအပ်ဟု မသိသော ရဟန်း သာမဏေကား အလွန် ရှားပါးဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ သိလျက်နှင့် ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးနေသူတို့သာ များကြပေသည်။ အပါယ်ဘေးဆိုးကြီးကို ကြောက်ရွံ့ပါက အထူး သတိပြုသင့်သော အချက် တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုကြောင့် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ပထမ နာထတရားတော်၌ ဘုရားရှင်က “အဏုမြူပမာ အလွန် သေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌သော်လည်း အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသည့် ဘေးဆိုးကြီးဟု ရှုမြင်လေ့ ရှိသည်ဖြစ်၍ သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပြီး ကျင့်သုံးပါ”ဟု ဆိုဆုံးမထားတော်မူပေသည်။ သီလပျက်စီးခြင်းကြောင့် ရရှိမည့် ဘေးဆိုးကြီးကို မကြာခဏ နှလုံးသွင်းသင့်ပေသည်။

အပ်စပ်သောနည်းဖြင့် အလှူခံယူခွင့်

သို့သော် အပ်စပ်သော နည်းလမ်းဖြင့် ပြောဆိုလျှောက်ထားကာ ထို ရွှေငွေမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရဟန်းတို့နှင့် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းများကို အလှူခံယူခွင့်ကိုလည်း ဘုရားရှင်က ဤသို့ ခွင့်ပြုထားတော်မူပါသည်။

သန္တိ ဘိက္ခုဝေ မနုဿာ သဒ္ဓါ ပသန္နာ၊ တေ ကပ္ပိယကာရကာနံ ဟတ္ထေ ဟိရညံ ဥပနိက္ခိန္တိ ‘ဣမိနာ အယျဿ ယံ ကပ္ပိယံ တံ ဒေထာ’တိ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ ယံ တတော ကပ္ပိယံ တံ သာဒိတုံ၊ န တွေဝါဟံ ဘိက္ခုဝေ ‘ကေနစိ ပရိယာယေန ဇာတရူပရဇတံ သာဒိတဉ္စ ပရိယေသိတဗ္ဗ’န္တိ ဝဒါမိ။ (ဝိ၊၃၊၃၄၂။)

= ရဟန်းတို့ . . . သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော သာသနာတော်ကို ကြည်ညိုလေးစားကြကုန်သော ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့သည် ရှိကြကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် ရဟန်းတော်တို့အား အပ်စပ်အောင် ပြုလုပ်ပေးတတ်ကြကုန်သော ကပ္ပိယကာရကတို့၏ လက်ဝယ် ရွှေငွေကို အပ်နှံလျက် - ‘ဤရွှေငွေဖြင့် ဤအရှင်မြတ်အား ရဟန်းတော်တို့နှင့် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို လှူပေးကြပါ’ဟု ပြောဆိုကာ အပ်နှင်း လှူဒါန်းကြကုန်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုကဲ့သို့ အပ်နှင်းလှူဒါန်းထားသော ရွှေငွေမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရဟန်းတော်တို့နှင့် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို သာယာဖို့ရန် ငါဘုရား ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ‘မည်သည့် တစ်စုံတစ်ခုသော နည်းပရိယာယ်နှင့်မျှ ရွှေငွေကို သာယာထိုက်၏ ရှာမှီးထိုက်၏’ဟု ငါဘုရား ဟောတော်မမူသည်သာတည်း။ (ဝိ၊၃၊၃၄၂။)

ဤမေဏ္ဍကသိက္ခာပုဒ်၌ ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ‘အလှူရှင်’ကဖြစ်စေ ‘ကပ္ပိယကာရက’ကပင်ဖြစ်စေ ရွှေငွေမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရဟန်းတော်တို့နှင့် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းများကို အလှူခံယူပါရန် ရဟန်းတော်အား လျှောက်ထားလာပါက ထိုသို့ ကပ္ပိယကာရကတို့၏ လက်ဝယ် အပ်နှင်းလျက် အပ်စပ်စပ် လျှောက်ထားကာ အပ်နှင်း လှူဒါန်းထားသော ရွှေငွေမှ

ဖြစ်ပေါ်လာသော ရဟန်းတော်တို့နှင့် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုကား သာယာခွင့် ရှိပေသည်။ မအပ်သော နည်းလမ်းဖြင့် လှူဒါန်းထားသော ရွှေငွေများကိုကား အလှူခံယူခွင့် မရှိပေ။

တစ်ချိန်က **မဏိစူဠက** အမည်ရှိသော ရွာသူကြီးတစ်ဦးသည် ဤရွှေငွေနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းတရား တစ်ခုကို ဘုရားရှင်အား မေးမြန်းလျှောက်ထားခဲ့ဖူး၏။ ယင်း **မဏိစူဠကသုတ္တန်**မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

မဏိစူဠကသုတ္တန် (သံ၊ ၂၊ ၅၀၉-၅၁၀။)

အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ရှဉ့်နက်တို့ကို အစာကျွေး၍ မွေးမြူရာဖြစ်သော ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်တော်၌ သီတင်းသုံးစံနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ မင်း၏ နန်းတော်တွင်းဝယ် အညီအညွတ် စုဝေးထိုင်နေသော မင်းပရိသတ်အလယ်၌ “သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့အား ရွှေငွေသည် အပ်၏။ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို သာယာကုန်၏။ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို ခံယူကုန်၏” ဟူသော (မင်းမှုကိုစွကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ စပ်ကြားကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော) ဤအကြားစကားသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်ခဲ့၏။

ထိုအခါ **မဏိစူဠက** ရွာသူကြီးသည် ထိုပရိသတ်အတွင်း၌ ထိုင်လျက် ရှိ၏။ ထို မဏိစူဠက ရွာသူကြီးက ထိုပရိသတ်ကို “အမောင်တို့ . . . ဤသို့ မပြောဆိုကြကုန်လင့်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့အား ရွှေငွေသည် မအပ်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို မသာယာကုန်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို မခံယူကုန်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ကျောက်မျက်နှင့် ရွှေငွေကို ပယ်ထားကုန်၏။ ရွှေငွေမှ ကင်းကုန်၏” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ မဏိစူဠက ရွာသူကြီးသည် ထိုပရိသတ်ကို သိနားလည်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခဲ့

လေ၏။

ထို့နောက် မဏိစူဠက ရွာသူကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်-
ပြီးလျှင် ရှိခိုး၍ တစ်ခုသော နေရာ၌ ထိုင်နေလျက် - “မြတ်စွာဘုရား . . .
ယခု မင်းနန်းတော်တွင်းဝယ် စုဝေးထိုင်နေသော မင်းပရိသတ်အလယ်၌
‘သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့အား ရွှေငွေသည်
အပ်၏။ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည်
ရွှေငွေကို သာယာကုန်၏။ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား
ရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို ခံယူကုန်၏’ဟူသော ဤအကြားစကားသည်
ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည် မြတ်စွာဘုရား။

မြတ်စွာဘုရား . . . ဤသို့ပြောဆိုသောအခါ တပည့်တော်က ထိုပရိ-
သတ်ကို - ‘အမောင်တို့ . . . ဤသို့ မပြောဆိုကြကုန်လင့်၊ သာကီဝင်
မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့အား ရွှေငွေသည် မအပ်၊
သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို
မသာယာကုန်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်း-
တို့သည် ရွှေငွေကို မခံယူကုန်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်-
သားရဟန်းတို့သည် ကျောက်မျက်နှင့် ရွှေငွေကို ပယ်ထားကုန်၏။ ရွှေငွေမှ
ကင်းကုန်၏’ဟု ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား . . . တပည့်တော်သည်
ထိုပရိသတ်ကို သိနားလည်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခဲ့ပါ၏။

မြတ်စွာဘုရား . . . တပည့်တော်သည် ဤသို့ ပြောဆိုသော် မြတ်စွာ
ဘုရား၏ စကားတော်အတိုင်း ပြောဆိုသည်လည်း ဖြစ်ပါသလော၊ မြတ်စွာ
ဘုရားကို မဟုတ်မမှန် မစွပ်စွဲသည်လည်း မည်ပါသလော၊ တရားတော်အား
လျော်သော တရားစကားကို အတုလိုက်ကာ ပြောဆိုသည်လည်း မည်ပါသ-
လော၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ဝါဒကို အတုယူ၍ ပြောဆိုခြင်းသည် အကြောင်းနှင့်
တကွ ဖြစ်၍ အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းသို့ အနည်းငယ်မျှ မရောက်ဘဲ ရှိပါသလော”ဟု
မေးမြန်းလျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ဒါယကာ ရွာသူကြီး . . . စင်စစ် သင်သည် ဤသို့ ပြောဆိုသော် ငါဘုရားရှင်၏ စကားတော်အတိုင်း ပြောဆိုသည်လည်း ဖြစ်ပါ၏။ ငါဘုရား- ရှင်ကို မဟုတ်မမှန် မစွပ်စွဲသည်လည်း ဖြစ်ပါ၏။ ငါဘုရားရှင် ဟောကြား ထားတော်မူအပ်သည့် တရားတော်အားလျော်သော တရားစကားကို အတု လိုက်ကာ ပြောဆိုသည်လည်း မည်ပါ၏။ ငါဘုရားရှင်၏ ဝါဒကို အတုယူ၍ ပြောဆိုခြင်းသည် အကြောင်းနှင့် တကွ ဖြစ်၍ အကဲ့ရဲ့ခံခြင်းသို့ အနည်း- ငယ်မျှလည်း မရောက်ရှိပေ။”

ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူပြီးနောက် ဘုရားရှင်က ရွှေငွေနှင့် ပတ်သက်- သည့် အကြောင်းအရာကို အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်မိန့်ကြားတော် မူပြန်၏။

န ဟိ ဂါမဏိ ကပ္ပတိ သမဏာနံ သကျပုတ္တိယာနံ ဇာတရူပရဇတံ၊ န သာဒိယန္တိ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ ဇာတရူပရဇတံ၊ နပုဋ်ဂ္ဂဏန္တိ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ ဇာတရူပရဇတံ၊ နိက္ခိတ္တမဏိသုဝဏ္ဏော သမဏာ သကျပုတ္တိ- ယာ၊ အပေတဇာတရူပရဇတော။

ယဿ ခေါ ဂါမဏိ ဇာတရူပရဇတံ ကပ္ပတိ၊ ပဉ္စပိ တဿ ကာမဂုဏာ ကပ္ပန္တိ၊ ယဿ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ ကပ္ပန္တိ၊ တဿပိ ဇာတရူပရဇတံ ကပ္ပတိ၊ ဧကံသေနေတံ ဂါမဏိ ဓာရေယျာသိ “အသမဏဓမ္မော အသကျပုတ္တိယ- ဓမ္မော” တိ။

အပိ စာဟံ ဂါမဏိ ဧဝံ ဝဒါမိ “တိဏံ တိဏတ္ထိကေန ပရိယေသိတဗ္ဗံ၊ ဒါရု ဒါရုတ္ထိကေန ပရိယေသိတဗ္ဗံ၊ သကဋံ သကဋုတ္ထိကေန ပရိယေသိတဗ္ဗံ၊ ပုရိသော ပုရိသတ္ထိကေန ပရိယေသိတဗ္ဗော” ။ န တွေဝါဟံ ဂါမဏိ “ကေနစိ ပရိယာယေန ဇာတရူပရဇတံ သာဒိတဗ္ဗံ ပရိယေသိတဗ္ဗန္တိ ဝဒါမိ။ (သံ၊ ၂၊ ၅၁၀။)

“ဒါယကာ ရွာသူကြီး . . . ထိုစကားသည် မှန်ပေ၏။ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့အား ရွှေငွေသည် မအပ်၊ သာကီဝင် မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို မသာယာ

ကုန်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားရဟန်းတို့သည် ရွှေငွေကို မခံယူကုန်၊ သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သား ရဟန်းတို့သည် ကျောက်မျက်နှင့် ရွှေငွေကို ပယ်ထားကုန်၏။ ရွှေငွေမှ ကင်းကုန်၏။

ဒါယကာ ရွာသူကြီး . . . အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား ရွှေငွေသည် စင်စစ် အပ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့သည်လည်း အပ်ကုန်၏။ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်အား ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့သည် အပ်ကုန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ရွှေငွေသည်- လည်း အပ်တော့၏။ ဒါယကာ ရွာသူကြီး . . . အကယ်စင်စစ်အားဖြင့် ဤငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို အပ်ခြင်းကို ‘ရဟန်းမဟုတ်သူတို့၏ အကျင့် မည်၏။ သာကီဝင်မင်းသား ဘုရားသားတော် မဟုတ်သူတို့၏ အကျင့်မည်၏’ ဟူ၍ မှတ်သားပါလေလော့။

ဒါယကာ ရွာသူကြီး . . . အကယ်စင်စစ်အားဖြင့်သော်ကား ငါဘုရား- ရှင်သည် ‘ကျောင်းကို မိုးရန် မြက်ဖြင့်အလိုရှိသော ရဟန်းသည် ကျောင်းကို မိုးသော မြက်ကို ရှာမှီးထိုက်၏။ ကျောင်း ပြင်ရန် သစ်ဖြင့် အလိုရှိသော ရဟန်းသည် ကျောင်း ပြင်ရန် သစ်ကို ရှာမှီးထိုက်၏။ လှည်းဖြင့် ပြုလုပ်ရမည့် လုပ်ငန်းရပ်ကို အလိုရှိသော ရဟန်းသည် လှည်းကို (= လှည်းဖြင့် သယ် ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းရပ်ကို အခိုက်အတန့်) ရှာမှီးထိုက်၏။ အလုပ်သမား ယောက်ျားဖြင့် အလိုရှိသော ရဟန်းသည် အလုပ်သမား ယောက်ျားကို ရှာမှီးထိုက်၏’ - ဟူ၍ ဤသို့လျှင် ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူပါ၏။

ဒါယကာ ရွာသူကြီး . . . အဘယ် နည်းပရိယာယ်နှင့်မျှ ရွှေငွေကို သာယာထိုက်၏။ ရှာမှီးထိုက်၏ဟု ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူပါ” ဟု မိန့်ကြားတော်မူလိုက်၏။ (သံ၊ ၂၊ ၅၀၉-၅၁၀။)

ဤအထက်ပါ ဒေသနာတော်များနှင့်အညီ ရဟန်းတော်တစ်ပါးသည် ကျောင်းပြင်ရန် အမိုး၊ သစ် စသည်ကို အလိုရှိသောအခါ ဆွေမျိုးတို့အထံ၌ သော်လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးကို တောင်းခံရန် လျှောက်ကြားဖိတ်မံ

ထားသူတို့အထံ၌သော်လည်းကောင်း တောင်းယူနိုင်ပေသည်။ အကယ်၍ မိမိ သီတင်းသုံးရာအရပ်၌ ကျောင်းကို မိုးရန် မြက်စသည်ကို ဆွေမျိုးတို့အထံ၌ ဖြစ်စေ၊ ပစ္စည်း လေးပါး တောင်းခံရန် ဖိတ်ကြားထားသူတို့ထံ၌ဖြစ်စေ တောင်းဖို့ရန် အခက်အခဲ ရှိပါက၊ သို့မဟုတ် တောင်းဖို့ရန် အလိုမရှိပါက ယင်းအလိုရှိရာပစ္စည်းတို့ကို ဆွမ်းခံဝတ်ဖြင့်သော်လည်း ရှာမှီးရန် ဘုရားရှင်က ခွင့်ပြုထားတော်မူပေသည်။

ဆွမ်းခံဝတ်ဖြင့် ရှာဖွေလိုသော ရဟန်းတော်သည် နံနက်ပိုင်း၌ဖြစ်စေ၊ မွန်းလွဲပိုင်း၌ဖြစ်စေ သင်္ကန်းကိုရုံကာ သပိတ်ကို ယူဆောင်လျက် ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်အပ်ပေသည်။ အလိုရှိရာ အိမ်ရှေ့၌ ဆွမ်းရပ်သကဲ့သို့ ရပ်နေနိုင်ပေ သည်။ ဒါယကာက ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို လာရောက် လောင်းလှူသောအခါ မိမိ အလိုမရှိသော ပစ္စည်းဖြစ်ပါက သပိတ်ကို ပိတ်ကာ ရပ်တည်နေနိုင်သည်။ ထိုအခါ ဒါယကာက “အဘယ်ကို အလိုရှိပါသနည်း”ဟု မေးမြန်းခဲ့သော် ကျောင်းမိုးရန် မြက်ကို အလိုရှိကြောင်း စသည်ဖြင့် အလိုရှိရာပစ္စည်းကို ပြောကြားနိုင်သည်။ အကယ်၍ ဒါယကာက မမေးမြန်းခဲ့သော်ကား ပြောကြား ခွင့် မရှိပေ။ အလားတူ ရှေ့သို့ဆက်ကာ ဆွမ်းခံကြွနိုင်သည်။ ရဟန်းတော် တို့နှင့် အပ်စပ်သော ပစ္စည်းများကို ဤနည်းဖြင့် ရှာဖွေရန်ကိုလည်း ဘုရားရှင် သည် ခွင့်ပြုထားတော်မူပေသည်။ **အရိယပရိယေသန** (= ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ ပစ္စည်းလေးပါးကို ရှာဖွေပုံနည်းစနစ်) တစ်မျိုး ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် မည်သည့်တစ်စုံတစ်ခုသော နည်းပရိယာယ်နှင့်မျှ၊ မည်သည့်တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့်မျှ ရွှေငွေကို ရှာမှီးထိုက်၏ ဟူ၍ကား မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားထားတော်မမူပေ။

ခရုသင်းပွတ်သစ်နှင့်အတူ ဖြူစင်စွာ ဖြည့်ကျင့်ထားအပ်သော သီလက သာလျှင် နတ်ရွာသူဂတိနှင့် စျာန် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းအထောက်အပံ့ ဖြစ်သဖြင့် မှီခိုအားထားရာ နာထတရားအစစ် ဖြစ်ပေသည်။ ကျိုး ပေါက် ပြောက် ကျားလျက်ရှိသော မဖြူစင်သော သီလ ကား ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းအထောက်အပံ့ကောင်း မဖြစ်နိုင်သည်ကိုကား

မိမိ၏ အကျိုး၊ သာသနာတော်၏ အကျိုးကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် သတိပြုကုန်ရာသည်။

သီလ၏ အကျိုးဂုဏ်အင်အာနိသင်

အာနန္ဒာ . . . ဤသို့လျှင် အပြစ်မရှိသော သီလတို့သည် နှလုံးသာရွှင်မှု (= အဝိပဋ္ဌိသာရ) အကျိုး ရှိကုန်၏။ နှလုံးသာရွှင်မှု အာနိသင် ရှိကုန်၏။ နှလုံးသာရွှင်မှုသည် ဝမ်းမြောက်မှု (= ပါမောဇ္ဇ) အကျိုး ရှိ၏။ ဝမ်းမြောက်မှု အာနိသင် ရှိ၏။ ဝမ်းမြောက်မှုသည် နှစ်သက်မှု (= ဝိတိ) အကျိုး ရှိ၏။ နှစ်သက်မှု အာနိသင် ရှိ၏။ နှစ်သက်မှုသည် ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းချမ်းမှု (= ပဿဒ္ဓိ) အကျိုး ရှိ၏။ ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းချမ်းမှု အာနိသင် ရှိ၏။ ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းချမ်းမှုသည် ချမ်းသာမှု (= သုခ) အကျိုး ရှိ၏။ ချမ်းသာမှု အာနိသင် ရှိ၏။ ချမ်းသာမှုသည် စိတ်တည်ကြည်မှု (= သမာဓိ) အကျိုး ရှိ၏။ စိတ်တည်ကြည်မှု အာနိသင် ရှိ၏။ စိတ်တည်ကြည်မှုသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်မှု (= ယထာဘူတဉာဏဒဿန) အကျိုး ရှိ၏။ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်မှု အာနိသင် ရှိ၏။ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်မှုသည် ငြီးငွေ့မှု (= နိဗ္ဗိဒါ)နှင့် တပ်မက်ခြင်းကင်းမှု (= ဝိရာဂ) အကျိုး ရှိ၏။ ငြီးငွေ့မှုနှင့် တပ်မက်ခြင်းကင်းမှု အာနိသင် ရှိ၏။ ငြီးငွေ့မှုနှင့် တပ်မက်ခြင်းကင်းမှုသည် လွတ်မြောက်မှု (= ဝိမုတ္တိ)နှင့် လွတ်မြောက်မှုကို သိသော ဉာဏ်အမြင် (= ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန) အကျိုး ရှိ၏။ လွတ်မြောက်မှုနှင့် လွတ်မြောက်မှုကို သိသော ဉာဏ်အမြင် အာနိသင် ရှိ၏။ အာနန္ဒာ . . . ဤသို့လျှင် အပြစ်မရှိသော သီလတို့သည် အစဉ်အတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်စေကုန်၏။ (အံ၊ ၃၊ ၂၅၈။)



ဒုတိယ နာထတရား = ဗဟုသုတရှိခြင်း

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဗဟုသုတော ဟောတိ၊ သုတဓရော သုတသန္နိစယော၊ ယေ တေ ဓမ္မာ အာဒိကလျာဏာ မဇ္ဈေကလျာဏာ ပရိယောသာနကလျာဏာ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ ပရိသုဒ္ဓံ ဗြဟ္မစရိယံ အဘိဝဒန္တိ၊ တထာဂ္ဂူပါဿ ဓမ္မာ ဗဟုသုတာ ဟောန္တိ ဓာတာ ဝစသာ ပရိစိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ယမ္မိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဗဟုသုတော ဟောတိ။ ပ ။ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ အယမ္မိ ဓမ္မော နာထကရဏော။ (အံ၊၃၊၂၇၅။)

= ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးကား ရဟန်းသည် အကြား+အမြင် (= ဗဟုသုတ) များပြား၏။ အကြား+အမြင် (= ဗဟုသုတ)ကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ အကြား+အမြင် (= ဗဟုသုတ)ကို ဆည်းပူး၏။ (သီလကျင့်စဉ် ဟူသော) အစ၏ ကောင်းခြင်း, (သမာဓိကျင့်စဉ်ဟူသော) အလယ်၏ ကောင်းခြင်း, (ပညာကျင့်စဉ်ဟူသော) အဆုံး၏ ကောင်းခြင်း ဟူသည့် ကောင်းခြင်း သုံးဖြာ လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော, အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် လည်း ပြည့်စုံ, သဒ္ဓါနှင့်လည်း ပြည့်စုံကုန်သော, အလိုအပို မရှိသဖြင့် အလုံးစုံ ပြည့်စုံကုန်သော, စင်ကြယ်လျက် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ကျင့်စဉ်ကို ဖော်ပြ တတ်သော သဘောရှိကုန်သော တရားတော်တို့ကို ထိုရဟန်းသည် များစွာ သင်ကြားထားအပ်ကုန်၏။ နှုတ်ငုံဆောင်ထားအပ်ကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့် အဝါးဝစွာ လေ့ကျက်ထားအပ်ကုန်၏။ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် စေ့စေ့ငု ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်ရှုပွားသုံးသပ်ထားအပ်ကုန်၏။ (တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း, အကြောင်းတရားအားဖြင့်လည်းကောင်း) သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်-ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ထားအပ်ကုန်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ များစွာ သင်ကြားအပ်၏။ ပ ။ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ကုန်၏ဟူသော ဤတရားသည်လည်း မှီခို အားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားတည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၅။)

● ဗဟုသုတ (၂) မျိုး

● ဗဟုသုတော်တိ ပရိယတ္တိပဋိဝေဓဝသေန ဒုဝိဓော ဗဟုသုတော စ ပုဂ္ဂလော။ (အပဒါနအဋ္ဌကထာ၊ ၁၂၆၄။)

ပရိယတ္တိဗဟုသုတ၊ ပဋိဝေဓဗဟုသုတဟု ဗဟုသုတ နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ပရိယတ္တိဗဟုသုတကို အာဂမသုတဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။

ဝါစုဂ္ဂတဓာရဏေန သမ္ပဒေဝ ဂဗ္ဘနံ သန္တိကေ အာဂမိတဘာဝေန အာဂတော ပရိယတ္တိဓမ္မသင်္ခါတော အာဂမော ဧတေသန္တိ အာဂတာဂမာ။ (အံ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၁၁၆။)

ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားသော အင်္ဂုတ္တရဋီကာနှင့် အညီ ဆရာသမားတို့၏ အထံ၌ နှုတ်တက်ရအောင် နှုတ်ငုံဆောင်ထားနိုင်အောင် သင်ယူပြီးလျှင် သင်ယူထားသည့်အတိုင်း ပရိယတ္တိတရားတော်ကို နှုတ်ငုံဆောင်ကာ သင်သိအနေဖြင့် ရရှိသော အသိမျိုးကို (= ဗဟုသုတမျိုးကို) အာဂမသုတဟု ခေါ်ဆို၏။ ပရိယတ္တိဗဟုသုတဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။ ဆရာသမားထံ၌ နားဖြင့် ဆတ်ဆတ် ကြားနာကာ ရရှိထားအပ်သည့် အသိဖြစ်ခြင်းကြောင့် **အကြားသုတ**ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော နာထသုတ္တန်တွင် — **တထာရူပဿ မ္မော ဗဟုသုတာ ဟောန္တိ ဓာတာ ဝစသာ ပရိပိတာ** = ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော တရားတော်တို့ကို ထိုရဟန်းသည် များစွာ သင်ကြားထားအပ်ကုန်၏။ နှုတ်ငုံဆောင်ထားအပ်ကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့် အဝါးဝစွာ လေ့ကျက်ထားအပ်ကုန်၏။ — ဟူသော စကားရပ်တို့ဖြင့် ပရိယတ္တိဗဟုသုတခေါ် အာဂမသုတ (= သင်သိဗဟုသုတ = အကြားသုတ)ကို ရည်ညွှန်းထားပေသည်။

ပဋိဝေဓဗဟုသုတကို အဓိဂမသုတဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။

အဓိဂမောတိ စတ္တာရော မဂ္ဂါ စတ္တာရိ ဖလာနိ စတသော ပဋိသန္တိဒါ တိသော ဝိဇ္ဇာ ဆ အဘိညာ။ (အံ၊ ဋီ၊ ၁၆၇။)

ဤ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ အဖွင့်အရ မဂ် လေးပါး၊ ဖိုလ် လေးပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် လေးပါး၊ ဝိဇ္ဇာ သုံးပါး၊ အဘိညာဏ် ခြောက်ပါးတို့သည် အဓိဂမ မည်ပေသည်။ ဤအဓိဂမကား အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိနေသော အဓိဂမတည်း။

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော နာထသုတ္တန်တွင်ကား ထိုအထက်ပါ အဓိဂမတို့ကို ရရှိရန်အတွက် အခြေခံ လိုအပ်သော ဗဟုသုတဖြစ်သည့် အဓိဂမသုတကို -

မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ (အံ၊၃၊၂၇၅။)

= စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ် ထားအပ်ကုန်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ထားအပ်ကုန်၏ဟူသော ဤစကားရပ်တို့က ဖော်ပြလျက်ရှိ၏။

ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါတိ အတ္တတော စ ကာရဏတော စ ပညာယ သုဋ္ဌ ပဋိဝိဒ္ဓါ ပစ္စက္ခံ ကတာ။ (အံ၊၄၊၂၂၆၄။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အရ ဤ၌ အဓိဂမသုတဟူသည် အာဂမသုတဖြင့် မိမိသင်ယူထားသော ပရိယတ္တိတရားတော်၌ လာရှိသော တရားဓမ္မတို့ကို **အတ္တ**အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ **ကာရဏ**အားဖြင့်လည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကို ဆိုလိုပေသည်။

အတ္တ ဟူသည် . . . ကာရဏဟူသည် . . .

အတ္တောတိ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ။ (အဘိ၊၄၊၂၃၇၁။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အရ အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရား၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ် တရား- တော်၏ ဆိုလိုရင်းအနက်သဘော၊ အကျိုးဝိပါက်တရား၊ ကိရိယာ တရား ဤငါးမျိုးသည် **အတ္တ** မည်၏။ အကြောင်းတရား၏ စွမ်းအားကြောင့် ရအပ်-

ရောက်အပ်သော တရားဖြစ်၍ အတ္တဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

ဒုက္ခသစ္စာ

ထိုငါးမျိုးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာတရားဟူသည် အဘယ်နည်း?

သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ (သံ၊၃၊၃၆၉။ မ၊၁၊၈၂. . .)

အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာတရား မည်၏။ (မ၊၁၊၈၄. . .)

ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိန် ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓော။ (သံ၊၂၊၃၉။)

ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသော ခန္ဓသုတ္တန် (သံ၊၂၊၃၉။) ဒေသနာ တော်များနှင့်အညီ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ၊ ဩဠာရိက (= အကြမ်း)، သုခုမ (= အနု)، ဟိန် (= အယုတ်)، ပဏီတ (= အမြတ်)، ဒူရ (= အဝေး)، သန္တိက (= အနီး) ဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော၊ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ-ငါ့ဟာ”ဟု စွဲယူအပ်သော (= စွဲလမ်းဆုပ်ကိုင်အပ်သော) -

- ၁။ ရုပ်တရားအစုအပုံသည် ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ၊
 - ၂။ ဝေဒနာအစုအပုံသည် ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓာ၊
 - ၃။ သညာအစုအပုံသည် သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ၊
 - ၄။ သင်္ခါရအစုအပုံသည် သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာ၊
 - ၅။ ဝိညာဏ်အစုအပုံသည် ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ -
- အသီးအသီး မည်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန် ပဏီတ ဒူရ သန္တိကဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်

တည်နေသော အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် “ငါ-ငါ့ဟာ” ဟု စွဲယူအပ်သော (= စွဲလမ်းဆုပ်ကိုင်အပ်သော) ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်ကုန်၏။ ယင်း ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့သည် သမုဒယသစ္စာဟူသော အကြောင်းတရားကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော အကျိုး (= အတ္ထ) တရားတို့ မည်ကြ၏။

သမုဒယသစ္စာ

ဘုရားရှင်သည် သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ၊ ၂၊ ၁၀၂-၁၀၅။) ၌ -

- ၁။ တဏှာကို၊
- ၂။ ကိလေသာအားလုံးကို၊
- ၃။ အကုသိုလ်တရားအားလုံးကို၊
- ၄။ အကုသိုလ်တရားအားလုံးနှင့် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသလမူလတရားသုံးပါးကို၊
- ၅။ အကုသိုလ်တရားအားလုံးနှင့် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ်တရားအားလုံးကို -

သမုဒယသစ္စာမည်ကြောင်းကို အသီးအသီး ငါးမျိုးခွဲကာ ဟောကြား ထားတော်မူ၏။

ထိုတွင် အမှတ်(၅)တွင် ဟောကြားထားတော်မူသော သမုဒယသစ္စာ တရားကို ရည်ညွှန်းလျက် အဋ္ဌကထာကြီးများက အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆို ထားတော်မူကြ၏။

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ။ (အဘိ၊ ၅၊ ၂၊ ၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၆။)

= စေတနာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်ဖက်တရားဟု အထူးမပြောတော့ဘဲ သာမည အားဖြင့် ပြောဆိုရမူ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကိုပင် သမုဒယသစ္စာ ဟု သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (အဘိ၊ ၅၊ ၂၊ ၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၆။)

ယင်းသမုဒယသစ္စာတရားသည်ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားစု၏ အကြောင်း-
ရင်း ကာရကတရားပင်တည်း။

တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ လာရှိသော သမုဒယသစ္စာ

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊
သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယ-
တနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ
တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊
ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။
ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ
ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။ (အံ၊၁၊၁၇၈။)

ရဟန်းတို့ . . . ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာဟူသည် အဘယ်
နည်း?

- ၁။ အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၂။ သင်္ခါရအကြောင်းခံကြောင့် ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
- ၃။ ဝိညာဏ်အကြောင်းခံကြောင့် နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
- ၄။ နာမ်ရုပ်အကြောင်းခံကြောင့် သဠာယတန ဖြစ်၏။
- ၅။ သဠာယတနအကြောင်းခံကြောင့် ဖဿ ဖြစ်၏။
- ၆။ ဖဿအကြောင်းခံကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
- ၇။ ဝေဒနာအကြောင်းခံကြောင့် တဏှာ ဖြစ်၏။
- ၈။ တဏှာအကြောင်းခံကြောင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်၏။
- ၉။ ဥပါဒါန်အကြောင်းခံကြောင့် ကမ္မဘဝ+ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်၏။
- ၁၀။ ကမ္မဘဝအကြောင်းခံကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။
- ၁၁။ ဇာတိအကြောင်းခံကြောင့် ဇရာ+မရဏ ဖြစ်၏။ သောက+ပရိဒေဝ+
ဒုက္ခ+ဒေါမနဿ+ဥပါယာသတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘော + ဖြစ်ခြင်းသဘောသည် ဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤကြောင်း-ကျိုး-ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယ အရိယသစ္စာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (အံ၊၁၊၁၇၈။)

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒေ သစ္စာနိ ဝဋ်၊ ပစ္စိမာနိ ဝိဝဋ်။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၉။)

= သစ္စာလေးပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသော ရှေးသစ္စာ နှစ်ပါးတို့သည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၌ လည်ပတ်ရာ + လည်ပတ်ကြောင်း သစ္စာတရားတို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် **ဝဋ္ဋသစ္စာ** မည်၏။ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ ဟူသော နောက်သစ္စာနှစ်ပါးတို့သည် သံသရာဝဋ်မှ ကင်းရာ + ကင်းကြောင်း ထွက်မြောက်ရာ + ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် **ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ** မည်၏။ လောကုတ္တရာနိရောဓသစ္စာ (= နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်)နှင့် လောကုတ္တရာ အရိယမဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း ဝဋ္ဋသစ္စာ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာတရား နှစ်ပါး တို့တွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဋ္ဋသစ္စာတရား နှစ်ပါး၌သာ ဝိပဿနာ-ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းခြင်း နှလုံးသွင်းခြင်းအမှုကို ပြုလုပ်အပ်၏။ ဝိဝဋ္ဋ သစ္စာတရား နှစ်ပါး၌ ဝိပဿနာဘာဝနာ နှလုံးသွင်းဖွယ်ရာ မရှိပေ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၉။)

ယင်းဝဋ္ဋသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် ဥပါဒါန- က္ခန္ဓာငါးပါး (= ရုပ်တရား+နာမ်တရား)တို့ကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ကို နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ဟုလည်းကောင်း၊ ယင်းဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း သမုဒယသစ္စာကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဆိုပေသည်။

ထိုနာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် နှစ်ပါးတို့ကို ရည်ညွှန်း ကာ **ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ** - ဟူသော အထက်ပါ နာထသုတ္တန် စကားရပ်ကို အဋ္ဌကထာက အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာသည် ထိုဉာဏ်နှစ်ပါးသာ ဖြစ်သည်ဟု အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ ဤနာထသုတ္တန်တွင် ဒုတိယမှီခိုအားထားရမည့် နာထတရား-ကို **နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်**ဟူသည့် ဒုက္ခသစ္စာကို ထိုးထွင်းသိတတ်သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဟူသည့် သမုဒယသစ္စာကို ထိုးထွင်းသိတတ် သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ - ဤ သမ္မာဒိဋ္ဌိ နှစ်မျိုးတို့ကို အဓိဂမသုတပိုင်းတွင် ရည်ညွှန်း ထားတော်မူသည်ဟုသာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဝိပဿနာဉာဏ် အရိယ မဂ်ဉာဏ်တို့ကို ဆယ်ခုမြောက် နာထတရားအဖြစ် ဟောကြားထားတော် မူလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤ ဒုတိယနာထတရားအရ သမ္မာဒိဋ္ဌိစာရင်းတွင် မဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ဖြစ်နိုင်ပါသလား?

ဤနာထတရားတွင် ဖော်ပြထားသော **အာဂမသုတ**ခေါ်သည့် ပရိယတ် တရားတော်တို့ကို ‘သင်သိ’ အနေနှင့် သိခြင်း၊ ‘**အဓိဂမသုတ**’ခေါ်သည့် ဒုက္ခ- သစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ကျင့်သိအနေနှင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ဖြင့် သိခြင်း - ဤအသိဉာဏ် သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် မှီခိုအားထားရာ နာထတရားအစစ် ဖြစ်နိုင်ပါသလားဟု မေးရန် ရှိ၏။ အဖြေကို သိလိုပါက အောက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ဣမိနာ ပန ဉာဏေန သမန္နာဂတော ဝိပဿကော ဗုဒ္ဓသာသနေ လဒ္ဓသာသော လဒ္ဓပတိဋ္ဌော နိယတဂတိကော စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၀။)

ဤပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်သို့တိုင်အောင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံ- သော **ဝိပဿက** (= ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျက်ရှိသော) ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ သက်သာရာကို ရရှိသည်မည်၏။ ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိသည်မည်၏။ ကောင်းရာသုဂတိ ဟူသော လားရာဂတိ မြဲသော စူဠသောတာပန် (= သောတာပန်ညီထွေး) မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၀။)

ပရိယတ္တိဗဟုသုတ (=အာဂမသုတ)ဖြင့် သင်ယူထားအပ်သော အသိကို နားဖြင့် ကြားနာကာ သင်ယူရသည့်အတွက် **အကြားသုတ**ဟုလည်းကောင်း၊ အတ္ထ+ကာရဏ အမည်ရသည့် ထိုပရိယတ္တိတရားတော်၌ လာရှိသည့် ဒုက္ခ-သစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဟူသည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ကာ ရရှိလာသည့် အသိကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ကာ ရရှိလာသည့် ဗဟုသုတ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် **အမြင်ဗဟုသုတ**ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုအကြားနှင့် အမြင် နှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ကာ ဗဟုသုတဟူသော စကားရပ်ကို **အကြားအမြင် ဗဟုသုတ**ရှိခြင်းဟု ရှေးရှေးဆရာတော်ဘုရားကြီးတို့က ဘာသာပြန်ဆိုထားတော်မူခဲ့ကြပေသည်။

ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော တရားတော်တို့ကား သစ္စာလေးပါးကို ဦးတိုက်လျက် ရှိကြ၏။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကား ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသည့် ဝဋ္ဋသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ကို (ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ ဖြစ်သည့် နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာသို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက်) ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းရမည် ဖြစ်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၉။)

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရမည့် ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိအောင် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ကြိုးပမ်းရာ၌ ရှေးဦးစွာ ထိုဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ဆရာ-သမားထံ၌ စနစ်တကျ သင်ယူရမည်ဖြစ်၏။ သင်သိဖြင့် သိအောင် ပထမကြိုးစားရ၏။

ထိုနောင် ထိုဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းလမ်းကို စနစ်တကျ သင်ယူကာ လက်-တွေ့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းရ၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိအောင် သီလကျင့်စဉ် သမာဓိကျင့်စဉ် ပညာကျင့်စဉ်တို့ကို အဆင့်ဆင့် ကျင့်သုံးရမည် ဖြစ်ပေသည်။ အောင်မြင်မှုကို ရရှိပါက မိမိသည် ဘုရားရှင်

ဟောကြားထားတော်မူသည့် ဒုတိယ နာထတရားကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ရရှိပြီဟု ပြောဆိုနိုင်ပြီ ဖြစ်ပေသည်။

အင်္ဂါ (၉) တန်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ တရားတော်

ဘုရားရှင် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူအပ်ကုန်သော တရားတော်တို့၌ အင်္ဂါ (၉)တန်ရှိ၏။ ယင်း အင်္ဂါ (၉)တန်တို့မှာ -

- ၁။ သုတ္တ = သုတ္တအမည်ရသော တရားတော်၊
- ၂။ ဂေယျ = ဂါထာနှင့် စကားပြေ နှစ်ထွေ ရောနေသော တရားတော်၊
- ၃။ ဝေယျာကရဏ = ဂါထာမဖက် သက်သက်သော စကားပြေတရားတော်၊
- ၄။ ဂါထာ = ဂါထာတရားတော်၊
- ၅။ ဥဒါန = ဥဒါန်း = ဝမ်းမြောက်စွာ မြွက်ဆို ကျူးရင့်ထားအပ်သော တရားတော်၊
- ၆။ ဣတိဝုတ္တက = ဣတိဝုတ် = ‘ဝုတ္တံ ဟေတံ ဘဂဝတာ = ဤသို့ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်၏’ - ဤသို့ အစချီလျက် နိဒါန်းပျိုးထားသော တရားတော်၊
- ၇။ ဇာတက = ဇာတ်တော်၊
- ၈။ အတ္တတဓမ္မ = မဖြစ်စဖူး အဦးအသစ် အံ့ဩဖွယ်ရာတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော တရားတော်၊
- ၉။ ဝေဒလ္လ = အသိထူး ဉာဏ်ထူးကိုလည်း ရရှိ၍ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်မှုကိုလည်း ရရှိသော အမေး-အဖြေ တရားတော် -

ဘုရားရှင်၏ တရားတော်တို့သည် ဤကဲ့သို့သော အင်္ဂါ (၉)တန်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော တရားတော်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်ချိန် ဗြာဟ္မဏအမျိုးဇာတ်မှ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရှင်ရဟန်းပြုလာကြကုန်သော ရဟန်းငါးရာတို့သည် - “လိင် သုံးပါး၊ ဧကဝုဗ္ဗ ဗဟုဝုဗ္ဗ နှစ်ပါး၊ ဝိဘတ် (၇)သွယ်၊ ပုဒ် ဗျည်း စသည်တို့ဖြင့် တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူသည်ရှိသော်

ငါတို့ သိရှိပြီးသည်ကိုသာလျှင် ဟောကြားတော်မူလတ္တံ့။ ငါတို့ မသိသည်ကို အဘယ်မှာလျှင် ဟောကြားနိုင်လတ္တံ့နည်း” ဟု နှလုံးပိုက်ကာ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နာယူဖို့ရန် မသွားရောက်ကြကုန်။ ဘုရားရှင်သည် ထို-အကြောင်းအရာကို ကြားသိတော်မူသောအခါ ထိုရဟန်းတို့ကို ခေါ်စေတော် မူပြီးလျှင် “အဘယ်ကြောင့် သင်တို့သည် ဤကဲ့သို့ ပြုကျင့်ကြကုန်သနည်း? တရားတော်ကို ရိုသေစွာ နာယူကြကုန်လော့၊ ရိုသေစွာ တရားတော်ကို နာယူ သူတို့အားလည်းကောင်း၊ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သူတို့အားလည်းကောင်း၊ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သူတို့အား-လည်းကောင်း ဤမျှကုန်သော ဤအကျိုးတရားတို့ကို မချွတ်ဧကန် ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်ကုန်၏။” ဤသို့ ညွှန်ကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော် မူလိုသည် ဖြစ်၍ အောက်ပါ **သောတာနုဂတသုတ္တန်** တရားဒေသနာတော်ကို အားထုတ်တော်မူပေသည်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊၃၆၄။)

သောတာနုဂတသုတ္တန်ကောက်နုတ်ချက်

ရဟန်းတို့ . . . ပသာဒသောတမှ ဉာဏသောတသို့ အစဉ်လျှောက်၍ တည်နေကုန်သော၊ နှုတ်ဖြင့် အဝါးဝစွာ လေ့ကျက်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ်-အပ်ပြီးကုန်သော၊ တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း အကြောင်းတရားအားဖြင့်လည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အပ်ပြီးကုန်သော တရားတော်တို့၏ မချွတ် ဧကန် ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်ကုန်သော အကျိုးဆက်တို့သည်ကား ဤလေးမျိုးတို့တည်း။ အဘယ်လေးမျိုးတို့နည်းဟူမူ -

ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် သုတ္တ၊ ဂေယျ၊ ဝေယျာကရဏ၊ ဂါထာ၊ ဥဒါန၊ ဣတိဝုတ္တက၊ ဇာတက၊ အဗ္ဗတဓမ္မ၊ ဝေဒလ္လ ဟူသော အင်္ဂါကိုးတန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပရိယတ်တရားတော်ကို သင်ကြား၏။ ထိုရဟန်းအား ထိုတရားတို့သည် ပသာဒသောတမှ ဉာဏသောတသို့ အစဉ်

လျှောက်၍ တည်နေကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့် အဝါးဝစွာ လေ့ကျက်ထားအပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ်အပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရားအားဖြင့်လည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်- ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် သတိလွတ်ကင်းသည်ဖြစ်၍ သေလွန်ခဲ့သော် [= ပုထုဇန်- အဖြစ်နှင့် သေလွန်ခဲ့သော်ဟု ဆိုလို၏။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၆၄။)] နတ်ဘုံ တစ်မျိုးမျိုး၌ ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုနတ်ဘုံ၌ ချမ်းသာခြင်းရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ဓမ္မပဒ အမည်- ရသည့် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာတရားပုဒ်အစုတို့သည် ပေါ်လွင်ထင်ရှား၍ တည်နေကုန်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ထိုတရားတို့ကို အမှတ်ရတတ် ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော သတိ၏ ဖြစ်ပေါ်- ခြင်းသည် နံ့နွေးလှသေး၏။ တကယ်စင်စစ်မှာမူ ထိုနတ်သားဖြစ်သော သတ္တဝါသည် လျင်မြန်စွာသာလျှင် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် တရားထူး တရားမြတ်ကို ရရှိနိုင်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤသည်ကား ပသာဒ- သောတမှ ဉာဏသောတသို့ အစဉ်လျှောက်၍ တည်နေကုန်သော၊ နှုတ်ဖြင့် အဝါးဝစွာ လေ့ကျက်ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ စိတ်ဖြင့် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ်အပ်ပြီးကုန်သော၊ တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း အကြောင်းတရားအားဖြင့်လည်း- ကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်- အပ်ပြီးကုန်သော တရားတော်တို့၏ မချွတ်ဧကန်ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်- အပ်သော ပထမအကျိုးဆက်တည်း။ (၁)

အလားတူပင် တန်ခိုးကုဒ္ဓိပါဒ်နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းတော်တစ်ပါးက နတ်ပြည်သို့ တက်ရောက်ကာ တရားဟောတော်မူသောအခါ ထိုတရားတော်- ကို နာကြားရလျှင် (၂)

သို့မဟုတ်၊ ဓမ္မကထိက နတ်သားတစ်ဦးဦး၏ တရားတော်ကို နာကြား ရလျှင် (၃)

သို့မဟုတ်, လူ့ဘဝက တရားကျင့်ဖော်ကျင့်ဖက် ရဟန်းတော်တစ်ပါးက နတ်ပြည်သို့ မိမိထက် အလျင်ရောက်နှင့်၍ နောက်မှ နတ်ပြည်သို့ ရောက် ရှိလာသော မိမိအား ထိုအလျင်ရောက်ရှိနေသော နတ်သားက လူ့ဘဝက ကျင့်ခဲ့သော တရားတို့ကို အမှတ်ရရန် သတိပေးလိုက်သောအခါတို့၌လည်း လူ့ပြည်လူ့လောကဝယ် ရဟန်းဘဝဖြင့် မိမိကျင့်ခဲ့သော တရားတို့ကို အမှတ် ပြန်ရလျှင် (၄)

ထိုအခါ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်လက်ကာ စီးဖြန်းလိုက် သောအခါ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် တရားထူး တရားမြတ်ကို လျင်လျင် မြန်မြန် ရနိုင်ကြောင်းတို့ကို ဆက်လက် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

(အံ၊၁၊၅၀၄-၅၀၅။)

ပရိယတ္တိအဆင့်မှ ပဋိပတ္တိအဆင့်သို့ ကူးကာ အောင်အောင်မြင်မြင် လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်သဖြင့် ပဋိဝေဓသို့ ဆိုက်ရောက်သွားကြသော ထုံး- ဟောင်း ဥပဒေသများပင် ဖြစ်ကြပေသည်။



တတိယ နာထတရား = ကလျာဏမိတ္တရှိခြင်း

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ရဟန်းသည် (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်း တည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်း-ကောင်း ရှိ၏။ အပေါင်းအဖော်ကောင်း ရှိ၏။ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသော စိတ်ထား ရှိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ယင်းသို့ အဆွေခင်ပွန်း-ကောင်း ရှိ၏။ အပေါင်းအဖော်ကောင်း ရှိ၏။ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသော စိတ်ထား ရှိ၏ - ဟူသော ဤတရားသည်လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားတည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၅။)

ကလျာဏမိတ္တသုတ္တန် (သံ၊၁၊၈၇-၈၈။)

တစ်ချိန် သာဝတ္ထိပြည်မွန် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်၌ ဘုရားရှင်သည် သီတင်းသုံးစံနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ ပသေနဒီကောသလမင်းကြီးသည် ဘုရားရှင်ရှိရာအရပ်သို့ ချဉ်းကပ်လျက် ဘုရားရှင်အား အလွန်ရိုသေစွာ ရှိခိုးဝတ်ပြုပြီးလျှင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော တစ်နေရာ၌ ထိုင်လိုက်၏။ တစ်နေရာ၌ ထိုင်ပြီးသော် ပသေနဒီကောသလမင်းကြီးက မြတ်စွာဘုရားအား ဤစကားကို လျှောက်ထား၏။

“မြတ်စွာဘုရား . . . ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ကပ်ရောက်လျက် တစ်ယောက်ထီးတည်းနေသော တပည့်တော်အား ဤသို့သော စိတ်အကြံသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါ၏ - ‘မြတ်စွာဘုရားသည် တရားတော်ကို ကောင်းစွာ ဟောကြားထားတော်မူအပ်၏။ ကောင်းစွာ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ထိုတရားတော်သည်လည်း (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူအားသာ ဖြစ်၏။ ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းရှိသော သူအား မဖြစ်၊ ယုတ်မာသော အပေါင်းအဖော်ရှိသော သူအား မဖြစ်၊ ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူအား မဖြစ် - ဟူသော ဤစိတ်အကြံသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါ၏ မြတ်စွာ

ဘုရား”ဟု တင်ပြလျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူ၏။

“ဒါယကာတော်မင်းကြီး . . . သင်၏ ဤစိတ်အကြံသည် သင် ကြံစည် သည့်အတိုင်း မှန်၏။ ဒါယကာတော် မင်းကြီး . . . သင်၏ ဤစိတ်အကြံ သည် ကြံစည်သည့်အတိုင်း မှန်၏။ ငါဘုရားသည် တရားတော်ကို ကောင်းစွာ ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပါ၏။ ကောင်းစွာ ဟောကြားထားတော်မူအပ် သော ထိုတရားသည်လည်း (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမား ကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသော သူ့အားသာ ဖြစ်၏။ အပေါင်းအဖော်ကောင်းရှိသော သူ့အားသာ ဖြစ်၏။ အဆွေခင်ပွန်းကောင်း တို့၌ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူ့အားသာ ဖြစ်၏။ ယုတ်မာ သော အဆွေခင်ပွန်းရှိသော သူ့အား မဖြစ်၊ ယုတ်မာသော အပေါင်းအဖော် ရှိသော သူ့အား မဖြစ်၊ ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူ့အား မဖြစ်။

ဒါယကာတော်မင်းကြီး . . . အခါတစ်ပါး၌ ငါဘုရားသည် သက္ကတိုင်း သာကီဝင်တို့၏ နဂရကအမည်ရသော နိဂုံးရွာ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။

ဒါယကာတော်မင်းကြီး . . . ထိုအခါ အာနန္ဒာရဟန်းသည် ငါဘုရားရှင် ထံသို့ ချဉ်းကပ်ကာ ငါဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးဝတ်ပြုပြီးနောက် တစ်ခုသောနေရာ၌ ထိုင်ပြီးသော် ငါဘုရားရှင်အား ဤစကားကို လျှောက်ထား၏။

“မြတ်စွာဘုရား . . . (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်း ရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ အပေါင်းအဖော်ကောင်း ရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူ၏အဖြစ်သည် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်၏ ထက်ဝက်ကို ပြီးစေနိုင်ပါ၏ မြတ်စွာဘုရား”ဟု တင်ပြ လျှောက်ထားလာ၏။

ဒါယကာတော်မင်းကြီး . . . ဤသို့ လျှောက်ထားလာသည်ရှိသော်

ငါဘုရားရှင်သည် အာနန္ဒာရဟန်းအား ဤစကားကို မိန့်ကြားတော်မူခဲ့၏။

အာနန္ဒာ . . . ဤသို့ မပြောဆိုလင့်၊ အာနန္ဒာ . . . ဤသို့ မပြောဆိုလင့်၊ အာနန္ဒာ . . . (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်း တည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်း ရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ အပေါင်း-အဖော်ကောင်း ရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်း ရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူ၏အဖြစ်သည် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အရိယမဂ် အကျင့်အားလုံးကို ပြီးစေနိုင်ပါ၏။ အာနန္ဒာ . . . (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသော၊ အပေါင်းအဖော်ကောင်းရှိသော၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်း-သော စိတ်ထားရှိသော သူအား ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကျင့်စဉ် တရားကို ပွားများအားထုတ်လတ္တံ့၊ ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကျင့်စဉ် တရားကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုလတ္တံ့ဟူသော ဤအကျိုးကို မချွတ်ဧကန် ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။

အာနန္ဒာ . . . အဘယ်သို့လျှင် (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာ-ကောင်း သမားကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်း ရှိသော၊ အပေါင်းအဖော်ကောင်း ရှိသော၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်း-ရှိုင်းသော စိတ်ထား ရှိသော ရဟန်းသည် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို ပွားများအားထုတ်သနည်း? ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင် ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသနည်း?

အာနန္ဒာ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ဆိတ်ငြိမ်မှု (= ဝိဝေက) ကို မှီသော၊ ရာဂကင်းခြင်းကို မှီသော၊ ရာဂ၏ချုပ်ခြင်းကို မှီသော၊ ကိလေသာ ကို စွန့်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်သော -

- ၁။ မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင် = သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ပွား၏။
- ၂။ မှန်ကန်သော အကြံအစည် = သမ္မာသင်္ကပ္ပကို ပွား၏။
- ၃။ မှန်ကန်သော စကား = သမ္မာဝါစာကို ပွား၏။

၄။ မှန်ကန်သော အမှု လုပ်ငန်းရပ် = သမ္မာကမ္မန္တကို ပွား၏။

၅။ မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှု = သမ္မာအာဇီဝကို ပွား၏။

၆။ မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု = သမ္မာဝါယာမကို ပွား၏။

၇။ မှန်ကန်သော အောက်မေ့မှု = သမ္မာသတိကို ပွား၏။

၈။ မှန်ကန်သော စိတ်တည်ကြည်မှု = သမ္မာသမာဓိကို ပွား၏။

အာနန္ဒာ . . . ဤသို့လျှင် (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်း ရှိသော, အပေါင်း အဖော်ကောင်း ရှိသော, အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော ရဟန်းသည်သာလျှင် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို ပွားများအားထုတ်၏။ ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ အာနန္ဒာ . . . (မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ဆရာကောင်း သမားကောင်းတည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသော သူ၏အဖြစ်, အပေါင်းအဖော်ကောင်းရှိသော သူ၏အဖြစ်, အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူ၏အဖြစ်သည် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် အရိယမဂ်အကျင့်အားလုံးကိုပင် ပြီးစီးစေနိုင်၏ဟူသော ထိုစကားကို ဤအကြောင်းဖြင့်ပင် သိအပ်၏။

အာနန္ဒာ . . . မှန်ပေသည်။ ကလျာဏမိတ္တ (= အဆွေခင်ပွန်းကောင်း) ဖြစ်သော ငါဘုရားရှင်ကို အကြောင်းပြု၍ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခြင်း သဘောတရား ထင်ရှားရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေ တည်-နေခြင်း သဘောတရားမှ လွတ်မြောက်သွားကြကုန်၏။ အိုခြင်းသဘော-တရား ထင်ရှားရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် အိုခြင်းသဘောတရားမှ လွတ်မြောက်သွားကြကုန်၏။ နာခြင်းသဘောတရား ထင်ရှားရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် နာခြင်းသဘောတရားမှ လွတ်မြောက်သွားကြကုန်၏။ သေခြင်းသဘောတရား ထင်ရှားရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် သေခြင်း သဘောတရားမှ လွတ်မြောက်သွားကြကုန်၏။ ပူဆွေးခြင်း, ငိုကြွေးခြင်း,

ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းသဘောတရား ထင်ရှား ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ပူဆွေးရခြင်း၊ ငိုကြွေးရခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ ရခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲရခြင်း၊ ပြင်းစွာ ပူပန်ရခြင်း သဘောတရားတို့မှ လွတ်- မြောက်သွားကြကုန်၏။

အာနန္ဒာ . . . (ဆရာကောင်း သမားကောင်း မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း တည်းဟူသော) အဆွေခင်ပွန်းကောင်းရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ အပေါင်းအဖော် ကောင်း ရှိသော သူ၏အဖြစ်၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းတို့၌ ညွတ်ကင်းရှိုင်းသော စိတ်ထားရှိသော သူ၏အဖြစ်သည် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့် အားလုံးကို ပြီးစေနိုင်၏ဟူသော ထိုစကားကို ဤအကြောင်းဖြင့်ပင် သိအပ် ၏ဟု မိန့်ကြားတော်မူခဲ့၏။ (သံ၊၁၊၈၇-၈၉)

ဤစာကို ဖတ်ရှုနေသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဆရာသမား- ထံမှ လုံးလုံး မသင်ယူဘဲ မိမိ၏ ထိုးထွင်းဉာဏ် သက်သက်ဖြင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို ကျင့်တတ်ပါသလား? ဤမေးခွန်းကို မိမိကိုယ်ကို မိမိ မေးကြည့်ပါ။

လောက၌ ဘုရားသာ မပွင့်ခဲ့လျှင် . . . ဘုရားရှင်ကသာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို မဟောပြုလျှင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ- ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်လျက် ကျင့်နိုင်သော သာဝကသည် မရှိနိုင်လေရာ။ အရှင်သာရိပုတ္တရာကဲ့သို့သော သူတော်- ကောင်းကြီးသည်ပင် အရှင်အဿဇိမထေရ်ထံမှ ‘**ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ**’ အစချီသည့် သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သည့် တရားစကားကို နာကြားခွင့် ရရှိပါမှ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို စနစ်တကျ ကျင့်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

လောက၌ ဘုရားသာ မပွင့်ခဲ့သဖြင့်၊ ဘုရားရှင်ကသာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို မဟောပြုလျှင်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို မှန်မှန်- ကန်ကန် ကျင့်တတ်ဖို့ကား အလွန်အလွန် မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ခဲယဉ်း လှပေသည်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားကို မကျင့်နိုင်ကလည်း မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်

ကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မရရှိနိုင်ပေရာ။ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မရရှိကလည်း အို-နာ-သေရေးစသည့် ဒုက္ခဘေးဆိုးကြီးတို့မှ မလွတ်မြောက်နိုင်လေရာ။ ထိုကြောင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို စနစ်တကျ ညွှန်ကြားပြသ ဆိုဆုံး-မမည့် ဆရာကောင်း သမားကောင်း မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်းနှင့် ပေါင်းဖော် ယှဉ်တွဲ မှီဝဲဆည်းကပ်ခွင့်၊ တရားတော်ကို နာကြားခွင့် ရရှိရေးကား နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုလိုသူတို့အတွက် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမီးပုံကြီး၏ ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်-ဟူသည့် ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ ရောက်ရှိရေးအတွက် မရှိမဖြစ်သော လိုအပ်ချက်ကြီး တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

ကလျာဏမိတ္တဟူသည်

ကလျာဏမိတ္တောတိ စေတ္တ အရိယော။ (သံဠိ၊ ၂၄၀၉။)

ဤဋီကာအဖွင့်က အရိယာသူတော်ကောင်းတို့ကိုသာ ကလျာဏမိတ္တဟု ဆိုလို၏။ အကောင်းဆုံးသော ကလျာဏမိတ္တကို ထုတ်ဆောင်ပြဆိုသော ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသနည်းတည်း။ ထိုကလျာဏမိတ္တဟူသမျှတို့တွင် ဘုရားရှင်သည်-ကား အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြည့်စုံသော ကလျာဏမိတ္တပင် တည်း။ ထိုဘုရားရှင်ထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပါ။

မရနိုင်ခဲ့သော် မဟာသာဝကကြီး (၈၀)တို့တွင် တစ်ပါးပါးထံ၌၊ မရနိုင်ခဲ့သော် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တစ်ပါးထံ၌၊ မရနိုင်ခဲ့သော် အနာဂါမ်၊ သကဒါ-ဂါမ်၊ သောတာပန် တစ်ပါးပါးထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပါ။ ဤအရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ကား မှီဝဲဆည်းကပ်ရမည့် ကလျာဏမိတ္တအစစ်တို့ပင် တည်း။

သို့သော် အရိယာသူတော်ကောင်းတည်းဟူသော ကလျာဏမိတ္တကို မရနိုင်ခဲ့သော် ဈာန်ရ ပုထုဇန်ထံ၌၊ မရနိုင်ခဲ့သော် ပိဋကတ်သုံးပုံ နှုတ်ငုံ ဆောင်နိုင်သည့် တိပိဋကဓရပုဂ္ဂိုလ်ထံ၌၊ မရနိုင်ခဲ့သော် ပိဋကတ်နှစ်ပုံ နှုတ်ငုံ ဆောင်နိုင်သည့် ဒွိပိဋကဓရပုဂ္ဂိုလ်ထံ၌၊ မရနိုင်ခဲ့သော် ပိဋကတ်တစ်ပုံ နှုတ်ငုံ ဆောင်နိုင်သည့် ဧကပိဋကဓရပုဂ္ဂိုလ်ထံ၌၊ မရနိုင်ခဲ့သော် ပရိယတ္တိတရား

တော်၌ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာတော်မူသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးရမှာ ရှက်
ကြောက်တတ်သည့် လဇ္ဇီသူတော်ကောင်းထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပါ။
ဤအဆင့်ဆင့် ဖော်ပြထားသော ပုထုဇန် သူတော်ကောင်းတို့သည်လည်း
မှီဝဲ ဆည်းကပ်ရမည့် ကလျာဏမိတ္တတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၉၅။)

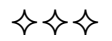
ကလျာဏမိတ္တ ပညာရှိတို့၏ သဘော

ဤကဲ့သို့သော ကလျာဏမိတ္တအစစ် ဖြစ်တော်မူကြသည့် သူတော်-
ကောင်းတို့သည်ကား -

- နယံ နယတိ မေဓာဝီ၊ အဓုရာယံ န ယုဇ္ဇတိ။
 - သုနယော သေယျသော ဟောတိ၊ သမ္မာ ဝုတ္တော န ကုပ္ပတိ။
 - ဝိနယံ သော ပဇာနာတိ၊ သာဓု တေန သမာဂမော။
- (ခု၊ ၅၂၆၆ . . .)

- ၁။ နည်းမှန်လမ်းမှန်ကို နည်းမှန်လမ်းမှန်ဟု ညွှန်ကြားပြသတတ်၏။
- ၂။ မတိုက်တွန်းသင့် မတိုက်တွန်းထိုက်သည့်လုပ်ငန်းရပ်တို့ကို မည်သည့်-
အခါမျှ လုပ်သာလုပ်ပါဟု မတိုက်တွန်းတတ်။
- ၃။ နည်းမှန်လမ်းမှန် အကျင့်မှန်ကို အထွတ်အမြတ် ထားတတ်၏။
- ၄။ အကျိုးနှင့် အကြောင်းကို ထင်ရှား ဖော်ပြလျက် ကောင်းမွန်စွာ ဆိုဆုံးမ
အပ်သည်ရှိသော် မည်သည့်အခါမျှ အမျက် မထွက်တတ်။
- ၅။ လူ့ဝိနည်း လူ့ကျင့်ဝတ်၊ ရဟန်းဝိနည်း ရဟန်းကျင့်ဝတ်ကို ထိုကလျာဏ
မိတ္တ သူတော်ကောင်းသည် ကောင်းကောင်း သိ၏၊ ကောင်းကောင်း
ကျင့်၏။

ထို့ကြောင့် ပညာရှိသူတော်ကောင်းတည်းဟူသော ကလျာဏမိတ္တနှင့်
ပေါင်းဖော်ယှဉ်တွဲ မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်းသည် ကောင်းလှပါပေ၏။
(အင်္ဂုတ္တိဇာတ်။ ခု၊ ၅၂၆၆ . . .)



စတုတ္ထ နာထတရား = ဆုံးမလွယ်ကူခြင်း

“ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - ရဟန်းသည် ဆိုဆုံးမလွယ်ကူ၏။ ဆိုဆုံးမလွယ်ကူကြောင်း တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။ သည်းခံနိုင်၏။ အဆုံးအမကို အရိုအသေ ခံယူတတ်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ ဆိုဆုံးမလွယ်ကူ၏။ ဆိုဆုံးမလွယ်ကူကြောင်းတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။ သည်းခံနိုင်၏။ အဆုံးအမကို အရိုအသေ ခံယူတတ်၏” ဟူသော ဤတရား-သည်လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်တည်း။

(အံ၊၃၊၂၇၅။)

အဆုံးအမကို အရိုအသေ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် ခံယူတတ်ခြင်း-သည်ကား မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိရေးအတွက် အလွန် အရေးကြီးလှ၏။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ဆုံးမသည့် စကားကို လက်ဝဲနားမှ နာယူကာ လက်ျာနားမှ ထိုအဆုံးအမကို လွင့်ပစ်တတ်၏။ မကြားယောင်ဆောင်ကာမူလည်း သွားတတ်၏။ သူတော်ကောင်းဖြစ်ချင်သူကား ဤသို့ မပြုကျင့်ဘဲ “အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်ကို ဆိုဆုံးမတော်မူပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာ-ထပ်ကာ ဆိုဆုံးမတော်မူပါ။ အရှင်ဘုရားတို့သည် မဆုံးမအပ်ကုန်သည်ရှိသော် အဘယ်မည်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ဆိုဆုံးမပါအံ့နည်း”ဟု ပြောဆိုကာ အဆုံးအမကို အရိုအသေ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် ခံယူတတ်ပေသည်။ (အံ၊၄၊၃၊၂၉၀-၂၉၁။)

အရှင်ရာဟုလာ

အရှင်ရာဟုလာကား သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်ကို လိုလားတောင့်-တသည့် အရာ၌ ဧတဒဂ်ဘွဲ့ထူးကို ဆင်မြန်း ရရှိသူ သူတော်ကောင်းတစ်ဦးဖြစ်၏။ ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသည့် သုဝစဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသူလည်း ဖြစ်၏။ သည်းခံခြင်း ခန္တီတရားနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။ အဆုံးအမကို ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် အရိုအသေ ခံယူတတ်၏။ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန် (မ၊၂၊ ၈၆-၈၇။) တွင် အရှင်ရာဟုလာကို စံထား၍ ဘုရားရှင်က ရဟန်းတော်တို့ကို

ဤသို့ ဆိုဆုံးမထားတော်မူ၏။

“ရာဟုလာ . . . မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့် တူညီသွားအောင် သင်ချစ်-
သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . . မဟာပထဝီ
မြေကြီးနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်နေသော
သင့်အား ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံ-
အတွေ့တို့သည် သင်၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်-
လတ္တံ့။ ရာဟုလာ . . . ဥပမာသော်ကား - မဟာပထဝီမြေကြီးပေါ်၌
စင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။ မစင်ကြယ်သော
အရာဝတ္ထုကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။ ကျင်ကြီးကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။
ကျင်ငယ်ကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။ တံတွေးကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။
ပြည်ကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။ သွေးကိုလည်း ပစ်ချကြကုန်၏။ မဟာပထဝီ
မြေကြီးသည် ထိုစင်ကြယ်သောအရာဝတ္ထု မစင်ကြယ်သောအရာဝတ္ထုဖြင့်
ငြီးငွေ့ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု မဖြစ်။ ရာဟုလာ . . . သင်ချစ်သားသည် ဤဥပမာ
အတူသာလျှင် မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့် တူညီသွားအောင် သင်ချစ်သား၏
စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . . မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့်
တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများ အားထုတ်နေသော သင့်အား
ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့တို့-
သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။

ရာဟုလာ . . . ရေနင့် တူညီသွားအောင် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို
ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရေနင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအား-
ထုတ်နေသော သင့်အား ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်-
သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့တို့သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံး
ယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။ ရာဟုလာ . . . ဥပမာသော်ကား - ရေ၌
စင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း ဆေးကြောကြကုန်၏။ မစင်ကြယ်သော
အရာဝတ္ထုကိုလည်း ဆေးကြောကြကုန်၏။ ကျင်ကြီးကိုလည်း ဆေးကြော
ကြကုန်၏။ ကျင်ငယ်ကိုလည်း ဆေးကြောကြကုန်၏။ တံတွေးကိုလည်း ဆေး-

ကြောကြကုန်၏။ ပြည်ကိုလည်း ဆေးကြောကြကုန်၏။ ရေသည် ထိုစင်ကြယ်-
သော အရာဝတ္ထု၊ မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုဖြင့် ငြီးငွေ့ ရွံရှာ စက်ဆုပ်မှု
မဖြစ်။ ရာဟုလာ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် သင်ချစ်သားသည် ရေနှင့်
တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . .
ရေနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်နေသော သင့်အား
ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့-
တို့သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်
လတ္တံ့။

ရာဟုလာ . . . မီးနှင့် တူညီသွားအောင် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို
ပွားများအားထုတ်ပါ။ မီးနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအား-
ထုတ်နေသော သင့်အား ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော အာရုံအတွေ့တို့သည်
သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။
ရာဟုလာ . . . ဥပမာသော်ကား မီးသည် စင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကို-
လည်း လောင်ကျွမ်းပစ်၏။ မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း လောင်-
ကျွမ်းပစ်၏။ ကျင်ကြီးကိုလည်း လောင်ကျွမ်းပစ်၏။ ကျင်ငယ်ကိုလည်း
လောင်ကျွမ်းပစ်၏။ တံတွေးကိုလည်း လောင်ကျွမ်းပစ်၏။ ပြည်ကိုလည်း
လောင်ကျွမ်းပစ်၏။ သွေးကိုလည်း လောင်ကျွမ်းပစ်၏။ မီးသည် ထိုစင်ကြယ်-
သော အရာဝတ္ထု၊ မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုဖြင့် ငြီးငွေ့ ရွံရှာစက်ဆုပ်မှု
မဖြစ်။ ရာဟုလာ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် သင်ချစ်သားသည် မီးနှင့်
တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများပါ။ ရာဟုလာ . . . မီးနှင့် တူညီ
သွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်လျက်ရှိသော သင့်အား ဖြစ်ပေါ်
လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့တို့သည်
သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံး ယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။

ရာဟုလာ . . . လေနှင့် တူညီသွားအောင် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို
ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . . လေနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို
ပွားများအားထုတ်နေသော သင့်အား ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်-

ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့တို့သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။ ရာဟုလာ . . . ဥပမာသော်ကား လေသည် စင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း တိုက်ခတ်ဆောင်ယူသွား၏။ မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း တိုက်ခတ်ဆောင်ယူသွား၏။ ကျင်ကြီး နို့ကိုလည်း တိုက်ခတ်ဆောင်ယူသွား၏။ ကျင်ငယ်နို့ကိုလည်း တိုက်ခတ် ဆောင်ယူသွား၏။ တံတွေးနို့ကိုလည်း တိုက်ခတ်ဆောင်ယူသွား၏။ ပြည်နို့ကို- လည်း တိုက်ခတ်ဆောင်ယူသွား၏။ သွေးနို့ကိုလည်း တိုက်ခတ်ဆောင်ယူ- သွား၏။ လေသည် ထိုစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထု၊ မစင်ကြယ်သော အရာ- ဝတ္ထုဖြင့် ငြီးငွေ့ ရွံရှာ စက်ဆုပ်မှု မဖြစ်။ ရာဟုလာ . . . ဤဥပမာအတူ- သာလျှင် သင်ချစ်သားသည် လေနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . . လေနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ် ကို ပွားများအားထုတ်နေသော သင့်အား ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့တို့သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။

ရာဟုလာ . . . ကောင်းကင်နှင့် တူညီသွားအောင် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . . ကောင်းကင်နှင့် တူညီ သွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်နေသော သင့်အား ဖြစ်- ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံအတွေ့တို့သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။ ရာဟုလာ . . . ဥပမာသော်ကား ကောင်းကင်သည် တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌ မတည်။ ရာဟုလာ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် သင်ချစ်သားသည် ကောင်းကင်နှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများအားထုတ်ပါ။ ရာဟုလာ . . . ကောင်းကင်နှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများ အားထုတ်နေသော သင့်အား ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံတို့သည် သင်ချစ်သား၏ စိတ်ဓာတ်ကို သိမ်းကျုံးယူငင်၍ မတည်နိုင်ကုန်လတ္တံ့။” (မ၊ ၂၊ ၈၆-၈၇။ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်။)

ဤအထက်ပါ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင်က မိမိတို့-
၏ စိတ်ဓာတ်ကို မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့် တူအောင်၊ ရေနှင့် တူအောင်၊ မီးနှင့်
တူအောင်၊ လေနှင့် တူအောင်၊ ကောင်းကင်နှင့် တူအောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်
ပွားများ အားထုတ်ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုညွှန်ကြားချက်ကား
လောကဓံ လေပြင်းမုန်တိုင်းတို့ကြောင့် စိတ်ဓာတ်ကို တုန်လှုပ်မှု မရှိအောင်
(= တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင်) ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ရန်
ညွှန်ကြားချက် ဖြစ်၏။ အရှင်ရာဟုလာကို စံထား၍ ရဟန်းအားလုံးအား
ဆိုဆုံးမတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ မြေ၊ ရေ၊ မီး၊ လေ၊ ကောင်းကင်တို့နှင့် တူညီသွား-
အောင် စိတ်ဓာတ်ကို မည်သို့ ပွားများအားထုတ်ရမည်နည်း?

သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်းဟု ကျင့်စဉ်အပိုင်းကဏ္ဍ နှစ်ရပ် ရှိပေသည်။
စူဠသုညတသုတ္တန် (မ၊၃၊၁၄၇-၁၅၁။)၌ ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း
သမထပိုင်းတွင် ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊
ဝါယောကသိုဏ်း၊ အာကာသကသိုဏ်းတို့ကို ပွားများနိုင်၏။

ပထဝီကသိုဏ်းကို အောင်အောင်မြင်မြင် ပွားများနိုင်သော ယောဂါ-
ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကသိုဏ်းဝန်းကို အရပ် (၁၀)မျက်နှာ အနန္တစကြဝဠာသို့
တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်လိုက်နိုင်သောအခါ သစ်ပင် ရေ မြေ တောတောင်
ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါစသည်ကို မတွေ့တော့ဘဲ မဟာပထဝီ
မြေတစ်ခုတည်းအဖြစ်သာ တွေ့မြင်နေ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဖြန့်ကြက်ထားသော
ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံယူကာ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်နိုင်ခဲ့သော်
စတုတ္ထဈာန်သမာဓိအထိ ပေါက်ရောက်နိုင်၏။ ထိုပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာကာ
အာကာသကို တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းနိုင်ခဲ့သော် အာကာသာနဋ္ဌာယတန-
ဈာန် အစရှိသည့် အရူပဈာန်လေးပါးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ကူးတက်သွား-
နိုင်၏။ ထိုဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးတို့က နှစ်သက်ဖွယ် မနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံ
အတွေ့အထိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် . . . လောဘနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော
စိတ်ဓာတ်၊ ဒေါသနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော စိတ်ဓာတ် စသည့် ကိလေသာနှင့်
ယှဉ်တွဲနေသော စိတ်ဓာတ်တို့ကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ခပ်ကြာကြာ ခွာထား

နိုင်ရကား စိတ်ဓာတ်သည် အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ဖြူစင်သန့်ရှင်းလျက် ရှိ၏။ မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့် တူညီသွားအောင် စိတ်ဓာတ်ကို ပွားများထားခြင်း ပင်ဖြစ်၏။

အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်းတို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။ အာကာသကသိုဏ်းကား စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ အထိသာ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့်သော ဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် ပွားများအားထုတ်နိုင်ပါက မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ ရေနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ မီးနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ လေနှင့် တူညီသောစိတ်ဓာတ်၊ ကောင်းကင်နှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်များ ယာယီအခိုက်အတန့်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။

မြေ-ရေ-မီး-လေ-ကောင်းကင်တို့နှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ် ထာဝရ-ဖြစ်ပေါ်ရေးအတွက်ကား ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် မိမိတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို ထုံမွမ်းပေးရမည် ဖြစ်၏။ ထိုထိုကသိုဏ်းဈာန်တို့ကို ဝင်စားလျက် ထိုထိုဈာန်မှ ထသောအခါ ထိုထိုဈာန်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရ၏။ ထိုဈာန်နာမ်တရားတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရ၏။ ထိုရုပ်နာမ်-တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရ၏။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွ သော ထိုထိုရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်သို့ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပွားအပ်၏။ အလားတူပင် ကာမာဝစရတရားတို့ကိုလည်း ဝိပဿ-နာရှုပွားသုံးသပ်အပ်၏။ ထိုထိုဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကလည်း ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုအခိုက်တွင်လည်း မြေ-ရေ-မီး-လေ-ကောင်းကင်တို့နှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်များ တဒင်္ဂအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေပေလိမ့်မည်။

တစ်ဖန် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကို ရင့်ကျက်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ်-စဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့် ကြိုးပမ်းလိုက်သောအခါ ထိုရင့်ကျက်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌ အဆင့်ဆင့်သော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည်

အသင်္ခံတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အာရုံယူကာ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ပါရမီအားလျော်စွာ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာကြမည် ဖြစ်၏။ စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တန် (မ၊၃၊၃၂၄-၃၂၇။)ကို နာကြားခွင့် ရရှိသော အရှင်ရာဟုလာကဲ့သို့လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ ထိုအခါ အသင်္ခံတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်တရား- တော်မြတ်ကြီး၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော အဆင့်ဆင့်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့က ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့ကို အဆင့်ဆင့် ပယ်သတ်လိုက်သောအခါ ကိလေသာအပူမီးတို့သည် လောင်စာကုန်သဖြင့် မီးပုံကြီး အပြီးတိုင် ငြိမ်း- သကဲ့သို့ အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းသွားကြကုန်၏။

ကိလေသာအပူမီးတို့ အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းသွားသောအခါ မဟာပထဝီ မြေကြီးနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ ရေနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ မီးနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ လေနှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်၊ ကောင်းကင်နှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်ကို အပြီးတိုင် ပွားများထားပြီး ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ ထိုကဲ့သို့သော သူတော်ကောင်းသည် ဆိုဆုံးမလွယ်ကူသည့် သုဝဏဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့တွင် အထွတ်အထိပ်သို့ ဆိုက်ရောက် နေသော သုဝဏဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည့် သူတော်ကောင်း တစ်ဦးပင် ဖြစ်ပေ သည်။ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ အထွတ်အထိပ် မရောက်သေးစေကာမူ စွမ်းနိုင်သမျှ သုဝဏဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင်ကား ရှင်ရဟန်းတိုင်း ကြိုးပမ်းရမည်သာ ဖြစ်ပေ သည်။



ပဉ္စမ နာထတရား = ကူညီရိုင်းပင်းမှုရှိခြင်း

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ အသို့ပြုရမည်နည်းဟု ဆို၍ ပြုလုပ်အပ်သော အယုတ်အမြတ်ဖြစ်သော အမှုကိစ္စတို့၌ လိမ်မာ၏။ ပျင်းရိခြင်း မရှိ၊ ထိုအမှုကိစ္စတို့၌ အကြောင်းကို စူးစမ်းသော ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ပြုလုပ်ရန် စွမ်းနိုင်၏။ စီမံခန့်ခွဲရန် စွမ်းနိုင်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ သီတင်းသုံးဖော်တို့၏။ ပ။ စီမံခန့်ခွဲရန် စွမ်းနိုင်၏ ဟူသော ဤတရားသည်လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်တည်း။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၅။)

သာသနာတော်ကို မှီခိုနေထိုင်ကြသူအချင်းချင်း တစ်ဦးကို တစ်ဦး ကူညီရိုင်းပင်းမှုကား လိုအပ်လျက် ရှိ၏။ သပိတ်ဖုတ်ခြင်း၊ သင်္ကန်းချုပ်ခြင်း၊ သင်္ကန်းဆိုးခြင်း စသော လုပ်ငန်းရပ်တို့၌ တစ်ဦးကို တစ်ဦးက သွန်သင်ပြသ ပေးမှု ရိုင်းပင်းကူညီမှု၊ မကျန်းမာသည့်အခါ ကူညီရိုင်းပင်းမှုတို့ကား လိုအပ်လျက်ပင် ရှိ၏။ ဝိနည်းကျင့်ဝတ်များကို သင်ပေးခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းသင်ပေးခြင်း စသည်တို့သည်လည်း ကလျာဏမိတ္တအစစ် ဖြစ်ကြသည့် ဆရာကောင်း သမားကောင်း မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများပင် ဖြစ်ကြ၏။ ထိုကဲ့သို့သော ဝေယျာဝစ္စကုသိုလ် ဓမ္မဒါနကုသိုလ်တို့ကလည်း ကောင်းကျိုးတရားတို့ကို ပေးနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိခြင်းကြောင့် မှီခိုအားထားရာ နာထတရား တစ်ခုပင် ဖြစ်ရပေသည်။



ဆဋ္ဌ နာထတရား = တရားကို မြတ်နိုးခြင်း

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ရဟန်းသည် တရားတော်ကို အလိုရှိ၏။ ချစ်ဖွယ်စကားကို ပြောဆိုတတ်၏။ လွန်မြတ်သော သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရားတော်၌ များစွာ မြတ်နိုးခြင်းရှိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ “တရားတော်ကို အလိုရှိ၏။ ချစ်ဖွယ်စကားကို ပြောဆိုတတ်၏။ လွန်မြတ်သော သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရားတော်၌ များစွာ မြတ်နိုးခြင်း ရှိ၏” ဟူသော ဤတရားသည်လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်တည်း။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၅-၂၇၆။)

ရဟန်းတော်တစ်ပါးအနေဖြင့် သုတ္တန်တရားတော်၊ အဘိဓမ္မာတရား-တော်၊ ဝိနည်းတရားတော်ဟူသော လွန်ကဲ မြင့်မြတ်သော တရားသုံးမျိုး-လုံး၌ ချစ်မြတ်နိုးမှု လိုလားတောင့်တမှု ရှိရမည် ဖြစ်သည်။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား သုတ္တန်တရားတော်နှင့် ဝိနည်းတရားတော်၌ လွန်စွာ ချစ်မြတ်နိုးမှု ရှိသော်-လည်း အဘိဓမ္မာတရားတော်၌ကား လွန်စွာ ချစ်မြတ်နိုးမှု မရှိကြပေ။ ထို-အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်သည်ကား သာဝကတစ်ဦး မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ရရှိရေး-အတွက် မလိုအပ်သော အချက်တစ်ရပ်ဟု ယူဆပြောဆိုတတ်ကြ၏။

အထက်တွင် ဒုတိယနာထတရားပိုင်း၌ ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိုဒ္ဒစသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်း အရာအားဖြင့် တည်ရှိနေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး (= ရုပ်တရား နာမ်တရား) ဟူသည့် ဒုက္ခသစ္စာတရားစုနှင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံဟူသည့် သမုဒယသစ္စာတရားစုတို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုပွားသုံးသပ်ရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာမဂ္ဂမီ ထိုတရားတို့ကို ပထမရှေးဦးစွာ သိအောင် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်၏။

ထိုသို့ ကြိုးပမ်းရာ၌ ယင်းတရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ ဆရာသမားထံ၌ သင်ယူရမည်ဖြစ်၏။ ထိုနောင် တကယ်လက်တွေ့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်၏။

ထိုသို့ ကြီးပမ်းရာ၌ ထိုဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသည့် ပရမတ္ထ တရားတို့ကို နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာသို့ ဆိုက်သည့်တိုင်အောင် သဘောတရား ရေးရာပိုင်း လက်တွေ့ပိုင်းအားဖြင့် အဘက်ဘက်မှ နားလည်အောင် အသေး- စိတ် ရှင်းလင်းတင်ပြကာ ဟောကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်ကား အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုအဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ရရှိရေးအတွက် မလိုအပ်ပါဟု ပယ်ရှားနေသူတို့ကား မှန်ကန်တိကျ သည့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ကိုပင် ပယ်ရှားနေသူတို့ ဖြစ်ကြ၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့မျှ မှန်မှန်ကန်ကန် တိတိကျကျ မရရှိသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် မည်သို့မည်ပုံ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကျအတိုင်း စီးဖြန်း နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဘုရားရှင် သတ်မှတ်ထားတော်မူသည့် မှန်ကန်တိကျသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့မျှ မရရှိသေးသူသည် အဘယ်မှာလျှင် တကယ်စစ်မှန်သည့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်ပါအံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် **အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ** က ထိုကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာကို ပယ်ရှားလိုသူတို့ကို ဤသို့ သတိပေးထား၏။

အဘိဓမ္မာကို ပယ်သူ

**အဘိဓမ္မံ ပဋိဗာဟေန္တော ဣမသ္မိံ ဇိနစက္ကေ ပဟာရံ ဒေတိ၊ သဗ္ဗညုတ-
ညာဏံ ပဋိဗာဟတိ၊ သတ္တု ဝေသာရဇ္ဇညာဏံ ပဋိနိဝတ္ထေတိ၊ သောတုကာမံ
ပရိသံ ဝိသံဝါဒေတိ၊ အရိယမဂ္ဂေ အာဝရဏံ ဗန္ဓတိ၊ အဋ္ဌာရသသု ဘေဒကရ-
ဝတ္ထုသု ဧကသ္မိံ သန္နိဿတိ ဥက္ခေပနိယကမ္မတဇ္ဇနိယကမ္မာရဟော ဟောတိ။
တံ တံ ကမ္မံ ကတွာ ဥယျောဇေတဗ္ဗော ‘ဂစ္ဆ ဝိယာသာဒေါ ဟုတွာ ဇီဝိဿသိ’-
တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀။)**

= အဘိဓမ္မာကို ပယ်ရှားသူသည် (= တားမြစ်ပိတ်ပင်သော သူသည်) ဤ ငါးမာရ်အောင်မြင် ဘုရားရှင်၏ တရားဓမ္မစက်၌ ပုတ်ခတ်စော်ကားခြင်းကို ပေး၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို တားမြစ်၏။ ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇ- ဉာဏ်တော်မြတ်ကို ဆုတ်နှစ်စေ၏။ နာယူလိုသော = လိုက်နာပြုကျင့်လိုသော

ပရိသတ်ကို ချွတ်ယွင်းစေ၏။ အရိယမဂ်၌ အတားအမြစ် အပိတ်အပင်ကို ဖွဲ့ချည်ထား၏။ (၁၈)မျိုးသော သံဃာကွဲပြားခြင်းကို ပြုလုပ်တတ်သော ဘေဒကရဝတ္ထုတို့တွင် တစ်ခုခု၌ ထင်ရှားပြနေ၏။ သံဃာ့ဘောင်မှ နှင်ထုတ်ခြင်း = ဥက္ကေပနီယကံ၊ သံဃာတော်က ခြိမ်းခြောက်ခြင်း = တဇ္ဇနီယကံကို ပြုလုပ်ခြင်းငှာ ထိုက်၏။ ထိုထို သံဃာ့ကံကို ပြုလုပ်ကာ ‘သွားပေတော့ . . . စားကြွင်းစားဖြစ်ကာ အသက်မွေးပေတော့’ ဟု ပြောဆိုကာ သံဃာ့ဘောင်မှ နှင်ထုတ်ထိုက်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၀။)

ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်ကို ဆုတ်နှစ်စေပုံကို သဘောပေါက်ရန် ရဲရင့်ကြောင်း (= ဝေသာရဇ္ဇ) ဉာဏ်တော်မြတ် လေးပါးတို့ကို ဆက်လက် တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ် (၄) ပါး

ရဟန်းတို့ . . . မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်ကြောင်း (= ဝေသာရဇ္ဇ)ဉာဏ်တို့သည် ဤလေးမျိုးတို့တည်း။ ယင်းဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရားသည် မြင့်မြတ်ကြောင်းကို ဝန်ခံတော်မူ၏။ ပရိသတ်တို့၌ ရဲစွဲသော စကားကို မြွက်ဆိုတော်မူ၏။ မြတ်သော တရားဓမ္မစက်ကို လည်ပတ်စေတော်မူ၏။ အဘယ်လေးမျိုးတို့နည်းဟူမူ -

၁။ အလုံးစုံသော တရားတို့ကို ကိုယ်တိုင်မှန်စွာ သိတော်မူသည့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ဟု ဝန်ခံတော်မူသော အရှင်ဘုရားသည် “ဤမည်သော တရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်ကုန်သေး”ဟု ငါဘုရားရှင်ကို သမဏဖြစ်စေ၊ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ၊ နတ်ဖြစ်စေ၊ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ၊ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ၊ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွ စောဒနာ နိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်း ဘေးမရှိခြင်း ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေတော်မူရ၏။

၂။ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ပြီဟု ဝန်ခံတော်မူသော အရှင်ဘုရားအား “ဤမည်သော အာသဝေါတရားတို့သည် မကုန်သေးကုန်”ဟု ငါဘုရားရှင်ကို

သမဏဖြစ်စေ၊ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ၊ နတ်ဖြစ်စေ၊ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ၊ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ၊ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်း ဘေးမရှိခြင်း ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေတော်မူရ၏။

၃။ “ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို (တစ်နည်း - သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ် ကို) ပြုတတ်ကုန်၏ဟု အရှင်ဘုရား ဟောကြားထားတော်မူသော ထိုတရား တို့သည် [သိလျက်နှင့် လွန်ကျူးအပ်သော အာပတ် (၇)ပုံတို့တည်း။ (အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅၅။)] ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အန္တရာယ်ကို (သဂ္ဂန္တရာယ် မောက္ခန္တရာယ်ကို) မပြု စွမ်းနိုင်ကုန်”ဟု ငါဘုရားရှင်ကို သမဏဖြစ်စေ၊ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ၊ နတ်ဖြစ်စေ၊ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ၊ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ၊ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်း ဘေးမရှိခြင်း ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေတော်မူရ၏။

၄။ “သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ခြင်းငှာ အရှင်ဘုရား ဟောကြားထားတော် မူအပ်သော နိယျာနိကတရားတော်သည် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ကျင့်သောသူအား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ရန် ကောင်းစွာ မထုတ် ဆောင်နိုင်”ဟု ငါဘုရားရှင်ကို သမဏဖြစ်စေ၊ ဗြာဟ္မဏဖြစ်စေ၊ နတ်ဖြစ်စေ၊ မာရ်နတ်ဖြစ်စေ၊ ဗြဟ္မာဖြစ်စေ၊ လောက၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူဖြစ်စေ ထိုအရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိနှင့် တကွ စောဒနာနိုင်မည့် အရိပ်နိမိတ်ကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူသောကြောင့် ငြိမ်းအေးခြင်း ဘေးမရှိခြင်း ရဲရင့်ခြင်းသို့ ရောက်လျက် နေတော်မူရ၏။

ရဟန်းတို့ . . . မြတ်စွာဘုရား၏ ရဲရင့်ကြောင်း (= ဝေသာရဇ္ဇ) ဉာဏ်တော်တို့သည် ဤလေးမျိုးတို့တည်း။ ယင်းဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် မြင့်မြတ်ကြောင်းကို ဝန်ခံတော်မူ၏။ ပရိသတ်တို့၌ ရဲဝံ့သော စကားကို မြွက်ဆိုတော်မူ၏။ မြတ်သော တရားဓမ္မ- စက်ကို လည်ပတ်စေတော်မူ၏။ (အံ၊၁၊၃၁၅။)

နိယျာနိကတရားကောင်း

ဤလေးမျိုးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့တွင် စတုတ္ထမြောက် ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်အကြောင်းကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြ လိုပေသည်။

ဘုရားရှင်သည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းအဖြစ် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ် တရားများကို - **ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ** = ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် အရိယသစ္စာတရား (၁၁၊၈၈။) - ဟု ဟောကြား ထားတော်မူခဲ့၏။ ထို မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့တွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိလည်း အင်္ဂါတစ်ပါး အဖြစ် ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ ဘုရားရှင်သည် မဟာသတိပဋ္ဌာန- သုတ္တန်တွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိကို အောက်ပါအတိုင်း လေးမျိုးခွဲကာ ဟောကြား ထားတော်မူ၏။

ယံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ (၁၁၊၈၈။)

ရဟန်းတို့ . . . ဒုက္ခသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်၊ သမုဒယသစ္စာ၌ သိသော ဉာဏ်၊ ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်၊ ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် မဂ္ဂသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်သည် ရှိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလေးမျိုးသော ဉာဏ်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဤဒေသနာတော်အရ ဒုက္ခသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ သမုဒယသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်သည်လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။ ယင်း နှစ်မျိုးသော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်လည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်- ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းတို့တွင် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။

သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ (မ၊၁၊၈၂။) ဟူသော ဒေသနာတော်နှင့် အညီ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်ရကား ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရားကို သိသောဉာဏ်သည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းပင် ဖြစ်၏။

ယံ ကိဗ္ဗိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုဒဗ္ဗံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓော။ (သံ၊၂၊၃၉။ . .)

ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူသော ခန္ဓသုတ္တန်နှင့် အညီ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ငါ-ငါ့ဥစ္စာဟု စွဲလမ်းဆုပ်ကိုင်ရာဖြစ်သော အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုဒဗ္ဗ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက ဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ် ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်ရကား၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာကို သိတတ်သော ဉာဏ်သည်လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်ရကား ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိကိုလည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းအဖြစ် အသိအမှတ် ပြုရမည်သာ ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ ယောဂီသူတော်ကောင်းတစ်ဦးအနေဖြင့် ထိုအတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ပရမတ် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သာဝကတို့သည် ရှု၍ မရနိုင်၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂကောင်းဟု ယူဆယုံကြည်ခဲ့လျှင် ပြောဆိုခဲ့လျှင် ထိုယုံကြည်ချက် ပြောဆိုချက်သည် “ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် သံသရာ-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းဖြစ်သည်” ဟု ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဟောကြားတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ရာ ရောက်ပေသည်။

တစ်ဖန် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတနသုတ္တန် (အံ၊၁၊ ၁၇၈။)နှင့် သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ၊၂၁၁၂-၁၁၇။) တို့၌ ဘုရားရှင် ဟောကြား ထားတော်မူသည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားတို့သည် သမုဒယသစ္စာ မည်ပေသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကြီး (ပဋိသံ၊၅၀။)ကို ကိုးကား၍ အဋ္ဌကထာကြီး များကလည်း -

**အတိတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။
ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိ ဖလပဉ္စကံ။**

(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၁၄။)

အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား ငါးပါး ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ငါးပါးကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရား ငါးပါးဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုထားကြ၏။

ဤဒေသနာတော်များ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် အညီ အတိတ်ဘဝက ပြုစု ပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံဟူသော အတိတ်- အကြောင်းတရား ငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် ဤဘဝတွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား ငါးပါးဟူသော ဒုက္ခသစ္စာတရား ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် ဤဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် နောင်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး အနာဂတ်အကျိုးတရား ငါးပါးဟူသော ဒုက္ခသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤကဲ့သို့သော သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဤ ကဲ့သို့သော ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို သိအောင် ရှုရမည် ဖြစ်၏။ သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို သိသောဉာဏ်သည်လည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ

မည်ရကား ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိမှာလည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်း တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။

အကယ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက ဤကဲ့သို့သော သမုဒယ-သစ္စာကြောင့် ဤကဲ့သို့သော ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို သာဝကတစ်ဦး အနေဖြင့် ရှု၍ မရနိုင်ဟု လက်ခံယုံကြည်သည် ဖြစ်အံ့၊ ပြောဆိုလာသည် ဖြစ်အံ့၊ ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်လည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်း ဖြစ်ပါသည်ဟု ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဟောကြားတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်နေသည်ပင် မည်ပေသည်။

ဘုရားရှင်တို့၏ စကားတော်ဟူသည်

**ယဉ္ဇ ဘိက္ခဝေ ရတ္ထိ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္မောဓိ အဘိ-
သမ္မုဇ္ဈတိ၊ ယဉ္ဇ ရတ္ထိ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ၊
ယံ တေသ္မိ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဓိသတိ၊ သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတိ
နော အညထာ၊ တသ္မာ “တထာဂတော” တိ ဝုစ္စတိ။** (အံ၊၁၊၃၃၂၊လောကသုတ္တန်။)

= ရဟန်းတို့ . . . အကြင်ညဉ့်၌လည်း တထာဂတ အမည်ရတော်မူသော သင်တို့ဆရာ ငါဘုရားသည် အတုမရှိသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်တော်မူ၏။ အကြင်ညဉ့်၌လည်း ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူ၏။ ထိုညဉ့်တို့၏ အတွင်း၌ အကြင်တရားစကားတော်ကို ပြောဆိုတော်မူ၏၊ မိန့်မြွက်တော်မူ၏၊ ညွှန်ကြားတော်မူ၏။ ထိုအလုံးစုံသော တရားစကားတော်သည် ပြောဆိုတော်မူသည့်အတိုင်း မိန့်မြွက်တော်မူသည့်အတိုင်း ညွှန်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း မှန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ မမှန်ဟူသော အခြားတစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းမည်သည် မရှိသည်သာတည်း။ ထိုကြောင့် . . . သင်တို့ဆရာ ငါဘုရားကို

“တထာဂတ” ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (အံ၊ ၁၊ ၃၃၂။)

ဤအထက်ပါ လောကသုတ္တန် ဒေသနာတော်နှင့် အညီ သဗ္ဗညုတ-
ဉာဏ်တော်မြတ်ကို ရရှိတော်မူသည့် မဟာသက္ကရာဇ် (၁၀၃)ခု ကဆုန်
လပြည့်နေ့ ညဉ့်မှစ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူသည့် မဟာသက္ကရာဇ် (၁၄၈)ခု
ကဆုန်လပြည့်နေ့ ညဉ့်အထိ (၄၅)ဝါ အတွင်း၌ ဘုရားရှင်၏ ဟောကြားပြသ
ဆိုဆုံးမထားတော်မူအပ်သော တရားစကားတော်သည်ကား ဟောကြားပြသ
ဆိုဆုံးမထားတော်မူသည့်အတိုင်း အမှန်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် မမှန်
ဟူသော အခြားတစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ
မရှိသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ သုတ္တအမည်ရတော်မူသည့် တရားတော်များကို
ယောဂီသူတော်ကောင်း တစ်ဦးအနေဖြင့် လက်မခံလိုဘဲ ပယ်လှန်လိုသည်
ဖြစ်အံ့။ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းတို့ ကာလပတ်လုံး ပါရမီ (၁၀)ပါး၊
အပြား (၃၀)တို့ကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးတော်မူပြီးမှ ရရှိလာသည့် သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားထားတော်မူသည့် တရား-
တော်များကို ပယ်ရှားလိုသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦး၏ သန္တာန်၌
သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကို ယှဉ်ပြိုင်ကာ စင်ပြိုင် သာသနာတစ်ရပ်ကို
ထူထောင်နိုင်သည့် ဉာဏ်စွမ်း ဉာဏ်စ ရှိ-မရှိကိုကား စဉ်းစားနှိုင်းချိန်သင့်-
လှပေသည်။

သို့သော် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က နာမည်ကျော် ဥပကကြီးအား
ဤသို့ မိန့်ကြားထားတော်မူခဲ့ဖူး၏ - “ဥပက . . . ငါ့အား သဗ္ဗညုတဉာဏ်
ရရှိရေးအတွက် သွန်သင်ပြသ ဆိုဆုံးမသည့် ဆရာဟူ၍ မရှိ၊ ငါနှင့်တူသော
သူမရှိ၊ နတ်နှင့်တကွသော တစ်လောကလုံး၌ ငါ့အား ဖက်ပြိုင်နိုင်သော
ပုဂ္ဂိုလ်လည်း မရှိ။

ငါသည် လောက၌ ရဟန္တာတည်း၊ ငါသည် အတုမရှိသော သူတည်း၊
နတ်လူတို့၏ ဆရာတည်း။ ငါတစ်ယောက်တည်းသာလျှင် အလုံးစုံသော
တရားတို့ကို ကိုယ်တိုင် မှန်စွာ သိသော တစ်ဆူတည်းသော ဘုရားတည်း။
ကိလေသာမီး ငြိမ်းသည်ဖြစ်၍ ချမ်းမြေ့စွာ နေရပေ၏” (မ၊ ၁၊ ၂၂၇။)

ဤမျှဖြင့် ဘဝင်မကျ ဖြစ်နေပါသေးလျှင် အောက်ပါ အာသဝက္ခယ သုတ္တန်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

အာသဝက္ခယသုတ္တန်

ဇာနတောဟံ ဘိက္ခဝေ ပဿတော အာသဝါနံ ခယံ ဝဒါမိ၊ နော အဇာနတော အပဿတော၊ ကိဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ? “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂမိနိ ပဋိပဒါ”တိ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။ ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။

(သံ၊၃၊၃၈၀။)

= ရဟန်းတို့ . . . သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ငါဘုရား ဟောကြားတော်မူ၏။ မသိသူ မမြင်သူအား အာသဝေါတရား-တို့၏ ကုန်ခြင်းကို ငါဘုရား ဟောကြားတော်မမူ။ ရဟန်းတို့ . . . အဘယ်သို့ သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပါသနည်း?

“ဤကား ဒုက္ခသစ္စာတည်း”ဟု သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း ဒုက္ခသမုဒယ-သစ္စာတည်း”ဟု သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာတည်း”ဟု သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် မဂ္ဂသစ္စာတည်း”ဟု သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့ သိသူ မြင်သူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း-သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (သံ၊၃၊၃၈၀။)

အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်သော အဆင့်ဆင့်သော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် တို့ကို ရရှိပါမှသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်သော အဆင့်ဆင့်သော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကို ရရှိရေးအတွက် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသည့် ဝဋ္ဋသစ္စာတရားနှစ်ပါးတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပွားရမည် ဖြစ်၏။

ပုဗ္ဗေ ခေါ သုသိမ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ ပစ္စာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ။ (သံ၊၁၊၃၄၅။)

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူသော သုသိမသုတ္တန်နှင့်အညီ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာတည်သော ဓမ္မဋ္ဌိတိ အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ရှေးက ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ နောက်က ဖြစ်၏။ ရင့်ကျက်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏အဆုံး၌သာ အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကုန်၏။ ရင့်ကျက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်များကို ရရှိရေး အတွက်ကား ပရမတ္ထဓာတ်သားအစစ် ဖြစ်ကြသည့် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်များကို နှစ်သက်မြတ်နိုးခြင်းသည် မှီခိုအားထားရာကို ပြုလုပ်ပေးတတ်သော နာထတရားတစ်ပါး ဖြစ်ရပေသည်။ ဘုရားရှင်ဟောကြားထားတော်မူသည့် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသည့် သင်္ခါရတရား ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို ဝိပဿနာရှုဖို့ရန် မမြတ်နိုးတတ်သူတို့ကား ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ရုံတွင်သာမက သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကိုပါ ထိပါးပုတ်ခတ် စော်ကားနေသူတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။



သတ္တမ နာထတရား = လုံ့လဝီရိယရှိခြင်း

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ရဟန်းသည် အကုသိုလ်-
တရားတို့ကို ပယ်ရှားရန်၊ ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံစေရန် ထက်သန်သော
ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယ ရှိသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ စွမ်းအင်ကြီးမားသော
ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယ ရှိ၏။ မြဲမြံခိုင်ခံ့သော ကြိုးစားအားထုတ်မှု
လုံ့လဝီရိယ ရှိ၏။ (သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော သိက္ခာသုံးရပ် အကျင့်မြတ်
ဖြင့် သိမ်းကျုံး ရေတွက်အပ်သော) ကုသိုလ်တရားတို့၌ မိမိဖြည့်ကျင့်ရမည့်
တာဝန်ကို ပစ်ချထားခြင်း မရှိ။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့
အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားရန်၊ ကုသိုလ်တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံစေရန်
ထက်သန်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယရှိသည် ဖြစ်၍ နေ၏။
စွမ်းအင်ကြီးမားသော ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယ ရှိ၏။ မြဲမြံ ခိုင်ခံ့သော
ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယ ရှိ၏။ (သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော သိက္ခာ
သုံးရပ်အကျင့်မြတ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော) ကုသိုလ်တရားတို့၌
မိမိဖြည့်ကျင့်ရမည့် တာဝန်ကို ပစ်ချထားခြင်း မရှိဟူသော ဤတရားသည်-
လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်တည်း။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၆။)

ဝီရိယဝတော ကိံ နာမ ကမ္မံ န သိဇ္ဈတိ။

= ဝီရိယရှိသော သူအား အဘယ်မည်သော အမှုလုပ်ငန်းရပ်သည် မပြီးစီး
မပြည့်စုံဘဲ ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ပြီးစီး ပြည့်စုံနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။

ကြိုးစားက ဘုရား ဖြစ်နိုင်၏။ စိတ်ဓာတ်၏ ကြီးမားသော စွမ်းအား-
တစ်မျိုး ဖြစ်၏။

မဖြစ်ပေါ်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေရန်၊ ဖြစ်ပေါ်-
ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားရန်၊ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကုသိုလ်-
တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေရန်၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို အတိုင်း-
ထက်အလွန် တိုးပွားစေရန် သတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးတို့ကို ပွားများ
အားထုတ်ရာ၌၊ တစ်နည်းဆိုရသော် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို ကြိုးစား

အားထုတ်ရာ၌၊ တစ်နည်းဆိုရသော် သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော သိက္ခာ သုံးရပ် အကျင့်မြတ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်ရာ၌၊ တစ်နည်း ဆိုရသော် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာ ရေး သုံးတန်တင်ကာ မဂ်ပေါက်ဖိုလ်ဝင် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်သိသည့်တိုင်အောင် တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ရှုပွားရာ၌ ဤဝီရိယကား မရှိမဖြစ်သော အင်္ဂါရပ် တစ်ခု ဖြစ်၏။ ဤလုပ်ငန်းရပ်ကြီးတို့ကား ပျင်းရိသူတို့၏ လုပ်ငန်းရပ်တို့ မဟုတ်ကြပေ။

ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က သမ္ပပ္ပဓာန်လေးပါးတို့တွင် သမ္ပပ္ပဓာန်လုံ့လ ဝီရိယအဖြစ်၊ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်အမျိုးမျိုးကို ပြီးစီး ပြည့်စုံစေနိုင်သော ဣဒ္ဓိပါဒ် လေးပါးတို့တွင်လည်း ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ်အဖြစ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာလမ်းကြောင်း- ပေါ်မှ ဘေးသို့ တိမ်းစောင်းမသွားအောင် စိတ်အစဉ်ကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်- သည့် ဣန္ဒြေငါးပါးတို့တွင်လည်း ဝီရိယိန္ဒြေအဖြစ်၊ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အစဉ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် သယ်ဆောင်သွားနိုင်သော စိတ်၏ စွမ်းအားကြီးငါးရပ်ဟူသည့် ဗိုလ်ငါးပါးတို့တွင်လည်း ဝီရိယဗိုလ်အဖြစ်၊ အရိယမဂ်တည်းဟူသော ဗောဓိဉာဏ်၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ခုနစ်ခုဟူသော ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့တွင်လည်း ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်အဖြစ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ လမ်းကြောင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့တွင်လည်း သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်အဖြစ် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့ပေသည်။

နိရောဓသစ္စာဖြစ်သည့် နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် ဒုက္ခနိရောဓ- ဝါမိနီ ပဋိပဒါ (= ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ်) အမည် ရသည့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟူသော သိက္ခာ သုံးရပ် အကျင့်မြတ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို ကျင့်ရာ၌ -

- ၁။ အရိုးကြွင်းစေ၊
- ၂။ အရေကြွင်းစေ၊
- ၃။ အကြောကြွင်းစေ၊

၄။ အသားအသွေးတွေ အကုန် ခန်းခြောက်ချင် ခန်းခြောက်ပါစေ -

ဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော လုံ့လဝီရိယ ရှိပါမှ ထိုကဲ့သို့သော လုံ့လဝီရိယရှိသော သူသည်သာလျှင် သမထ-ဝိပဿနာဟူသော ဘာဝနာ-ပန်းတို့ကို အောင်အောင်မြင်မြင် ဆွတ်ခူးနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က **အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ္တန်** တွင် ဤသို့ ဟောကြားထားတော် မူ၏။

အာရဒ္ဓဝီရိယဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော ကုသိတဿ။

(အံ၊၃၊၆၆။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် အကုသိုလ်တရား တို့ကို ပယ်ရှားရန် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြည့်စုံစေရန် သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်သော ကြီးမားသော ဝီရိယ စွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံသော ထက်သန်မြဲမြံသော ဇွဲလုံ့လဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။

(အံ၊၃၊၆၆။)

ကြိုးစားက ဘုရား ပြစ်နိုင်၏။



အဋ္ဌမ နာထတရား = ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ရဟန်းသည် ရတတ်သမျှ-
သော သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ သူနာ၏ အထောက်အပံ့ ဆေးဟူသော
အဆောက်အဦဖြင့် ရောင့်ရဲ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ ရတတ်
သမျှသော သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ သူနာ၏ အထောက်အပံ့ ဆေးဟူသော
အဆောက်အဦဖြင့် ရောင့်ရဲ၏ - ဟူသော ဤ တရားသည်လည်း မှီခို
အားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်တည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၆။)

၁။ ရရသမျှသော ပံ့ပိုးမှုသင်္ကန်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း **စိဝရသန္တောသ**၊

၂။ ဆွမ်းခံဝတ်ဖြင့် ရရသမျှသော ဆွမ်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း **ပိဏ္ဍပါတ-
သန္တောသ**၊

၃။ ရရသမျှသော သစ်ပင်ရင်းတည်းဟူသော ကျောင်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်-
ခြင်း **သေနာသနသန္တောသ**၊

၄။ ရရသမျှသော မြက်သစ်ရွက်အခင်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း **သယနာ-
သနသန္တောသ**၊

၅။ ရရသမျှသော နွားကျင်ငယ်ပုပ်ဖြင့် စိမ်ထုံထားအပ်သော ဇီးဖြူသီး
ဖန်ခါးသီး စသော ဆေးဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း **ဘေသဇ္ဇသန္တောသ** -
ဤသန္တောသတရား ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံရန် ဘုရားရှင်က ဆိုဆုံးမထား-
တော်မူ၏။

အပိစ္ဆဿာယံ ဘိက္ခုဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော မဟိစ္ဆဿ။ (အံ၊၃၊၆၅။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤ လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် အလိုနည်းပါး-
သော၊ လိုချင်မှု ဣစ္ဆာ (= တဏှာ) မရှိသော အပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌
သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် အလိုရမ္မက်
ကြီးမားလှသော မဟိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ၊၃၊၆၅။)

ပစ္စည်းလေးပါးကို များများလှူလျှင် နည်းနည်းသာ အလှူခံ၍၊ နည်းနည်း

လှူလျှင်လည်း လှူသည့်အောက် ယုတ်လျော့၍ နည်းနည်းကိုသာ အလှူ ခံပြီးလျှင် အကုန်လုံးကို အလှူမခံသော၊ ပစ္စည်းလေးပါး၌ အလိုနည်းသော ပစ္စယအပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိ မဂ်ဖိုလ်တရားထူး တရားမြတ်ရသည်ကို သူတစ်ပါး တို့အား အသိမပေးလိုဘဲ လျှို့ဝှက်ထားသော အဓိကအပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိ ပရိယတ်ဗဟုသုတ ပေါများတတ်ကျွမ်းသည်ကို သူတစ်ပါးတို့အား အသိ မပေးလိုဘဲ လျှို့ဝှက်ထားသော ပရိယတ္တိအပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိစုတင် ဆောက်- တည်ကျင့်သုံးထားသည်ကို သူတစ်ပါးတို့အား အသိမပေးလိုဘဲ လျှို့ဝှက်- ထားသော စုတင်အပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်ဟု အလိုနည်းပါးသော အပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုး ရှိ၏။

ထို အလိုနည်းပါးသော အပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်သည် အပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော်လည်း ဤသူကား အလိုနည်းပါးသော အပို့စ္ဆပုဂ္ဂိုလ်ဟု သူတစ်ပါးတို့ သိမှာကို အလို မရှိ၊ ရရသမျှသော ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်သူဖြစ်လျက် ရောင့်ရဲ- လွယ်သူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။

တစ်ကိုယ်တည်း ကင်းကင်းရှင်းရှင်း နေထိုင်လိုခြင်း = ကာယဝိဝေက၊ ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ဝင်စားလျက် နီဝရဏတို့မှ ကင်းကင်းရှင်းရှင်း နေလိုခြင်း = စိတ္တဝိဝေက၊ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားလျက် ဥပဓိတရားတို့မှ ကင်းဆိတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဥပဓိတရားတို့မှ ကင်းကင်းရှင်းရှင်း နေလိုခြင်း = ဥပဓိဝိဝေက ဟူသော ဝိဝေကတရားသုံးပါး၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူ ဖြစ်လျက် ဝိဝေကတရား သုံးပါး၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။

ထက်သန်သော လုံ့လဝီရိယရှိသူ ဖြစ်လျက် ထက်သန်သော လုံ့လ- ဝီရိယရှိသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ထင်လင်းသော သတိရှိသူ ဖြစ်လျက် ထင်လင်းသော သတိရှိသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ဥပစာရ အပွနာနှစ်ဖြာသော သမာဓိရှိသူဖြစ်ပါလျက် သမာဓိရှိသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်ပါလျက် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို

အလိုမရှိ။ သံသရာကို ရှည်လျား ထွေပြားအောင် ချဲ့ထွင်တတ်သည့် တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ပပစ္စတရား ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူ ဖြစ်ပါလျက် ပပစ္စတရားကင်းရာ နိဗ္ဗာန်-တရားတော်မြတ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ထိုမျှ အလိုနည်းပါးသူ ဖြစ်ရမည်။ ထိုကဲ့သို့ အလိုရမ္မက် နည်းပါးသော၊ လိုချင်မှု ကုက္စ္ဆာ (= တဏှာ) မရှိသော အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သာလျှင် ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ပြည့်စုံနိုင်၏။ အလိုရမ္မက် ကြီးမားလှသော မဟိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ၊၃၊၆၆။)

သန္တုဋ္ဌသာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော အသန္တုဋ္ဌဿ။
(အံ၊၃၊၆၅။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ရရသမျှသော မျှတရုံသာဖြစ်သော ကြည်ညိုဖွယ်ရုံမျှသာဖြစ်သော ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မရောင့်ရဲနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ၊၃၊၆၅။)

ပဝိဝိတ္တသာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော သင်္ကဏိကာရာမဿ။
(အံ၊၃၊၆၅။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤ လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ဝိဝေကသုံးဖြာ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါအပေါင်းအဖော် ကိလေသာအပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ၊၃၊၆၅။)

ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပဓိဝိဝေကဟု ဝိဝေက သုံးပါး ရှိ၏။ ဂိုဏ်း အပေါင်းအဖော်ကို စွန့်လွှတ်၍ တစ်ယောက်ထီးတည်း သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း၊ စားခြင်း စသည်ဖြင့် တစ်ယောက်ထီးတည်း နေလေ့ရှိခြင်းသည် ကာယဝိဝေက မည်၏။ ကာယဝိဝေကမျှဖြင့်ကား လော-ကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မပြီးစီး မပြည့်စုံနိုင်ရကား ကသိုဏ်းပရိကံများကို

ပြု၍ စာနာသမာပတ် ရှစ်ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။ ဤစာနာသမာပတ် ရှစ်ပါးသည် စိတ္တဝိဝေက မည်၏။ နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်နေသော စိတ်ဓာတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ စာနာသမာပတ် ရှစ်ပါးမျှဖြင့်လည်း လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မပြီးစီး မပြည့်စုံနိုင်ရကား ယင်းစာနာသမာပတ်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသည့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း ပွားများအားထုတ်လေသော် ပဋိသမ္ဘိဒါဏ် လေးပါးတို့နှင့် အတူတကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ဤအရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တရား-တော်မြတ်သည်ကား ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဥပမိဝိဝေက မည်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်သည် ကာမူပမိတည်းဟူသော ကာမဂုဏ်-တို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ကိလေသူပမိတည်းဟူသော ကိလေသာတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ အဘိသင်္ခါရူပမိတည်းဟူသော ဘဝသစ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာ-အောင် ပြုပြင်တတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ခန္ဓူပမိတည်းဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း နိဗ္ဗာန်သည် ဥပမိလေးဖြာတို့မှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် ဥပမိဝိဝေက မည်၏။ ဤသို့ ဝိဝေကသုံးပါး၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆိုက်ရောက်လာသော ပရိသတ်အား မိမိကဲ့သို့ပင် ဝိဝေကသုံးဖြာ၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ထားရှိရန် ညွှန်ကြားလျက် ပြန်လွှတ်ကာ သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကိုသာ အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ်လေသည်။

(အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၆။)

ဥပမိ လေးဖြာ

ဥပမိ—ဟူသည် တည်ရာတရားတည်း။ ယင်း တည်ရာ ဥပမိသည် ကာမူပမိ, ခန္ဓူပမိ, ကိလေသူပမိ, အဘိသင်္ခါရူပမိဟု လေးမျိုး ရှိ၏။

“အကြင် အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို အစွဲပြု၍ ချမ်းသာခြင်း ဝမ်းသာခြင်း သုခ သောမနဿ ဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသုခ သော မနဿ ဝေဒနာကား ကာမဂုဏ်တို့၏ သာယာဖွယ် (= အသာဒ)တည်း။”

(မ၊၁၊၁၂၀။) ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို သုခ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဥပမိဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ကာမူပမိတည်း။

ခန္ဓာတို့သည်လည်း ခန္ဓာလျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ယင်းခန္ဓာတို့ကို ဥပမိဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ခန္ဓူပမိတည်း။

ကိလေသာတို့သည် အပါယ်ဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကိလေသာတို့ကိုလည်း ဥပမိဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ကိလေသူပမိတည်း။

(သံ၊၄၊၁၂၀။)

ဘဝသစ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီရင်တတ်ကုန်သော ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် ဘဝဒုက္ခအဝဝ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအဘိသင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ဥပမိဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ အဘိသင်္ခါရူပမိတည်း။

နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်သည် ဤဥပမိလေးဖြာတို့မှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် ဥပမိဝိဝေက မည်၏။

ဤသို့လျှင် သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် ဝိဝေကသုံးဖြာ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ထားရှိလင့်ကစား “ငါသည် ဝိဝေကသုံးဖြာ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ထားရှိသူပါတည်း” ဟု လူများအပေါင်း သိရှိမှုကို အလိုမရှိ၊ သိရှိမှုကိုပင် ရှက်နိုးလှ၏။ ကြော်ငြာမောင်း မထု၊ ထိုဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပစ္စည်းလေးပါး ပေါများရန် အလိုမရှိ။ ရရသမျှသော ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့်သာ ရောင့်ရဲ၏၊ ကျေနပ်၏၊ ထိုသို့ ရောင့်ရဲမှု ကျေနပ်မှု ရရှိနေသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးကား အရောင့်ရဲကြီး ရောင့်ရဲရာ ဖြစ်သည့်၊ အကျေနပ်ကြီး ကျေနပ်ရာဖြစ်သည့် ဘဝပန်းတိုင်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို ကြိုးပမ်းတော့မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရရသမျှသော

ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ရောင့်ရဲမှု သန္တုဋ္ဌိတရားသည်လည်း မှီခိုအားထားရာ နာထတရားတစ်ခု ဖြစ်ရပေသည်။

သန္တုဋ္ဌိ ပရမံ ဓနံ = ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း သန္တုဋ္ဌိတရားသည် အမြတ်ဆုံး သော စည်းစိမ်ဥစ္စာ ဖြစ်၏။ (ဓမ္မပဒ၊ ၂၀၄။ စာမျက်နှာ၊ ၄၃။)



နဝမ နာထတရား = သတိရှိခြင်း

ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ရဟန်းသည် သတိနှင့် ပြည့်စုံ၏။ လွန်ကဲရင့်ကျက်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ကြာမြင့်စွာက ပြုခဲ့ပြီးသော အမှုကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ကြာမြင့်စွာက ပြောခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကိုလည်းကောင်း အောက်မေ့နိုင်၏။ အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့နိုင်၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ သတိနှင့် ပြည့်စုံ၏။ လွန်ကဲရင့်ကျက်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ကြာမြင့်စွာက ပြုခဲ့ပြီးသော အမှုကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊ ကြာမြင့်စွာက ပြောခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကိုလည်းကောင်း အောက်မေ့နိုင်၏။ အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့နိုင်၏ - ဟူသော ဤတရားသည်လည်း မှီခို အားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်တည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၆။)

ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ အမည်ရသော သတိ၏ တည်ရာ အာရုံလေးမျိုး ဟူသော သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့ကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ သတိကား အရေးအကြီးဆုံးသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မဟူသော အာရုံတို့ကို အမြဲ အမှတ်ရနေမှု ဖြစ်၏။

ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ ဟူသည့် အာရုံလေးမျိုးတို့ကို အမှတ်ရမှု သတိဟူသည်မှာ တစ်နည်းဆိုရသော် သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာ-ဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော သတိပင် ဖြစ်၏။

ဥပဋ္ဌိတသတိဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော မုဋ္ဌဿတိဿ။
(အံ၊၃၊၆၅။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ အမည်ရသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၌ သိမ်းဆည်းတတ်သော ထင်လင်းသော သတိ၊ ယင်း ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့၌ သိမ်းဆည်းတတ်သော ထင်လင်းသော သတိ၊ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့၌ သိမ်း-

ဆည်းတတ်သော ထင်လင်းသော သတိ၊ ဤကဲ့သို့သော ထင်လင်းသော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ သတိလွတ်ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ၊၃၊၆၅။)

အယံ ပန ယသ္မာ သတိယာ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပညာယ အနုပဿတိ၊ န ဟိ သတိဝိရဟိတဿ အနုပဿနာ နာမ အတ္ထိ။ (မဋ္ဌ၊၁၊၂၄၈။)

ဘုရားရှင်သည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင် သတိ၏ တည်ရာအာရုံ တို့ကို ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မဟု လေးမျိုးခွဲခြား၍ ဟောကြားထားတော် မူခဲ့၏။ ထိုတွင် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ပိုင်း၌ အာနာပါနဿတိသမာဓိ စသည့် သမထရှုကွက်များလည်း ပါဝင်၏။ အာနာပါနဿတိသမာဓိကဲ့သို့- သော သမာဓိတစ်ခုခုကို အောင်အောင်မြင်မြင် ထူထောင်ပြီးနောက် ရှေးဦးစွာ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် နှစ်မျိုးလုံး၌ ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် “ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ” (မ၊၁၊၇၁။) စသည်ဖြင့် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။

ထို့နောင် “သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိ ဝိဟရတိ” (မ၊၁၊၇၁။) စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ၊ အကြောင်းတရားများ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ကြောင့် အကျိုး ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ရှုမြင်သည့်အပိုင်း ဟူသော **ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန** = အကြောင်းတရားအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှု (= ဥဒယ-ဝယ)ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန်ကိုလည်းကောင်း၊ **ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန** = အကြောင်းအကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှု (= ဥဒယ-ဝယ)ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန်ကိုလည်းကောင်း ညွှန်ကြား ထားတော်မူ၏။

ထို့နောင် “**အတ္ထိ ကာယောတိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စပဋိတာ ဟောတိ**” (မ၊၁၊၇၁။) စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ညွှန်ကြားထားတော်

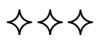
မူ၏။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ အမည် ရသည့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု-ပျက်မှုကို ရှုသည့်အပိုင်းနှင့် အပျက်သက်သက်ကို ရှုသည့်အပိုင်းတို့၌ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ရှုပွားသည့် အပိုင်းလည်း ပါဝင်ပေသည်။

ထိုသို့ သိမ်းဆည်းပွားရာ၌ သတိက ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်သော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့ကို သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက ယင်း ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ-ဝေဒနာ စိတ္တ-ဓမ္မ တို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရား ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက အကြောင်းတရား ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စအချက်၊ ဒုက္ခအချက်၊ အနတ္တအချက်ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စအချက်၊ ဒုက္ခအချက်၊ အနတ္တအချက်ကိုလည်း- ကောင်း ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ကာယ- ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းတို့၏ အနိစ္စအချက်၊ ဒုက္ခအချက်၊ အနတ္တအချက်ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက ယင်းအကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ တို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းတို့၏ အနိစ္စအချက်၊ ဒုက္ခ အချက်၊ အနတ္တအချက်ကိုလည်းကောင်း ထိုးထွင်းသိ၏။

ဤသို့လျှင် သတိက သမထအာရုံ ဝိပဿနာအာရုံကို သိမ်းဆည်း- တတ်၍ ပညာက ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုတတ်၏။ သတိ

ကင်းသော အနုပဿနာမည်သည် မရှိစကောင်းပေ။ ထို့ကြောင့် အကြောင်း-
တရားနှင့် တကွသော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စအချက်, ဒုက္ခ
အချက်, အနတ္တအချက်တို့၌ ထင်လင်းသော သတိရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌
သာလျှင် ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ပြည့်စုံနိုင်၏။ အကြောင်း-
တရားနှင့် တကွသော ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စအချက်, ဒုက္ခ
အချက်, အနတ္တအချက်တို့၌ ထင်လင်းသော သတိမရှိသည့် သတိလွတ်ကင်း
သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မပြည့်စုံနိုင်
(အံ၊၃၊၆၅။)ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၌ ထင်လင်းသော သတိရှိခြင်း
သည် လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးတို့ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဧကန်
ဖြစ်သဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် မှီခိုအားထားရာ နာထတရား
တစ်ပါးပင် ဖြစ်ရပေသည်။



ဒေသမမြောက် နာထတရား = ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာ ရှိခြင်း

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ပညဝါ ဟောတိ၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဓိကာယ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ။ ယမ္ပိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ပညဝါ ဟောတိ၊ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဓိကာယ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ၊ အယမ္ပိ ဓမ္မော နာထကရဏော။ (အံ၊၃၊၂၇၆။)

ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာတိ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဇိတံ သမတ္တာယ။ အရိယာယာတိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ သမုစ္ဆေဒဝသေန စ ကိလေသေဟိ အာရကာ ဌိတာယ ပရိသုဒ္ဓါယ။ ပညာယ သမန္နာဂတောတိ ဝိပဿနာပညာယ စေဝ မဂ္ဂပညာယ စ သမဂီဘူတော။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၂။)

= ရဟန်းတို့ . . . နောက်တစ်မျိုးသော်ကား ရဟန်းသည် ပညာရှိ၏။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်-အပျက်ကို သိသော၊ ကိလေသာထု အစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော၊ ကိလေသာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာ ရောက်စေတတ်သော၊ ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရဟန်းသည် ယင်းသို့ ပညာရှိ၏။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အဖြစ်-အပျက်ကို သိသော၊ ကိလေသာ ထု အစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော၊ ကိလေသာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာ ရောက်စေတတ်သော၊ ဖြူစင်-မြင့်မြတ်သော ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏ - ဟူသော ဤတရားသည်လည်း မှီခိုအားထားရာကို ပြုတတ်သော နာထတရားပင်-တည်း။ (အံ၊၃၊၂၇၆။)

အထက်တွင် တင်ပြထားသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်များက **ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ**ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယဝိပဿနာဉာဏ်မျှကိုသာ ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းစကားရပ်ဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးနှင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ကိုပါ ရည်ညွှန်းထားကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားကြ၏။ ယင်းအဋ္ဌကထာ အဖွင့်များအတိုင်း ဆိုရမူ **ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ**ဟူသော စကားရပ်ကို

မြွေတစ်ကောင်ကို ခါးလယ်က ကိုင်ကာ မြောက်ပြလိုက်လျှင် ခါးကိုသာမက မြွေတစ်ကောင်လုံးကိုပါ မြင်နိုင်သကဲ့သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးနှင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့ကို ရည်ညွှန်းလျက် **မဇ္ဈေဒီပကနည်း**အားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့တွင် အလယ်၌ တည်ရှိသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ဆွဲကိုင်မြောက်ပြကာ ဘုရားရှင်သည် **ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ**ဟူသော စကားရပ်ကို ဟောကြားသွား-တော်မူသည်ဟု သိရှိပါလေ။

“**သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ** = ကိလေသာထု အစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော၊ ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော၊ ကိလေသာဝဋ်ဒုက္ခ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ပညာ”ဟူသည် ဝိပဿနာပညာနှင့် အရိယမဂ်ပညာတည်း။

ဝိပဿနာပညာသည် တဒင်္ဂ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကိလေသာဝဋ်ဒုက္ခကို လည်းကောင်း၊ ယင်းကိလေသာလျှင် အကြောင်းရင်းခံ ရှိသော ကံကြောင့် ဖြစ်လာမည့် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကိုလည်းကောင်း ကုန်စေလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်-ကိုင်းရှိုင်းသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ ပြေးသွားသက်ဝင်တတ်သောကြောင့်

ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ ပညာ = ဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ပညာမည်၏။ တစ်နည်း - ကိလေသာဝဋ်ဒုက္ခ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေ-တတ်သော အရိယမဂ်ပညာကို ရရှိခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဤဝိပဿနာပညာသည် **ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ ပညာ** (= ဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ပညာ) မည်၏။

အရိယမဂ်ပညာသည်ကား ကောင်းမွန်မှန်ကန်သော အကြောင်းတရား ဖြင့် နည်းလမ်းဖြင့် ကိလေသာဝဋ်ဒုက္ခ၊ ယင်းကိလေသာလျှင် အကြောင်းရင်းခံ ရှိသော ကံကြောင့်ဖြစ်လာမည့် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးသွား သက်ဝင်တတ်သောကြောင့် **သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ ပညာ** = ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ကိလေသာဝဋ်ဒုက္ခ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ပညာ မည်၏။ ဤသို့ သိရှိပါလေ။

ဤကဲ့သို့သော ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာသည်ကား ဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်-
သို့ ကောင်းစွာ ဆိုက်ရောက်စေတတ်သောကြောင့် ယင်းဝိပဿနာပညာ
မဂ်ပညာတို့သည် ရဟန်းတော်တို့အတွက် (သို့မဟုတ်) ကျွတ်ထိုက်သည့်
ဝေနေယျတို့အတွက် တကယ့် မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ဖြစ်ရပေသည်။

အားလုံးပေါင်းသော် မှီခိုအားထားရာ နာထတရား (၁၀)ပါး ဖြစ်သည်။
ယင်းနာထတရား (၁၀)ပါးတို့နှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေထိုင်နေသော သူတော်-
ကောင်းတစ်ဦးကို **သနာထဝိဟာရီပုဂ္ဂိုလ်** (= မှီခိုအားထားရာ နာထတရားနှင့်
အတူတကွ နေထိုင်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်) ဟု ခေါ်ဆိုရပေသည်။

ဤကဲ့သို့ နာထတရား (၁၀)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံလျက် နေထိုင်သော
သနာထဝိဟာရီ အမည်ရသည့် သူတော်ကောင်းကို သီတင်းကြီး (= မထေရ်
ကြီး) ရဟန်းတို့ကလည်း ပြောဆိုသင့်၏ ဆုံးမသင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။
သီတင်းလတ်ရဟန်းတို့ကလည်း ထိုသူတော်ကောင်းကို ပြောဆိုသင့်၏ ဆုံးမ
သင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ သီတင်းငယ်ရဟန်းတို့ကလည်း ထိုသူတော်
ကောင်းကို ပြောဆိုသင့်၏ ဆုံးမသင့်၏ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ သီတင်းကြီး
(= မထေရ်ကြီး)တို့က အစဉ်သနားစောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သီတင်းလတ်
တို့က အစဉ်သနားစောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သီတင်းငယ်တို့က အစဉ်သနား
စောင့်ရှောက်အပ်သော ထိုရဟန်းအား ကုသိုလ်တရားတို့၌ တိုးပွားမှုသာ
မချွတ်ဧကန် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်၏။ ဆုတ်ယုတ်မှု ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု
မမျှော်လင့်အပ် မမျှော်လင့်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ဤတရား (၁၀)ပါးသည် မှီခို
အားထားရာ နာထတရား ဖြစ်ရပေသည်။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၇-၂၇၉။)

ဒေသနာတော်နိဂုံး

သနာထာ ဘိက္ခဝေ ဝိဟရဏ၊ မာ အနာထာ။ ဒုက္ခံ ဘိက္ခဝေ အနာထော
ဝိဟရတိ၊ ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဒသ နာထကရဏာ ဓမ္မာတိ။ (အံ၊ ၃၊ ၂၇၆။)

ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား ရှိကြကုန်-
သည်ဖြစ်၍ နေထိုင်ကြပါကုန်လော့၊ မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား

မရှိကြကုန်ဘဲ မနေထိုင်ကြပါကုန်လင့်။ ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာ နာထတရား ထင်ရှား မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေရတတ်၏။ ရဟန်းတို့ . . . မှီခိုအားထားရာကို ပြုလုပ်တတ်သော နာထတရားတို့- သည်ကား ဤတရား (၁၀)ပါးတို့တည်းဟု ဟောကြားတော်မူ၏။ (အံ၊၃၊၂၇၆။)

တုမေဟိ ကိစ္စမာတပုံ၊ အက္ခာတာရော တထာဂတာ။

ပဋိပန္နာ ပမောက္ခန္တိ၊ ဈာယိနော မာရပန္နနာ။

(ဓမ္မပဒ၊ဂါထာနံပါတ်၊၂၇၆။)

သင်ချစ်သားတို့ . . . ကိုယ်တိုင် ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့် သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်တို့ကို သင်ချစ်သားတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ကြပါ။ တထာဂတအမည်ရတော်မူသည့် ငါဘုရားရှင်တို့- သည်ကား မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတည်းဟူသော လမ်းမှန်ကို ညွှန်ကြား ပြသ ဆိုဆုံးမတတ်သူတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို တကယ်လက်တွေ့ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ကြသဖြင့် အာရမ္မ- ကူပနိဇ္ဈာနဈာန်၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်တည်းဟူသော နှစ်မျိုးသော ဈာန် တို့ကို ဝင်စားနိုင်ကြကုန်သော သူတို့သည်သာ မာရ်မင်း၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ကြကုန်၏။ (ဓမ္မပဒ၊၂၇၆။)

အာရမ္မကူပနိဇ္ဈာနဈာန် နှင့် လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန် (အဘိ၊၄၊၁၊၂၁၁။)

ဈာန်သည် **အာရမ္မကူပနိဇ္ဈာနဈာန်၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်**ဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ရူပါဝစရဈာန်လေးပါး၊ အရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတည်း ဟူသော လောကီဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးတို့သည် ပထဝီကသိုဏ်းစသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို စိုက်စိုက်စူးစူး အထူးမြဲမြံစွာ ကပ်၍ ရှုတတ်သော ကြောင့် **အာရမ္မကူပနိဇ္ဈာနဈာန်**ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။

ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တို့သည်ကား **လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်** မည်၏။ ထို- ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တို့တွင် ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ ၏ အနိစ္စစသော လက္ခဏာကို ကပ်၍ ရှုတတ်သောကြောင့် **လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန**

ဈာန် မည်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်က ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်သည် မဂ်ဉာဏ်ကြောင့် ပြီးစီးပြည့်စုံရကား အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်လည်း **လက္ခဏုပနိဇ္ဈာနဈာန်** မည်၏။ အရိယဖိုလ်ဉာဏ်သည်ကား နိရောဓသစ္စာဖြစ်သည့် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၏ အငြိမ်းဓာတ် အအေးဓာတ် သန္တိလက္ခဏာဟူသော ဟုတ်မှန်သည့် လက္ခဏာကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ကပ်၍ ရှုတတ်သောကြောင့် **လက္ခဏုပနိဇ္ဈာနဈာန်** မည်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၀၁။)

ဤအာရမ္မဏုပနိဇ္ဈာနဈာန်၊ လက္ခဏုပနိဇ္ဈာနဈာန်ဟူသော နှစ်မျိုးသော ဈာန်တို့ကို ဝင်စားနိုင်ကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည်သာ ကိလေသ မာရ်စသည့် မာရ်စသည်တို့၏ ဘေးရန်မှ လွတ်မြောက်ကြကုန်၏။

ဘုရားရှင်တို့ကား လမ်းမှန်ကိုသာ ညွှန်ကြားပြသ ဆိုဆုံးမတတ်သူတို့ ဖြစ်ကြသဖြင့် သမထဝိပဿနာဘာဝနာတို့ကို အောင်အောင်မြင်မြင် မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက် နိဗ္ဗာန်ဆိုက်သည်အထိ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ဖို့ သည်ကား ငါတို့၏ တာဝန်သာ ဖြစ်သည်ဟု သဘောပိုက်ကာ သမထ ဝိပဿနာဘာဝနာတို့၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူတို့ ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါလေလော့။

ဤ**နာထသုတ္တန်**၌ ဒုတိယ နာထတရားအဖြစ် ဟောကြားထားတော် မူအပ်သော **ဗဟုသုတ**အင်္ဂါရပ်နှင့် ပြည့်စုံရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ဆယ်ခု- မြောက် နာထတရားအဖြစ် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော **ဝိပဿနာ ပညာ မဂ်ပညာ**နှင့် ပြည့်စုံရန်အတွက်လည်းကောင်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်- အနေဖြင့် မည်သို့မည်ပုံ ပြုကျင့်ရမည်နည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ ယောဂါဝစရ- ပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိခုနစ်ပါး ကျင့်စဉ်ကို ရှိသေစွာ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ရှေးဦးစွာ ဤနာထသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင်ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူသည့် ပထမ နာထတရားနှင့်အညီ သီလကို ဖြူစင်အောင် ဆေးကြောသုတ်သင်ပါ။ ထို့နောင် ဒုတိယ နာထတရားနှင့် ပြည့်စုံရေးအတွက် အောက်ပါ သမာဓိသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထား- တော်မူသည့်အတိုင်း လိုက်နာပြုကျင့်ပါ။

အချိန်ရှိခိုက် လုံ့လစိုက်ပါလော့

- နည်းမှန်လမ်းမှန် နှလုံးသွင်းတတ်သည့်
ယောနိသော မနသိကာရ . . ရှိသူ
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအနေဖြင့်
ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ် ညွှန်ဗွက်မှ
စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင်သော
ဘာဝနာဟူသော အနှစ်သာရကို
အချိန်မရွေး ထုတ်ယူ၍ ရနိုင်၏။
- ယင်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို
ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့သော်
ပါရမီအားလျော်စွာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့တိုင်အောင်သော
အကျိုးကျေးဇူးများကိုလည်း ရရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။
- ပါရမီနဲ့၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မပေါက်ရောက်သေးခဲ့လျှင်လည်း
မလျှော့ကျသော ဈာန်ရှိသော ထိုသူတော်ကောင်းကို
သံသရာခရီးတွင် အလွန် အဆင့်အတန်းမြင့်မားလှသော
ဗြဟ္မဒူချမ်းသာကြီးက
“လာစမ်းပါ. . လာစမ်းပါ. .” ဟု
ဆီးကြိုဖိတ်ခေါ်လျက် ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။
- ဤမျှ ကြီးမားလှသော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသည့်
ဤကဲ့သို့သော တရားထူး တရားမြတ်များကို
သာသနာတော်၌ သက်ဝင်ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားကို
လက်ကိုင်ထားလျက်ရှိသော
သင်ကဲ့သို့သော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည်
အဘယ်ကြောင့် . .
မပွားများ အားမထုတ်ဘဲ နေထိုက်ပါအံ့နည်း။

အခန်း (၃)

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပွဲင်း

သစ္စသံယုတ် - သမာဓိသုတ္တန်

သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ၊ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာ-
 ဘူတံ ပဇာနာတိ။ ကိစ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယထာဘူတံ
 ပဇာနာတိ။ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ “အယံ
 ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ
 ပဋိပဒါ”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ၊ သမာဟိ-
 တော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ (သံ၊၃၊၃၆၃။)

= ရဟန်းတို့ . . . သမာဓိကို ပွားများကြပါကုန်လော့၊ သမာဓိရှိသော
 ရဟန်းသည် မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ အဘယ်
 တရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိလေသနည်း?
 “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတည်း”ဟု မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲ
 ပြားပြား သိ၏။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာ”တည်းဟု
 မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်-
 ကြောင်း နိရောဓအရိယသစ္စာတည်း”ဟု မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ
 ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓ (= နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်
 ကြောင်း ကျင့်စဉ် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတည်း”ဟု မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ
 ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။

ရဟန်းတို့ . . . သမာဓိကို ပွားများကြကုန်လော့! သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ (သံ၊၃၊၃၆၃။)

ဤဒေသနာတော်နှင့်အညီ – အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်, အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓစသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါန-ကုန္တာငါးပါး (= ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား)တို့ကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိရှိရေးအတွက် သမာဓိကို ထူထောင်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။

အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပါဒါန်, သင်္ခါရ, ကံစသော ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယ အရိယသစ္စာတရားတို့ကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိရှိရေးအတွက်လည်း သမာဓိကို ထူထောင်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။

ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြသည့် သင်္ခါရတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထွင်းဖောက်သိမြင်ရေးအတွက် သမာဓိကို ထူထောင်ရန် ဘုရားရှင်က တိုက်တွန်းထားတော်မူ၏။ အကြောင်းကား သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ပညာသည် ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ဟုတ်မှန်တိုင်းသော သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း (= **ယထာသဘာဝပဋိဝေလေက္ခဏာ** (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၆။) ရှိ၏။ သည်မျှသာမကသေး။

သာ ပနေသာ ဩဘာသနလက္ခဏာ စ ပညာ, ပဇာနနလက္ခဏာ စ။
(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၅။)

ဩဘာသနလက္ခဏာ = နံရံလေးဘက် ကာရံထားသော အိမ်၌ ညဉ့်-အခါဝယ် ဆီမီးကို ထွန်းညှိအပ်သည်ရှိသော် ပကတိမျက်စိကို ကာဏ်းအောင် ပြုလုပ်တတ်သော အမှိုက်မှောင်သည် ချုပ်ပျောက်ရသကဲ့သို့ အလင်းရောင်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ပညာသည် ပရမတ္ထဓမ္မအာရုံကို တစ်နည်းဆိုရသော် အရိယသစ္စာလေးပါးတည်းဟူသော အာရုံကို ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲကွဲပြားပြား ဂယနဏ သိအောင် ထွန်းလင်းပြခြင်း (= ဩဘာသန) လက္ခဏာ ရှိပေသည်။

ပညာဘာသသမော ဩဘာသော နာမ နတ္ထိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၆၆။)

ပညာအရောင်အလင်းနှင့် တူသော အရောင်အလင်းမည်သည် မရှိပေ။ မှန်ပေသည် - ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းဖြင့် ထိုင်နေလတ်သော် (= တစ်ထိုင်လောက် ထိုင်၍ ဝိပဿနာတရားကို ရှုပွားနှလုံး-သွင်းခဲ့သော်) တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည် တစ်ခုတည်းသော အရောင်အလင်း ရှိနိုင်၏ (= လောကဓာတ်တိုက်ပေါင်း တစ်သောင်းလုံးသည် တစ်ဆက်တည်း လင်းနေနိုင်ပေသည်)။ ဝိပဿနာပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ လာရှိသော ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း (= ဥပက္ကိလေသ) အရောင်အလင်းမျိုးကို အထူးရည်ညွှန်း၍ ဤစကားရပ်ကို ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်ဟု မှတ်ပါ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၆၅-၁၆၆။)

ထိုကြောင့် အရှင်နာဂသေနမထေရ်သည် ဤသို့ မိန့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ဒါယကာတော် မဟာရာဇ . . . ယောက်ျားတစ်ဦးသည် အမိုက်မှောင်အတိဖြစ်နေသော အိမ်ထဲ၌ ဆီမီးကို သွင်းယူသွားလေရာ၏။ သွင်းအပ်ပြီးသော ဆီမီးသည် အမိုက်မှောင်ကို ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့၊ အရောင်အလင်းကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ အလင်းရောင်ကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့၊ ရူပါရုံအမျိုးမျိုးတို့ကို ထင်ရှားအောင် ပြုသကဲ့သို့ - ဒါယကာတော် မဟာရာဇ . . . ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ပညာသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမိုက်မှောင်ကို ဖျက်ဆီးပစ်၏။
- ၂။ ဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အရောင်ကို ဖြစ်စေ၏။
- ၃။ ဉာဏ်တည်းဟူသော အလင်းရောင်ကို ထင်ရှားပြ၏။
- ၄။ အရိယသစ္စာတို့ကို ထင်ရှားအောင် ပြုလုပ်၏။

ဤသို့လျှင် - ဒါယကာတော် မဟာရာဇ . . . ပညာသည် ပရမတ္ထဓမ္မ-အာရုံ (= အရိယသစ္စာလေးပါးတည်းဟူသော အာရုံ) ကို ထင်ထင်ရှားရှား ကွဲကွဲပြားပြား ဂယနဏ သိအောင် ထွန်းလင်းပြခြင်း ဩဘာသနလက္ခဏာ ရှိပေသည်။ (မိလိန္ဒ၊၃၈။ အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၆၆။)

ပညာရောင် = ဉာဏ်ရောင်

ရဟန်းတို့ . . . အလင်းရောင်တို့သည် ဤလေးမျိုးတို့တည်း။ အဘယ်လေးမျိုးတို့နည်းဟူမူ - လအလင်းရောင်, နေအလင်းရောင်, မီးအလင်း-ရောင်, ပညာအလင်းရောင်တို့တည်း။ ရဟန်းတို့ . . . အလင်းရောင်တို့သည် ဤလေးမျိုးတို့တည်း။ ရဟန်းတို့ . . . ဤအလင်းရောင် လေးမျိုးတို့တွင် ပညာအလင်းရောင်သည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ပေ၏။ (အံ၊၁၊၄၅၇။)

အဓိဓိတ္တသုတ္တန် ခေါ် နိမိတ္တသုတ္တန်

ရဟန်းတို့ . . . **အဓိဓိတ္တ** (= လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် (အံ၊၄၂၂။)) ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည် သမာဓိဖြစ်ကြောင်း သမထနိမိတ်, ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း ဝိပဿနာနိမိတ်ဟူသော အကြောင်းတရားသုံးမျိုးတို့ကို ရံဖန်ရံခါ နှလုံးသွင်းအပ်ကုန်၏။

- ၁။ ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= သမာဓိဖြစ်ကြောင်း တရားကို) နှလုံးသွင်းအပ်၏။
- ၂။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= ဝီရိယဖြစ်ကြောင်း တရားကို) နှလုံးသွင်းအပ်၏။
- ၃။ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း တရားကို) နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . **အဓိဓိတ္တ** (= လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်)ကို အဖန်ဖန် ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိဟူသော အကြောင်း နိမိတ်ကိုသာလျှင် (= သမာဓိဖြစ်ကြောင်း တရားကိုသာလျှင်) တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ပျင်းရိရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၁)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာ-
ဘာဝနာစိတ်ကို အဖန်ဖန် ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည်
ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် (= ဝီရိယ
ဖြစ်ကြောင်း တရားကိုသာလျှင်) တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထ-
ဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်း (= ဥဒ္ဓစ္စ) ဖြစ်ရာသော
အကြောင်း ရှိ၏။ (၂)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာ
စိတ်ကို အဖန်ဖန် ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည်
ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို-
သာလျှင် (= ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း တရားကိုသာလျှင်) တစ်ဖက်သတ် နှလုံး
သွင်းခဲ့မှု ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် အာသဝေါ-
တရားတို့ ကုန်ရန် ကောင်းစွာ မတည်ကြည်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၃)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာ-
ဘာဝနာစိတ်ကို အဖန်ဖန် ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည်

- ၁။ ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= သမာဓိဖြစ်ကြောင်း
တရားကို) နှလုံးသွင်း၍၊
- ၂။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= ဝီရိယဖြစ်ကြောင်း
တရားကို) နှလုံးသွင်းပြီးလျှင်၊
- ၃။ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း
တရားကို) နှလုံးသွင်းသောအခါ **ဘာဝနာစိတ်**သည် —
- ၁။ နူးညံ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း (= မုဒု)
- ၂။ သမထဘာဝနာလုပ်ငန်း ဝိပဿနာဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ထိုထိုဘာဝနာ
မှုကို ပြုလုပ်ရန် အခန့်သင့်ဖြစ်နေခြင်း သင့်လျော်ခြင်းသည်လည်း-
ကောင်း (= ကမ္မနိယ)
- ၃။ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် အရောင်တလက်လက် ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း

(= **ပဘဿရ**) ဖြစ်၏။

၄။ ပျက်စီးခြင်းသဘောလည်း မရှိ။

၅။ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ရန် ကောင်းစွာ တည်ကြည်၏။

ဤကား သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို စီးဖြန်းပွားများရာ၌ ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပါက သမထဘာဝနာ-စိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့မှ ပြီးပြီးပြန်ပြန် အရောင်တလက်လက် ထွက်ပေါ်လာကြောင်းကို ဘုရားရှင်၏ မုခပါဌ်တော်မှ တိုက်ရိုက်ထွက်ပေါ်လာသည့် ဟောကြားထားတော်မူချက် ဒေသနာတော်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

အစိစိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၂၇။)

ကောဒသမေပိ **အစိစိတ္တံ** သမထဝိပဿနာစိတ္တမေဝ။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၂၈။)

ကို ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္တိတိ? နတ္ထိ။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၅။)

= စိတ်၏ ဝဏ္ဏမည်သော အရောင်အဆင်းသည် ရှိပါသလား? မရှိပါ။
(အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ စိတ်၌ အရောင်အလင်းကား မရှိပါ။ သို့သော် အလွန် အဆင့်မြင့်နေသော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည်ကား အလင်းရောင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအား ရှိပေသည်။ အလွန် အဆင့်မြင့်နေသော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့၌ အလွန် အဆင့်မြင့်သော ပညိန္ဒြေစေတသိက်လည်း ယှဉ်တွဲလျက်ပင် ရှိ၏။ ယင်း ပညိန္ဒြေစေတသိက်တည်းဟူသော ဉာဏ်၏ အာနုဘော်က ကြီးလျှင်ကြီးသလို ပညာရောင် ဉာဏ်ရောင်မှာ ထွန်းလင်းတောက်ပမြဲ ဓမ္မတာ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ယင်းပညာရောင် ဉာဏ်ရောင်ဟူသည်မှာ အဘယ်-နည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ **ပရမတ္ထမဂ္ဂုသာ** အမည်ရှိသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ ဆရာတော်က ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ လာရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော **ဩဘာသ** (= **အရောင်အလင်း**)ကို စံထားကာ ပညာရောင် (= ဉာဏ်ရောင်)အကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ဝိပဿနောဘာသောတိ ဝိပဿနာစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ သသန္တတိပတိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စ ဘာသုရံ ရူပံ။ **တတ္ထ ဝိပဿနာစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ** ယောဂိနော သရီရဋ္ဌမေဝ ပဘဿရံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ၊ ဣတရံ သရီရံ မုဋ္ဌိတွာ ဣဏာနဘာဝါနုရူပံ သမန္တတော ပတ္ထရတိ၊ တံ တဿေဝ ပညာယတိ၊ တေန ဖုဋ္ဌောကာသေ ရူပဂတမ္ပိ ပဿတိ။ ပဿန္တော စ စက္ခုဝိညာဏေန ပဿတိ၊ ဥဒါဟု မနောဝိညာဏေနာတိ ဝိမံသိတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ၊ ဗိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနော ဝိယ တံ မနောဝိညေယျမေဝါတိ ယုတ္တံ ဝိယ ဒိဿတိ။ (မဟာဋီပါ၂၄၂၈-၄၂၉။)

ဤအထက်ပါ မဟာဋီကာ စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဝိပဿနောဘာသ (= **ဝိပဿနာဉာဏ်အရောင်အလင်း**) ဟူသည် ဝိပဿနာစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇဩဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော အလွန်တောက်ပသော ရူပါရုံ အရောင်အလင်းနှင့် မိမိသန္တာန်၌ ကျရောက် လျက်ရှိသော တေဇောဓာတ် (= ဥတု)ကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇဩဋ္ဌမကရုပ် တို့တွင် ပါဝင်သော ရူပါရုံ၏ အရောင်အလင်းတည်း။

ထင်ရှားအောင် ဆိုရသော် ဤသို့ ဖြစ်၏။ နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ တည်ရှိ သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတွယ်၍ ဖြစ်နေသော စိတ်တိုင်းစိတ်တိုင်းသည် ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော စိတ္တဇဩဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ စိတ်တစ်လုံးတစ်လုံးသည် စိတ္တဇဩဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ များသောအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော စိတ္တ ကွဏတိုင်း စိတ္တကွဏတိုင်းသည် ဥပါဒိကာလသို့ ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်း စိတ္တဇရုပ်များကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ချည်းသာ ဖြစ်၏။ ရုပ်တို့မည်သည် တစ်ခုချင်း တစ်လုံးချင်း ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိဘဲ ရုပ်ကလာပ်ခေါ်သည့် အုပ်စု အလိုက် အဖွဲ့အစည်းအလိုက်သာ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ ကလာပ်ဟူသည် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ တရားဒေသနာတော်၌ အသေးဆုံးသော ရုပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ အမည် ဖြစ်သည်။ ပရမာဏုမြူခန့် သို့မဟုတ် ပရမာဏုမြူအောက် အဆ-

ပေါင်းများစွာ သေးငယ်သော အမှုန်ကလေး ဖြစ်၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်အမှုန် တစ်ခုတစ်ခုကို ပရမတ္ထသစ္စာဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ကြည့်လျှင် (= ဓာတ်ခွဲ ကြည့်လျှင်) ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သြဇာဟု အနည်းဆုံး ရုပ်သဘောတရား (၈)မျိုးစီ အသီးအသီး ရှိ၏။ ယင်းရုပ်တရား တို့ကို သြဇာလျှင် (၈)ခုမြောက် ရှိသောကြောင့် သြဇဋ္ဌမကရုပ်များဟု ခေါ်ဆို၏။ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် စိတ္တဇရုပ်များဟု ခေါ်ဆို၏။ [ရံခါ အသံပါသော် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု၌ ရုပ်သဘောတရား (၉)မျိုးစီလည်း ရှိတတ်၏။ သို့သော် ဤအပိုင်းကား သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကို ပဓာနထား၍ ပြောဆိုနေသဖြင့် အသံ အကြောင်းကို ထည့်၍ မပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။]

ယင်းရုပ်သဘောတရား (၈)မျိုးတို့တွင် ပါဝင်သော ဝဏ္ဏခေါ် ရူပါရုံမှာ (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံ ဖြစ်ခဲ့လျှင် **ဘာသုရရူပ** (= အလွန်တောက်ပ သော ရူပါရုံ) ဖြစ်၏။ ယင်းဘာသုရရူပ (= တောက်ပသော ရူပါရုံ)မှာ စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သဖြင့် စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် အရေအတွက် များလျှင် များသလို တောက်ပသော ရူပါရုံ အရေအတွက်လည်း ပို၍ များသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းရူပါရုံ၏ တောက်ပမှုမှာလည်း ဉာဏ်အာနုဘော်အားလျော်စွာ တောက်ပ၏။ (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲ လျက်ရှိသော ဉာဏ်အာနုဘော်က ကြီးမားလျှင် ကြီးမားသလို ပို၍ပို၍ တောက်ပပြီးလျှင် ဉာဏ်အာနုဘော်က သေးလျှင် သေးသလို လျော့၍ လျော့၍ တောက်ပ၏။ ထိုထို (သမထအာရုံ) ဝိပဿနာအာရုံတို့ကို အာရုံ ပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာ စိတ်တို့နှင့် စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြ ကုန်သော နာမ်တရားစုတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် (၃၄)လုံးခန့် ရှိ၏။ [ဤ ကျမ်းစာ ဒုတိယတွဲ၊ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (၁၆၃-၁၆၇။) တွင် ကြည့်ပါ။] ယင်း နာမ်တရားစုတို့တွင် ပညိန္ဒြေစေတသိက် ခေါ် ဉာဏ် (= ပညာ)လည်း ပါဝင်

လျက် ရှိ၏။ ယင်းဉာဏ်အာနုဘော်မှာ ကြီးမားလျှင် ကြီးမားသလို သေးလျှင် သေးသလို ရူပါရုံအရောင်မှာ တောက်ပသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

တစ်ဖန် ယင်းစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်း ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် တေဇော-ဓာတ်လည်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းတေဇောဓာတ် = ဥတုကလည်း ဥတုဇ-ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် (= ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက် ရှိသော ရုပ်ကလာပ်) အသစ်အသစ်ကို ဆင့်ကာဆင့်ကာ ထပ်ကာထပ်ကာ ထပ်မံ ဖြစ်စေပြန်၏။ (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့က အာနုဘော်ကြီးလျှင် ကြီးသလို စိတ္တဇကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိ သော တေဇောဓာတ် (= ဥတု)သည် ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်ပေါင်း များစွာကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ယင်းဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်တိုင်း ရုပ်ကလာပ် တိုင်းတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏခေါ် ရူပါရုံကလည်း **ဘာသုရရူပ** (= အလွန် တောက်ပသော ရူပါရုံ)ပင် ဖြစ်၏။ ယင်းရူပါရုံ၏ တောက်ပမှုမှာလည်း ဉာဏ်အာနုဘော်က ကြီးလျှင် ကြီးသလို သေးလျှင် သေးသလိုပင် တောက်ပ ၏။ ယင်းဥတုဇရုပ်တို့ကို **သသန္တတိပတိတ ဥတုသမုဋ္ဌာန** - မိမိ၏ ရုပ်သန္တတိ အစဉ်၌ ကျရောက်လျက်ရှိသော ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်များ (= ဥတုဇရုပ်များ = ဥတုကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်များ)ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပေသည်။

ထိုစိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ် နှစ်မျိုးတို့တွင် (သမထဘာဝနာ စိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်- များတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ရူပါရုံ (= ဝဏ္ဏဓာတ် အရောင်အလင်း)သည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ရူပကာယ (= ကိုယ်အတွင်း) ၌သာလျှင် ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။ ဥတုသမုဋ္ဌာန်အမည်ရသည့် ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်များတွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ရူပါရုံ (= ဝဏ္ဏဓာတ် အရောင်အလင်း)သည်ကား ယောဂါ- ဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအိမ်အတွင်း၌သာမက ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ဘက် ဗဟိဒ္ဓ လောကဝယ် ဝန်းကျင်ပတ်ချာ အရပ်ဆယ်မျက်နှာသို့တိုင်အောင် ဉာဏ်- အာနုဘော်က ကြီးလျှင် ကြီးသည့်အားလျော်စွာ အဝေးသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။ ထိုအရောင်အလင်းကား ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌

သာလျှင် ထင်ရှား၏။

ဘေးပတ်ဝန်းကျင်သို့ ပျံ့နှံ့၍ တည်နေသော ထိုအရောင်အလင်းနှင့် တွေ့ထိမိရာ အရပ်၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံအမျိုးမျိုးကိုလည်း ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် တွေ့မြင်နေပေ၏။ ထိုသို့ တွေ့မြင်ရာဝယ် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်ပင် တွေ့မြင်သလော၊ မနောဝိညာဏ်ဖြင့်ပင် တွေ့မြင်သလောဟူသော အချက်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်သင့်သည်ဟု ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ မိမိ မဟာဇီကာဆရာ၏ အယူအဆမှာမူ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို ရရှိတော်မူကြကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် ထိုရူပါရုံကို ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဟူသော မနောဝိညာဏ်စိတ်ဖြင့် တွေ့မြင်သကဲ့သို့ အလားတူပင် ဤအရာ၌လည်း ထိုရူပါရုံအပေါင်းကို (သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ဟူသော) မနောဝိညာဏ်ဖြင့်သာလျှင် သိမြင်၏ဟူသော စကားသည်သာလျှင် သင့်မြတ်သကဲ့သို့ ထင်ပေသည်။ - ဤကား အထက်ပါ မဟာဇီကာ စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။

အနီးစပ်ဆုံးသော အကြောင်းတစ်ရပ်

ဤဉာဏ်အာနုဘော် ကြီးမားမှု မကြီးမားမှုတို့၏ အနီးစပ်ဆုံးသော အကြောင်းတစ်ရပ်မှာ - **သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ** (အံ၊၃၊၂၅၉။) = တည်ကြည်သော သမာဓိရှိသောသူသည် မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏ မြင်၏ - ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော် မူသောကြောင့် သမာဓိသည် အနီးစပ်ဆုံး အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။

ဥပစာရစကားဟု မှတ်ပါ

အထက်ပါ မဟာဇီကာဆရာတော်၏ ရှင်းလင်းချက်အရ ဉာဏ်အရောင် အလင်းဟူသော စကားမှာ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသော ဥပစာရ စကားဟု မှတ်ပါ။ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော (သမထဘာဝနာစိတ်) ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဖြစ်သော စိတ္တဇ ရုပ်၊ ထိုစိတ္တဇရုပ်ကလပ်တို့တွင် အကျုံးဝင်သော တေဇောဓာတ်မှ ထပ်ဆင့်

ဖြစ်ပွားလာသော ဥတုဇရုပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓာတ် (= ရူပါရုံ)၏ တောက်ပမှု (= အာလောက = ဩဘာသ = အရောင်အလင်း) ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်အပေါ်၌ တင်စား၍ (သမထဉာဏ် ရောင်) ဝိပဿနာဉာဏ်ရောင်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသော **ဖလူပစာရစကား** ဟု မှတ်ပါ။ ဤစကားအရ ဉာဏ်၌ အရောင် မရှိ။ ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသော (အထက်တွင် ရှင်းပြထားသော) ရုပ်တရားတို့၌သာ အရောင် ရှိသည်ဟု အတိုချုပ် မှတ်သားပါလေ။

ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကို တွေ့မြင်နိုင်သည်

အထက်ပါ မဟာဋီကာဆရာတော်၏ စကားရပ်တွင် “**တေန ဖုဋ္ဌော- ကာသေ ရူပတမ္ပိ ပဿတိ -** ထိုလင်းရောင်ခြည်ဖြင့် တွေ့ထိမိရာ အရပ်၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံအမျိုးမျိုးကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က တွေ့မြင်နိုင်- ကြောင်း”ကို ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိ၏။ ထိုလင်းရောင်ခြည်၏ စွမ်းအင်ဖြင့် ရူပါရုံ- အမျိုးမျိုးကို တွေ့မြင်ပုံကိုလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။

ထိုအရောင်အလင်းသည် အချို့သော ရဟန်းတော်အား ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ အရပ်မျှလောက်ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အချို့သော ရဟန်း- တော်အား တိုက်ခန်းတစ်ခန်း အတွင်းကို၊ အချို့သော ရဟန်းတော်အား တိုက်ခန်းပြင်ပကိုလည်း ထွန်းလင်းလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အချို့သော ရဟန်း တော်အား ကျောင်းတိုက်တစ်တိုက်လုံးကို၊ တစ်ဂါဝုတ်ကို၊ ယူဇနာဝက်ကို၊ တစ်ယူဇနာကို၊ နှစ်ယူဇနာကို၊ သုံးယူဇနာကို။ ပ ။ အချို့သော ရဟန်းတော် အား မဟာပထဝီမြေကြီးအပြင်မှသည် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ တိုင်အောင် တစ်ခဲနက် ထူထပ်သော တစ်ဆက်တည်းသော အရောင်အလင်းကို ပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ဩဘာသအရောင်အလင်းသည် ကား တစ်သောင်းသော လောကဓာတ် စကြဝဠာတိုက်အပေါင်းကို ထွန်းလင်း စေလျက် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာတော်မူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇၀။)

ထိုသို့ ဩဘာသခေါ် ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်-
အလင်းမှာ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တစ်ပါးနှင့် တစ်ပါး မတူဘဲ အနည်းအများ
အကြီးအငယ် အဝေးအနီး မတူထူးခြားမှု ရှိခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ
အဋ္ဌကထာက အောက်ပါ ဝတ္ထုနှစ်ရပ်ကို ဖွင့်ဆိုရေးသားထားပေသည်။

နာမည်ကျော်ဖြစ်သော သီဟိုဠ်ကျွန်း စိတ္တလတောင်၌ နှစ်ခုသော
အထွဋ်ရှိသော ကျောင်းတစ်ဆောင်၏ အတွင်း၌ ယောဂါဝစရမထေရ်-
မြတ်ကြီး နှစ်ပါးတို့သည် သီတင်းသုံး စံနေတော်မူကြ၏။ မထေရ်မြတ်ကြီး
နှစ်ပါးတို့ ဩဘာသ (= ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်) စွမ်းအင်နှင့် ပတ်သက်၍
ဆွေးနွေးမိသော ထိုည၌ကား လက္ခယပက္ခဉာပုသ်နေလည်း ဖြစ်နေ၏။ မိုးသား
တိမ်တိုက်တို့ကား ရှစ်နယ်ပတ်ကုံး အပြည့်ဖုံးလျက်ပင် ရှိကြ၏။

- ၁။ လက္ခယနေ့ည သန်းခေါင်ယာမ် ဖြစ်ခြင်း၊
- ၂။ စိတ္တလတောင် တောရကျောင်းတိုက် တောအုပ်ကြီးအတွင်း၌ ဖြစ်ခြင်း၊
- ၃။ မိုးသားတိမ်တိုက်တို့က ရှစ်ခွင်တိုင်း၌ အပြည့်ဖုံးလျက် ရှိခြင်း၊
- ၄။ လျှပ်စစ်ရောင်စသည့် အရောင်အလင်း လုံးဝမရှိခြင်း -

တည်းဟူသော အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော အမှိုက်တိုက် အမှောင်ထု-
ကြီးကား ဖုံးအုပ်လျက် ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိ၏။ ထိုအခါ၌ တစ်ဦးသော
သီတင်းငယ် မထေရ်က -

“အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်အား ယခုအခါ၌ စေတီရင်ပြင်တော်၌
သီဟာသန ခေါ် မြတ်သောနေရာ၌ ငါးပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော ပန်း
တို့သည် ထင်ရှားနေပါကုန်၏”ဟု လျှောက်ထား၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၀။)

မထေရ်ကြီးများ သီတင်းသုံးတော်မူရာကျောင်းမှာ အတွင်းအိမ်ခန်းများ
ပတ်လည်တွင် စင်္ကြံလျှောက်ရန် စင်္ကြံလမ်းများ ရှိနေ၏။ ပတ်လည်စင်္ကြံကို
လည်းကောင်း၊ အတွင်းအိမ်ခန်းကိုလည်းကောင်း ကာရံထားသဖြင့် နှစ်ထပ်
အကာအရံရှိသော ကျောင်းဖြစ်ပေသည်။ သီတင်းငယ်ဖြစ်တော်မူသော
မထေရ်မြတ်ကြီး၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်-

အလင်းမှာ ထိုနှစ်ထပ်သော အကာအရံတို့ကို ထိုးဖောက်ကာ စေတီရင်ပြင်-
တော်အထိ ပျံ့နှံ့၍ တည်နေ၏။ ညနေချမ်းအခါက စေတီရင်ပြင်တော်၌
တည်ရှိသော သီဟာသနခေါ် မွန်မြတ်သော ပန်းတင်ခုံနေရာ၌ ငါးပါးသော
အရောင်အဆင်းရှိကုန်သော ပန်းတို့ကို ဖြန့်ခင်းလျက် စေတီတော်အား
ပူဇော်ထားကြကုန်၏။ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ရှိသော
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဉာဏ်အရောင်အလင်းဖြင့် ပျံ့နှံ့တွေ့ထိမိရာအရပ်၌
တည်ရှိသော ရူပါရုံအပေါင်း ရူပါရုံအမျိုးမျိုးသည်လည်း ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်-
ကို ရရှိတော်မူသော သူတော်ကောင်း၏ဉာဏ်ဝယ် ထင်ရှားသကဲ့သို့ ထင်ရှား
လာကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် — “အရှင်ဘုရား . . . တပည့်တော်အား ယခု
အခါ၌ စေတီရင်ပြင်တော်၌ သီဟာသနခေါ် မြတ်သောနေရာ၌ ငါးပါးသော
အဆင်းရှိကုန်သော ပန်းတို့သည် ထင်ရှားနေပါကုန်၏” ဟု လျှောက်ထားခြင်း
ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၂၉ . . .)

ထိုမထေရ်ငယ်ကို သီတင်းဝါကြီးတော်မူသော မထေရ်ကြီးက ဤသို့
ပြန်လည်ကာ အမိန့်ရှိတော်မူ၏။

“ငါ့ရှင် . . . မအံ့ဩလောက်သည်ကို ပြောဆိုဘိ၏။ ငါ့အားမူကား ယခု
အခါ၌ မဟာသမုဒ္ဒရာအတွင်း ယူဇနာအရပ်၌ ငါးလိပ်တို့သည် ထင်ရှား၍
နေကုန်၏” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇၀။)

ဉာဏ်ရောင် လေးမျိုး

ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောကောပိ ဝါ ဟောတု ကသိဏာလောကောပိ
ဝါ ပရိကမ္မာလောကောပိ ဝါ၊ ဥပက္ကိလေသာလောကော ဝိယ သဗ္ဗောယံ
အာလောကော ဉာဏသမုဋ္ဌာနောဝါတိ။ (အံ၊ဋီ၊၃၊၁၇၇-၁၇၈။)

ဤအထက်ပါ ဋီကာဆရာတော်က —

- ၁။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောက၊
- ၂။ ကသိဏာလောက၊

၃။ ပရိကမ္မာလောက,

၄။ ဥပက္ကိလေသာလောက -

ဤသို့လျှင် ဉာဏ်အရောင်အလင်း လေးမျိုး ရှိကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထား၏။

၁။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒန အာလောက - ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း အလင်းရောင် = ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် (= နတ်မျက်စိကဲ့သို့ အဝေးအနီးရှိသမျှ အလုံးစုံကို မြင်သိနိုင်စွမ်းရှိသော အဘိညာဏ်) အလို့ငှာ ပွားများထားအပ်သော အာလောကကသိုဏ်းသမာဓိကြောင့် (ဥပစာရ+အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့်) ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်း တည်း။

၂။ ကသိကာလောက - အာလောကကသိုဏ်းမှ ကြွင်းသော ကသိုဏ်း-တို့ကို ပွားများရာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥပစာရ+အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော ကသိုဏ်းသမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်-အလင်းတည်း။

၃။ ပရိကမ္မာလောက - အဘိညာဏ်၏ အခြေခံဖြစ်သော ပရိကမ္မ၊ ဈာန်၏ အခြေခံဖြစ်သော ပရိကမ္မ - ဤနှစ်မျိုးသော ပရိကမ္မသမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းတည်း။

၄။ ဥပက္ကိလေသာလောက - ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် အထူးသဖြင့် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ (= သင်္ခါရတရားတို့၏ အဖြစ်-အပျက်ကို ရှုနေသော ဝိပဿနာ)ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းတည်း။

ဤအထက်ပါ မထေရ်မြတ်ကြီးနှစ်ပါးတို့၏ ဆွေးနွေးခန်း၌ လာရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်ဖြင့် တွေ့ထိမိရာအရပ်၌ တည်ရှိသော ငါးမျိုးသော အရောင်အဆင်းရှိသော ပန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ငါးလိပ်တို့ကိုလည်း-ကောင်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က တွေ့မြင်နိုင်၏ဟူသော အချက်ကို ယောဂီ သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် သတိပြုကာ မှတ်သားထားသင့်၏။ မမေ့သင့်-

ပေ။ တစ်ဖန် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်-
အလင်း၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းတို့နှင့်
တွေ့ထိမိရာအရပ်၌ တည်ရှိသော ရူပါရုံအမျိုးမျိုးကို ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်
ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့ အထက်တွင် တင်ပြထားသော
ကသိကာလောက၊ ပရိကမ္မာလောကဟူသော ကျန်သမထဘာဝနာစိတ်-
တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော လင်းရောင်ခြည်ဖြင့် တွေ့ထိမိရာအရပ်၌
တည်ရှိသော အရောင်အဆင်း အမျိုးမျိုးကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က
တွေ့မြင်သည်ဟု ပြောဆိုလာပါလျှင်လည်း ယောဂီသူတော်ကောင်း
တစ်ဦးသည် လက်ခံနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ အကြောင်းမူ ဉာဏ်-
အရောင်အလင်းတို့၏ စွမ်းအင်များသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ကွာဟချက်၊
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ကွာဟချက် ရှိနိုင်ငြားသော်လည်း
အားလုံးကား ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော လင်းရောင်ခြည်များသာ
ဖြစ်ကြသောကြောင့် ယောဂီသူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် လက်ခံနိုင်လိမ့်
မည်ဟု မျှော်လင့်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အထက်တွင် တင်ပြထားသော **အဓိတ္ထ-**
သုတ္တန် ခေါ် **နိမိတ္တသုတ္တန်**ကို ထောက်ရှုပါ။ (အံ၊၁၊၂၅၈။ . . ကြည့်)

ဤဉာဏ်ရောင်သည်ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်ကြကုန်
သော ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး၊ သမုဒယသစ္စာအမည်
ရသည့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ ဟူသော အကြောင်းတရား-
တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ၌ - **ဝိသယောဘာသနရသော**
ပဒီပေါ ဝိယ၊ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၉၅။ အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၆၆။) = ယင်းဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ
အမည်ရသော ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ သဘာဝအမှန်ကို ထိုးထွင်းသိနိုင်ရန် ဆီမီး
ကဲ့သို့ ထွန်းပြခြင်းကိစ္စ ရှိပေသည်။ အရိယသစ္စာတို့ကို ထင်ရှားအောင် ပြုလုပ်
ပေးတတ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့၌ အသိအမြင် သန့်ရှင်းမှု ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ
စခန်းသို့ တက်လှမ်းလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ
အမည်ရသည့် ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော
သမာဓိဖြင့် သမာဓိကို ရှေးဦးစွာ တည်ထောင်ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သမာဓိကို

ချစ်မြတ်နိုးလွန်း၍ ကား မဟုတ်၊ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝကို ထွင်းဖောက်သိမြင်နိုင်သည့် ဉာဏ်အရောင်အလင်းကို အလိုရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမာဓိသည် ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် ဉာဏ်၏ အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း သမာဓိကို ရှေးဦးစွာ ထူထောင်ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်

ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာဓိကို ထူထောင်မှု ရှိ-မရှိ မေးရန် ရှိ၏။ အောက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကော ပန အယမေဝ ဝါ သမထယာနိကော စတုဓာတုဝဏ္ဏာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိစ္ဆဟမုခါနံ အညတရမုခဝသေန သင်္ခေပတော ဝါ ဝိတ္တာရတော ဝါ စတသော ဓာတုယော ပရိစ္ဆက္ခာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၂။)

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိ-ဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးသောအခါ ဈာန်နာမ်တရားက စ၍ မသိမ်းဆည်းလိုဘဲ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းက စ၍ သိမ်းဆည်းလိုသော **သမထယာနိက** ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း စတုဓာတုဝဏ္ဏာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ဖွင့်ဆိုရေးသားအပ်ခဲ့ပြီးကုန်သော ထိုထိုဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းကြောင်း နည်းလမ်းတို့တွင် တစ်နည်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အကျဉ်းနည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အကျယ်နည်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၂။)

ဤညွှန်ကြားချက်အရ ဝိပဿနာကို တိုက်ရိုက်သွားလိုသော သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင် သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည် ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းပြချက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

အကြောင်းပြချက်

သမာဓိကို ထူထောင်ပုံ နည်းစနစ်များကို ညွှန်ကြားပြသရာ သမထ-
ပိုင်း၌ကား သမထကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀) ရှိ၏။ သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား
ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်မျိုးသာ ရှိကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ
များ၌ ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိ၏။

ဒုဝိဓဉ္စိ ကမ္မဋ္ဌာန် ရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ အရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ။ ရူပပရိဂ္ဂဟော
အရူပပရိဂ္ဂဟောတိပိ ဇေဒေဝ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာန်
ကထေန္တော သင်္ခေပမနသိကာရဝသေန ဝါ ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန ဝါ
စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် ကထေသိ။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၁၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၈၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅၂။)

= ဝိပဿနာပိုင်း ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးသောအခါ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ရုပ်-
ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = ရုပ်ကို
ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = ရူပပရိဂ္ဂဟ၊ နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း = နာမ်ကို
ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = အရူပပရိဂ္ဂဟဟူ၍လည်း ခေါ်ဆို၏။ ထိုနှစ်မျိုး
တို့တွင် ဘုရားရှင်သည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သို့မဟုတ် ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်း
ပုံကို ဟောကြားပြသတော်မူသည်ရှိသော် အကျဉ်းနှလုံးသွင်းနည်း၏ အစွမ်း
ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အကျယ်နှလုံးသွင်းနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်း-
ကောင်း စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် အမည်ရသည့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြား
ပြသတော်မူရိုး ဓမ္မတာ ဖြစ်၏။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၁၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၈၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅၂။)

ဤအဋ္ဌကထာများ၏ သတ်မှတ်ချက်အတိုင်း ပြောဆိုရမူ ရုပ်တရားကို
သိမ်းဆည်းပုံ (= ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုပွားပုံ)နှင့် ပတ်သက်၍ ရှုပုံနည်းစနစ်ကို
ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်းနှင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းဟု နည်း
နှစ်နည်းသာလျှင် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတွက် ရုပ်တရား
ကစ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုသော သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည်
လည်းကောင်း၊ သမထဈာန်ကို အခြေမခံသော ဝိပဿနာသက်သက်ကိုသာ
အားထုတ်လိုသော သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း
ဓာတ်ကြီး လေးပါးကိုသာလျှင် စတင်၍ သိမ်းဆည်းရခြင်း ရှုပွားရခြင်း

ဖြစ်ပေသည်။

အရူပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမထ-
ယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ (မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ၁၃၆၉။)

= နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သည့်
သင်္ခါရတရားတို့ကို စ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်ကား ယေဘုယျအားဖြင့် သမထ-
ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် အလိုရှိအပ်၏။ (မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ၁၃၆၉။)

ယထာ ရူပေ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန ဝိပဿနာယာနိ-
ကဿ၊ ဧဝံ အရူပေ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမထယာနိ-
ကဿ ဟောတိ။ **အဘိနိဝေသောတိ စ ဝိပဿနာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကတ္တဗ္ဗ-
နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္မာ ပဌမံ ရူပပရိဂ္ဂဏှနံ ရူပေ အဘိနိ-
ဝေသော။ ဒေ နယော သေသေသုပိ။** (မဟာဇ္ဈိမနိကာယ၊ ၂၄၇၀။)

ရုပ်တရားကစ၍ ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့်
သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်သကဲ့သို့ အလားတူပင် နာမ်တရားက
စ၍ ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းခြင်းသည်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ဈာန်ရ သမထ-
ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်ပေသည်။ **အဘိနိဝေသ** (= နှလုံးသွင်းခြင်း) ဟူသည်
မှာလည်း ဝိပဿနာ၏ ရှေးအဖို့၌ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော နာမ်ရုပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်
ပိုင်းခြားယူသော **နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်**ဟု သိရှိပါလေ။ ထို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ
ရုပ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ရုပ်တရား၌ နှလုံး
သွင်းခြင်း (= **အဘိနိဝေသ**) မည်၏။ ရှေးဦးစွာ နာမ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့်
ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည် နာမ်တရား၌ နှလုံးသွင်းခြင်း (= **အဘိ-
နိဝေသ**) မည်၏။ (မဟာဇ္ဈိမနိကာယ၊ ၂၄၇၀။)

[ဤဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရာ၌ သဒိဿပစာရအားဖြင့် ဥပစာရ
သမာဓိနယ်မြေသို့ ဆိုက်သောအခါ၌လည်း ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို သိမ်း-
ဆည်းနေသော ဉာဏ်ကြောင့် လင်းရောင်ခြည်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်သာ
ဖြစ်၏။ ဤကျမ်းစာ ဒုတိယတွဲ၊ စာမျက်နှာ (၆၀-၆၁။)၌ ကြည့်ပါ။]

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း

ဤနာထသုတ္တန်ပိုင်းတွင် သမထယာနိကလမ်းမှ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ကူးပုံနှင့် ဆက်စပ်၍ ရှေးဦးစွာ ဗဟုသုတအင်္ဂါရပ် (ဒုတိယနာထတရား)နှင့် ပြည့်အောင် ကြိုးစားပုံအပိုင်းကို အာနာပါနကျင့်စဉ်ပိုင်းကို အစပြုကာ သမထပိုင်းကျင့်စဉ် အချို့ကို ရေးသားတင်ပြပေအံ့။

ဘုရားရှင်သည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်စသည့် ထိုထိုဒေသနာတော် တို့၌ သမထပိုင်း အာနာပါနကျင့်စဉ်ကို အားထုတ်ရာဝယ် “ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်လေ”၏ -

- ၁။ အရှည်ကို သိအောင်၊
- ၂။ အတိုကို သိအောင်၊
- ၃။ အစ-အလယ်-အဆုံး-အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်၊
- ၄။ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို ငြိမ်အောင် ငြိမ်းအောင်

ကျင့်ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ (မ၊၂၊၈၈ . . .)

ဤ၌ အသက်ရှူနှေးမှုကို အရှည်ဟုလည်းကောင်း၊ အသက်ရှူမြန်မှုကို အတိုဟုလည်းကောင်း ဆိုလိုပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၆၃-၂၆၄။ မဟာဋီ၊၁၊၃၁၈။) အသက်ရှူသည့်အခါ အချိန်ခပ်ကြာကြာ ရှူမှုနှင့် အချိန်ခပ်တိုတို ရှူမှုကို ဆိုလိုပေသည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အသက်ရှူနှေးလျှင်လည်း ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်၊ အသက်ရှူ မြန်လျှင်လည်း ဝင်လေ+ထွက်လေ၏ အစ-အလယ်- အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက် လေ ထိမှုထင်ရှားသည့် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းအရပ်က စောင့်၍ ဝင်လေ+ထွက်လေအာရုံ၌ သတိကပ်ကာ ရှူနေပါ။

ပုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၁။)

= ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ ထိုမှု ထင်ရှားသည့် နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းအရပ်မှ စောင့်၍ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိကပ်ကာ ပွားများအားထုတ်သူ၏ သန္တာန်၌သာလျှင် အာနာပါနုဿတိ သမာဓိဘာဝနာသည် ပြည့်စုံနိုင်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၁။)

ဤစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကား အလွန် အရေးကြီးလှပေသည်။ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းအရပ်မှ စောင့်၍ အသက်ရှူနေသည် ဖြစ်စေ၊ မြန်သည်ဖြစ်စေ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် သတိဖြင့် ကပ်၍ ရှုနေပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ အသက်ရှူ နှေးအောင် သို့မဟုတ် အသက်ရှူ မြန်အောင် မကြိုးစားပါနှင့်၊ ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်းသာ အသက်ရှူကာ ရှုနေပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ၌ တည်ရှိသော မာမှု၊ ကြမ်းမှု၊ လေးမှု၊ ပျော့မှု၊ ချော့မှု၊ ပေါ့မှု၊ ယိုစီးမှု၊ ဖွဲ့စည်းမှု၊ ပူမှု၊ အေးမှု၊ ထောက်ကန်မှု၊ တွန်းကန်မှုဟူသော ဓာတ်သဘောတရားများကို နှလုံးမသွင်းပါနှင့်၊ ယင်း ဓာတ်သဘောတရားများကို နှလုံးသွင်းပါက ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်သွားပေသည်။ အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မရောယှက်အောင် သတိပြုပါ။

ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေဟူသော ပညတ်အာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ကာ သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။ အကယ်၍ သမာဓိကို ထူထောင်၍ မရနိုင်ဘဲ စိတ်က အပြင်အာရုံတို့သို့ အရောက်များနေပါက ရေတွက်ခြင်း (= ဂဏနာ)နည်းကို အသုံးပြုရန် အဋ္ဌကထာများက အကြံပြုထားပေသည်။ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ နှစ်ခုပေါင်းကို တစ် . . စသည်ဖြင့် ရေတွက်ပါ။ ငါးနှင့် တစ်ဆယ်အကြား နှစ်ခြိုက်ရာ နေရာတွင် ရပ်နားနိုင်သည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၀။)

ရေတွက်ခြင်း (= ဂဏနာ)နည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေတတ်ပါသည်။

မရေတွက်ဘဲနှင့် ဖြစ်စေ၊ ရေတွက်သည့်နည်းဖြင့် ဖြစ်စေ သမာဓိကို ထူထောင်ရာ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်သက်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော် ယေဘုယျ-အားဖြင့် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေမှာ နူးညံ့သိမ်မွေ့လာတတ်ပါသည်။ အကယ်၍ မသိမ်မွေ့ပါက သိမ်မွေ့စေရမည်ဟူသော အဘောဂ နှလုံး သွင်းဖြင့် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်လိုက်သော် သမာဓိ အားကောင်း လာသောအခါ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေမှာ သိမ်မွေ့လာတတ်ပါသည်။

ထိုအခါ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က သိမ်မွေ့သော လေကို ထင်ရှားအောင် သက်သက် မကြိုးစားပါနှင့်။ ထိုသိမ်မွေ့သော လေ၌ အစမှ အဆုံးထိ တောက်လျှောက်သိနေအောင် ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ထားပါ။ အသက်ရှူ နှေးလျှင်လည်း သိမ်မွေ့နေသော လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင်၊ အသက်ရှူမြန်လျှင်လည်း ယင်းသို့မြန်နေသော သိမ်မွေ့နေသော လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင် ရှားရှား သိအောင်သာ ဆက်လက်ကြိုးစားပါ။ ယင်းသိမ်မွေ့သော ဝင်သက်-လေ+ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။ ဤအချိန်အခါမျိုး၌ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေမှာ သိမ်မွေ့-လွန်းသဖြင့် မထင်မရှား ဖြစ်လာတတ်ပါသည်။ ထိုအခါ ထင်ရှားအောင် အသက်ပြင်းပြင်း မရှူပါနှင့်။ ထိုအခါမျိုး၌ အလွန်အားကောင်းသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို အမှတ်ရမှု သတိနှင့် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သော သမ္မဇဉ်ဉာဏ်ရှိဖို့ လိုအပ်ပေ သည်။

နာဟံ ဘိက္ခဝေ မုဋ္ဌသတိဿ အသမ္ပဇာနဿ အာနာပါနဿတိဘာဝနံ (အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနံ) ဝဒါမိ။ (မ၊၃၊၁၂၇။ သံ၊၃၊၂၉၄။)

ရဟန်းတို့ . . . ဝင်လေ+ထွက်လေကို အမှတ်ရမှု သတိ ကင်းပျောက်နေ သော၊ ဝင်လေ+ထွက်လေတို့ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်သည့် သမ္မဇဉ်ဉာဏ်

မရှိသော သူ့အား အာနာပါနဿတိ (= အာနာပါနဿတိသမာဓိ)ဘာဝနာကို ငါဘုရား ဟောတော်မမူပေ။ (မ၊၃၊၁၂၇။ သံ၊၃၊၂၉၄။)

ထိုအခါမျိုး၌ သတိနှင့် သမ္မုဇဉ်ဉာဏ် အားကောင်းမောင်းသန်ဖို့ လိုအပ် ပေသည်။ သတိသမ္မုဇဉ်ဉာဏ် အားကောင်းကောင်းဖြင့် ဝင်လေ+ထွက်လေ ထိမှု ထင်ရှားသည့် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းအရပ်က စောင့်၍ ဝင်လေ+ထွက်လေကို စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုကာ သတိကို ကပ်ထားနိုင်ခဲ့သော် သမာဓိလည်း အားကောင်းလာခဲ့သော် မကြာမီ အချိန်ကာလအတွင်းဝယ် အာနာပါနနိမိတ် စ၍ ပေါ်လာတတ်ပါသည်။

အခက်အခဲများ

အချို့သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ နိမိတ်ပေါ်စဝယ် ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်လေနှင့် နိမိတ်မှာ တစ်သားတည်း မဖြစ်ဘဲ ဝင်လေ+ထွက်လေက တခြား၊ နိမိတ်က တခြား ဖြစ်နေတတ်၏။ နိမိတ်မှာ နှာသီးဖျားမှ တစ်ထွာခန့် တွင်လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ လက်တစ်လုံးခန့် လက်နှစ်လုံးခန့်တွင်လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ နဖူးပေါ်တွင်လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ မျက်မှောင် နှစ်ခုတို့၏ အကြား၌လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ အကွာအဝေး အမျိုးမျိုး၌ ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုး အရောင်အမျိုးမျိုးသော နိမိတ်များ ဖြစ်ပေါ်နေတတ်ကြ၏။ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားချက်ကို မမေ့ ပါနှင့်။ ညွှန်ကြားချက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္မုဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၁။)

(နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတည်းဟူသော) ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ ထိမှုထင်ရှားရာ နေရာ၌ အာနာပါနကို (= ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို) သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိကို ထား၍ (= ရှေးရှု တည်စေ၍) အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ပြီးစီး

ပြည့်စုံနိုင်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၁။)

ဤအပိုင်းတွင်လည်း ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေသကို မမေ့ပါနှင့်။ အလွန် တိကျစွာ လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် ယင်းနိမိတ်၏ အရောင်ကိုလည်း နှလုံး မသွင်းပါနှင့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၈။) ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေသမှာလည်း အလွန်တိကျစွာ လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသ တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ နိမိတ် ဝေးကွာနေရာ၌ နိမိတ်ကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နှစ်နေရာတို့တွင် တစ်နေရာမှ စောင့်၍ ပကတိ-သော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကိုသာ ရှုနေပါ။ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။ တဖြည်းဖြည်း သမာဓိစွမ်းအင် ပြည့်ဝလာသောအခါ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတွင် မြစ်ဖျားခံ၍ အခြေစိုက်၍ နိမိတ်သည် ကပ်၍ တည်နေပေလိမ့်မည်။ နိမိတ်နှင့် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေတို့သည် တစ်သားတည်း ဖြစ်သွားပါက တစ်ခုတည်း ဖြစ်သွားပါက (= ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်လေသည်ပင် နိမိတ်၊ နိမိတ်သည်ပင် ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်-လေ ဖြစ်သွားပါက) နှာခေါင်းအတွင်းမှ ထွက်လာသော လေသည်ပင် နိမိတ် ဖြစ်သွားပါက ပုံစံမှန်သွားပြီ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ နိမိတ်ကိုပင် အာရုံယူကာ နိမိတ်မှာပင် ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ကာ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။

နိမိတ်ကို မကစားပါနှင့်

တေသု ဟိ အာနာပါနနိမိတ္တံ တာဝ ဝမယတော ဝါတရာသိယေဝ ဝမတိ၊ ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္နံ၊ ဣတိ သာဒီနဝတ္တာ ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ န ဝမေတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၀၉။)

= နိမိတ်ကို တိုးပွားအောင် မပြုလုပ်သင့်သော ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် အာနာပါနနိမိတ်လည်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ အာနာပါနနိမိတ်ကို တိုးပွားအောင် ပြုလုပ်ခဲ့သော် လေအစုအပုံသည်သာလျှင် တိုးပွားလာ၏။ အာနာပါန

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ ထိမှု ထင်ရှားရာ နေရာ၌သာ သတိကို ကပ်ထား၍ (= ရှေးရှု တည်စေ၍) ပွားများ ရမည်ဟု ယင်းအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရမည့်နေရာ (= သတိ ကပ်ထားရမည့်နေရာ)ဖြင့်လည်း ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ထား၏။ ဤသို့လျှင် လေ အစုအပုံ တိုးပွားခြင်းဟူသော အပြစ်ရှိသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ၏ ထိမှု ထင်ရှားရာ နေရာဖြစ်သည့် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော သတိကပ်ရမည့် နေရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားသည့်အတွက်ကြောင့်လည်းကောင်း အာနာပါနနိမိတ်ကို တိုးပွားအောင် မပြုလုပ်ပါနှင့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၀၉။)

ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေသမှာလည်း ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်၍ လိုက်နာ ရမည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသ တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း အာနာပါနနိမိတ်ကို ကြီးသွားအောင်၊ သေးသွားအောင်၊ ရှည်အောင်၊ တိုအောင်၊ ဝေးအောင်၊ နီးအောင်၊ ဖြူအောင်၊ ဝါအောင်၊ နီအောင်၊ ပြာအောင် ဤသို့ စသည်ဖြင့် မကြိုးစားပါနှင့်။ ယင်းသို့ ကြိုးစား နေခဲ့သော် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က အလိုရှိနေသော အာနာပါနဈာန်သို့ကား မရောက်ရှိနိုင်တော့ပေ။ ဝီရိယလွန်သော် ဥဒ္ဓစ္စဟူသည့် အဆိုအတိုင်း နိမိတ်ကို ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး အရောင်အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် ကြောင့်ကြစိုက်နေရသဖြင့် အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်နေမှု ဥဒ္ဓစ္စနိဝရဏတရားက နေရာခပ်များများ ယူထားသောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ရှောင်ရှားရန်

အထာနေန တံ နိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏတော မနသိကာတဗ္ဗံ၊ န လက္ခဏ-
တော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၈။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု နိမိတ်သုံးမျိုး ရှိ၏။ နိမိတ်ဟူသည် သမာဓိဖြစ်ဖို့ရန် သို့မဟုတ် သမာဓိ၏ အာရုံအကြောင်းတရားဟု ဆိုလို၏။

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ် — ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ- သည်လည်း ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့် ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း အစဉ်အတိုင်း ကျင့်သဖြင့် သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ဘာဝနာ၏ စွမ်းဟုန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မီးခိုးရောင်ကဲ့သို့ ညစ်ထပ်ထပ်ရှိသော အာနာပါနနိမိတ် သည်လည်း ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။

၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် — ဘာဝနာစွမ်းဟုန်ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝါဂွမ်းစိုင့်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူဖွေးနေသော အာနာပါနနိမိတ်သည် ဥဂ္ဂဟ- နိမိတ် မည်၏။ (အခြားအရောင်များလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။)

၃။ ပဋိဘာဂနိမိတ် — ဘာဝနာစွမ်းဟုန်ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေါ်လာသော သောက်ရှူးကြယ်ကဲ့သို့ အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါန- နိမိတ်သည် ပဋိဘာဂနိမိတ် မည်၏။ (အခြားအရောင်များလည်း ဖြစ်နိုင် သည်။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရာ၌ မီးခိုး- ရောင်ကဲ့သို့ ညစ်ထပ်ထပ်ရှိသော ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဖြူဆွတ်နေသော ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်၊ ကြည်လင်တောက်ပနေသော ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါ ယင်းနိမိတ်ကို အရောင်အားဖြင့် နှလုံးမသွင်းပါနှင့် (= ယင်းနိမိတ်တို့၏ အရောင်ကို နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။) နှလုံးသွင်းခဲ့သော် အရောင်ကသိုဏ်းဘက်သို့ ကူးသွားမည်။ သို့သော် တကယ့်အရောင်ကသိုဏ်းလည်း မဖြစ်နိုင်။ အရောင် ကသိုဏ်း ပြုလုပ်နိုင်သော အာရုံနိမိတ်တို့တွင် ယင်း အာနာပါနနိမိတ် မပါဝင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ (၁)

မာ-ကြမ်း-လေး-ပျော့-ချော-ပေါ့ ဟူသော ပထဝီဓာတ်၏ သဘာဝ လက္ခဏာ၊ ယိုစီး-ဖွဲ့စည်း ဟူသော အာပေါဓာတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာ၊ ပူ- အေး ဟူသော တေဇောဓာတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာ၊ ထောက်ကန်မှုဟူသော ဝါယောဓာတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာဟု ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်

သဘာဝလက္ခဏာများ ရှိကြ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ အဝင်အပါဖြစ်သော ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော ယင်းနိမိတ်အားလုံးကို သဘာဝလက္ခဏာ အားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့် (= ယင်း အာနာပါနနိမိတ်အားလုံး၌ တည်ရှိ သော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ၌လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်)။ နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်သွားမည်၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း မဖြစ်တော့ပေ။ သို့သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာလည်း အာနာပါန တစ်ခုတည်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်လေးပါးမျှလောက်ကိုသာ ရှုရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်သည်- သာ ဖြစ်၏။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်းနည်း၌ကား တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံငုံ၍ ဓာတ်ကြီး လေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ရှုရ၏။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နည်း၌ကား (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ကောဋ္ဌာသ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ ခြုံငုံ၍ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ရှုရ၏။ (၂)

အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာဟူသော လက္ခဏာ သုံးပါးတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော သင်္ခါရတရား အားလုံးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် အများဆိုင် သာမညလက္ခဏာ မည်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ အဝင်အပါ ဖြစ်သော ယင်းအာနာပါနနိမိတ်အားလုံးကို သာမညလက္ခဏာ- အားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်၊ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု လက္ခဏာရေး သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ မဂ္ဂပွား မသုံးသပ်ပါနှင့်။ အကြောင်းမူ ဝိပဿနာဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော ပရမတ် သင်္ခါရတရားတို့ကိုသာလျှင် လက္ခဏာရေး သုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ မဂ္ဂပွားသုံးသပ်ရသော လုပ်ငန်းခွင် ဖြစ်၏။ ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ ထွက်သက်လေ အဝင်အပါ ယင်းအာနာပါနနိမိတ် အားလုံးတို့သည်ကား သမူဟပညတ် သဏ္ဍာနပညတ် စသော ပညတ် မစင်သေးသည့် ပညတ် အတုံးအခဲတို့သာ ဖြစ်ကြသေး၏။ ပညတ်တရားတို့မည်သည်မှာ ဝိပဿနာ- ဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ မဟုတ်ကြလေကုန်။ ထို့ကြောင့် ယင်းနိမိတ်တို့၌

သာမညလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ (၃)

ထို့ကြောင့် ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို အာရုံပြု၍ “ဝင်လေ ဖြစ်-ပျက် အနိစ္စ၊ ထွက်လေ ဖြစ်-ပျက် အနိစ္စ” ဟု မရှုပါနှင့်။ ‘ဃန’ဟူသည့် ရုပ်အတုံးအခဲ မပြိုသေးသော ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကား ပညတ်သာတည်း။

အဿာသပဿာသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၄၆။)

စိတ္တဇေ အဿာသပဿာသကောဋ္ဌာသေပိ ဩဋ္ဌမကဉ္စေဝ သဒ္ဓေါ ဓာတိ နဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၃။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်နည်းကို အောင်မြင်စွာ ရှုပွားနိုင်သော် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်-လေဟူသော အဿာသပဿာသကောဋ္ဌာသ၌ ဓာတ်ကြီး လေးပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ သိမ်းဆည်းပါ။ သမာဓိစွမ်းအင် ပြည့်ဝလာသောအခါ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို မတွေ့တော့ဘဲ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို သာ တွေ့ရှိမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်တို့၌ တည်ရှိသော ပရမတ် ရုပ်တရားတို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ ဝဏ္ဏ = အရောင်၊ ဂန္ဓ = အနံ့၊ ရသ = အရသာ၊ ဩဇာ = အဆီအစေး၊ သဒ္ဓ = အသက်ရှူသံဟု (၉)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း (၉) မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကား လက္ခဏာရေး သုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ကောင်းသော ရုပ်တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ပရမတ္ထရုပ်တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းပရမတ္ထတရားတို့ကို မသိမ်းဆည်းနိုင်ဘဲ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မယူနိုင်ဘဲ မသိဘဲ မမြင်ဘဲ ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ အဝင်အပါ ယင်းအာနာပါနနိမိတ်အားလုံးကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါက တကယ် ဝိပဿနာအစစ် မဟုတ်ဟု မှတ်သားပါလေ။

အာနာပါနနိမိတ် အမျိုးမျိုး

ဤအာနာပါနနိမိတ်သည်ကား ခပ်သိမ်းကုန်သောသူတို့အား တစ်ချက်-
တည်း ထပ်တူသည် မဖြစ်ပေ၊ အမျိုးမျိုး ပေါ်တတ်၏။ အချို့သော ယောဂါ
ဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ချမ်းသာသော အတွေ့အထိကို ဖြစ်စေလျက် —

- ၁။ လဲဝါဝွမ်းကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)
- ၂။ ဗိုင်းဝါဝွမ်းကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)
- ၃။ လေအလျဉ်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)
- ၄။ သောက်ရှူးကြယ်ရောင်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်+ပဋိဘာဂနိမိတ်)
- ၅။ ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့ (ပဋိဘာဂနိမိတ်)
- ၆။ ပုလဲလုံးကဲ့သို့ (ပဋိဘာဂနိမိတ်) ထင်လာတတ်၏။

အချို့သော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်အား ကြမ်းတမ်းသော အတွေ့အထိ
ရှိသည်ဖြစ်၍ —

- ၇။ ဝါရိုးကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်+ပဋိဘာဂနိမိတ်)
- ၈။ သစ်သားနှစ် တံကျင်ကဲ့သို့ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်+ပဋိဘာဂနိမိတ်) ထင်လာ-
တတ်၏။

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား —

- ၉။ ရှည်စွာသော ဆောက်လုံး ကြိုးမျှင်ကဲ့သို့၊
- ၁၀။ ပန်းဆိုင်ကဲ့သို့၊
- ၁၁။ မီးခိုးညွန့်ကဲ့သို့၊
- ၁၂။ ကျယ်ပြန့်သော ပင့်ကူချည်မျှင်ကဲ့သို့၊
- ၁၃။ တိမ်တိုက်လွှာကဲ့သို့၊
- ၁၄။ ပဒုမ္မာကြာပွင့်ကဲ့သို့၊
- ၁၅။ ရထားစက်ဘီးကဲ့သို့၊

၁၆။ လဝန်းကဲ့သို့၊

၁၇။ နေဝန်းကဲ့သို့ ထင်လာတတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၇။ မဟာဋီ၊ ၁၃၃၅။)

အမှတ် (၉)မှ (၁၇)အထိ အားလုံးသော နိမိတ်တို့သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်+ ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော တစ်မျိုးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ဤ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည် နိမိတ် မထင်မီ၊ နိမိတ်ထင်သည်မှ ရှေးမဆွက ဖြစ်ကုန်သော သညာတို့၏ ထူးထူးထွေထွေ ကွဲပြားမှု ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တစ်ချိန်နှင့်တစ်ချိန် မတူညီဘဲ နိမိတ်အမျိုးမျိုး ထင်လာ ရခြင်း ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် ဤအာနာပါနနိမိတ်သည် အာနာပါနဿတိ- သမာဓိဘာဝနာသညာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏ (= ဘာဝနာသညာဖြင့် မှတ်အပ် ကြံအပ်ကာမျှ ဖြစ်၏)။ ဘာဝနာသညာဟူသော အကြောင်းရင်း ရှိ၏။ ဘာဝနာသညာဟူသော အမွန်အစ ရှိ၏။ ထိုကြောင့် ဘာဝနာသညာ ထူးထွေ ကွဲပြားမှု ရှိသောကြောင့် နိမိတ်အမျိုးမျိုး ထင်လာရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၇။ မဟာဋီ၊ ၁၃၃၅။)

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ရင့်ကျက်လာသောအခါ ခိုင်မြဲ လာသောအခါ နက်ရှိုင်းလာသောအခါ နိမိတ်မပေါ်မီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် နိမိတ်နှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဆင့်ကြားဖူး၍ ဖြစ်စေ၊ စာပေကို ဖတ်ဖူး၍ ဖြစ်စေ “ဤသို့သော နိမိတ်၊ ဤသို့သော နိမိတ်” စသည်ဖြင့် နိမိတ်နှင့် ပတ်သက်သော အယူအဆ အတွေးအခေါ်များ အမှတ်သညာများ သည် ရံခါ ကြိုးကြားကြိုးကြား ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ယင်း အမှတ်သညာ တို့၏ ထူးထွေ ကွဲပြားမှုကြောင့် နိမိတ်အမျိုးမျိုး ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး အရောင် အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်၏။ နိမိတ်ပေါ်လာပြီး နောက်ပိုင်း၌လည်း ဘာဝနာသညာက ထပ်မံ၍ ကွဲပြားနေပြန်လျှင်လည်း သမာဓိလည်း အား- ကောင်းမောင်းသန်ပါက စိတ်ကူးသည့်အတိုင်း နိမိတ်မှာ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး အရောင်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲနေတတ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ အပြောင်းအလဲ များနေပါက ဈာန်သမာဓိသို့ ရောက်ရှိဖို့ရန် အခက်ခဲများစွာ ရှိနိုင်ပေသည်။

ထိုကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နိမိတ်နှင့် ပတ်သက်သည့် သညာများကို နည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင် ကြိုးစားပါ။ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတွင် ကပ်၍ ပေါ်နေသော ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေမှဖြစ်ပေါ်လာသော နိမိတ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်၍တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။ ရေပြည့်နေသော ဖန်ခွက်တစ်ခု အတွင်းသို့ ပတ္တမြားတစ်လုံးကို သို့မဟုတ် ပုလဲတစ်လုံးကို နှစ်ထားသကဲ့သို့ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတွင် ကပ်၍ တည်နေသော နိမိတ်အတွင်း၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို နှစ်ထားပါ။ ယင်း နိမိတ်ကိုသာ စူးစူးစိုက်စိုက် မြဲမြံမြဲမြံ ရှုနေပါ။ တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်

ယေဘုယျအားဖြင့် ဝါဂွမ်းစိုင့်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူနေသော နိမိတ်မှာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကား မကြည်ပေ။ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူရာမှ သောက်ရှူးကြယ်ကဲ့သို့ တောက်ပနေသော ဖန်တုံး မှန်တုံးကဲ့သို့ အလွန်ကြည်လင်တောက်ပနေသော နိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့ ထင်လာရာ၌ မကြည်သော ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့သော နိမိတ်ကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တည်း။ ကြည်လင်တောက်ပနေသော ပတ္တမြားလုံးကဲ့သို့သော နိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ကြွင်းကျန်သော အရောင်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော နိမိတ်အမျိုးမျိုးတို့တွင် အမှတ် (၁၁) အဖြစ် ဖော်ပြထားသော နိမိတ်မှာ မီးခိုးညွန့်ကဲ့သို့သော နိမိတ် ဖြစ်၏။ ယင်း နိမိတ်၌ ညစ်ထပ်ထပ် မီးခိုးရောင်နိမိတ်ကား ပရိကမ္မနိမိတ်တည်း။ ဝါဂွမ်းစိုင့်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူသော မီးခိုးညွန့်ရောင်နိမိတ်ကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တည်း။ ကြည်လင်တောက်ပသော မီးခိုးညွန့်ရောင်နိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။

ထိုနိမိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာ၌ ဆင်စွယ်ကဲ့သို့သော ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် နှာသီးဝမှ စ၍ အပြင်ဘက်သို့ အတန်းလိုက် ပေါ်လာရာ၌ကား ယင်း

နိမိတ်နောက်သို့ စိတ်ကို မလိုက်ဘဲ နှာသီးဝနှင့် အနီးကပ်ဆုံး နေရာ၌ တည်ရှိနေသည့် နိမိတ်အတွင်း၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို သွတ်သွင်းထားပါ။ စိုက်ကြည့်နေပါ။ သို့သော် မျက်စေ့ဖြင့် စိုက်မကြည့်ဘဲ စိတ်ဖြင့်သာ စိုက်ကြည့်ပါ။ မျက်စေ့ဖြင့် စိုက်ကြည့်ဖန်များလာပါက မျက်လုံးများ အောင့်လာတတ်၏။ နိမိတ်က တောက်ပလာသောအခါ အရောင်က မျက်လုံးကို တိုက်ရိုက် ခတ်နေသဖြင့် မျက်ရည်များ ကျကာ သမာဓိလည်း လျော့ကျသွားတတ်၏။

နှာခေါင်း၏ အတွင်းဘက်သို့ တည်ရှိနေသော နိမိတ်၌လည်း နှာခေါင်း- အတွင်းဘက်သို့တိုင်အောင် လိုက်မကြည့်ဘဲ နှာသီးဝနှင့် အနီးကပ်ဆုံး နေရာ၌ တည်ရှိသည့် နိမိတ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ထားပါ။ အတွင်းဘက် အပြင်ဘက်သို့ ပျံ့နှံ့နေသော နိမိတ်ကို သိတန်သလောက် သိမှုကား ရှိကောင်း ရှိနိုင်၏။ သို့သော် နှာသီးဝတွင် ကပ်နေသော နိမိတ်အတွင်း၌သာ ဘာဝနာ- စိတ် နစ်မြုပ်နေဖို့သာ လိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုနိမိတ်အတွင်း၌ ဘာဝနာစိတ်သည် တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ထိုင်တိုင်းလိုလို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာပါက ထိုနိမိတ်မှာလည်း တစ်စ တစ်စ တဖြည်းဖြည်း ကြည်လင်သည်ထက် ကြည်လင်လာကာ တောက်ပ သည်ထက် တောက်ပလာပေလိမ့်မည်။ အထူးကြည်လင်တောက်ပလာသော ထိုနိမိတ်ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ထိုအခါ ဥပစာရသမာဓိသို့ ဆိုက်ပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။

ဤသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သည့်အခါမှ စ၍ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ နီဝရဏကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့သည် ခွာအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ နီဝရဏမှ ကြွင်းသော ကိလေသာတို့သည်လည်း အနည်ထိုင် သွားကြကုန်သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ အာနာပါနဿတိသည်လည်း ယင်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌ ရှေးရှု တည်နေသည်သာလျှင်၊ ကပ်၍ တည်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ဘာဝနာစိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကောင်းစွာ တည်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၈။)

ထိုအခါ၌ ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာနာပါနနိမိတ်ကို ဝါဂွမ်းစိုင်သောက်ရှူးကြယ် စသည်တို့၌ကဲ့သို့ ထင်လာသော အဖြူရောင် စသော အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ သဘာဝလက္ခဏာ = ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာ၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟူသော သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့နှင့် ဆိုင်သော သာမညလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၈။)

သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်

ဥပ္ပဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော နှစ်ဆင့်လုံး၌ နိမိတ်နှစ်မျိုးလုံး- တို့သည် ခိုင်ခံ့လာသဖြင့် လေနှင့် နိမိတ်တို့သည် တစ်သားတည်း ဖြစ်လာ၍ ထိုနိမိတ်တို့၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်သည့် အပိုင်းဝယ် နိမိတ်ကို ကြည့်လိုက်၊ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို ကြည့်လိုက် ဤသို့ မပြုလုပ်ပါနှင့်။ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို လုံးဝ မကြည့်တော့ဘဲ အာနာပါနနိမိတ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ထား၍ နိမိတ်ကိုသာ တစ်ဖက်သတ် စိုက်ရှုနေပါ။ အကယ်၍ နိမိတ်က ပျောက်သွား- ခဲ့သော် ထိုအခါတွင် ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို တစ်ဖန် ပြန်၍ ရှုပါ။ တစ်ဖန် နိမိတ် ပြန်ပေါ်လာ၍ နိမိတ်က ခိုင်ခံ့လာသောအခါ နိမိတ်ကိုသာ တစ်ဖန် ပြန်၍ ရှုနေပါ။ ဤနည်းအတိုင်း လေ့ကျင့်ခဲ့သော် နိမိတ်လည်း ခိုင်လာ၍ တဖြည်းဖြည်း ဥပစာရသမာဓိသို့လည်း ဆိုက်လာမည် ဖြစ်ပေသည်။ လေနှင့် နိမိတ် နှစ်မျိုးလုံးကို ဂရုစိုက်နေပါက ကြည့်နေပါက အာရုံမှာ လေနှင့် နိမိတ်ဟု နှစ်မျိုးဖြစ်နေသဖြင့် သမာဓိမှာ မစူးရှဘဲသော်လည်း ရှိတတ်၏။ လျှော့၍သော်လည်း ကျသွားတတ်၏။ သတိရှိစေ။

အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တဓမ္မတ္ထ အဿာသ- ပဿာသသာမညမေဝ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊ ၁၂၁၃၉။)

ပကတိသော အဿာသပဿာသတို့ကို အမှီပြု၍ သမာဓိ၏ စွမ်းအားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နိမိတ်ကိုလည်း ဤအရာ၌ အဿာသပဿာသ

အမည်ရှိ၏ဟူ၍သာလျှင် ဆိုအပ်၏။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၁၉။)

ထို့ကြောင့် ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို အာရုံယူကာ သမာဓိကို ထူထောင်လာရာ သမာဓိ ရင့်ကျက်လာသောအခါ ပကတိသော ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ (= အဿာသပဿာသ)ကို အမှီပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နိမိတ်ကိုလည်း ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ (= အဿာသ-ပဿာသ)ဟုပင် ခေါ်ဆိုနိုင်ပေရကား နိမိတ်ကို အာရုံယူကာ ဆက်လက်၍ သမာဓိကို ထူထောင်ရာ၌ အာနာပါနပဋိဘာဂမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများနေသည်ဟူ၍ပင် ဆိုရပေသည်။

အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူကာ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်သဖြင့် ဥပစာရသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်လာသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် စင်စစ်သော်ကား ခတ္တိယမဟေသီ မိဖုရားခေါင်ကြီးသည် စကြဝတေးမင်းလောင်း ကိုယ်ဝန်ကို (ဖန်ပေါင်းချောင် အတွင်း၌ တည်နေသကဲ့သို့ မြင်တွေ့နေရသဖြင့် မပျက်စီးအောင်)စောင့်ရှောက်အပ်သကဲ့သို့လည်း- ကောင်း၊ လယ်သမားသည် သလေး မုယောစပါးဖုံးကို စောင့်ရှောက်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပါ။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ နှလုံးသွင်းပါ။ ယင်းသို့ နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် ယင်း ဥပစာရသမာဓိကို မပျက်စီးအောင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ပါ။ ဝီရိယနှင့် သမာဓိ၊ သဒ္ဓါနှင့် ပညာတို့ကို ညီမျှအောင် သတိဖြင့် ထိန်းကွပ်လျက် ဣန္ဒြေငါးပါး ညီမျှအောင် ကြိုးစားပါ။ ယင်းသို့ ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သော် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌ စတုက္ကဏျာန် ပဉ္စကဏျာန်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၈။)

ဣန္ဒြေငါးပါးတို့ကို ညီမျှအောင်ကျင့်ပုံ

ဤအပိုင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၁-၂၅-၁၂၆။)နှင့် မဟာဋီကာ (မဟာဋီ၊ ၁၁၁၅၀-၁၅၄။)တို့ကို မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။

သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟု ဣန္ဒြေ ငါးပါး ရှိ၏။ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာစိတ်အစဉ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ သမထဘာဝနာလမ်း-ကြောင်း ဝိပဿနာဘာဝနာလမ်းကြောင်းမှ တိမ်းစောင်း၍ ဘေးသို့ ကျမသွားအောင် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သော စွမ်းအားကြီး ငါးရပ်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် သဒ္ဓါဟူသည် ရတနာ သုံးတန်၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရား စသည့် ယုံကြည်သင့် ယုံကြည်ထိုက်သော **သဒ္ဓေယျဝတ္ထု**တို့၌ ယုံကြည်မှုတည်း။ ရတနာ သုံးပါးတို့တွင် ဘုရားရတနာကို ယုံကြည်ရာ၌ ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိ-ဉာဏ်တော်မြတ် အပေါ်၌ ယုံကြည်ဖို့လည်း အထူး လိုအပ်ပေသည်။ ဘုရားရှင်၏ အပေါ်၌ ထိုထိုဤဤ ကြံစည်လျက် မယုံကြည်မှုတွေ များပြား နေပါက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်သည် တိုးတက်မှု မရှိနိုင်ဘဲ နောက်သို့ ဆုတ်သွားမည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ သို့လောသို့လော တွေးတောကြံစည်မှု ဝိစိကိစ္ဆာတရားသည် ဈာန်သမာဓိကို တားမြစ်နှောင့်-ယှက်တတ်သော နီဝရဏအညစ်အကြေး တစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ တရားရတနာကို ယုံကြည်ရာ၌လည်း မဂ်လေးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါး၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသော လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးနှင့်တကွ ဘုရားရှင်ဟောကြားထားတော် မူအပ်သော ပရိယတ်တရားတော်မြတ် အပေါ်၌လည်း ယုံကြည်မှု အပြည့် အဝ ရှိဖို့ကား အထူး လိုအပ်လျက် ရှိ၏။ ဘုရားရှင်၏ ပရိယတ်တရားတော် တို့ကား **ဒုက္ခနိရောဂေါမိနိ ပဋိပဒါ** (= ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်)ဖြစ်သည့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကျင့်စဉ်တရားတို့ကို အသေးစိတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ညွှန်ကြားပြသထားသော တရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ သီလကျင့်စဉ်နှင့်တကွ သမထ-ဝိပဿနာဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို လမ်းညွှန်ပေးနေသော တရားတော် တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတရားတော်တို့အပေါ်၌ ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝ ရှိဖို့ကား ဤအပိုင်းတွင် အထူး လိုအပ်ပေသည်။

ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေကို ရှုနေရုံမျှဖြင့် ဈာန်ရသည်ဆိုသည်မှာ ဟုတ်မှဟုတ်ပါမလား၊ ဝါဂွမ်းစိုင့်ကဲ့သို့ ဖြူဖွေးနေသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ရေခဲတုံး ဖန်တုံးမှန်တုံးကဲ့သို့ အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေသော ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဆိုသည်မှာ ဟုတ်မှဟုတ်ပါမလား - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်အပေါ်၌ မယုံကြည်မှု **အဿဒ္ဓိယ**တရားတွေ အားကောင်းနေလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ယခုခေတ်ကား ဈာန်ရနိုင်သည့်- ခေတ် မဟုတ်ဟု ခေတ်ကို လွဲချနေလျှင်သော်လည်းကောင်း ယင်းကဲ့သို့သော ယုံမှားသံသယ ရှိနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒ္ဓါတရားမှာ ယုတ်လျော့ နေသည် မည်၏။ ယင်းသို့ အားပျော့နေသော သဒ္ဓါတရားက ယောဂီ သူတော်ကောင်း၏ သမထဘာဝနာစိတ်ကို သမထဘာဝနာ လမ်းကြောင်း- ပေါ်မှ ဘေးသို့ တိမ်းစောင်း၍ ကျမသွားအောင် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိတော့ပေ။

သမာဓိကမ္မိကဿ ဗလဝတီပိ သဒ္ဓါ ဝဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၂၆။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကဲ့သို့ သမထဘာဝနာ တစ်ခုကို ပွားများနေသော သမာဓိကမ္မိက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ သဒ္ဓါတရား အားကောင်းလျှင်လည်း သင့်မြတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ အာနာပါန သမထဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ “ဝင်လေ+ထွက်လေ” ဟု နှလုံးသွင်းမှုကို ပြုနေရုံမျှဖြင့် အဘယ်မှာလျှင် ဈာန်တရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါအံ့နည်းဟု မကြံစည်တော့ဘဲ - **“အဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တဝိမိ ဣဇ္ဈိဿတိ = သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အစီအရင်သည် မချွတ်ကေန် ပြီးစီး ပြည့်စုံပေလတ္တံ့။”** (မဟာဋီ၊ ၁၊ ၁၅၃။) - ဟု ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားကို အပြည့် အဝ ဖြစ်စေလျက် အာနာပါနဿတိသမာဓိ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်ကို ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါ။

တစ်ဖန် ယုံကြည်ထိုက်သော သဒ္ဓေယျဝတ္ထု၌ လွတ်လွတ် သက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဒ္ဓါမိမောက္ခကိစ္စက၊ အထူးသဖြင့် အာနာပါနဘာဝနာ လုပ်ငန်းခွင်၌ လွတ်လွတ် သက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဒ္ဓါမိမောက္ခကိစ္စက

အလွန် ထင်ရှားနေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပညိန္ဒြေက (= အသိဉာဏ်က) မသန့်ရှင်းသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ ကုန်ကြွေတို့က လျော့လျော့ရဲရဲ ရှိနေခြင်းစသော အကြောင်းတရားကြောင့်လည်းကောင်း သဒ္ဓိန္ဒြေသည် အလွန် အားကောင်းနေ၏။ ထိုအခါ၌ ဝီရိယိန္ဒြေသည် မိမိနှင့် ယှဉ်ဖက် စိတ်+စေတသိက်တည်းဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာနာပါန-ပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံမှ လျှောက်မသွားအောင် ချီးမြှောက် ထားခြင်း ချီးပင့်ထားခြင်း ပဂ္ဂဟလုပ်ငန်းကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်။

သတိန္ဒြေသည်လည်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထ-အာရုံကို အသိဉာဏ်၌ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်း ဥပဋ္ဌာနကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်။ သမာဓိန္ဒြေသည်လည်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့ သော သမထအာရုံနိမိတ်မှ ပြင်ပအာရုံသို့ ဘာဝနာစိတ်ကို ပျံ့လွင့် မသွား-အောင် ရွက်ဆောင်ပေးခြင်း အဝိက္ခေပကိစ္စကို မရွက်ဆောင်နိုင်။ ပညိန္ဒြေ သည်လည်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံနိမိတ်ကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်နေခြင်း ဒဿနကိစ္စကို ပြုလုပ် အံ့သောငှာ မစွမ်းနိုင်။ ထိုကြောင့် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓိန္ဒြေ အားကောင်းလောက်အောင် အာနာပါနပဋိဘာဂ-နိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံကို နှလုံးမသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သဒ္ဓိန္ဒြေ ကို ယုတ်လျော့စေရ၏။

ဤအပိုင်း၌ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝကို မည်သို့ ဆင်ခြင်မည်နည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဿာသပဿာသ (= ဝင်သက်-လေ+ထွက်သက်လေ)ဟူသည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တဇသဒ္ဓနဝကရုပ် တို့၏ အပေါင်းအစုမျှသာ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၃။)

ယင်းဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို သိမ်းဆည်းကာ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်လိုက်ပါက သမာဓိဒီဂရီ စံချိန်မီလာသောအခါ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိနိုင်၏။ ယင်း ရုပ်-

ကလာပ်များကို တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာလျက် ကြည့်ရှုနိုင်ခဲ့သော် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု အတွင်း၌ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ ဩဇာ၊ အသံဟု ရုပ်သဘောတရား (၉)မျိုးတို့ကို တွေ့နိုင်၏။ ယင်းရုပ်ပရမတ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့် အနိစ္စသဘာဝ၊ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံနေရသည့် ဒုက္ခသဘာဝ၊ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရ အားဖြင့် တည်ရှိနေနိုင်သည့် အတ္တ မဟုတ်သည့် အနတ္တသဘာဝတို့ကို ဆင်ခြင် ရှုပွားပါ။

တစ်ဖန် အာနာပါနနိမိတ် (= ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂ-နိမိတ်)ဟူသည်မှာ ယင်းစိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ယင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော တေဇောဓာတ် (= ဥတု)ကြောင့် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ဖြစ်ပွားလာကြကုန်သော ဥတုဇြေဇြေမက ရုပ်ကလာပ်တို့၏လည်းကောင်း အပေါင်းအစုမျှသာ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် — ယင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ် ဥတုဇရုပ်ကလာပ် နှစ်ဖွဲ့တို့၏ ဝဏ္ဏဓာတ် (= ရူပါရုံ)၏ အရောင်အဆင်းနှင့် တကွသော ရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစု ဖြစ်၏။ အဇ္ဈတ္တ၌ စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ်တို့၏ အရောင်အဆင်းတည်း။ ဗဟိဒ္ဓ၌ကား ဥတုဇရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုတည်း။ ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘာဝတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့မြင်နိုင်သေး မရှုနိုင်သေးပါက ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ရုံ ဆင်ခြင်ပါ။ ဤသို့သော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘာဝကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်လည်း သဒ္ဓါမြေကို ယုတ်လျော့သွားအောင် ပြုကျင့်ပါ။

အကယ်၍ ဝီရိယိန္ဒြေ (= ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယ)က အား-ကောင်းနေပြန်လျှင်လည်း သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့သည်လည်း အဓိမောက္ခကိစ္စ၊ ဥပဋ္ဌာနကိစ္စ၊ အဝိက္ခေပကိစ္စ၊ ဒဿနကိစ္စဟူသော မိမိ၏ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကိစ္စရပ် အသီးအသီးကို မရွက်ဆောင်နိုင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ပဿဒ္ဓိ သမာဓိ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်များ (= ကိုယ်စိတ်အေးချမ်းမှု စိတ်တည်

ကြည်မှု လျစ်လျူရှုမှု ဗောဇ္ဈင်တရားများ) ဖြစ်ပေါ်လာလောက်အောင် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြင့် လွန်ကဲနေသော ဝီရိယိန္ဒြေကို ယုတ်လျော့စေရ၏။ သမာဓိနှင့် ပညာတို့ လွန်ကဲရာ၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

ဤအရာ၌ သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ သမာဓိနှင့် ဝီရိယတို့၏ ညီမျှမှုကို ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့က ချီးမွမ်းတော်မူကြ၏။ သဒ္ဓါက အားကောင်း၍ ပညာက နို့နေသော် မုဒ္ဒပ္ပသန္န = အနှစ်မမှီး အချည်းနှီးသော အရာဝတ္ထု၌ ကြည်ညို နေတတ်၏။ တိတ္ထိတို့၏ တပည့်သာဝကတို့ကဲ့သို့ မကြည်ညိုသင့် မကြည်ညို ထိုက်သော အရာဝတ္ထု၌ ကြည်ညိုနေတတ်၏။ “အာနာပါနကျင့်စဉ်ဆိုတာ ဤသို့ ဤသို့ ပြုကျင့်ရ၏။ ပွားများရ၏”ဟု ပြောဆိုလာလျှင် မှန်သည် မှားသည်ကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်မှု မပြုတော့ဘဲ တလွဲတချော် ကျင့်နေတတ်၏။

တစ်ဖန် — ပညာက အားကောင်း၍ သဒ္ဓါက နို့နေပြန်လျှင်လည်း **ကေရာဋိကပက္ခ** (= ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသည့်ဘက်)သို့ ယိုင်လဲသွားတတ်၏။ ဆေးကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါသည် ကုစားရခက်သကဲ့သို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် လည်း ကုစားဖို့ရန် အလွန်ခက်ခဲတတ်၏။ **“ဒါပေမဲ့”** . . ဟူသော စကားလုံး များကို ခပ်များများသုံး၍ ဝေလည်ကြောင်ပတ် လုပ်နေတတ်၏။ မလွဲမရှောင် သာလျှင် “မြွေမသေ-တုတ်မကျိုး” မူဝါဒကို လက်ခံကျင့်သုံးတတ်၏။ “ကောင်းတော့ ကောင်းပါရဲ့၊ မှန်တော့ မှန်ပါရဲ့၊ ဒါပေမဲ့”ဟူသော စကားလုံး များဖြင့် နိဂုံးချုပ်တတ်၏။ ဘုရားတရားတော်ကို ကျောခိုင်းနေသူများတည်း။

သဒ္ဓါနှင့်ပညာ တရား နှစ်ပါး ညီမျှခဲ့ပါမူကား ရတနာ သုံးတန်၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရား စသည့် ယုံကြည်သင့် ယုံကြည်ထိုက်သော သဒ္ဓေယျ-ဝတ္ထု၌သာလျှင် ယုံကြည်တတ်၏။ အာနာပါနကျင့်စဉ်ကို ဘုရားဟောအတိုင်း တကယ်လက်တွေ့ စွမ်းစွမ်းတမံ ကျင့်ပါက ပါရမီလည်း အထိုက်အလျောက် အားကောင်းခဲ့ပါမူ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်နိုင်၏ဟု ယုံကြည်၏။

ဈာန်သို့ ဆိုက်နိုင်၏ဟု ယုံကြည်၏။ ယုံကြည်သင့် ယုံကြည်ထိုက်သော အရာဝတ္ထု၌ ယုံကြည်ခြင်းပင်တည်း။ ယင်းကဲ့သို့သော ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ-တရားလည်း ရှိ၍ တကယ်လက်တွေ့ အာနာပါနကျင့်စဉ်ကိုလည်း “အရိုးကြွင်းစေ၊ အရေကြွင်းစေ၊ အကြောကြွင်းစေ၊ အသားအသွေးတွေ အကုန်ခန်းခြောက်ချင် ခန်းခြောက်ပါစေ၊ ယောက်ျားတို့၏ ဇွဲလုံ့လဝီရိယဖြင့် ရနိုင်သည့် အရာဌာနသို့ မရောက်မချင်း ဝီရိယ၏ ရပ်တန့်သွားခြင်းမည်သည် မဖြစ်စေရ” ဟု ဤကဲ့သို့သော အင်္ဂါလေးပါး ရှိသော ဝီရိယ ခြံရံကာ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်သောအခါ ဉာဏ်ပညာဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုလည်း ထိုးထိုးထွင်းထွင်း သိမြင်ပါမူ ထိုအခါ သဒ္ဓါနှင့် ပညာ တရားနှစ်ပါးတို့ကား ညီမျှမှု ရှိသွားပြီ ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် သမာဓိက အားကောင်း၍ ဝီရိယက နုံ့နေပြန်လျှင်လည်း သမာဓိသည် ပျင်းရိခြင်း (= ကောသဇ္ဇတရား)၏ ဘက်တော်သားဖြစ်ခြင်း-ကြောင့် ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ စိတ်အစဉ်ကို အာနာပါနဘာဝနာ လုပ်ငန်းခွင်၌ ပျင်းရိခြင်း (= ကောသဇ္ဇတရား)က လွှမ်းမိုး ဖိစီးသွားတတ်၏။ ဝီရိယက အားကောင်း၍ သမာဓိက နုံ့နေပြန်လည်း ဝီရိယသည် စိတ်ပျံ့လွင့်မှု (= ဥဒ္ဓစ္စ)၏ ဘက်တော်သား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ စိတ်အစဉ်ကို ဥဒ္ဓစ္စတရားက လွှမ်းမိုး ဖိစီးတတ်ပြန်၏။ အာနာပါနအာရုံ၊ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံမှ ဘေးအာရုံ အမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်နေတတ်၏။ “သမာဓိ လွန်သော် ကောသဇ္ဇ ဝီရိယ လွန်သော် ဥဒ္ဓစ္စ” ဟု ရှေးပညာရှိတို့က ဆိုရိုး ပြုတော်မူကြ၏။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ တစ်ခုတည်းပေါ်၌ စိတ်ကျရောက် တည်ငြိမ်နေမှု (= သမာဓိ)ကို ဝီရိယနှင့် ယှဉ်တွဲပေးလိုက်သော် ယင်းသမာဓိသည် ပျင်းရိခြင်း (= ကောသဇ္ဇ) ၌ ကျရောက်ဖို့ရန် အခွင့်မရနိုင်။ ဝီရိယကို သမာဓိနှင့် ယှဉ်စပ်ပေးလိုက်သော် ယင်းဝီရိယသည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံမှ အခြားအာရုံသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်သွားခြင်း (= ဥဒ္ဓစ္စ)၌ ကျရောက်ဖို့ရန် အခွင့်မရနိုင်။ ထို့ကြောင့် သမာဓိနှင့် ဝီရိယ နှစ်မျိုးကို ညီမျှအောင် ပြုကျင့်ပါ။ မှန်ပေသည် - သမာဓိနှင့်

ဝီရိယ နှစ်ပါးစုံ ညီမျှခြင်းဖြင့် အပ္ပနာဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။

တစ်နည်း - သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများဆဲ သမာဓိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်အား စွမ်းအားကြီးမားသော သဒ္ဓါတရားသည်လည်း သင့်သည်သာတည်း။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သော် အပ္ပနာဈာန်သို့ မုချရောက်ရှိနိုင်၏ဟု အာရုံသို့ အစဉ်တစိုက် ဝင်သွားသကဲ့သို့ လွတ်လွတ် သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ယုံယုံကြည်ကြည်ဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံသို့ ပြေးဝင်သွားခဲ့သော် အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်ရှိပေလတ္တံ့။ ဈာန်ကား သမာဓိ ပြဇာန်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ ပညာသည် စွမ်းအင်ကြီးမားခဲ့ပါမူ သင့်သည်သာတည်း။ ဤသို့ စွမ်းအင်ကြီးမားခဲ့သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် လက္ခဏာရေး သုံးတန်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း **လက္ခဏပဋိဝေညဏ်**သို့ ရောက်ရှိနိုင်၏။

တစ်ဖန် သမာဓိ ပညာ နှစ်ပါးတို့၏ ညီမျှခြင်းကြောင့်လည်း လောကီ အပ္ပနာဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်သာတည်း။ သို့သော် - **သမထ-ဝိပဿနံ ယုဂနန္ဒံ ဘာဝေတိ - သမထနှင့် ဝိပဿနာကို ယှဉ်စုံကလျက် ယုဂနန္ဒနည်းအားဖြင့် ပွားများ၏။** (ပဋိသံ၊ ၂၈၃။) ဤသို့ ဟောကြားထားတော် မူသောကြောင့် လောကုတ္တရာ အပ္ပနာသည်ကား ထိုသမာဓိ ပညာ နှစ်မျိုး-တို့၏ ညီမျှသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်၏ဟု အလိုရှိအပ် ပေသည်။

သတိ-သတိ-သတိ

သတိကား သဒ္ဓါနှင့်ပညာ ညီမျှရေး၊ သမာဓိနှင့်ဝီရိယ ညီမျှရေး၊ သမာဓိ နှင့်ပညာ ညီမျှရေးတို့အတွက် အခါခပ်သိမ်း အမြဲတမ်း အလိုရှိအပ်သော တရားဖြစ်၏။ အခါခပ်သိမ်း နေရာတိုင်း၌ အားကောင်းမှသာလျှင် သင့်မြတ် ၏။ မှန်ပေသည် - သတိသည် ဥဒ္ဓစ္စ၏ ဘက်တော်သား ဖြစ်ကြကုန်သော စွမ်းအင်လွန်ကဲနေသော သဒ္ဓါ၊ စွမ်းအင်လွန်ကဲနေသော ဝီရိယ၊ စွမ်းအင်

လွန်ကဲနေသော ပညာတို့၏ အားအစွမ်းကြောင့် ဘာဝနာစိတ်ကို အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံမှ အခြားအာရုံသို့ ပျံ့လွင့်သွားခြင်း (= ဥဒ္ဓစ္စဘက်သို့ ကျရောက်ခြင်း)မှလည်း စောင့်ရှောက်ပေး၏ (= မကျရောက်အောင် စောင့်ရှောက်ပေး၏)။ ဘာဝနာအာရုံ၌ ပျင်းရိခြင်း (= ကောသဇ္ဇ)၏ ဘက်တော်သားဖြစ်သော သမာဓိကြောင့် ကောသဇ္ဇ (= ပျင်းရိခြင်း)ဘက်သို့ ကျရောက်ခြင်းမှလည်း စိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပေး၏ (= မကျရောက်အောင် စောင့်ရှောက်ပေး၏)။ ထို့ကြောင့် အလုံးစုံသော ဟင်းလျာတို့၌ ဆားခတ်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော မင်းမှုကိစ္စတို့၌ လုပ်ငန်းကိစ္စ အဝဝတို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော အမတ်ကြီးကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း အလားတူပင် အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ လီန (= ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်မှ စိတ်ဓာတ်တွန့်ဆုတ်ရာ စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းရာ) အခါ၊ ဥဒ္ဓစ္စ (= ဘာဝနာအာရုံမှ စိတ်ပျံ့လွင့်ရာ)အခါဟူသော အလုံးစုံသော အချိန်အခါတို့၌ သတိကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။

“သတိကိုကား အခါခပ်သိမ်း ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်တိုင်း၌ စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းရာအခါ စိတ်ပျံ့လွင့်ရာအခါတို့၌ အလိုရှိအပ်၏ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? ဘာဝနာကုသိုလ်စိတ်သည် သတိလျှင် ကိုးကွယ်လဲလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာ ရှိ၏။ မရောက်သေးသော တရားထူးတရားမြတ်သို့ ရောက်ရှိခြင်းငှာ မသိရသေးသော တရားထူးတရားမြတ်ကို သိခြင်းငှာ ဘာဝနာကုသိုလ်စိတ်သည် သတိကို မှီခိုရ၏။ တစ်ဖန် သတိသည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော ဘာဝနာ-အာရုံကိုလည်း မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပေးတတ်၏။ ဘာဝနာစိတ်ကိုလည်း ဘာဝနာအာရုံကို အမှတ်ရနေအောင် ဘာဝနာအာရုံမှ ပျောက်ပျက်မသွားအောင် ဘေးအာရုံသို့ မရောက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပေးတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းသတိကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်တွင် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်-

ကဲ့သို့သော ဘာဝနာအာရုံနှင့် ဘာဝနာစိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပေးတတ်သော သဘောတရားဟု ရှေးရှုထင်လာ၏။ သတိနှင့် ကင်း၍ ဘာဝနာစိတ်ကို ချိုးပင့်ခြင်း နှိပ်ကွပ်ခြင်း (= စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း စိတ်ဓာတ်ကို နှိပ်ကွပ်ပေးခြင်း) သည် မဖြစ်နိုင်။”

ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က သတိကို **သပ္ပတ္တိက** (= အခါခပ်သိမ်း အလို ရှိအပ်၏) ဟု ဟောကြားတော်မူပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၁၂၅-၁၂၆။ မဟာဋီ၊ ၁၁၅၀-၁၅၄။)

ဗောဇ္ဈင် (၇) ပါး ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ

အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူနေခိုက် . . ဖြစ်ပေါ်နေသော ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့မှာ ဤသို့ ဖြစ်ကြ၏။

- ၁။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အောက်မေ့ အမှတ်ရနေသော အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် သိမ်းဆည်းနေသော သတိကား **သတိသမ္ပောဇ္ဈင်**,
- ၂။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထိုးထွင်းသိနေသော ပညာကား **ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်**,
- ၃။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ စုံစုံညီညီ ညီညီ မျှမျှဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် - ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင် ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင်တို့ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယကား **ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင်**,
- ၄။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကို အာရုံပြုကာ ကြည်ရွှင်ဝမ်းမြောက်-ခြင်း ပီတိကား **ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်**,
- ၅။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ် စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းအေးနေခြင်း ပဿဒ္ဓိကား **ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်**,
- ၆။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေခြင်း သမာဓိကား **သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်**,

၇။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို “တက်ကြွခြင်း တွန့်ဆုတ်ခြင်းဘက်သို့” မရောက်အောင် အညီအမျှ ထားခြင်း တကြ-
မဇ္ဈတ္တတာကား **ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်**

ဤဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား (၇)ပါးကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ညီမျှ
အောင် ပွားရမည် ဖြစ်သည်။ အလွန်အလွန် လုံ့လဝီရိယ လျော့နည်းနေခြင်း
ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သာယာမှုကို မရရှိခြင်းစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်
ဘာဝနာစိတ်သည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်တည်းဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ
တွန့်ဆုတ်နေ၏။ စိတ်ဓာတ် ကျဆင်းနေ၏။ ထိုအခါ၌ **ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်**
သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင် ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်ဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါး
တို့ကို မပွားများပါနှင့်။ **ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင် ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင် ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်**
ဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကို ပွားပေးပါ။ ဤသို့ ပွားသော်
စိတ်ဓာတ်ကို ချီးမြှောက်ပေးသည် မည်၏။ ကျဆင်းနေသော စိတ်ဓာတ်ကို
မြှင့်တင်ပေးခြင်းတည်း။

အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း (= ဝီရိယ လွန်ကဲခြင်း) စသော
အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဘာဝနာစိတ်သည် တက်ကြွ တုန်လှုပ်လျက်
ရှိ၏။ ပျံ့လွင့်လျက် ရှိ၏။ ထိုအခါမျိုး၌ **ဓမ္မဝိစယ, ဝီရိယ, ပီတိ**ဟူသော
ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကို မပွားပါနှင့်။ **ပဿဒ္ဓိ, သမာဓိ, ဥပေက္ခာ**
ဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါးတို့ကိုသာ ပွားပေးပါ။ တက်ကြွတုန်လှုပ်
နေသော စိတ်ဓာတ်, ပျံ့လွင့်နေသော စိတ်ဓာတ်ကို နှိပ်ကွပ်ပေးခြင်းတည်း။
(သံ၊၃၊၉၉ . . . အဂ္ဂိသုတ္တန်နှင့် အညီတည်း။)

ဗောဓိခေါ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို ရရှိဖို့ရန် အကြောင်းအင်္ဂါရပ်များ
ဖြစ်သောကြောင့် ဤတရား (၇)ပါးတို့ကို ဗောဇ္ဈင်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဤကား
ဣန္ဒြေ ငါးပါး, ဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ အကျဉ်းတည်း။

သမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏ ထူးခြားချက်

ဤသို့လျှင် ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ ကုန္ဒြေ၊ ဗောဇ္ဈင်တို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်နိုင်ခဲ့သော် သမာဓိမှာ ရင့်ကျက်သထက် ရင့်ကျက်ကာ နက်ရှိုင်းသထက် နက်ရှိုင်းကာ ငြိမ်ဝပ်-သထက် ငြိမ်ဝပ်ကာ တည်ကြည်လာပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဥပစာရသမာဓိ နယ်မြေသို့ ဆိုက်ရောက်လာပြီ ဖြစ်၏။ ဆက်လက်၍ ယင်းအာနာပါန-ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် အာရုံယူကာ သမာဓိကို ထူထောင်ခဲ့သော် ဥပစာရ-သမာဓိမှ အပ္ပနာသမာဓိအဆင့်သို့ ကူးတက်သွားနိုင်ပေသည်။ ဤနေရာတွင် ယင်း ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာ သမောဇ္ဈင်တရားတို့ အားကောင်းလာသော အခါတွင် ဗောဇ္ဈင်တရားများ ညီမျှရေးအတွက် ဓမ္မဝိစယသမောဇ္ဈင်၊ ဝီရိယ သမောဇ္ဈင်၊ ပီတိသမောဇ္ဈင်တည်းဟူသော ဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား သုံးပါး တို့ကိုလည်း ပွားပေးပါ။ ယင်း ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော သမာဓိ နှစ်မျိုးတို့၏ ထူးခြားချက်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထား၏။

“အလွန် ကြည်လင်တောက်ပသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ရာ ကာလမှ စ၍သာလျှင် နိဝရဏတရားတို့သည် ခွာထားအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုနိဝရဏတရားတို့နှင့် တူသော တည်ရာ ရှိကုန်သော ကိလေသာတို့သည်လည်း ငြိမ်ဝပ်စွာ အနည်ထိုင်သွားကြကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဥပစာရသမာဓိသည် ဘာဝနာစိတ်ကို အာနာပါနပဋိဘာဂ-နိမိတ်အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် သမာဓိသည် **ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ** (= ဈာန်သမာဓိ)ဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။

- ၁။ ဈာန်တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတရားတို့မှ ဝေးကွာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဈာန်တရားတို့၏ မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း —

ဤ နှစ်မျိုးသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဥပစာရဘုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဥပစာရသမာဓိအခိုက်၌လည်းကောင်း၊ ပဋိလာဘဘုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အပ္ပနာဈာန်ကို ရရှိသည့်အခိုက်၌လည်းကောင်း ဘာဝနာစိတ်ကို အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံ၌ အညီအညွတ်ကောင်းစွာ ထားအပ်၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် ဥပစာရသမာဓိအခိုက် (= ဥပစာရဘုံ)၌ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့ကို ပယ်ခွာခြင်းဖြင့် ဘာဝနာစိတ်ကို အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံ၌ အညီအညွတ်ကောင်းစွာ ထားအပ်၏။ စိတ်သည် တည်ကြည်နေ၏။ ပဋိလာဘဘုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အပ္ပနာဈာန်ကို ရရှိခိုက်၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြင့် ဘာဝနာစိတ်ကို အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်အာရုံ၌ အညီအညွတ် ကောင်းစွာ ထားအပ်၏။ ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်နေ၏။

ဤဆိုလတ္တံ့သည်ကား သမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ထူးခြားချက်တည်း။ ဥပစာရသမာဓိအခိုက်၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည်ကား စွမ်းအင် အပြည့်အဝ ရှိကြသည်ကား မဟုတ်ကုန်သေး။ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ စွမ်းအင် အပြည့်အဝ မရှိကြသေးသည့် အဖြစ်ကြောင့် လောကဥပမာမည်သည်ကား - မတ်တတ်ရပ် သင်ခါစ ငယ်ရွယ်နုနယ်သော ကလေးသူငယ်သည် ထူမ၍ ချီမ၍ ထားအပ်လတ်သော် အဖန်ဖန် မြေ၌ လဲကျ၏သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဥပစာရသမာဓိသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် စိတ်သည် ရံခါ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထနိမိတ်ကို အာရုံပြု၏။ ရံခါ ဘဝင်သို့ သက်ရောက်သွား၏။ ဘဝင်ကျနေတတ်၏။

သို့သော် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိအခိုက်၌ကား ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် စွမ်းအင် အပြည့်အဝဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့၏ စွမ်းအင် အပြည့်အဝဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အတွက်ကြောင့် လောကဥပမာမည်သည်ကား အားကောင်းမောင်းသန်သော ခွန်အားရှိသော ယောက်ျားသည် နေရာမှ ထ၍ တစ်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်း ရပ်တည်နိုင်၏သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင်

အပ္ပနာဈာန်သမာဓိသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ဈာန်စိတ်သည် တစ်ကြိမ် ဘဝင်အလှည့်ကို ဖြတ်တောက်၍ တစ်ညပတ်လုံးသော်လည်း တည်နိုင်၏။ တစ်နေ့ပတ်လုံးသော်လည်း တည်နိုင်၏။ ဈာန်ကုသိုလ်ဇော စဉ်ကာစဉ်ကာ ဆက်ကာဆက်ကာ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ ဤသည်ကား သမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားသည်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ထူးခြားချက်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၁၂၃။)

အလုံးစုံသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အလုံးစုံသော နေ့ပတ်လုံး (= တစ်နေ့လုံး၊ တစ်ညလုံး) တည်နေနိုင်၏ဟူသော ဤစကားရပ်ကို ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားနေသည့် အချိန်ကာလကို ရည်ရွယ်၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ၊ ၁၁၀၄၈။)

မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုမဆို အားထုတ်လိုက်သည့်အခါ သမာဓိလည်း အတော်အတန် ဖြစ်လာသောအခါ ဘဝင် ကျကျနေတတ်ပေသည်။ ဘဝင်စိတ်များ အဆက်မပြတ် အဖြစ်များနေမှုကို အချို့ယောဂီများက “ဘာမျှ မသိဘဲ ငြိမ်နေတယ်”ဟု ပြောတတ်ကြ၏။ ဘဝင်စိတ်သည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော သမထအာရုံနိမိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံမှန်သမျှကို အာရုံ မပြုဘဲ အတိတ်ဘဝ သေခါနီးကာလ မရဏာသန္ဓေဇောက ယူအပ်ခဲ့သည့် ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံကိုသာ အာရုံပြုသဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် ဘာမျှမသိဟု ပြောဆိုနေခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းဘဝင်စိတ်က အတိတ်မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံကို အာရုံပြုနေပါသည် သိနေပါသည်ဟူသော အချက်ကိုလည်း ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ကြောင်း-ကျိုး-ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို လက်တွေ့ရှုနိုင်သောအခါမှ များသောအားဖြင့် သိရှိနိုင်ပေသည်။

အလွန်ရနိုင်ခဲ့သောအရာ

ထိုဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာဈာန်သမာဓိဟူသော နှစ်မျိုးသော သမာဓိတို့တွင် ဥပစာရသမာဓိနှင့် အတူတကွ အကြင်အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဖြစ်စေခြင်းမည်သည်ကား

အလွန် ပြိုင်ဘက်ဖြစ် ပြုအပ်၏။ အလွန် ပြုနိုင်ခဲ့၏။ ထိုကြောင့် ထိုထက်ဝယ်-
ပလ္လင် တစ်ထိုင်တည်းဖြင့်ပင်လျှင် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍
အပ္ပနာဈာန်ကို ရရှိခြင်းငှာ အကယ်၍ စွမ်းနိုင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။ ဤသို့ စွမ်းနိုင်
သည်ဖြစ်ပေမူကား ကောင်းမြတ်လှသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍
ထိုတစ်ထိုင်အတွင်းမှာပင် အပ္ပနာဈာန်ကို ရရှိခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင် ဖြစ်ခဲ့သော်
ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မမေ့မလျော့-
သည်ဖြစ်၍ - စကြာမင်းလောင်းဖြစ်သော ကိုယ်ဝန်ကို ဖန်ပေါင်းချောင်
အတွင်း၌ သွတ်သွင်းထားသကဲ့သို့ ပကတိသော မံသမျက်စိဖြင့် မြင်တွေ့-
ရသော မိခင်က မပျက်စီးအောင် သတိကြီးစွာဖြင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်
သကဲ့သို့ - စောင့်ရှောက်အပ်ပေ၏။ အကျိုးကား ဤသို့တည်း။ အာနာပါန
ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား
ရရှိပြီးသော ဥပစာရသမာဓိ (= ဥပစာရဈာန်)၏ ယုတ်လျော့သွားခြင်းမည်-
သည် မရှိစကောင်းပေ။ ရရှိထားပြီးသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို
ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုသည် ထင်ရှား မရှိလတ်ပါမူကား ရတိုင်းရတိုင်းသော
ဥပစာရသမာဓိ (= ဥပစာရဈာန်)သည် ပျောက်ပျက်၍ သွားတတ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၂၃။)

ရရှိထားပြီးသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပျောက်ပျက် မသွား
ခဲ့သော် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော ဈာန်သည်လည်း
မလျှော့ကျခြင်း၊ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသဘော ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှု မရှိသဖြင့် အာနာပါန
ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပျောက်ကွယ်၍ သွားလတ်သော်မူကား ရအပ်တိုင်း
ရအပ်တိုင်းသော ဈာန်သည်လည်း ပျောက်ပျက်၍ သွားတတ်သည်သာ
ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းမူ အာနာပါနဈာန်ဟူသည်မှာလည်း ထိုအာနာပါန
ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုသာ အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဈာန်ဖြစ်ရကား
ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံနှင့် ဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ခြင်းသဘော
ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (မဟာဋီ၊ ၁၁၄၈။)

ပထမဈာန်သမာဓိသို့

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာ-
ပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့်
ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်သောအခါ ယင်း
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည်လည်း အထူးသဖြင့် ပို၍ပို၍ ကြည်လင်-
တောက်ပလာသောအခါ ယင်း အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံထဲ၌
ဘာဝနာစိတ်သည် နစ်မြုပ်၍ သွားပေလိမ့်မည်။ ဘာဝနာစိတ်က ယင်း
ပဋိဘာဂနိမိတ် အတွင်း၌ နစ်မြုပ်နေသောအခါ ဘာဝနာစိတ်ကလည်း
လှုပ်မရအောင် ငြိမ်ဝပ်စွာ တည်နေတတ်ပေသည်။ ထိုအခါ၌ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်
အနေဖြင့် အာဇာနည်မြင်း ကထားသော ရထားကို မောင်းနှင်နေသော
ရထားထိန်းသည် လမ်းရိုးလမ်းမှန်ကို မှန်မှန်သွားနေသော အာဇာနည်မြင်းတို့
အပေါ်၌ ကြောင့်ကြမှု မရှိတော့ဘဲ အညီအမျှ အသာကြည့်နေသကဲ့သို့
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အတွင်း၌ နစ်မြုပ်ကာ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေသော
သမာဓိကို ကြောင့်ကြမှု တောင့်တမှု မရှိဘဲ လျစ်လျူသဘော အလယ်အလတ်
သဘော၌သာ တည်အောင် ထားပါ။ ယင်းကဲ့သို့ နစ်မြုပ်နေသော သမာဓိကို
တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည် တည်တံ့အောင် ဆက်လက် ကြိုးစားပါ။ ယင်း
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံအတွင်း၌ ဘာဝနာစိတ်၏ နစ်မြုပ်နေမှု
သဘောကား **‘စိုက်စိုက်စူးစူး၊ အထူး မြိမြိ၊ ရှုအားသန်၊ ဈာန်ဟု ခေါ်သတတ်’**
ဟူသော လယ်တီဆရာတော်ဘုရား၏ အဆိုအမိန့်အတိုင်း ဈာန်သမာဓိပင်
ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း ဈာန်သမာဓိကို ခိုင်ခံ့အောင် ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။

ဝင်စားမှု များပါစေ - ဆင်ခြင်မှု နည်းပါစေ

ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌ ရောက်အပ်ရအပ်သော ပထမ-
ဈာန်ရှိသော၊ ပထမဈာန်ကို ရသစ်စဖြစ်သော အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်သည်
ဈာန်ဝင်စားမှု များပါစေ၊ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်မှု နည်းပါစေ။ အပြစ်ကား
ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခြင်း များသော သူအား ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ရုန့်ရင်း

ကုန်သည်ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏၊ အားမရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၄၈။)

ဈာန်အင်္ဂါများကို ဆင်ခြင်ခြင်း များသည့်အတွက် ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ထင်ရှားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်သည်ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏။ ဈာန်ဝင်စားမှုကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင်ဖြင့် စွမ်းအား ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားသော်လည်း အားနည်းသည်ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏။ (မဟာဋီ၊ ၁၁၇၈။)

ထိုသို့ အသိဉာဏ်၌ ထင်လာလတ်သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဤသို့ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောသဘော စွမ်းအင် နည်းပါးသောအားဖြင့် ထင်လာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အာနာပါနဿတိ သမာဓိဘာဝနာဖြင့် အထက်အထက်ဈာန်သို့ တက်ခြင်းငှာ အကြောင်းတရား ဖြစ်မှုသို့ မရောက်နိုင်ကြကုန်။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရရှိပြီးသော ဈာန်ကို ဝသီဘော်ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် မပွားများအပ် မလေ့လာအပ်သည်- ရှိသော် ဒုတိယဈာန် စသော အထက်အထက်ဈာန်ကို ရစိမ့်သောငှာ အားထုတ်ပါသော်လည်း ရရှိပြီးသော ပထမဈာန်မှလည်း ဆုတ်ယုတ် သွားတတ်၏။ ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်ရှိခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင် ဖြစ်တတ်၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၄၈။ မဟာဋီ၊ ၁၁၇၈။)

ပထမဈာန်၏ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး

- ၁။ ဝိတက် = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှု တင်ပေးခြင်းသဘော၊
- ၂။ ဝိစာရ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းသဘော၊
- ၃။ ပီတိ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘော၊
- ၄။ သုခ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၏ အရသာကို ချမ်းချမ်း

သာသာ ခံစားခြင်းသဘော၊

၅။ ဧကဂ္ဂတာ = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ တစ်ခုတည်းပေါ်သို့ စိတ် ကျရောက် တည်ငြိမ်နေခြင်းသဘော။

ဝသီဘော် ငါးတန်

- ၁။ အာဝဇ္ဇနဝသီ = ဈာန်ဝင်စား၍ ဈာန်မှ ထကာ ဈာန်အင်္ဂါများကို အလိုရှိတိုင်း ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်း၊
- ၂။ သမာပဇ္ဇနဝသီ = ဈာန်ကို အလိုရှိသလို အလိုရှိတိုင်း ဝင်စားနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း၊
- ၃။ အဓိဋ္ဌာနဝသီ = ဈာန်ကို တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် အလိုရှိ သလောက် အချိန်ကာလကို ပိုင်းခြား၍ အဓိဋ္ဌာန်၍ ဝင်စားနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း၊
- ၄။ ဝုဋ္ဌာနဝသီ = ပိုင်းခြားထားသော အချိန်ကာလ စေ့သော် ဈာန်မှ ထနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း၊
- ၅။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ = ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို အလိုရှိသလို ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို အမြန်ဆုံး ဆင်ခြင်နိုင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ သတ္တိကို **အာဝဇ္ဇနဝသီ**ဟု ခေါ်ဆို၍ ဈာန်အင်္ဂါကိုပင် အမြန်ဆုံး ဆင်ခြင်နိုင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇော၏ သတ္တိကို **ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ**ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ယင်းမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ယင်းပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့ကား မနောဒွါရဝီထိ တစ်ဝီထိ၏ အတွင်း၌ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုပြီးတစ်ခု ဖြစ်နိုင်သော တရားတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၉-၁၅၀။ မဟာဋီ၊ ၁၊ ၁၇၈-၁၈၀။ ကြည့်။)

မနောဒွါရ - ဘဝင်မနောအကြည်

- ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ။ (အံ၊ ၁၊ ၉။)
- ပဘဿရန္တိ ပဏ္ဍရံ ပရိသုဒ္ဓံ။ ခိတ္တန္တိ ဘဝင်စိတ္တံ။ (အံ၊ ၄၊ ၁၄၅။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့် အညီ ဘဝင်စိတ်ကား ကြည်လင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းဘဝင်စိတ်ကိုပင် **မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်န္တိ ပဝုစ္စတိ** ဟူသော အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟနှင့်အညီ မနောဒွါရဟု ခေါ်ဆို၏။

စိတ်၌ အရောင်အလင်း ရှိပါသလားဟု မေးရန် ရှိ၏။ **“ကိံ ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္တိတိ? နတ္ထိ။** (အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၅)။ စိတ်ဝယ် ဝဏ္ဏမည်သော အရောင် အဆင်းသည် ရှိပါသလော? မရှိပါ ”- ဟူသော အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာနှင့် အညီ ဘဝင်စိတ်၌လည်း အရောင်အဆင်း မရှိပေ။ သို့သော် ဘဝင်စိတ် သည်လည်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအား ရှိ၏။ ယင်း- ဘဝင်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓာတ် (= ရူပါရုံ)သည် ဘဝင်စိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ်၏ အာနုဘော်က ကြီးလျှင်ကြီးသလို သေးလျှင်သေးသလို ကြည်လင်တောက်ပ သော သဘောရှိ၏။ တစ်ဖန် ယင်း စိတ္တဇရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် တေဇော ဓာတ် (= ဥတု) ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းတေဇောဓာတ် (= ဥတု)ကလည်း ဥတုဇရုပ်ကလာပ် အသစ်သစ်ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ဖြစ်ပေါ်စေပြန်၏။ ယင်း ဥတုဇရုပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော ဝဏ္ဏဓာတ် (= ရူပါရုံ)ကလည်း ဘဝင် စိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ်၏ အာနုဘော်က ကြီးလျှင်ကြီးသလို သေးလျှင်သေးသလို ကြည်လင်တောက်ပခြင်းသဘော ရှိ၏။ ယင်းနှစ်မျိုး သော ရုပ်တရားတို့၏ ကြည်လင်တောက်ပမှုကိုပင် **ဖလူပစာရ**အားဖြင့် တင်စား၍ အကြောင်းဖြစ်သော ဘဝင်ကိုပင် အစွဲပြု၍ ဘဝင်မနောအကြည် ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။

ပရိသုဒ္ဓိ - ပရိယောဒါတေ - ပဘဿရေ

ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ ပရိယောဒါတေ၊ ပဘဿရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၅။)

ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ = ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်- လျှင်။ **ပရိယောဒါတေ** = ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်ပြီးလတ်သော်။ **ပဘဿရေ**

- ပြီးပြီးပြန် အရောင် ရှိလတ်သော်။ **ဣတိ** - ဤသို့ ။ **ဝုတ္တံ** - ဆိုလိုသည်။
ဟောတိ - ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ၊၃၊၁၂။ ပြည်။)

ဤအထက်ပါ ဘာသာပြန်ဆိုချက်မှာ ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဘာသာပြန်ဆိုတော်မူချက် ဖြစ်ပါသည်။

ဤအဖွင့်များအရ “**ပရိသုဒ္ဓ**”, “**ပရိယောဂါတ**”, “**ပဘဿရ**” တို့မှာ အဓိပ္ပါယ်တူ စကားလုံးများသာ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် ဤဘဝင်-စိတ်မှာ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပါဒါန်တို့က အားပေးထောက်ပံ့ထားအပ်သော သင်္ခါရ, ကံတို့ကြောင့် ဘဝတစ်လျှောက် ဝယ် စိတ်အစဉ် မပြတ်စဲရေးအတွက် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဝိပါကံစိတ် တစ်မျိုးသာ ဖြစ်သဖြင့် ထိုထိုကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာ စိတ်အမှုအရာ တို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ်တို့ကဲ့သို့ စွမ်းအင် မကြီးမားလှပေ။ အားနည်းသောသဘော ရှိသဖြင့် ယင်းဘဝင်စိတ် ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်မှာလည်း သမထ ဉာဏ်ရောင် ဝိပဿနာဉာဏ်ရောင်တို့ကဲ့သို့ အားမကောင်းဘဲ နှလုံးအိမ် ဝန်းကျင်လောက်တွင်သာ ပျံ့နှံ့ တည်ရှိနေပေသည်။ သို့သော် အာရုံ (၆)မျိုး တို့ကား ယင်းဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်၌ ထိုက်သလို ထင်လာကြပေသည်။ ထိုအခါ မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ်ခေါ်သော နာမ်တရားစုတို့သည် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကိုပင် အစွဲပြု၍ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုပင် မှီတွယ်ကာ ထင်လာသော အာရုံကို အာရုံပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြပေသည်။

အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံမူနေကြသော ပထမဈာန်၏ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း, ယင်းဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိကြသော ဈာန်နာမ်တရားစုတို့သည်လည်းကောင်း ယင်းဘဝင်မနော-အကြည်ဓာတ်ကိုပင် အစွဲပြု၍ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတွယ်ကာ ယင်းဘဝင် မနောအကြည်ဓာတ်တွင် ထင်လာသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် ဖြစ်ပေါ်လာကြပေသည်။

ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ

ပထမဈာန်၏ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်းလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် (= မနောဒွါရ)ကို သိမ်းဆည်းတတ်ဖို့ သိမ်းဆည်းထားပြီးဖြစ်ဖို့ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးဖြစ်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ အနုပဒယတ္ထန် (မ၊၃၊၇၅-၇၉။)ဝယ် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် ဈာန်အင်္ဂါတို့နှင့် တကွသော ဈာနဓမ္မအမည်ရသော ဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထင်ထင်ရှားရှား သိတော်မူကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းတရားတို့၏ ဖြစ်မှု-တည်မှု-ပျက်မှုကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်က ဝန်ခံလျက် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ (ပထမဈာန်မှသည် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သို့တိုင်အောင် **အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ** = ပရမတ္ထဓာတ်သား တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဝိပဿနာရှုရသော နည်းစနစ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုတော်မူ၏။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကိုကား **ကလာပသမ္ပသနနည်း**အားဖြင့် ပေါင်းစုခြုံငုံကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူ၏။) (မ၊၃၊၇၈။ မ၊၅၊၄၊၆၁။)

ထိုသို့ ရှုနိုင်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း အဋ္ဌကထာဆရာတော်က - **ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပရိဂ္ဂဟိတတာယ။** (မ၊၅၊၄၊၆၀) ဝတ္ထု (= ဒွါရ = မနောဒွါရ)နှင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်စသော သမထအာရုံနိမိတ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်တော်မူနိုင်ကြောင်းကို ရှင်းလင်း တင်ပြထား၏။

ဤဥပဒေသကား - ပညာအရာတွင် ထိပ်တန်း ဧတဒဂ်ဘွဲ့ထူးကြီးကို ဆင်မြန်းသွားတော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးကိုယ်တိုင် ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် လိုက်နာ ပြုကျင့်သွားတော်မူသော

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်ပုံ, နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ ရှေးထုံးဟောင်း ဥပဒေသကြီးပင် ဖြစ်၏။ ဤရှေးထုံးဟောင်း ဥပဒေသကို ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို လည်းကောင်း, ဈာန်အင်္ဂါနှင့် တကွသော ဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း- ကောင်း သိမ်းဆည်းလိုသော (= ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလိုသော) ဝိပဿနာ လည်း ရှုပွားသုံးသပ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်၍ လိုက်နာပြုကျင့်ရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

သို့အတွက် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေ သော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူကာ ဘာဝနာစိတ်ကို တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ယင်းအာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် နစ်မြုပ် နေအောင် သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်သောအခါ (= ဈာန်ဝင်စားနိုင်သောအခါ), ယင်းဈာန်မှ ထ၍ ဘဝင်မနောအကြည်၏ တည်ရာ နှလုံးအိမ်အတွင်း ဟဒယ ဝတ္ထု ရှိရာဘက်သို့ လှမ်းအာရုံ ယူကြည့်ပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့ကျင့်ပါက ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီဖြစ်နေသော ဘဝင်မနောအကြည် (= မနောဒွါရ)ကို လည်းကောင်း, ယင်းမနောဒွါရတွင် ထင်နေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် ကိုလည်းကောင်း လွယ်ကူစွာ သိမ်းဆည်းနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ ယင်းဘဝင်မနောအကြည် (= မနောဒွါရ)တွင် ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံက ရှေးရှုထင်ခြင်းသို့ ရောက်သောအခါ (= ရှေးရှုကျရောက်လာသော အခါ) ယင်းအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြုနေသော အာရုံမူနေ သော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို တစ်လုံးစီ ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဥပမာ - ဝိတက်ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့ကျင့်ပါ။ ထိုနောင် တစ်ဖန် ပထမဈာန်ကို ပြန်ဝင်စားပါ။ ဈာန်မှထကာ ဒွါရနှင့် အာရုံကို အလားတူ ပူးတွဲသိမ်းဆည်းလျက် ဝိစာရကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဤသို့လျှင် ဈာန်ကို ဝင်စားလိုက်, ဈာန်မှ ထကာ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်း လိုက် - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့ကျင့်သော် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို တစ်လုံးစီ ထင်ထင်ရှားရှား သိမ်းဆည်းနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနောင် တစ်ဖန် ဈာန်ကို ပြန်ဝင်စားကာ ဈာန်မှထပြီးလျှင် အလားတူပင်

ဘဝင်မနောအကြည် (= မနောဒွါရ) နှင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းလျက် ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးလုံးကို ပြိုင်တူ မြင်အောင် ရှုပါ။ သိမ်းဆည်း ပါ။ အောင်မြင်မှုကို ရရှိပါက ဝသီဘော်ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် ဆက်လက် လေ့ကျင့်ပါ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မသိမ်းဆည်းရသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် အနေဖြင့် အာဝဇ္ဇနဝသီနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီကို ခွဲခြားနိုင်ဖို့ရန်ကား မဖြစ် နိုင်သေးပေ။ “ဤဈာန်အင်္ဂါတို့ကား မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြင့် သိနေသော ဈာန်အင်္ဂါတို့တည်း၊ ဤဈာန်အင်္ဂါတို့ကား ပစ္စဝေက္ခဏာဖောတို့ဖြင့် ထိုးထွင်း သိနေသော ဈာန်အင်္ဂါတို့တည်း” ဤသို့ ခွဲခြားဖို့ရန် မလွယ်ကူသေး ဟုလို သည်။ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ ဈာန်မှ ထပြီး ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင် လိုက်ရာ စက္ကန့်ပိုင်းလောက် အတွင်းမှာပင် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်လို့ ရရှိနိုင်ပါက အာဝဇ္ဇနဝသီနှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီဘော်တို့ကို နိုင်နင်းပြီဟု ဆိုနိုင်ပေပြီ။

ဒုတိယဈာန်သို့

ဤဝသီဘော်ငါးတန်တို့၌ ဝသီမြောက်အောင် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့် ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အဝါးဝစ္စာ လေ့လာထားအပ်ပြီးသော ပထမဈာန်မှ ထ၍ -

- ၁။ ဤပထမဈာန်သမာပတ်သည် (နီဝရဏကို ပယ်ခွာရာဝယ် ပထမဦးဆုံး ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) နီးကပ်သော နီဝရဏရန်သူ ရှိ၏။
- ၂။ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ရုန်ရင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ကျိုးပျက်လွယ်သော သဘော ရှိရကား) အားနည်းသော ဈာန်အင်္ဂါ ရှိ၏။
ဤသို့လျှင် ပထမဈာန်၌ အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှု၍၊
- ၃။ ဝိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သော တရားဟု နှလုံးသွင်း၍၊

၄။ ပထမဈာန်၌ လိုချင်ငဲ့ကွက် တသက်သက်ရှိခြင်း (= နိကန္တိ)ကို ကုန်စေ၍ ဒုတိယဈာန်ကို ရရှိခြင်းငှာ

အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကိုပင် (အထက်ပါ ဦးတည်ချက် လေးမျိုးဖြင့်) စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။

[ဤအဆင့်၌ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကို မမှတ်ပါနှင့်၊ စိုက်သာကြည့်နေပါ။ ရှုနေပါ။ ဝင်လေ+ထွက်လေဟု မှတ်နေခဲ့သော် **“ဝိတက္ကဝိစာရာ ဝစီသင်္ခါရော။”** (မ၊၁၊၃၇၅။) ဟူသည်နှင့် အညီ ‘ဝင်လေ+ထွက်လေ’ဟု မှတ်နေမှု၊ စိတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုနေမှု ဝစီသင်္ခါရကို ဝိတက် ဝိစာရတို့က ပြုပြင်ပေးနေသဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့ မပြုတ်နိုင် ရှိတတ်၏။ ပြုတ်သွားသော်လည်း ပြန်ပြန်ဝင်နေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဒုတိယဈာန်သို့ ကူးသည့်အပိုင်းမှ စ၍ အထက်ပိုင်းဈာန်တို့၌ မမှတ်ပါနှင့်။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုသာ စိုက်ကြည့်နေပါ။ ရှုနေပါ။]

ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်လတ်သော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အကြင်အခါ၌ ပထမဈာန်မှ ထ၍ (= ပထမဈာန်သို့ တစ်ဖန် ပြန်ဆိုက်ပြီး ယင်းဈာန်မှ တစ်ဖန် ပြန်ထ၍) အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် သိမ်းဆည်းတတ် အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှေးရှု၊ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်စဉ် ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ရုန့်ရင်းသောအားဖြင့် ထင်လာကုန်၏။ ပီတိ သုခသည်လည်းကောင်း၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာ (= ဧကဂ္ဂတာ) သည်လည်း-ကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သော ဈာန်အင်္ဂါကို ရရှိခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်း ရှုပွားလျက်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ

ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါး ရှိသော ဒုတိယဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၅၀-၁၅၁။)

တတိယဈာန်သို့

ယင်းသို့ ရရှိအပ်ပြီးသော ဒုတိယဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ဤသို့သော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ဒုတိယဈာန်ကိုလည်း ရအပ်ပြီးသည်ရှိသော် ယင်းဒုတိယဈာန်ကို ဝသီဘော် ငါးတန်တို့ဖြင့် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝသီဘော် ငါးတန် တို့ဖြင့် အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးရာ ဒုတိယဈာန်မှ ထ၍ -

၁။ ဤဒုတိယဈာန်သမာပတ်သည် နီးကပ်သော ဝိတက်၊ ဝိစာရ ဟူသော ရန်သူ ရှိ၏။

၂။ [ထိုဒုတိယဈာန်သမာပတ်၌ စိတ်၏ လောက်လက်ပေါ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော ပေါ်လွင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကြင်ပီတိ သည် ရှိ၏။ ယင်း ပီတိကြောင့်ပင်လျှင် ဤဒုတိယဈာန်ကို ရုန့်ရင်း- ကြမ်းတမ်း၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (ဒီ၊ ၁၊ ၃၄။)] - ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပီတိ၏ ရုန့်ရင်းသည့်အတွက်ကြောင့် အားနည်းသော ဈာန်အင်္ဂါ ရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ဒုတိယဈာန်သမာပတ်၌ အပြစ်ဒေါသကို မြင်အောင်ရှု၍၊

၃။ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါး ရှိသော တတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍၊

၄။ ဒုတိယဈာန်၌ လိုချင်ငဲ့ကွက် တသက်သက် ရှိခြင်း (= နိကန္တိ)ကို ကုန်- စေ၍ တတိယဈာန်ကို ရရှိခြင်းငှာ

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၌ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ အာနာပါနပဋိဘာဝနိမိတ်အာရုံကိုပင် (အထက်ပါ ဦးတည်ချက် လေးမျိုးဖြင့်) စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၅၃-၁၅၄။)

ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်လတ်သော် ဒုတိယဈာန်သို့ပင် တစ်ဖန် ပြန်၍ ဆိုက်ရောက်သွားပေလတ္တံ့! ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အကြင်အခါ၌ ထို ဒုတိယဈာန်မှ ထ၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကိုပင် သိမ်းဆည်းတတ် အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကိုပင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော သမ္မဇဉ်- ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှေးရှု ဉာဏ်သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်စဉ် ပီတိသည် ရုန့်ရင်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ သုခသည်လည်း- ကောင်း၊ ဧကဂ္ဂတာသည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်- သော ဈာန်အင်္ဂါကို ရရှိခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကိုပင်လျှင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းရှုပွားနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးရှိသော တတိယဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၅၄။)

ဤတတိယဈာန်၌ တဏှမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဟူသော တဏှမဇ္ဈတ္တ- ပေက္ခာသည် ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိတို့ မရှိခြင်းကြောင့် အလွန် ပေါ်လွင်ထင် ရှားနေ၏။ တတိယဈာန်ချမ်းသာကိုပင် အညီအမျှ လျစ်လျူရှုနိုင်သူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူဟု ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့က ယင်းတတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ချီးမွမ်းမြှောက်စားတော်မူကြ ကုန်၏။ ဤဈာန်၌ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို အညီ- အမျှ အလယ်အလတ် လျစ်လျူသဘော၌ ထားနိုင်သည့် တဏှမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်၏ စွမ်းအား၊ ယင်းအာရုံကို အမှတ်ရနေမှု သတိ၏ စွမ်းအား၊ ယင်းအာရုံ၏ အရသာကို ချမ်းချမ်းသာသာ ခံစားနေမှု သုခ၏ စွမ်းအား- ဤစွမ်းအားတို့ကား အလွန် ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက် အလွန် မြင့်မားလျက် ရှိကြ၏။ လောကီသုခတို့တွင် ဤတတိယဈာန်သုခကား အမြင့်မားဆုံးဖြစ်၏။ အထက်အထက်ဈာန်တို့၌ သုခဝေဒနာ မယှဉ်ဘဲ ဥပေက္ခာဝေဒနာသာ

ယှဉ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်း တတိယဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။

စတုတ္ထဈာန်သို့

ဤသို့သော ဘာဝနာအစဉ်ဖြင့် ထိုတတိယဈာန်ကိုလည်း ရအပ်ပြီး သည်ရှိသော် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့် နည်းအတိုင်းပင်လျှင် ယင်းတတိယဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန်တို့ဖြင့် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်အပ်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝသီဘော် ငါးတန်တို့ဖြင့် အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးရာ တတိယဈာန်မှ ထ၍ -

၁။ ဤတတိယဈာန် သမာပတ်သည် ‘ပီတိ’ဟူသော နီးကပ်သော ရန်သူ ရှိ၏။

၂။ [အကြင် ဈာန်အင်္ဂါကို ‘သုခ’ဟူ၍ စိတ်၏ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ရှိ၏။ ဤသုခကြောင့်ပင်လျှင် ထိုတတိယဈာန်ကို ရုန့်ရင်း၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (ဒီ၊၁၊၃၄။)] - ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော သုခ၏ ရုန့်ရင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အားနည်းသော ဈာန်အင်္ဂါ ရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ထိုတတိယဈာန်သမာပတ်၏ အပြစ်ဒေါသကို မြင်အောင်- ရှု၍၊

၃။ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါး ရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍၊

၄။ တတိယဈာန်၌ လိုချင်ငဲ့ကွက် တသက်သက်ရှိခြင်း (= နိကန္တိ) ကို ကုန်စေ၍ စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိခြင်းငှာ

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၌ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် (အထက်ပါ ဦးတည်ချက် လေးမျိုးဖြင့်) စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၅၉။)

ထိုသို့ အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ်လတ်သော် တတိယဈာန်သို့ပင်

ပြန်လည် ဆိုက်ရောက်ပေလတ္တံ့။ အကြင်အခါ၌ ထိုတတိယဈာန်မှ ထ၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကိုပင် သိမ်းဆည်းတတ် အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကိုပင် ထိုးထိုး ထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ရှေးရှု ဉာဏ်သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်စဉ် ဆင်ခြင်သော ထိုရဟန်း၏ ဉာဏ်၌ စေတသိကသောမနဿဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သုခသည် ရုန့်ရင်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သော အားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ရုန့်ရင်းသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သော ဈာန်အင်္ဂါကို ရရှိခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကိုပင်လျှင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းနေပါ။ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေပါ။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်း ရှုပွားနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဥပေက္ခာ၊ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါး ရှိသော စတုတ္ထဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၅၉။)

ယင်းစတုတ္ထဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။

ဝေဒနာကို ပယ်ခဉ်

- ၁။ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို ပထမဈာန်၏ ဥပစာရခဏ၌၊
- ၂။ စေတသိကဒေါမနဿဝေဒနာကို ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာရခဏ၌၊
- ၃။ ကာယိကသုခဝေဒနာကို တတိယဈာန်၏ ဥပစာရခဏ၌၊
- ၄။ စေတသိကသောမနဿဝေဒနာကို စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရခဏ၌ — အသီးအသီး ပယ်အပ်၏။ (သံ၊ ၃၊ ၁၈၈-၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၆၀။)

စတုတ္ထဈာန်၏ ထူးခြားသော မှတ်ကျောက်

စတုတ္ထဈာန် အတိသုခုမော အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုဏာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၆၇။)

အတိသုခုမောတိ အညတ္တ လဗ္ဘမာနော ကာယသင်္ခါရော စတုတ္ထဇ္ဈာနေ အတိက္ကန္တသုခုမော။ သုခုမဘာဝေါပိဿ တတ္ထ နတ္ထိ၊ ကုတော ဩဠာရိကတာ အပ္ပဝတ္တနတော။ တေနာဟ ‘အပ္ပဝတ္ထိမေဝ ပါပုဏာတိ’တိ။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၂၃။)

စတုတ္ထဈာန်၌ ဝင်သက်လေ+ထွက်သက်လေ (= အဿာသပဿာသ-ကာယသင်္ခါရ)သည် သိမ်မွေ့နှူးညံ့ခြင်းကို လွန်သွား၏။ မဖြစ်ခြင်းသို့သာလျှင် ရောက်ရှိသွား၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၆၇။)

အတိသုခုမ (= အလွန် သိမ်မွေ့နှူးညံ့၏ = လွန်သော သိမ်မွေ့နှူးညံ့ခြင်း ရှိ၏။) ဟူသည် ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်ဟူသော အခြား အခြားသော ဈာန်တို့၌ ရအပ်သော အဿာသပဿာသကာယသင်္ခါရသည် စတုတ္ထဈာန်၌ သိမ်မွေ့နှူးညံ့မှုကို ကျော်လွန်သွား၏။ ထိုအဿာသပဿာသ ကာယသင်္ခါရ၏ ထိုစတုတ္ထဈာန်၌ သိမ်မွေ့နှူးညံ့သည်၏ အဖြစ်သော်လည်း မရှိ ဖြစ်တုံသေး၏။ ရုန့်ရင်းသည်၏ အဖြစ်ကား အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်နိုင်တော့ အံ့နည်း။ ထိုကြောင့် - **အပ္ပဝတ္ထိမေဝ ပါပုဏာတိ** - မဖြစ်ခြင်းသို့သာလျှင် ရောက်ရှိသွား၏ - ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့က မိန့်ဆိုတော်မူကြခြင်း ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၂၃။)

ဒီဃဘာဏက၊ မဇ္ဈိမဘာဏက၊ သံယုတ္တဘာဏကဟူသော ထိုထို ဘာဏက မထေရ်မြတ်တို့၏ အလိုအတိုင်း အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၆၇။)

စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပနာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၅။) - စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ အဿာသပဿာသတို့ မရှိကြောင်းကိုလည်း အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် အနေဖြင့် သတိပြုသင့်သော အချက်တစ်ရပ် ရှိနေပေ၏။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က “စတုတ္ထဈာန်သို့ ငါ ဆိုက်ရောက်လေပြီ” ဟု မိမိကိုယ်ကို မိမိ ယုံကြည်ယူဆ-သောအခါ “ငါသည် အသက်ရှူလေသလော၊ မရှူလေသလော”ဟု ခဏ ခဏ မဆန်းစစ်ပါနှင့်။ ထိုသို့ ဆန်းစစ်နေပါက စူးစမ်းဆင်ခြင်မှု (=ဓမ္မဝိစယ

သမ္မောဇ္ဈင်)က လွန်ကဲနေသဖြင့် သမာဓိလည်း ပျက်ပြားတတ်၍ ရရှိထားပြီး သည့် ဈာန်မှလည်း လျှော့ကျတတ်သည်။ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကိုသာလျှင် (မှန်သည်ဟု ယူဆလျှင်) ခိုင်ခံ့အောင် တည်တံ့အောင် များများ ဝင်စား နေပါဦး။ အကြောင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ အခိုက်၌ အသက် မရှူသော်လည်း၊ တစ်နည်း ဆိုရသော် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သည် အဿာသပဿာသကို မဖြစ်စေ သော်လည်း - ဈာန်အင်္ဂါကို ပြန်လည် ဆင်ခြင်နေသော မနောဒွါရိက ပစ္စဝေက္ခဏာဇောဝီထိ၊ အသက်ရှူ-မရှူကို ပြန်လည် ဆင်ခြင်နေသော ကာမဇော မနောဒွါရိက ဇောဝီထိစိတ်တို့မှာ (နာမ်တရားစုတို့မှာ) အဿာသ ပဿာသကိုဖြစ်စေသော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် အသက်ရှူ-မရှူကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်နေသောအခါ ယင်းသို့ ဆန်းစစ်နေသော ကာမဇော မနောဒွါရိကဇောဝီထိစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသော အလွန် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော အဿာသပဿာသကို (= အသက် ငွေ့ငွေ့ကလေး ရှူနေသည်ကို) အချို့ယောဂီများသည် သတိပြုနေမိတတ် ကြ၏။ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်အခိုက်၌ အသက်မရှူသော်လည်း အသက် ရှူ-မရှူကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်သောအခိုက်၌ အသက်ရှူနေခြင်းသာ ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရခါစ အစပိုင်းတွင် အသက်ရှူ-မရှူကို ဆန်းစစ်မှု မပြုသေးဘဲ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားမှုကိုသာ များများပြုလုပ်ပါ။ ကျေနပ်မှု ရရှိသောအခါမှ အသက်ရှူ-မရှူကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပါ။ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးတို့မှာလည်း စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရ- သမာဓိအခိုက်၌လည်း ထင်ရှားနေတတ်ရကား စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရ- သမာဓိအခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ‘ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ’ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ- တို့နှင့် စတုတ္ထဈာန်အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေတတ်သော ‘ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ’ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အနည်းငယ် ရောထွေးတတ်သည်။ ဥပစာရ- သမာဓိ အခိုက်၌ အသက်ရှူမှု ရှိ၏။ ရံခါ ဘဝင်ကျနေတတ်၏။ သို့သော် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိအခိုက်၌ အထူးသဖြင့် စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား

ခိုက်၌ အသက်မရှူပေ။ ယင်းသမာဓိကိုလည်း ကြာရှည်စွာ တည်တံ့နေ-
အောင် ဘဝင်ကျမှု မရှိအောင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ရွက်ဆောင်ထားနိုင်-
ပေသည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကိုလည်း ဝသီဘော်
ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ရ၏။ ယင်းစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ **ပရိယောဒါတ** = ပြီးပြီး
ပြက်ပြက် တလက်လက် တောက်ပလာသည့် တိုင်အောင် လေ့ကျင့်ပါ။
ထိုအခါဝယ် ဝိပဿနာသို့ ကူးလိုက ကူးနိုင်ပြီ။

အကယ်၍ မြေ-ရေ-မီး-လေတို့နှင့် တူညီသော စိတ်ဓာတ်များ ကိန်းဝပ်-
လာအောင် ပထဝီကသိုဏ်းစသည့် ကသိုဏ်းကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ကူးပြောင်း
အားထုတ်လိုကလည်း အားထုတ်နိုင်ပေပြီ။ ဤတွင် ကသိုဏ်းအားထုတ်ပုံ
စနစ်ကို အကျဉ်းချုပ်ကာ တင်ပြပေအံ့။



(၃၂) ကောဠာသသ္မိ

ယင်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့်၊ တစ်နည်း - သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့် အလင်းရောင်များ ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက် တောက်ပ လာသောအခါ ဈာန်မှထကာ ယင်း လင်းရောင်ခြည် အကူအညီဖြင့် (၃၂)- ကောဠာသတို့ကို အဇ္ဈတ္တ (= မိမိကိုယ်)က စ၍ သိမ်းဆည်းပါ။

- ၁။ ဆံပင်၊ မွေးညင်း၊ ခြေသည်း လက်သည်း၊ သွား၊ အရေ၊
- ၂။ အသား၊ အကြော၊ အရိုး၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အညှို့ = ကျောက်ကပ်၊
- ၃။ နှလုံး၊ အသည်း၊ အမြေး၊ အဖျဉ်း = သရက်ရွက်၊ အဆုတ်၊
- ၄။ အူမ၊ အူသိမ် (= အူသိမ်း = အူထုံး = အူချည်ကြိုး၊) အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊ ဦးနှောက်၊
- ၅။ သည်းခြေ (= အအိမ်သည်းခြေ + အရည်သည်းခြေ)၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး (= အိုင်နေသောသွေး + အကြောအတွင်းသွေး)၊ ချွေး၊ အဆီခဲ၊
- ၆။ မျက်ရည်၊ ဆီကြည်၊ တံတွေး၊ နှပ်၊ အစေး၊ ကျင်ငယ်။

ယောဂါဝစရသူတော်ကောင်းသည် ဤ (၃၂)ကောဠာသတို့ကို အာနာ- ပါနစတုတ္ထဈာန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်၏ အကူအညီကို ယူ၍ ဆံပင်မှသည် ကျင်ငယ်၊ ကျင်ငယ်မှသည် ဆံပင်သို့ တိုင်အောင် အဝါးဝစွာ လေ့လာပါ။ ဆံပင်မှသည် အောက်သို့ စိုက်ရှုလိုက်ရာ ကျင်ငယ်သို့တိုင်အောင်၊ ကျင်ငယ်မှသည် အထက်သို့ လှန်၍ ရှုလိုက်ရာ ဆံပင်သို့တိုင်အောင် တိုးလျှိုပေါက် ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုအခါ အဇ္ဈတ္တ၌ အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့လာပြီး ဖြစ်ပေပြီ (= ပုဂုဏ် ဖြစ်ပေပြီ)။

ထိုအခါ၌ (၃၂)ကောဠာသတို့ကို ဤသို့ သိမ်းဆည်းနေသော ဉာဏ်- ကြောင့်လည်း လင်းရောင်ခြည်များသည် ဆက်လက် ထွက်ပေါ်နေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုလင်းရောင်ခြည် အကူအညီဖြင့် ဗဟိဒ္ဓ ရှေ့တည့်တည့်၌ တည်ရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏ (၃၂)ကောဠာသကို ဆက်လက်

သိမ်းဆည်းပါ။ ညဉ့်အခါ လက်နှိပ်ဓာတ်မီးဖြင့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ထိုးကြည့် သကဲ့သို့ ထိုဉာဏ်ရောင် ပျံ့နှံ့ရာ အရပ်၌ ထိုဉာဏ်ရောင်၏ အကူအညီဖြင့် ပကတိမျက်စိဖြင့် တွေ့မြင်နေရသကဲ့သို့ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် (= ဉာဏ်အလင်း- ရောင်ဖြင့်) ယင်း (၃၂)ကောဋ္ဌာသကို မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ အကယ်၍ ဉာဏ်အလင်းရောင်မှာ မလုံလောက်ဟု ယူဆပါက အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်ကို တစ်ဖန် ဝင်စားပါ။ ယင်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည် အကူအညီကို ယူကာ တစ်ဖန် ဗဟိဒ္ဓ၌ (၃၂)ကောဋ္ဌာသ- တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ လင်းရောင်ခြည် မှိန်သွားတိုင်း ဤစနစ်ကို အသုံးပြုပါ။ ရှေ့တည့်တည့်၌ တည်ရှိသော ယောဂီ တစ်ဦး၏ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ အဇ္ဈတ္တ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို တစ်လှည့် ပြန်သိမ်းဆည်းပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် သိမ်းဆည်း ပါ။ သို့မှသာလျှင် ဘာဝနာသည် အရှိန်ကောင်းလာမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤနည်းစနစ်ကို မှီ၍ အနီးမှသည် အဝေးသို့ တစ်စတစ်စ တိုး၍တိုး၍ ရှုကြည့်ပါ။ အရပ် (၁၀)မျက်နှာ အားလုံးသို့ ဖြန့်ကြက်၍ ရှုကြည့်ပါ။ ယင်း အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်ကြောင့် သို့မဟုတ် (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားနေသော ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည်နှင့် တွေ့ထိ- မိရာ လူ၊ တိရစ္ဆာန်စသည့် သတ္တဝါတိုင်း၏ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတိုင်းကို တစ်ဦးပြီး တစ်ဦး တစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုကြည့်ပါ။ ယောက်ျား မိန်းမ ကျွဲ နွား တိရစ္ဆာန်ဟု မတွေ့မြင်ရတော့ဘဲ (၃၂)ကောဋ္ဌာသ အစုအပုံဟု ကြည့်လိုက်တိုင်း တွေ့နေပါက အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့လာပြီး ဖြစ်ပေပြီ (= ပဂုဏ ဖြစ်ပေပြီ)။

လမ်းသုံးသွယ်

ကောဋ္ဌာသာနံ ပဂုဏကာလတော ပဋ္ဌာယ တီသု မုခေသု ဧကေန မုခေန ဝိမုစ္စိဿတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဏ္ဏတော ဝါ ပဋိကူလတော ဝါ သုညတော ဝါ ဥပဋ္ဌာတိ။ ပ ။ အာကင်္ခမာနဿ ဝဏ္ဏတော အာကင်္ခမာနဿ ပဋိကူလ-

တော အာကခံမာနဿ သုညတော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌဟိဿတိယေဝ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၂-၂၄၃။)

= ယင်း (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် နှစ်မျိုးတို့၌ အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့လာပြီးရာ အချိန်အခါမှ စ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ရာ မုခ်ဦးကြီး သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော မုခ်ဦးဖြင့် ဝင်ရောက်သွားခဲ့သော် ကိလေသာတို့မှ မချွတ်ဧကန် လွတ်မြောက်လိမ့်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် -

၁။ ဝဏ္ဏ = အရောင်ကသိုဏ်း = ဝဏ္ဏကသိုဏ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊

၂။ ပဋိကူလ = ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် = ပဋိကူလသဘောအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊

၃။ သုညတ = အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသော သုညတဓာတ်သဘောအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ထင်လာနိုင်၏။ ပ ။

၁။ အလိုရှိသသူအား ဝဏ္ဏကသိုဏ်းအားဖြင့်၊

၂။ အလိုရှိသသူအား ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် = ပဋိကူလအားဖြင့်၊

၃။ အလိုရှိသသူအား သုညတဓာတ်သဘောအားဖြင့် - ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထင်ရှားလာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၃။)

ဤအထက်ပါ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် နှစ်မျိုးလုံး၌ နိုင်နိုင်နင်းနင်း အဝါးဝစွာ လေ့လာပြီးသောအခါ အထက်ပါ လမ်းသုံးသွယ်တို့တွင် မိမိ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ လမ်းကို ရွေးချယ်၍ ရှုနိုင်သည် သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်းတွင်ကား ဝဏ္ဏကသိုဏ်းလမ်းကို ဦးစားပေးကာ ဖော်ပြပေအံ့။



ဝဏ္ဏကသိုဏ်း = အရောင်ကသိုဏ်း

ဘုရားရှင်သည် **ဝိမောက္ခ**တရား (၈)ပါးတို့ကို ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ယင်းဝိမောက္ခတရား (၈)ပါးတို့တွင် ပထမဝိမောက္ခတရားနှင့် ဒုတိယဝိမောက္ခတရားတို့မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

၁။ ရူပီ ရူပါနိ ပဿတိ၊ အယံ ပဌမော ဝိမောက္ခော။

၂။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ၊ အယံ ဒုတိယော ဝိမောက္ခော။ (အံ၊၃၊၁၂၆။)

ရူပီ ရူပါနိ ပဿတိတိ ဧတ္ထ အဇ္ဈတ္တံ ကေသာဒိသု နီလကသိဏာဒိ-
ဝသေန ဥပ္ပါဒိတံ ရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ၊ တဒဿတ္တိတိ ရူပီ။ ဗဟိဒ္ဓိပိ နီလကသိဏာဒိနိ
ရူပါနိ ဈာနစက္ခုနာ ပဿတိ။ ဣမိနာ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓဝတ္ထုကေသု ကသိဏေသု
ဥပ္ပါဒိတဇ္ဈာနဿ ပုဂ္ဂလဿ စတ္တာရိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနိ ဒဿိတာနိ။ အဇ္ဈတ္တံ
အရူပသညီတိ အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ၊ အတ္တနေော ကေသာဒိသု အနုပ္ပါဒိတ-
ရူပါဝစရဇ္ဈာနောတိ အတ္တော။ ဣမိနာ ဗဟိဒ္ဓါ ပရိကမ္ပံ ကတွာ ဗဟိဒ္ဓါဝ
ဥပ္ပါဒိတဇ္ဈာနဿ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနိ ဒဿိတာနိ။ (အံ၊၄၊၃၊၂၄၅။)

ရူပီတိ ယေနာယံ သသန္တတိပရိယာပန္နေန ရူပေန သမန္နာဂတော၊ တံ
ယဿ ဈာနဿ ဟေတုဘာဝေန ဝိသိဌရူပံ ဟောတိ၊ ယေန ဝိသိဌေန
ရူပေန “ရူပီ”တိ ဝုစ္စေယျ ရူပိသဒ္ဓဿ အတိသယတ္တဒိပနတော၊ တဒေဝ
သသန္တတိပရိယာပန္နရူပဿ ဝသေန ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနံ ဣဝ ပရမတ္တတော
ရူပိဘာဝသာကေန္တိ ဒဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ အဇ္ဈတ္တန္တိအာဒိ။ ရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ ဥတ္တရ-
ပဒလောပေန။ ရူပါနိတိ ပနေတ္ထ ပုရိမပဒလောပေါ ဒဌဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ
“နီလကသိဏာဒိနိ ရူပါနိ”တိ။ ရူပေ ကသိဏရူပေ သညာ ရူပသညာ။
ဧတဿ အတ္တိတိ ရူပသညီ၊ သညာသိသေန ဈာနံ ဝဒတိ။ တပုဋိပက္ခေန
အရူပသညီ။ တေနာဟ “အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ”တိအာဒိ။ (အံ၊၄၊၃၊၂၄၆။)

အထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့
ဖြစ်၏။

၁။ မိမိ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန် ရှိသည်ဖြစ်၍ အပြင် ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌လည်း ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်တို့ကို ရှု၏။ ဤကား ပထမ လွတ်မြောက်မှု (= **ဝိမောက္ခ**)ပေတည်း။

၂။ မိမိ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်ကို မရှုမူ၍ အပြင် ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်တို့ကို ရှု၏။ ဤကား ဒုတိယ လွတ်မြောက်မှု (= **ဝိမောက္ခ**)ပေတည်း။ (အံ၊၃၊၁၂၆။)

ဤတွင် အဋ္ဌကထာက အဇ္ဈတ္တ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသတို့၌ နီလကသိုဏ်း (= အညိုရောင်ကသိုဏ်း)စသည်တို့၏ အစွမ်း ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို **ရူပိ** (= ကသိုဏ်း-ရုပ်ဈာန်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်)ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။ အဇ္ဈတ္တကောဋ္ဌာသတို့၌ ရူပါဝစရ ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်တို့ကို ရရှိပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗဟိဒ္ဓ ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကိုလည်း ဈာန်စက္ခုဖြင့် ရှုပြန်၏ (= ဗဟိဒ္ဓကောဋ္ဌာသတို့၌ လည်း ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်တို့ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၏)။ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ ကောဋ္ဌာသနှစ်မျိုးလုံး၌ ရူပါဝစရဈာန်တို့ကို ရရှိအောင် အားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ပထမဝိမောက္ခတရားနှင့် ပြည့်စုံသူတည်း။

ဒုတိယပုဂ္ဂိုလ်ကား အဇ္ဈတ္တကောဋ္ဌာသတို့၌ ကသိုဏ်းရုပ်ဈာန်တို့ကို ရရှိအောင် မကြိုးစားတော့ဘဲ ဗဟိဒ္ဓကောဋ္ဌာသတို့၌သာလျှင် ကသိုဏ်းရုပ်-ဈာန်တို့ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ဒုတိယဝိမောက္ခတရားနှင့် ပြည့်စုံသူတည်း။ (အံ၊၄၊၃၊၂၄၅။ အံ၊၄၊၃၊၂၄၉။ အဘိ၊၄၊၁၊၂၃၅။)

(၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို အာရုံယူကာ ကသိုဏ်းဈာန်တို့ကို ပွားများ အားထုတ်ခဲ့သော် နီလကသိုဏ်း ပီတကသိုဏ်း လောဟိတကသိုဏ်း ဩဒါတ ကသိုဏ်းဟု ဝဏ္ဏကသိုဏ်း (= အရောင်ကသိုဏ်း) လေးမျိုးတို့ကို ရရှိနိုင်၏။

၁။ **နီလကသိုဏ်း - အညိုရောင်ကသိုဏ်း** - ဆံပင်၊ မွေးညင်း၊ သည်းခြေ တို့၌လည်းကောင်း၊ မျက်လုံးတို့၌ မည်းနက်ရာ အရပ်၌လည်းကောင်း ညိုသော အရောင်ကို အာရုံပြု၍ “နီလံ နီလံ” (= အညို အညို)ဟု နှလုံး-

သွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား စတုက္ကဏ္ဍာန်၊ ပဉ္စကဏ္ဍာန်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏။
ယင်းဈာန်တို့ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေ
နိုင်သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၉။)

၂။ **ပီတကသိုဏ်း - အဝါရောင်ကသိုဏ်း** — အဆီခဲ၌လည်းကောင်း၊
မျက်လုံးတို့၏ ဝါရွှေရာအရပ်၌လည်းကောင်း (= ဝါသော အရေပြား၌လည်း-
ကောင်း၊ ဝါသော လက်ဖဝါး ခြေဖဝါးတို့၌လည်းကောင်း) အဝါရောင်ကို
အာရုံယူ၍ “ပီတကံ ပီတကံ” (= အဝါ အဝါ)ဟု နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား
စတုက္ကဏ္ဍာန် ပဉ္စကဏ္ဍာန်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏။ ယင်းဈာန်ကို ဝိပဿနာ
၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့
ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၉။)

၃။ **လောဟိတကသိုဏ်း - အနီရောင်ကသိုဏ်း** — အသား၌လည်းကောင်း၊
သွေး၌လည်းကောင်း၊ (လျှာ၌လည်းကောင်း) မျက်လုံးတို့၏ နီမြန်းရာအရပ်၌
လည်းကောင်း အနီရောင်ကို အာရုံယူ၍ “လောဟိတကံ လောဟိတကံ”
(= အနီ အနီ)ဟု နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား စတုက္ကဏ္ဍာန် ပဉ္စကဏ္ဍာန်တို့သည်
ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏။ ယင်းဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၉။)

၄။ **ဩဒါတကသိုဏ်း - အဖြူရောင်ကသိုဏ်း** — ခြေသည်းလက်သည်း၌
လည်းကောင်း၊ သွား၌လည်းကောင်း၊ အရေထူ အရေပါး၌လည်းကောင်း၊
အရိုး၌လည်းကောင်း၊ မျက်လုံးတို့၏ ဖြူရာအရပ်၌လည်းကောင်း၊ အဖြူ-
ရောင်ကို အာရုံပြု၍ “ဩဒါတံ ဩဒါတံ” (= အဖြူ အဖြူ)ဟု နှလုံးသွင်းသော
ပုဂ္ဂိုလ်အား စတုက္ကဏ္ဍာန်၊ ပဉ္စကဏ္ဍာန်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကုန်၏။
ယင်းဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေ
နိုင်သော် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။

(ဒီ၊ ၂၊ ၁၅၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၉။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၅။)

ဩဒါတကသိုဏ်း = အဖြူရောင်ကသိုဏ်း

ရဟန်းတို့ . . . ဤအဘိဘာယတနဈာန် (၈)မျိုးတို့တွင် အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ တည်ရှိသော ကောဋ္ဌာသတို့၏ အဆင်းရုပ်တို့ကို မရှုမူ၍ ဗဟိဒ္ဓ၌ ဖြူသော အဆင်း၊ ဖြူသော အသွေး၊ ဖြူသော အရောင်ရှိသော၊ ဖြူသော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ရှု၏။ ထိုကသိုဏ်းရုပ်-တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ “ငါ သိ၏။ ငါ မြင်၏” ဟု ဤသို့ အမှတ်သညာ ရှိ၏။ ဤ အဘိဘာယတနဈာန်သည်ကား အသာဆုံး အမြတ်ဆုံးတည်း။ (အံ၊ ၃၊ ၃၀၆။)

ဤအထက်ပါ ဒေသနာတော်နှင့် အညီ ဝဏ္ဏကသိုဏ်း လေးမျိုးတို့တွင် ဩဒါတ (= အဖြူရောင်)ကသိုဏ်းကား ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ဓာတ်ကို အထူး ကြည်လင်စေတတ်သဖြင့် အသာဆုံး အမြတ်ဆုံး ကသိုဏ်းတစ်ခု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဩဒါတကသိုဏ်း ရှုကွက်ကို ရှေးဦးစွာ တင်ပြပေအံ့။

- ၁။ အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ပြန်လည်ထူထောင်ပါ။ လင်းရောင်-ခြည်စွမ်းအင်များ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တလက်လက် တောက်ပလာသော အခါ —
- ၂။ အဇ္ဈတ္တ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၃။ မိမိ၏ ရှေ့တည့်တည့် သို့မဟုတ် အနီးကပ်ဆုံး တစ်နေရာ၌ တည်ရှိ-သော ဗဟိဒ္ဓ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၄။ ထို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ကောဋ္ဌာသတို့တွင် မိမိ ရှု၍ ပိုကောင်းသည့် ကောဋ္ဌာသက စတင်နိုင်သည်။ အကယ်၍ ဗဟိဒ္ဓကောဋ္ဌာသက ပိုပြီး ရှုကောင်းပါက ဗဟိဒ္ဓ အရိုးစုကောဋ္ဌာသကို သိမ်းဆည်းပါ။
- ၅။ ထိုဗဟိဒ္ဓ အရိုးစုကောဋ္ဌာသ၏ အဖြူဆုံး တစ်နေရာကို ရွေးချယ်၍ သို့မဟုတ် အရိုးစုအားလုံး ဖြူနေသော် အရိုးစုအားလုံးကို ခြုံငုံ၍ သို့မဟုတ် မိမိဘက်သို့ ကျောပေးထားသော ဦးခေါင်းခွံအရိုးကို အာရုံ ပြု၍ “ဩဒါတံ ဩဒါတံ” (= အဖြူ အဖြူ)ဟု နှလုံးသွင်းပါ။
ထိုသို့ ရှုသောအခါ ထိုအဖြူရောင်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို တစ်နာရီ

နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားပါ။

အာနာပါနစတုတ္ထဈာန် စသော ရှေးရှေး ဘာဝနာသမာဓိတို့၏ ဥပနိဿယသတ္တိ စသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံထားရသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သြဒါတကသိုဏ်း ဘာဝနာစိတ်သည် အဖြူရောင် အာရုံ၌ မကြာမီ အချိန်ကာလအတွင်းဝယ် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းအဖြူရောင်အာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေပါက အရိုးစုကောဋ္ဌာသ ပျောက်၍ အဖြူရောင် ကသိုဏ်းဝန်း သက်သက်သာ ကျန်ရှိနေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ဝါဂွမ်းစိုင်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ် ဖြူနေသော အဖြူရောင်ကသိုဏ်းဝန်းကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တည်း။ သောက်ရှူး ကြယ်ကဲ့သို့ အလွန်ကြည်လင်တောက်ပလာသော အဖြူရောင်ကသိုဏ်းဝန်း ကား ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သို့ မဆိုက်မီ ဆွတ်ဆွတ်မဖြူမီ အရိုးစုနိမိတ်အားလုံးကား ပရိကမ္မနိမိတ်ချည်းသာတည်း။

အကယ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသာသနာတော်တွင်း၌ ရှေးရှေး ဘဝများက ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာတော်တွင်း ဘဝထိုထိုက ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် သာသနာပကာလ ရှေးရှေးဘဝတစ်ခုက ဖြစ်စေ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးခဲ့သော သြဒါတကသိုဏ်း ပါရမီကုသိုလ် အဆောက် အဦ ရှိသူ ဖြစ်ပါက အဖြူရောင် သြဒါတကသိုဏ်းဝန်းမှာ အထူးကြိုးစား၍ မဖြန့်ရတော့ဘဲ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် သို့မဟုတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်ရောက် လာသောအခါ အဖြူရောင် သြဒါတကသိုဏ်းဝန်းကို “အဖြူ အဖြူ” ဟု စူးစူး စိုက်စိုက် ရှုနေစဉ်မှာပင် သြဒါတကသိုဏ်းဝန်းသည် အရပ် (၁၀) မျက်နှာသို့ တိုင်အောင် လွယ်ကူစွာ ပြန့်သွားတတ်ပေသည်။

အကယ်၍ အဖြူရောင်ကသိုဏ်းဝန်းမှာ ပြန့်ကျယ်၍ မသွားပါက ထို- အဖြူရောင် ကသိုဏ်းဝန်းကိုပင် ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ၍ အထူးကြည်လင်တောက်ပ- လာသည့်တိုင်အောင် အာရုံယူကာ “အဖြူ အဖြူ” ဟု ရှုနေပါ။ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ၍ အထူးသန့်ရှင်း ကြည်လင်-

တောက်ပနေသည့် ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်ရောက်သောအခါ ယင်းပဋိဘာဂ-
နိမိတ်ကိုပင် အာရုံယူ၍ “အဖြူ အဖြူ”ဟု ဆက်လက် ရှုပွားခဲ့သော်
ပထမဈာန်သမာဓိသို့ကား ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ သို့သော် ယင်းသမာဓိမှာ
မခိုင်ခံ့ဘဲ အရှည်မတည်တံ့ ဖြစ်တတ်၏။ ထိုကြောင့် သမာဓိ၏ အရှည်ခိုင်ခံ့
တည်တံ့ရေးအတွက် ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို တိုးပွားအောင် ပြုလုပ်သင့်-
ပေသည်။

ယင်း အဖြူရောင် သြဒါတကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာ-
စိတ်သည် တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသောအခါ
‘အဖြူရောင်ကသိုဏ်းဝန်းသည် ဘေးပတ်လည်ဝန်းကျင်သို့ လက်တစ်သစ်ခန့်
ပြန့်ပါစေ၊ သို့မဟုတ် လက်နှစ်သစ်ခန့် ပြန့်ပါစေ၊ သို့မဟုတ် လက်သုံးသစ်ခန့်
ပြန့်ပါစေ၊ သို့မဟုတ် လက်လေးသစ်ခန့် ပြန့်ပါစေ’ – ဤသို့ စသည်ဖြင့်
မိမိ၏ ဉာဏ်အာနုဘော်စွမ်းအားနှင့် နှိုင်းချိန်လျက် လက်တစ်သစ် လက်
နှစ်သစ် စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ဖြန့်ကြည့်ပါ။ လက်တစ်သစ်
လက်နှစ်သစ် စသည်ဖြင့် မပိုင်းခြားဘဲကား ကသိုဏ်းဝန်းကို မဖြန့်ပါနှင့်၊
ပိုင်းခြား၍သာ ဖြန့်ပါ။ ထိုသို့ ပိုင်းခြား၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ဖြန့်လိုက်သဖြင့်
ကသိုဏ်းဝန်းသည် ပြန့်သွားခဲ့သော် ယင်းကသိုဏ်းဝန်းသည် အနည်းငယ်
လှုပ်ရှားသွားတတ်၏။ ထိုအခါ ထိုကသိုဏ်းဝန်းကို ငြိမ်သက်သွားအောင်
“အဖြူ အဖြူ”ဟု ရှုနေပါ။ သမာဓိစွမ်းအား ကောင်းလာသောအခါ ကသိုဏ်း-
ဝန်းသည် ငြိမ်သက်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ငြိမ်သက်သွားပါက ရှေးနည်းအတူ
ပိုင်းခြား၍ ပိုင်းခြား၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ထပ်မံ၍ ဖြန့်ကြည့်ပါ။

တစ်စတစ်စ ကသိုဏ်းဝန်းသည် ကျယ်ပြန့်လာသောအခါ “တစ်တောင်
ပြန့်ပါစေ၊ တစ်လံ ပြန့်ပါစေ” – ဤသို့ စသည်ဖြင့် တိုးချဲ့၍ ဖြန့်ကြည့်ပါ။
ဤနည်းဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်းကို အရပ် (၁၀)မျက်နှာသို့ အတိုင်းအတာ ပမာဏ
မရှိအောင် ဖြန့်ကြက်ပါ။ အရပ် (၁၀)မျက်နှာ၌ မည်သည့်အရပ်ကို မဆို
ကြည့်လိုက်တိုင်း ဖြူနေပါစေ။ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနလုံး၌ သဏ္ဍာန်ခြပ်
လုံးဝမရှိတော့ဘဲ အဖြူရောင်ချည်းသက်သက် တည်ရှိနေသောအခါ ထိုအဖြူ

ရောင်ကသိုဏ်းအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင်၊ ကသိုဏ်းက လှုပ်ရှားနေပါက လှုပ်ရှားနေသော အဖြူရောင်ကသိုဏ်းအာရုံ-ကိုလည်း ငြိမ်ဝပ်သွားအောင် ဖြန့်ကြက်ပြီးသော ယင်းအဖြူရောင်ကသိုဏ်း၏ တစ်နေရာ၌ - တိုက်နံရံ တစ်ခုပေါ်၌ ဦးထုပ်တစ်လုံးကို ချိတ်ဆွဲထားသကဲ့သို့ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ထား၍ “အဖြူ အဖြူ” ဟုသာ ရှုနေပါ။ ယင်းအဖြူရောင် ကသိုဏ်းအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသောအခါ အဖြူရောင်ကသိုဏ်းမှာလည်း လှုပ်ရှားမှု မရှိတော့ဘဲ ငြိမ်ဝပ်လာမည် ဖြစ်၏။ ဘာဝနာစိတ်သည်လည်း ငြိမ်သက်သထက် ငြိမ်သက်လာ၍ အဖြူရောင် ကသိုဏ်းလည်း ငြိမ်ဝပ်လာသောအခါ . . . ယင်း အဖြူရောင်ကသိုဏ်းမှာ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ၍ အထူးကြည်လင် သန့်ရှင်းလာမည် ဖြစ်သည်။ အဖြူရောင် ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို တိုးပွားအောင် ဖြန့်ကြက်ပြီးနောက် ထပ်မံ၍ ရရှိလာသော ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်တည်း။ ထိုအဖြူရောင်ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီခန့် စသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် “အဖြူ အဖြူ” ဟုပင် ရှုနေပါ။ ထိုအခါ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် ထပ်ကာ ထပ်ကာ နှလုံးသွင်းနေပါက ရှုနေပါက သမာဓိဒီဂရီ စံချိန်မီလာသောအခါ ရင့်ကျက်လာသောအခါ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံထဲ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် နစ်မြုပ်၍ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် အတွင်း၌ နစ်မြုပ်ကာ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော ယင်းဘာဝနာစိတ် ဝယ် ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့လည်း ထင်ရှားနေကြပေလိမ့်မည်။ ဈာန်အင်္ဂါတို့- သည် စွမ်းအင် ပြည့်ပြည့်ဝဝဖြင့် အားရှိနေကြမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ ပထမဈာန်သမာဓိသို့လည်း ဆိုက်ရောက်ပြီး ဖြစ်ပေသည်။

ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး

- ၁။ **ဝိတက်** = အဖြူရောင်ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းသဘော၊
- ၂။ **ဝိစာရ** = အဖြူရောင်ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို “အဖြူ အဖြူ” ဟု ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းသဘော၊

- ၃။ ပီတိ = အဖြူရောင်ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘော၊
- ၄။ သုခ = အဖြူရောင်ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၏ အရသာကို ချမ်းချမ်းသာသာ ခံစားခြင်းသဘော၊
- ၅။ ဧကဂ္ဂတာ = အဖြူရောင်ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံတစ်ခုတည်းပေါ်သို့ စိတ်ကျရောက် တည်ငြိမ်နေခြင်းသဘော၊

ဝိတက်စသည့် တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကို ဈာန်အင်္ဂါဟု ခေါ်ဆို၍ ယင်းဈာန်အင်္ဂါတို့၏ အပေါင်းအစုကို ဈာန်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ယင်း ပထမဈာန်သမာဓိကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းသောအခါ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့သို့လည်း အစဉ်အတိုင်း ကူးပါလေ။

စတုတ္ထနည်း - ဈာန် (၄) ပါး

- ၁။ ဝိတက်-ဝိစာရ-ပီတိ-သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးရှိသော ပထမဈာန်၊
- ၂။ ပီတိ-သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်၊
- ၃။ သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးရှိသော တတိယဈာန်၊
- ၄။ ဥပေက္ခာ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်။

ပဇ္ဇကနည်း - ဈာန် (၅) ပါး

- ၁။ ဝိတက်-ဝိစာရ-ပီတိ-သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးရှိသော ပထမဈာန်၊
- ၂။ ဝိစာရ-ပီတိ-သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်၊

- ၃။ ပီတိ-သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးရှိသော တတိယဈာန်၊
- ၄။ သုခ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်၊
- ၅။ ဥပေက္ခာ-ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်။

ဤသို့လျှင် စတုတ္ထနည်း၌ ဈာန် (၄)ပါး၊ ပဉ္စမနည်း၌ ဈာန် (၅)ပါး ရှိကြပေသည်။ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ပယ်ရှားရာဝယ် ပဉ္စမနည်း၌ကား ဝိတက် နှင့် ဝိစာရကို တစ်လုံးစီ ဖြုတ်သဖြင့် ဈာန် (၅)ပါး ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထနည်း၌ ကား ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့ကို ပြိုင်တူ ဖြုတ်သဖြင့် ဈာန် (၄)ပါး ဖြစ်သည်။ ကျွတ်ထိုက်သသူ နတ်၊လူ၊ ဗြဟ္မာ ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် စရိုက်နှင့် လျော်ညီစွာ ဉာဏ်နို့သူတို့အား ပဉ္စမနည်းကို၊ ဉာဏ်ထက်မြက်- သူတို့အား စတုတ္ထနည်းကို ဟောကြားတော်မူသည်။ ရူပါဝစရဈာန်များတည်း။ ရူပါဝစရဘုံသို့ ရောက်စေနိုင်သော စွမ်းအားရှိသော ဈာန်များဟု ဆိုလို၏။ ဤ၌ကား — ရူပါဝစရဘုံသို့ ရောက်ရှိရေးအတွက် ရည်ရွယ်၍ သမာဓိကို ထူထောင်သည့် လုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်စေသည်ကား မဟုတ်ပါ။ ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကအဖြစ် ရည်ရွယ်၍ သမာဓိထူထောင်မှုကို တိုက်တွန်းနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

နိလကသိုဏ်း စသည်သို့

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗဟိဒ္ဓ အရိုးစုကောဋ္ဌာသကို အာရုံယူ၍ သြဒါတကသိုဏ်းကို စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်သည့်တိုင်အောင် အောင်- မြင်စွာ သမာဓိကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်ရှိသော် အဇ္ဈတ္တ အရိုးစုကောဋ္ဌာသကို အာရုံယူ၍လည်း အဖြူရောင်ကသိုဏ်းကို အလားတူပင် စတုတ္ထဈာန်သို့ ဆိုက်သည့်တိုင်အောင် ပွားများနိုင်ပေသည်။

တစ်ဖန် ယင်း အဖြူရောင်ကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန် သမာဓိမှ ထသောအခါ -

- ၁။ ဆံပင်ကဲ့သို့၊ သည်းခြေကဲ့သို့ ညိုသော ကောဋ္ဌာသကို အာရုံယူ၍

အညိုရောင် နီလကသိုဏ်းကိုလည်းကောင်း၊

၂။ အဆီခဲ၊ ကျင်ငယ်ကဲ့သို့ ဝါသော ကောဋ္ဌာသကို အာရုံယူ၍ အဝါ-
ရောင် ပီတကသိုဏ်းကိုလည်းကောင်း၊

၃။ သွေးကဲ့သို့ နီသော ကောဋ္ဌာသကို အာရုံယူ၍ အနီရောင် လောဟိတ
ကသိုဏ်းကိုလည်းကောင်း -

အလိုရှိက အလားတူ ပွားများအားထုတ်ခဲ့သော် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ-
သို့ပင် ဆိုက်ရောက်နိုင်ပေသည်။ အဇ္ဈတ္တကောဋ္ဌာသ၊ ဗဟိဒ္ဓကောဋ္ဌာသ
နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုနိုင်သည်။ အောင်မြင်မှုကို ရရှိသောအခါ ဗဟိဒ္ဓ သက်မဲ့လောက
၌ တည်ရှိသော ပိတ်စ၊ ကျောက်၊ ပန်းပွင့်တို့ကို အာရုံယူ၍လည်း ယင်း
ဝဏ္ဏကသိုဏ်းတို့ကို ပွားများနိုင်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဝဏ္ဏကသိုဏ်း၌ ကျွမ်း-
ကျင်နေသူအား -

၁။ အောက်မဲညိုပွင့် မြွေညိုပွင့်တို့ကလည်း အညိုရောင် နီလကသိုဏ်းကို
ပွားများရန်အတွက် “လာစမ်းပါ ရှုကြည့်စမ်းပါ” ဟု ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့
ပင် ရှိကြ၏။

၂။ အတာကူးသည့် လတန်ခူးတွင် ပင်လုံးကျွတ် ဖူးပွင့်ဝေဆာလျက်
ရှိကြသော ပန်းပိတောက်နှင့် ငှေ့ဝါတို့ကလည်း အဝါရောင် ပီတ
ကသိုဏ်းကို ရှုရန် ဆီးကြို နှုတ်ဆက်နေကြသည့်အလား ရပ်တည်
နေကြမည်သာ ဖြစ်၏။

၃။ လယ်ခေါင်ရန်းနှင့် နီမြန်းသော နှင်းဆီပန်းတို့ကလည်း အနီရောင်
လောဟိတကသိုဏ်းကို ရှုရန် စောင့်မျှော်နေကြသကဲ့သို့ ရှိကြ၏။

၄။ ပင်လုံးကျွတ် ပွင့်နေကြသော တရုတ်စကားအဖြူနှင့် အကျော်ပန်းတို့-
ကလည်း အဖြူရောင် သြဒါတကသိုဏ်းကို ရှုရန် တည်ငြိမ်စွာ ရပ်တည်
ပေးနေကြသကဲ့သို့ ရှိကြ၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဘက်ကသာ စွမ်းအင် ပြည့်ဝနေပါစေ၊ မြင်မြင်သမျှ
သက်ရှိသက်မဲ့ အရာဝတ္ထုတို့က သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာ-

စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် အာရုံအကြောင်း-
တရားအဖြစ် ရပ်တည်ကာ ကျေးဇူးပြုပေးနေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ယောနိသောမနသိကာရ (= နည်းမှန်လမ်းမှန် နှလုံးသွင်းမှု) ရှိနေသည့်
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ အလွန် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော သွားတစ်-
ချောင်းကလည်း အဖြူရောင် ဩဒါတကသိုဏ်းဝန်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာအောင်
အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သော စွမ်းအား ရှိနေ၏။ အလွန်
ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော အလွန်သေးငယ်သော သည်းခြေကလည်း
အညိုရောင် နီလကသိုဏ်းဝန်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အာရမ္မဏပစ္စယ-
သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သော စွမ်းအားရှိနေ၏။ အလွန် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်
ကောင်းသော ကျင်ငယ်ကောဋ္ဌာသတစ်ခုကလည်း အဝါရောင်ပီတကသိုဏ်း
ဝန်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်
သော စွမ်းအားရှိနေ၏။ အလွန် မြတ်နိုးဖွယ်ရာသော ပတ္တမြားရတနာ တစ်လုံး
ကလည်း အနီရောင် လောဟိတကသိုဏ်းဝန်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာအောင်
ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သော စွမ်းအား ရှိနေ၏။ ယင်း ကသိုဏ်းဝန်း အားလုံးတို့က
စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့တိုင်အောင်သော ဈာန်နာမ်တရားစုတို့အား အာရုံ
အကြောင်းတရားအဖြစ် ရပ်တည်ကာ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
ပြုပေးလျက် ရှိနေကြ၏။ နည်းမှန်လမ်းမှန် နှလုံးသွင်းတတ်သည့် ယောနိသော
မနသိကာရရှိသူ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်
ညွှန်ဗွက်မှ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင်သော ဘာဝနာဟူသော
အနှစ်သာရကို အချိန်မရွေး ထုတ်ယူ၍ ရနိုင်၏။ ယင်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို
ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့သော် ပါရမီအားလျော်စွာ
အရဟတ္တဖိုလ်သို့တိုင်အောင်သော အကျိုးကျေးဇူးများကိုလည်း ရရှိနိုင်သည်
သာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ပါရမီနဲ့၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မပေါက်ရောက်သေးခဲ့
လျှင်လည်း မလျှောကျသော ဈာန်ရှိသော ထိုသူတော်ကောင်းကို သံသရာ
ခရီးတွင် အလွန် အဆင့်အတန်းမြင့်မားလှသော ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကြီးက
“လာစမ်းပါ လာစမ်းပါ” ဟု ဆီးကြို ဖိတ်ခေါ်လျက် ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤမျှ ကြီးမားလှသော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသည့် ဤကဲ့သို့သော တရားထူး တရားမြတ်များကို သာသနာတော်၌ သက်ဝင်ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားကို လက်ကိုင်ထားလျက်ရှိသော သင်ကဲ့သို့သော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် အဘယ့်ကြောင့် မပွားများ အားမထုတ်ဘဲ နေထိုင်ပါအံ့နည်း။ အချိန်ရှိခိုက် လုံ့လစိုက်ပါလော့ . . . ။



ပထဝီကသိုဏ်း = မြေကသိုဏ်း

- ၁။ ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် ပြုပြင်အပ်ပြီးသော မြေ၊
 - ၂။ ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် မပြုပြင်အပ်သေးသော ပြကတေ့ (= ပကတိ)သော ကောက်စပါးနယ်ရာ တလင်းစသော မြေ၊
 - ၃။ အပိုင်းအခြား ရှိသည်သာ ဖြစ်သော မြေ၊
 - ၄။ မန်းငယ် (= ဗန်းငယ်), ဆန်ကောငယ် မမာဏရှိသော မြေ၊
 - ၅။ အိုးစရည်းဖုံး စလောင်းဖုံး မမာဏရှိသော မြေ -
ဤမြေတို့၌ ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ရယူနိုင်ပေသည်။
- (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၂၀။)

တတ္ထ ယေန အတိတဘဝေဝိ သာသနေ ဝါ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ ပထဝီကသိဏေ စတုက္ကပဉ္စကဏ္ဍာနာနိ နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗာနိ၊ ဝေဇ္ဇပဿ ပုညဝတော ဥပနိဿယသမ္ပန္နဿ အကတာယ ပထဝီယာ ကသိတဋ္ဌာနေ ဝါ ခလမဏ္ဍလေ ဝါ နိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၂၀။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ရှေးရှေးအတိတ်ဘဝ၌လည်း သာသနာတော်တွင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ (သာသနာပ) ရသေ့ရဟန်း အဖြစ်၌ သော်လည်းကောင်း ရသေ့ရဟန်းပြုဖူး၍ ပထဝီကသိုဏ်း၌ စတုက္ကဇာန်၊ ပဉ္စကဇာန်တို့ကို ဖြစ်စေအပ်ကုန်၏။ ဤသို့သဘောရှိသော ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်သော ကောင်းမှုကုသိုလ် ပါရမီပုညသမ္ဘာရ အဆောက်အဦရှိသော၊ အားကြီးသော ဘာဝနာကုသိုလ်တည်းဟူသော မှီရာ ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်မြတ်အဖို့မူကား [အလောင်းတော် ဟတ္ထိပါလ သတို့သားသည် ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် မပြုပြင်အပ်သေးသော ဂင်္ဂါမြစ်ရေအယဉ်ကို အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်အဖြစ် လွယ်ကူစွာ ရယူနိုင်သကဲ့သို့ (ဇာ၊ ၄၊ ၄၊ ၄၈၃။)] အလားတူပင် ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် မပြုပြင်အပ်သေးသော ပကတိသော မြေဝယ် လယ်ထွန်ရာအရပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ကောက်နယ် တလင်းအရပ်၌သော်လည်းကောင်း ပရိကမ္မနိမိတ်ကို ယူခဲ့သော် “ပထဝီ

ပထဝီ”ဟု စီးဖြန်းခဲ့သော် ထိုပရိကမ္မနိမိတ်မှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သို့ တစ်ခဏချင်း ပြောင်းလဲသွား၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ရရှိနိုင်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၂၀။)

ဤအထက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ရယူလိုခဲ့သော် ညီညာ၍ မြက် သစ်ရွက် ခဲစသော အပြစ်ကင်းသော၊ ပကတိသော မြေကြီး တစ်နေရာတွင် တုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အရာဝတ္ထုတစ်ခုဖြင့် ဖြစ်စေ ဝန်းဝိုင်းသော အရေးအသားတစ်ခုကို ပြုလုပ်ပါ။ မန်းငယ် (= ဗန်းငယ်)၊ ဆန်ကောငယ် ပမာဏမှ စ၍ မိမိ ဆန္ဒရှိသလောက် ပမာဏကို ပြုပါ။ — **အရုဏဝဏ္ဏာယ မတ္တိကာယ ကသိဏ် ကာတပ္ပံ**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၂၀။) ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့် အညီ ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်မည့် မြေကြီး၏ အရောင်မှာ မမည်းလွန်း မဖြူလွန်းသော အရုဏ်ရောင် (= အနီရောင်) အသင့်အတင့် သမ်းနေသော မြေကြီးရောင် ကသိုဏ်းဝန်း ဖြစ်ပါစေ။ ထိုမြေကသိုဏ်းဝန်းကို စိုက်ကြည့်၍ — “**ပထဝီ-ပထဝီ-ပထဝီ**”ဟု (သို့မဟုတ်) “**မြေ-မြေ-မြေ**”ဟု နှလုံးသွင်းပါ။

မျက်စိကို ဖွင့်လိုက်ပိတ်လိုက် ပြုလုပ်၍ နိမိတ်ကို ယူကြည့်ပါ။ မျက်စိကို မှိတ်လိုက်သောအခါ ပုံစံတူ နိမိတ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မြင်နေရပါက နိမိတ် ယူ၍ ရရှိပြီ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ မျက်စိကို ဖွင့်တုံမှိတ်တုံ ပြုကာ နိမိတ်ကို အချိန် အတော်အတန် ကြာအောင် ယူနေသော်လည်း မျက်စိမှိတ်လိုက်- သောအခါ ပကတိသော မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ နိမိတ်ကို ယူ၍မရ ဖြစ်နေပါက မိမိ ရရှိထားပြီးဖြစ်သည့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိတို့တွင် မိမိ နှစ်ခြိုက်ရာ သမာဓိတစ်ခုခုကို ထိုနေရာတွင်ပင် ရပ်လျက် ပြန်လည်၍ သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိမှ ထသောအခါ တစ်ဖန် မျက်စိကို ဖွင့်တုံမှိတ်တုံ ပြုကာ နိမိတ်ယူကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှုကို ရရှိတတ်- ပါသည်။ အကယ်၍ မအောင်မြင်ပါက ယင်း ရရှိပြီး စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ပုံစံတူပင် တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ထူထောင်ပါ။ ယင်းစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် လင်းရောင်ခြည်များ ပြူးပြူးပြက်ပြက် တလက်လက် တောက်ပလာသောအခါ

ယင်းဉာဏ်အရောင်အလင်း၏ အကူအညီဖြင့် ထို မိမိပြုပြင်ထားသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို လှမ်းအာရုံယူပါ။ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် တွေ့မြင်သော အခါ “ပထဝီ-ပထဝီ-ပထဝီ” (“မြေ-မြေ-မြေ”)ဟု နှလုံးသွင်းပါ။

ဤအထက်ပါနည်းလမ်း တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူသည့်အခါ ပကတိသော မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ နိမိတ်ကို ယူ၍ ရခဲ့သော် မိမိ နှစ်သက်ရာ တရားထိုင်မည့် နေရာသို့ သွား၍ ထိုင်နိုင်ပြီ။ ထိုသို့ ထိုင်၍ ထိုရရှိပြီးသည့် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းသည် ပြန်၍ ပေါ်လာသော် ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကို ယူ၍ ရခဲ့သော် ကောင်း၏။ အကယ်၍ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို ယူ၍ မရသော်လည်းကောင်း၊ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်မှာ ပေါ်ချီပျောက်ချီ ဖြစ်နေသော် လည်းကောင်း ထိုအခါ မိမိ ရရှိထားပြီးသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကိုပင် တစ်ဖန် ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည် စွမ်းအင်များသည် ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တလက်လက် တောက်ပလာသောအခါ ထိုဉာဏ်လင်းရောင် ခြည်၏ အကူအညီဖြင့် ထိုပထဝီကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကို ကသိုဏ်းဝန်း တည်ရှိရာဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်ကာ တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ လှမ်းကာ အာရုံယူပါ။ ယင်း မိမိပြုပြင်ထားသော ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို တစ်ဖန် အာရုံယူ၍ ရခဲ့သော် ထိုပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မှီဝဲပါ။

န ဝဏ္ဏော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော၊ န လက္ခဏံ မနသိကာတဗ္ဗံ၊ အပိ စ ဝဏ္ဏံ အမုဋ္ဌိတွာ နိဿယသဝဏ္ဏံ ကတွာ ဥဿဒဝသေန ပဏ္ဏတ္ထိဓမ္မေ စိတ္တံ ဌပေတွာ မနသိကာတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၂၂။)

ထိုသို့ ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းရာ၌ ထိုပထဝီကသိုဏ်းဝန်း၌ တည်သော အရုဏ်ရောင် အဆင်းနှင့် တူသော အရောင်အဆင်းကိုလည်း မနောဝိညာဏ်ဖြင့် မဆင်ခြင်အပ် နှလုံးမသွင်းအပ်။ ထိုပထဝီကသိုဏ်းဝန်း၏ တည်ရာ မြေကြီး၏ ထဒ္ဒလက္ခဏာ (= ခက်မာခြင်း ပထဝီဓာတ်လက္ခဏာ)ကို လည်း နှလုံးမသွင်းအပ်။ စင်စစ်မူကား အရောင်အဆင်းကို မလွှတ်မူ၍ ထို အရောင်အဆင်းကို မိမိအရောင်အဆင်း၏ မှီရာ ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနှင့်

တူသော အခြင်းအရာ (= တူသော အလား) ရှိသည်ကို ပြု၍ ပထဝီဓာတ် ထူပြောသည်၏အဖြစ်၊ သတ္တိအားဖြင့် လွန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ပထဝီ (= မြေ) ဟူသော လောကဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကို ရှေးရှု တည်စေ၍ “**ပထဝီ-ပထဝီ**” (= မြေ-မြေ)ဟု နှလုံးသွင်းပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၂၂။)

အကယ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း၌ တည်ရှိသော “အရုဏ်ရောင်”ဟူသော အရောင်အဆင်းကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်း ပါက ပထဝီကသိုဏ်း မဖြစ်တော့ဘဲ အရောင်ကသိုဏ်း ဖြစ်သွားလိမ့်မည်။ အကယ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း၌ ထူပြောလျက် ရှိသော ပထဝီဓာတ်၏ ခက်မာမှုသဘောကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းမိ ပါက ပထဝီကသိုဏ်းကို နှလုံးသွင်းသည် မမည်တော့ဘဲ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းသည် မည်ပေလိမ့်မည်။ ပထဝီကသိုဏ်းလမ်းမှ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း-လမ်းသို့ ပြောင်းသွားပြီ ဖြစ်၏။ ပို၍ ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာတစ်ရပ်ကား ယင်း ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း၌ တည်ရှိသော မာမှုသဘောကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းမိပါက နှလုံးသွင်းနေပါက ယင်းမာမှုသဘောက ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရူပကာယ တစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ကာ သမာဓိ၏ စွမ်းအင် ထက်မြက်လာသည်နှင့်အမျှ မာမှုသဘောမှာလည်း လွန်ကဲလာ-ကာ ထိုယောဂီသူတော်ကောင်း အနေဖြင့် ထိုမာမှုသဘောကို သည်းမခံနိုင် ဖြစ်တတ်သည်။ သတိရှိစေ။ ဤစည်းကမ်းချက်ကို ပကတိသော မြေဝန်း၌ နိမိတ်ယူစဉ်၌သော်လည်းကောင်း၊ တစ်နေရာတွင် တရားထိုင်စဉ် ယင်း နိမိတ်ကို တစ်ဖန် ပြန်၍ အာရုံယူစဉ်၌လည်းကောင်း၊ ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို ဖြန့်ကြက်ရာအခါ၌လည်းကောင်း လိုက်နာပါ။

မြေကြီး၌ တည်ရှိသော မူလပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို မျက်စိ မှိတ်တုံ ဖွင့်တုံပြု၍ နိမိတ်ကို ယူရာ၌ ပကတိသော ဖွင့်ထားသော မျက်စိဖြင့် ကသိုဏ်း ဝန်းနိမိတ်ကို မြင်ရသကဲ့သို့ မျက်စိမှိတ်ထားသော အခါ၌လည်း ထိုကသိုဏ်း ဝန်းနိမိတ်သည် ထင်နေပါက ထိုအခါ **ဥဂ္ဂဟနိမိတ်** ဖြစ်ပေါ်လာပြီ ဖြစ်၏။

တစ်နေရာတွင် သွားရောက်ကာ တရားထိုင်သော အခါ၌လည်း ထို

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူရာ လွယ်လွယ်ကူကူနှင့် တစ်ဖန် မပေါ်လာသဖြင့် မိမိ ရရှိထားပြီးသော စတုတ္ထဈာန် သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို တစ်ဖန် ထူထောင်ပြီးနောက် ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည်၏ အကူအညီဖြင့် ထိုမူလနိမိတ်ယူခဲ့ဖူးသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကိုပင် တစ်ဖန် ပြန်၍ အာရုံယူလိုက်သောအခါ ဖွင့်ထားသော မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်သည် ထင်လာပါမူ ထိုအခါတွင်လည်း **ဥဂ္ဂဟနိမိတ်**သည် ဖြစ်ပေါ်လာသည် မည်၏။

ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုပင် ဆက်လက်၍ နှလုံးသွင်းခဲ့သော် မှီဝဲခဲ့သော် ပွားများခဲ့သော် သြဒါတကသိုဏ်း၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အစဉ်အတိုင်း ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သော် နီဝရဏတို့သည် ခွာအပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ ကွာသွားကြကုန်၏။ ကိလေသာတို့သည် အနည်ထိုင်သွားကြကုန်၏။ ဥပစာရသမာဓိဖြင့် စိတ်သည် တည်ကြည်လာ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို တိုးပွားအောင် ပြုလုပ်ခဲ့သော် အရပ်ဆယ်မျက်နှာသို့ တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်လျက် သမာဓိကို ဆက်လက်ထူထောင်ခဲ့သော် ပထမဈာန်မှသည် စတုတ္ထဈာန်သို့ တိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း ဆိုက်ရောက်နိုင်ပေသည်။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့၏ ထူးခြားချက်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ဖော်ပြထား၏ -ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ လက်ချောင်းရာ၊ တုတ်ရာ စသည့် ကသိုဏ်းအပြစ်ဒေါသများ ထင်ရှားနေတတ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ကား အိတ်တွင်းမှ ထုတ်ယူအပ်သော ကြေးမုံဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာ ပွတ်အပ်ပြီးသော ခရုသင်းခွက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တိမ်တိုက်ကြားမှ ထွက်ပေါ်လာသော လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မိုးတိမ်ညိုဝ၌ ပျံသန်းနေသော ဥဗျိုင်းတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ထွင်းဖောက်၍ ထွက်ပေါ်လာသကဲ့သို့ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆပေါင်း အရာအထောင်မက အလွန် စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသည်ဖြစ်၍ ထင်လာတတ်ပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၂။)

အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း

၁။ သပိတ်, ခွက်, ပုံးစသည်၌ အနားရေးနှင့်အမျှ ပြည့်အောင် ထည့်ထား-
အပ်သော, ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် ပြုလုပ်ထားအပ်သော, အညို အဝါ
အဖြူ အနီ အရောင်တို့ဖြင့် ရောယှက်မှု မရှိ ပကတိ ကြည်လင်
သန့်ရှင်းသော ကောင်းကင်မှ ကျလာသော မိုးရေ သို့မဟုတ် ထိုရေနှင့်
အလားတူ သန့်ရှင်းသော ရေ၌သော်လည်းကောင်း,

၂။ ရေတွင်း, ရေကန်, တစ်ဖက်ဆည်ကန်, သမုဒ္ဒရာမှ တက်လာသော
ဆားငံရေဖြင့် ပြည့်သော ဆားကျင်း, ဒီချောင်း, သမုဒ္ဒရာစသော
ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် မပြုပြင်အပ်သော ရေ၌သော်လည်းကောင်း
အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူနိုင်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၆၅။)

ဤညွှန်ကြားချက်များနှင့် အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အတွက် အကောင်း
ဆုံးသော ရေမှာ ကြည်လင်သန့်ရှင်းသော ရေတွင်းရေပင် ဖြစ်သည်။
ရေတွင်းရေ မရခဲ့သော် သပိတ်၌ ဖြစ်စေ, အိုးခွက်တစ်ခု၌ ဖြစ်စေ ရေပြည့်-
အောင် နှုတ်ခမ်းနှင့် ညီအောင် ထည့်၍ အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူပါ။
ရေတွင်း၌ တည်ရှိသော ရေ၌ဖြစ်စေ, သပိတ် အိုးခွက်စသည်၌ တည်ရှိသော
ရေ၌ဖြစ်စေ အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူရာ၌ ရေဟူသော ပညတ်
သက်သက်ကိုသာ အာရုံယူပါ။ ရေတွင်းနံရံနှင့် ရေတွင်းအောက်ခြေကို
လည်းကောင်း, သပိတ် အိုးခွက်တို့၏ နံရံ အောက်ခြေကိုလည်းကောင်း
မကြည့်မိရန် သတိပြုပါ။ ရေသက်သက်ကိုသာ ကြည့်၍ နိမိတ်ကို ယူပါ။
တစ်ဖန် ထိုသို့ နိမိတ်ကို ယူရာ၌ မိမိ ရရှိပြီးသော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ
တစ်ခုခုကို ဝင်စားပြီးမှ ထိုဈာန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဉာဏ်လင်းရောင်-
ခြည်စွမ်းအင်များ အားကောင်းလာသောအခါ ထိုဈာန်မှ ထကာ မျက်စိကို
ဖွင့်၍ မိမိ သတ်မှတ်ထားသော အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူခဲ့သော် ပို၍
အရမြန်တတ်သည်။ ရှေးရှေးဘာဝနာသမာဓိများက အားကြီးသော မှီရာ
ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

န ဝဏ္ဏော ပစ္စဝေက္ခိတဗော၊ န လက္ခဏံ မနသိကာတပ္ပံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၆၅။)

ထိုသို့ အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူရာ၌ ရေ၏အရောင်ကို နှလုံးမသွင်း ပါနှင့်၊ အရောင်ကို နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ဝဏ္ဏကသိုဏ်း (= အရောင်ကသိုဏ်း) ဘက်သို့ ကူးသွားမည်။ အာပေါကသိုဏ်း မဟုတ်တော့ပေ။ တစ်ဖန် အာပေါ- ဓာတ်၏ ယိုစီးခြင်း ပစ္စရုဏလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်၊ ရေ၏ အေးမှု သီတလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ ယင်းဓာတ်တို့၏ သဘာဝ လက္ခဏာကို နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဘက်သို့ ကူးသွားမည် ဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့် ရေ၏ အေးမှုသဘောကို နှလုံးသွင်းနေပါက သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ ချမ်းတက်လာတတ်၏။ ထိုကြောင့် အဆင်း၏ မှီရာ အာပေါ- ကသိုဏ်းကို အဆင်းနှင့် တကွ တူသော အခြင်းအရာ ရှိသည်ကို ပြု၍ အာပေါဓာတ် ထူပြောသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အာပေါ (= ရေ)ဟူသော လောက ဝေါဟာရ ပညတ်အာရုံ၌ စိတ်ကို ထား၍ — “အာပေါ-အာပေါ-အာပေါ = ရေ-ရေ-ရေ”ဟု နှလုံးသွင်း ပွားများပါ။

ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော နိမိတ် သုံးမျိုး၊ ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာဟူသော ဘာဝနာ သုံးမျိုး၊ ပရိကမ္မသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော သမာဓိ သုံးမျိုး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၍ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင် အစဉ် အတိုင်း ဆိုက်ရောက်နိုင်ပေသည်။

တစ်ဖန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတွင် နိမိတ်ထင်ပုံကို ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။ “ဤ အာပေါကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် လှုပ်သကဲ့သို့ ထင်လာတတ်၏။ အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူခဲ့စဉ်က ရေသည် ရေမြုပ် ရေပြွန်နှင့် ရောသော ရေဖြစ်ခဲ့မှု ထိုပုံစံအတိုင်းသာ ထင်လာတတ်၏။ လှိုင်းတံပိုး ထခြင်း၊ ရေမြုပ် ရေပြွန်နှင့် ရောနှောနေခြင်း စသော ကသိုဏ်းအပြစ်ဒေါသသည် ထင်လာ- တတ်၏။ ထိုကြောင့် ငြိမ်သက်၍ နက်ရှိုင်းသော ရေ၌ နိမိတ်ယူခြင်းက

အပြစ်ဒေါသ နည်းပါးသဖြင့် ပိုကောင်းလှပေသည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား တုန်လှုပ်ခြင်း ကင်းသည်ဖြစ်၍ ကောင်းကင်၌ ထားအပ်သော မြယပ်ဝန်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မြကြေးမုံဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်၍ ရှေးရှုထင်လာ၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်သည်နှင့် အတူတကွသာ လျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဥပစာရဈာန် အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်ရှိနိုင်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၆၅-၁၆၆။)

တေဇောကသိုဏ်း = မီးကသိုဏ်း

ရှေးရှေး ဘဝထိုထိုက ပြုအပ် ဆည်းပူးအပ်ခဲ့ဖူးသော တေဇောကသိုဏ်း ဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ဘာဝနာကုသိုလ် ပုညသမ္ဘာရ ရှိခဲ့ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် မပြုပြင်အပ်သေးသော မီး၌ တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူခဲ့သော် ရရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။

- ၁။ ဆီမီးတောက် ဆီမီးလျှံ၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ ချက်ပြုတ်ရာ မီးဖို၌လည်းကောင်း၊
- ၃။ သပိတ်ဖုတ်ရာဌာန၌ တည်ရှိသော မီးပုံ၌လည်းကောင်း၊
- ၄။ တောမီးလောင်ရာ မီးတောက်မီးလျှံ၌လည်းကောင်း -

အမှတ်မရှိ မီးတောက်လောင်ရာ အရပ်၌ မီးလျှံကို ကြည့်ရှုစဉ် ဥဂ္ဂဟ-နိမိတ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။

အတိတ်ဘဝ ထိုထိုက တေဇောကသိုဏ်းကို စီးဖြန်းမှု ပါရမီ ပုညသမ္ဘာရ မရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား တေဇောကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်-ထိုက်၏။ ပြုလုပ်ပုံ အစီအရင်ကား - အနှစ်အဆီ ရှိ၍ ခြောက်သွေ့သော ထင်းခွဲခြမ်းတို့ကို သင့်တော်ရာ တစ်နေရာ၌ သပိတ်ဖုတ်သည့် ပုံစံအနေ အထားဖြင့် အစုအပုံလိုက် မီးတောက်မီးလျှံ ထွက်ပေါ်လာသည့်တိုင်အောင် မီးရှို့ပါ။

သင်ဖြူးဖျာ၊ သားရေပိုင်း၊ ပုဆိုးကြမ်း၊ သစ်သားပျဉ်ချပ်စသည့် တစ်ခုခု တွင် တစ်ထွာလောက် အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဝန်းဝိုင်းသော အပေါက်ကို

ဖောက်၍ ထိုအပေါက်ဖောက်ထားသော အရာဝတ္ထုကို ရှေ့ထား၍ သို့မဟုတ် တစ်ထွာခန့် ဝိုင်းဝန်းသော အပေါက်ရှိသော ဇလုံပေါက်တစ်ခုကို ရှေ့၌ ထား၍ ထိုင်ပြီးလျှင် -

၁။ မီးပုံအောက်၌ လောင်နေသော မြက်ထင်းကိုလည်းကောင်း၊

၂။ အထက်သို့ တက်သော မီးခိုး မီးညွန့်ကိုလည်းကောင်း

နှလုံးမသွင်းမူ၍ အလယ်၌ မကျဲမူ၍ တစ်ခဲနက် တစ်လုံးတည်းအားဖြင့် တောက်လောင်နေသော မီးတောက်မီးလျှံ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ယူပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၆၆။)

ဝဏ္ဏော န ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော၊ ဥဏှတ္ထဝသေန လက္ခဏံ န မနသိကာ-
တဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၆၆။)

ထိုသို့ တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူရာ၌ ထိုမီးတောက်မီးလျှံ၏ အညို၊ အဝါ၊ အနီ စသည်အားဖြင့် ပြားသော အရောင်ကို နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ အရောင်ကို နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ဝဏ္ဏကသိုဏ်း (= အရောင်ကသိုဏ်း) ဘက်သို့ ကူးသွားမည် ဖြစ်၏။ ထိုမီးတောက်မီးလျှံ၏ ပူသော လက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ ပူသော လက္ခဏာကို နှလုံးသွင်းပါက ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘက်သို့ ပြောင်းသွားမည် ဖြစ်၏။ ပူသော လက္ခဏာကို နှလုံးသွင်းမိပါက နှလုံးသွင်းနေပါက သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအိမ်သည်လည်း ပူလောင်လာတတ်ပေသည်။

ထိုကြောင့် မီးတောက်မီးလျှံ၌ တည်ရှိသော အရောင်အဆင်း၏ တည်ရာ မီးကို အဆင်းနှင့် တကွသာလျှင် ပြု၍ တေဇောဓာတ် များပြား ထူပြောသည်၏ အစွမ်းဖြင့် တေဇော (= မီး)ဟူသော လောကဝေါဟာရ ပညတ်၌ စိတ်ကို ထား၍ **“တေဇော-တေဇော-တေဇော - မီး-မီး-မီး”** ဟု နှလုံးသွင်း ပွားများပါ။ ဤသို့ ပွားများအားထုတ်သော ထိုယောဂါဝစရ- ပုဂ္ဂိုလ်အား ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာမည် ဖြစ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၁၆၆. . . ကြည့်ပါ။)

ဤညွှန်ကြားချက်များနှင့် အညီ တေဇောကသိုဏ်းကို ပွားများအားထုတ် လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မီးတောက်မီးလျှံရှိရာ အရပ်သို့ ရှေးဦးစွာ ချဉ်းကပ်ပါ။ ထိုနေရာ၌ မိမိ ရရှိထားပြီးသည့် တစ်မျိုးမျိုးသော စတုတ္ထဈာန်- သမာဓိကို ပြန်လည်၍ ထူထောင်ပါ။ ထိုဈာန်မှ ထသောအခါ မျက်စိကို ဖွင့်လျက် ယင်းမီးတောက်မီးလျှံ၌ အောက် မီးလောင်နေသည့် ထင်းစနှင့် အပေါ်ပိုင်း မီးညွှန်တို့ကို မကြည့်ဘဲ အလယ် မီးတောက်ကိုသာ ကြည့်၍ တေဇောကသိုဏ်း နိမိတ်ကို ယူကြည့်ပါ။ မအောင်မြင်ခဲ့သော် ဆယ်လက်မခန့် အပေါက်ရှိသော ဇလုံပေါက်တစ်ခုကို ရှေ့က ခံထား၍ ထိုဇလုံပေါက်၏ ရှေ့၌ တည်ရှိသော မီးတောက်မီးလျှံ၌ တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူကြည့်- ပါ။ အောင်မြင်တတ်ပါသည်။

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ မပြုလုပ်တော့ဘဲ မိမိ တရားထိုင်နေကျ နေရာမှာပင် မိမိ ရရှိထားပြီးသည့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ တစ်ခုခုကို ထူထောင်ပြီးသောအခါ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့် ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တလက်လက် တောက်ပလာသော လင်းရောင်ခြည်အကူအညီဖြင့် ရှေးယခင်က မိမိ မြင်ခဲ့ဖူး တွေ့ကြုံခဲ့ဖူးသော တောမီးလောင်သည့်အခါ သို့မဟုတ် အိမ်ကို မီးလောင်သည့်အခါ သို့မဟုတ် အမှိုက်ပုံကို မီးလောင်သည့်အခါ စသည်တို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော မီးတောက် မီးလျှံကို တစ်ဖန် ပြန်၍ အာရုံယူကြည့်လိုက်သောအခါ ဉာဏ်အလင်းရောင် အောက်တွင် ထိုမီးတောက်မီးလျှံကို ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် အာရုံယူ၍ ရတတ်- ပေသည်။ ထိုအခါ ထိုမီးတောက်မီးလျှံ၌ပင် ရှေးနည်းအတူ တေဇော- ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူခဲ့သော် ရှေးရှေးသော ဘာဝနာသမာဓိတို့၏ အားကြီး သော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါသတ္တိကို ဆက်ခံရသောကြောင့် လွယ်လွယ်ကူကူပင် တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူရ- တတ်ပေသည်။ မိမိ ရရှိထားပြီးသည့် တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူသည်နှင့် တူညီပေသည်။

တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူ၍ အောင်မြင်မှု ရရှိခဲ့သော် ထိုနိမိတ်-

ကိုပင် အာရုံယူကာ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။ ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော နိမိတ် သုံးမျိုး၊ ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရ-ဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာဟူသော ဘာဝနာ သုံးမျိုး၊ ပရိကမ္မသမာဓိ ဥပစာရ-သမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော သမာဓိ သုံးမျိုးတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

ထိုသို့ အားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် နှစ်မျိုးတို့တွင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကား မီးတောက်မီးလျှံသည် ပြတ်၍ ပြတ်၍ ကျသည်နှင့် တူသည်ဖြစ်၍ ထင်လာ၏။ ကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် မပြုပြင်အပ်သော မီးပုံ၌ တေဇောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်အားကား ကသိုဏ်း၏ အပြစ်ဒေါသသည် ထင်ရှား၏။ မီးအပိုင်းအစ (= မီးထင်းစ)သည်လည်းကောင်း၊ မီးကျိုးစု မီးကျိုးခဲပုံသည်လည်းကောင်း၊ ပြာသည်လည်းကောင်း၊ မီးခိုးသည်လည်းကောင်း ထင်နေတတ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား မတုန်လှုပ်သည်ဖြစ်၍ ကောင်းကင်၌ ဖြန့်ခင်းထားအပ်သော ကမ္မလာပိုင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရွှေယပ်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရွှေသည်တိုင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လာ၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ထင်သည်နှင့် အတူတကွသာလျှင် ဥပစာရဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပနာဈာန်ကိုလည်းကောင်း ရောက်ရှိနိုင်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၁၆၆။)

ဝါယောကသိုဏ်း = ဇလကသိုဏ်း

ဝါယောကသိုဏ်း ဘာဝေတုကာမေနာပိ ဝါယုသ္မိ နိမိတ္တံ ဂက္ခိတဗ္ဗံ၊ တဗ္ဗခေါ ဒိဋ္ဌဝသေန ဝါ ဖုဋ္ဌဝသေန ဝါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၁၆၇။)

ဝါယောကသိုဏ်းကို ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း လေ၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ ထိုဝါယောကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုလည်း

၁။ အမြင်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊

၂။ အတွေ့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ယူအပ်ပေသည်။ ထိုကြောင့် -
၁။ သစ်ပင်ဖျား သစ်ရွက်ဖျားစသည်တို့၌ တိုက်ခတ်၍နေသော လေကို ကြည့်၍ မြင်၍လည်း ဝါယောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူနိုင်၏။

၂။ မိမိ၏ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း တစ်နေရာ၌ လာရောက် တွေ့ထိနေ-
သော လေကိုလည်း ဝါယောကသိုဏ်းနိမိတ်အဖြစ် ယူနိုင်၏။

မိမိ၏ ကိုယ်အင်္ဂါ၌ တွေ့ထိသော လေကို ဝါယောကသိုဏ်းနိမိတ်အဖြစ် ယူလိုသော် ရှေးဦးစွာ မိမိ ရရှိထားပြီးသော တစ်မျိုးမျိုးသော စတုတ္ထဈာန်-
သမာဓိကို တစ်ဖန် ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ ထိုစတုတ္ထဈာန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
သော ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ အားကောင်းလာသောအခါ
လေသာပြုတင်းပေါက်စသည်မှ ဝင်လာ၍ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း တစ်နေ-
ရာ၌ လာရောက်ထိခိုက်သော လေအစု၌ သတိကို ဖြစ်စေ၍ - **“ဝါယော-
ဝါယော-ဝါယော - လေ-လေ-လေ”**ဟု နှလုံးသွင်း ပွားများပါ။

အကယ်၍ သစ်ပင်ဖျား သစ်ရွက်ဖျား စသည်တို့၌ တိုက်ခတ်၍နေသော
လေကို ကြည့်၍ နိမိတ်ကို ယူလိုခဲ့သော် ရှေးဦးစွာ မိမိ ရရှိထားပြီးသော
တစ်မျိုးမျိုးသော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ထူထောင်ပြီးနောက် လင်းရောင်ခြည်
စွမ်းအင်များ အားကောင်းလာသောအခါ ထိုလင်းရောင်ခြည်၏ အကူညီဖြင့်
ထိုလေကို မြင်အောင် ကြည့်၍ ထိုလေ၌ သတိကို ဖြစ်စေ၍ - **“ဝါယော-
ဝါယော-ဝါယော - လေ-လေ-လေ”**ဟု နှလုံးသွင်း ပွားများပါ။ နိမိတ် သုံးမျိုး၊
ဘာဝနာ သုံးမျိုး၊ သမာဓိ သုံးမျိုးလုံးကို ရရှိအောင် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့
ဆိုက်ရောက်သည့်တိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း ပွားများအားထုတ်ပါ။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကား ခုံလောက် (= ဖိုခနောက်)မှ ချအပ်ကာမျှ ဖြစ်သော
နို့ယနာဆွမ်း၏ အခိုးအငွေ့အလုံးနှင့် တူစွာ တုန်လှုပ်သည်ဖြစ်၍ ထင်လာ၏။
ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား ငြိမ်သက်သော အနေအထိုင်ရှိသည် မတုန်လှုပ်-
သည်ဖြစ်၍ ထင်လာ၏။ ကြွင်း နည်းတူ မှတ်လေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၆၇။)

အာလောကကသိုဏ်း = အလင်းရောင်ကသိုဏ်း

အာလောကကသိုဏ်းကို နိမိတ်ယူလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်

- ၁။ နံရံပေါက်ဖြင့် ဝင်၍ ထင်လာသော လရောင် နေရောင်အဝန်း၊
- ၂။ သံကောက်ပေါက်ဖြင့် ဝင်၍ ထင်လာသော လရောင် နေရောင်အဝန်း၊
- ၃။ လေသောက်တံခါးပေါက်ဖြင့် ဝင်၍ ထင်လာသော လရောင် နေရောင်-အဝန်း -

ဤအဝန်း တစ်ခုခု၌ နိမိတ်ကို ယူနိုင်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၉။)

အာလောကကသိုဏ်း ဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ‘အဓိကာရ’ ကောင်းမှုကုသိုလ်ပါရမီ ရှိသော ယောဂါဝစရသူတော်ကောင်းအား နံရံပေါက် စသည်တို့တွင် တစ်ခုခုသော အပေါက်ဖြင့် နေရောင်သည်လည်းကောင်း၊ လရောင်သည်လည်းကောင်း ဝင်၍ နံရံ၌လည်းကောင်း၊ မြေ (= ကြမ်းပြင်)၌ လည်းကောင်း ထင်လာသော အလင်းရောင်အဝန်းကို မြင်၍သာလျှင် ဥဂ္ဂဟ နိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ တစ်ခဲနက် ထူသော အရွက် ရှိသော သစ်ပင်၏ အခက်ကြားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ခဲနက် ထူသော သစ်ခက်မဏ္ဍပ်ကြားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ထွက်၍ မြေ၌သာလျှင် ထင်လာ သော အရောင်အဝန်းကို မြင်၍သာလျှင်လည်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၉။)

အာလောကကသိုဏ်း ဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ဖြည့်ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီ အရှိန်အဝါ အားပျော့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား အထက်တွင် တင်ပြထားသော အလင်းရောင် သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုး၌ — **“အာလောကော-အာလောကော-အာလောကော - အလင်းရောင်-အလင်းရောင်-အလင်းရောင်”** ဟု နှလုံးသွင်း ပွားများပါ။ မအောင်မြင်ခဲ့သော် အိုးတစ်လုံး၏ အတွင်း၌ ဆီမီးကို ညှိထွန်း၍ အိုးဝကို ပိတ်၍ အိုး၌ အပေါက်တစ်ခု ပြုလုပ်၍ နံရံဘက်သို့ ရှေးရှုတည်ထားပါ။ ထိုဖောက်ထားသော အိုးပေါက်မှ ဆီမီး-ရောင်သည် ထွက်၍ နံရံ၌ အဝန်းအဝိုင်း ထင်နေပေမည်။ ထိုနံရံ၌ ထင်နေ-

သော ဆီမီးရောင် အဝန်းအဝိုင်းကို — “**အာလောကော-အာလောကော-အာလောကော - အလင်းရောင်-အလင်းရောင်-အလင်းရောင်**” ဟု နှလုံးသွင်း ပွားများပါလေ။ ဤသို့ ပြုပြင်စီမံထားသော အလင်းရောင်ကသိုဏ်းဝန်းကား လရောင် နေရောင်တို့ကြောင့် ထင်နေသော ကသိုဏ်းဝန်းထက် ပို၍ တာရှည် ခံပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၉။)

အာနာပါနဿတိသမာဓိကို စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ အခြားအခြားသော ကသိုဏ်းတို့၌ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း သမာဓိကို ထူထောင်ထားပြီးသော ယောဂါဝစရ- ပုဂ္ဂိုလ်သည် နံနက်ခင်းအခါ သို့မဟုတ် ညနေချမ်းအခါဝယ် ထူထဲသော သစ်ခက် သစ်ရွက်ရှိသော သစ်ပင်၏ သစ်ခက် သစ်ရွက်တို့၏ အကြားမှ မြင်တွေ့ရသော နေရောင်ခြည်၏ အလင်းရောင်ကို အာရုံယူ၍ အာလောက ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ရယူခဲ့သော် လွယ်လွယ်ကူကူပင် နိမိတ်ကို ယူ၍ရတတ်ပေ ၏။ ထိုသို့ နိမိတ်ကို ယူနိုင်ခဲ့သော် ထင်လာသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တို့၏ အလင်း ရောင်၏ စွမ်းအင်မှာလည်း ပို၍ အားကောင်းတတ်ပေသည်။ မှောင်မိုက်နေ သော ညဉ့်အခါဝယ် ယင်းကဲ့သို့သော အောင်မြင်မှုကို ရရှိထားပြီးဖြစ်သော အာလောကကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကို ဖြန့်ကြက်ခဲ့သော် ကသိုဏ်းဝန်းကို ဖြန့်ကြက်ထားပြီးရာအရပ်အတွင်း၌ တည်ရှိနေသော အလင်းရောင်မှာ နေအခါ၌ကဲ့သို့ပင် လင်းနေသော ဟူ၏။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တကနိပါတ်၌ လာရှိသော **ပစလယမာနသုတ္တန်** (အံ၊၂၊၄၆၃။)၌ လာရှိသော ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားတော်မူချက်နှင့် ညီညွတ်လျက်ပင် ရှိပေသည်။

ဤအာလောကကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် နံရံ၌လည်းကောင်း၊ မြေ (= ကြမ်းပြင်)၌လည်းကောင်း၊ သစ်ခက် သစ်ရွက်ကြားစသည်၌လည်းကောင်း ထင်နေသော ပကတိအလင်းရောင် အဝန်းအဝိုင်းနှင့် တူ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်- သည်ကား ဘုရားရှင်၏ တစ်လံမျှလောက်သော ရောင်ခြည်တော်ဝန်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက် အတုံးလိုက် အခဲလိုက် ဖြစ်၍ အထူးကြည်လင်လှသော အလင်း- ရောင်အစုနှင့် တူ၏။ ကြွင်း နည်းတူမှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၉။)

ဤ အာလောကသညာ ခေါ် အာလောကကသိုဏ်းမှာ ထိနမိဒ္ဓ ပယ်-
ဖျောက်ရေးတွင် အကောင်းဆုံးသော လက်နက်တစ်မျိုး ဖြစ်၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်-
ပါဠိတော် သတ္တကနိပါတ် ပစလယမာနသုတ္တန် (အံ၊ ၂၊ ၄၆၃ . .)၌ ထိနမိဒ္ဓကို
ပယ်ဖျောက်ကြောင်း ပျောက်ကင်းကြောင်း တရား (၇)မျိုးကို ခွဲခြားကာ
ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်း (၇)မျိုးတို့တွင် ဤအာလောကသညာသည်
လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိ-
သော ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း လက်ကိုင်ထားသင့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။
ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်၏ အခြေခံ တေဇောကသိုဏ်း၊ သြဒါတကသိုဏ်း၊
အာလောကကသိုဏ်းဟူသော သုံးမျိုးသော ကသိုဏ်းတို့တွင် -

(ဣမေသု စ ပန တီသု) အာလောကကသိဏ်ယေဝ သေဋ္ဌတရံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၅၈။)

ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာနှင့် အညီ ဤအာလောကကသိုဏ်းမှာ
အကောင်းဆုံး အမြတ်ဆုံးသော ကသိုဏ်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

အာကာသကသိုဏ်း = ကောင်းကင်ကသိုဏ်း

- ၁။ နံရံပေါက်၌သော်လည်းကောင်း၊
- ၂။ သံကောက်ပေါက်၌သော်လည်းကောင်း၊
- ၃။ လေသာပြုတင်းပေါက်ကြား၌သော်လည်းကောင်း -

အာကာသကသိုဏ်း (= အကြားအပေါက်ကသိုဏ်း = ကောင်းကင်-
ကသိုဏ်း)နိမိတ်ကို ရယူနိုင်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၆၉။)

ရှေးရှေးဘဝက အာကာသကသိုဏ်း ဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ပြုအပ်ခဲ့ဖူး-
သော ‘အဓိကာရ’ကောင်းမှုကုသိုလ် ရှိသသူအား နံရံပေါက်စသော အကြား
အပေါက် တစ်ခုခုကို တွေ့မြင်ခဲ့သော် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်
လွယ်ကူစွာပင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ အဓိကာရကောင်းမှုကုသိုလ် အားနည်း
သူကား နေပြောက်မထိုးရအောင် ကောင်းစွာ မိုး၍ ထားအပ်သော မဏ္ဍပ်၌

သော်လည်းကောင်း၊ သားရေ ဖျာစသည်တို့တွင် တစ်ခုခု၌သော်လည်းကောင်း တစ်ထွာ လက်လေးသစ်စသည် ပမာဏရှိသော ဝန်းဝိုင်းသော အပေါက်ကို ပြုလုပ်၍ ထိုကသိုဏ်းဝန်းအဖြစ် ပြုလုပ်ထားအပ်သော အပေါက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နံရံပေါက်စသော တစ်ခုခုသော အပေါက်ကိုသော်လည်းကောင်း အာကာသကသိုဏ်းနိမိတ်အဖြစ် အာရုံယူ၍ **“အာကာသော-အာကာသော-အာကာသော - ကောင်းကင်-ကောင်းကင်-ကောင်းကင်”** ဟူ၍ နှလုံးသွင်း ပွားများအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၀၆၉။)

အကယ်၍ အောင်မြင်မှုကို မရရှိခဲ့လျှင် တစ်ထွာခန့် တစ်ပေခန့် အပေါက်အဝိုင်းတစ်ခုကို သစ်သားပျဉ်ချပ်တွင် စက်ဝိုင်းကျကျ ဖောက်ပါ။ ထိုအာကာသကသိုဏ်းဝန်းပါသော ပျဉ်ချပ်ကို သစ်ပင် မိုးသား တိမ်ရိပ်စသော အပြစ် ကင်းစင်သည့် ကောင်းကင်ဘက်သို့ မြှောက်၍ ကိုင်ထားပါ။ ထိုအဝန်းအဝိုင်း အာကာသနိမိတ်ကို ပျဉ်ပြားချပ်၏ ဖောက်ထားသော စက်ဝိုင်း-အတွင်း၌ စိတ်စိုက်၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ကသိုဏ်းဝန်းအပေါက်ကို ကျော်လွန်၍ ကောင်းကင်ဘက်သို့ လိုက်မကြည့်ပါနှင့်။ ပျဉ်ပြားချပ်တွင် ဖောက်ထွင်းထားသော ကသိုဏ်းဝန်း၌သာ အာကာသကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ယူပါ။ အကယ်၍ မျက်စိကို ဖွင့်တုံ မှိတ်တုံပြုကာ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို ယူနေသော်လည်း လွယ်ကူစွာဖြင့် နိမိတ်ကိုယူ၍ မရ ဖြစ်နေသေးလျှင် မိမိရရှိထားပြီးသော တစ်မျိုးမျိုးသော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ ထိုနောင် ယင်းစတုတ္ထဈာန်မှ ထ၍ ပုံစံတူပင် အာကာသကသိုဏ်းဝန်း-နိမိတ်ကို မျက်စိဖွင့်၍ ပြန်ယူကြည့်ပါ။ မျက်စိကို မှိတ်လိုက်သောအခါ ဥဂ္ဂဟ-နိမိတ်သည် ထင်လာပါက အောင်မြင်မှုကို ရရှိပေပြီ။ အောင်မြင်မှုကို ရရှိသောအခါ နိမိတ်ကို ခိုင်အောင် ဆက်လက်လေ့ကျင့်၍ မိမိအလိုရှိရာ အရပ်သို့ သွား၍ ထိုင်လျက် ပွားများနိုင်ပေသည်။ မိမိ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ နေရာ၌ ထိုင်သောအခါ မိမိရရှိထားပြီးသည့် သမာဓိများကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ အထူးသဖြင့် မိမိနှစ်သက်ရာ တစ်မျိုးမျိုးသော စတုတ္ထဈာန် သမာဓိသို့တိုင်အောင် သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။ ထိုနောင် မိမိ နိမိတ်ယူ၍

ရရှိထားပြီးဖြစ်သည့် အာကာသကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကိုပင် တစ်ဖန် ပြန်၍ အာရုံယူပါ။ ရှေးရှေးသော ဘာဝနာသမာဓိတို့၏ အားကြီးသော မှီရာ ဥပ-
နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကို ဆက်ခံရသော
နောက်နောက်သော ဘာဝနာသမာဓိမှာလည်း လွယ်ကူချောမောလျက်ပင်
ရှိနေတတ်ပါသည်။

ဤအာကာသကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် နံရံပေါက်စသည်တို့နှင့်
အတူတကွ ထိုမူလနံရံပေါက်စသည်တို့နှင့် တူသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။
ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အခိုက်၌ ဘာဝနာစွမ်းအား နည်းပါးသည့် အတွက်ကြောင့်
ကသိုဏ်းဝန်းကို တိုးပွားအောင်ပြုလုပ်သော်လည်း မတိုးပွားနိုင်သေးပေ။
ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား နံရံစွန်းစသည် မထင်တော့ဘဲ ကောင်းကင်အဝန်း
သက်သက်သာ ဖြစ်၍ ထင်လာတော့သည်။ ထိုအခါ အာကာသကသိုဏ်း
ဘာဝနာလုပ်ငန်း၊ အာကာသကသိုဏ်း ဘာဝနာသမာဓိသည် မြဲမြံသွားပြီ
ဖြစ်သောကြောင့် ကသိုဏ်းဝန်းကို တိုးပွားစေသော်လည်း ကသိုဏ်းဝန်းသည်
တိုးပွားလာနိုင်ပေသည်။ ကြွင်း နည်းတူပေပြီ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၆၉။)

ကသိုဏ်း (၁၀)ပါးတို့ကို ပွားများပုံ အစီအရင်သည် ဤတွင် ပြီးဆုံးသွား
ပေပြီ။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုရားဟော ဒေသနာတော်စဉ်အတိုင်း -
ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ နီလ (= အညိုရောင်)، ပီတ (= အဝါ-
ရောင်)، လောဟိတ (= အနီရောင်)، သြဒါတ (= အဖြူရောင်)، အာလောက
(= အလင်းရောင်)، အာကာသ (= ကောင်းကင်)ဟူသော ကသိုဏ်းဆယ်ပါး-
တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ကသိုဏ်းတိုင်း ကသိုဏ်းတိုင်းဝယ် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့
ဆိုက်သည့်တိုင်အောင် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ အားထုတ်ပါ။

ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်နိုင်ပါက မည်သည့်အရာဝတ္ထုနှင့်ပင် တွေ့ကြုံ-
ရသည်ဖြစ်စေ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်အဖြစ် အာရုံယူ၍ ရနိုင်သည့် အရာဝတ္ထု
မှန်ပါက ကသိုဏ်းနိမိတ်အဖြစ် လှမ်း၍ အာရုံယူလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်
ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို လွယ်လွယ်ကူကူပင် ရယူနိုင်ပေသည်။ သက်ရှိသက်မဲ့

ကာမဝတ္ထု အစုစုမှ ဘာဝနာဟူသော အနှစ်သာရကို ထုတ်ယူတတ်ပါက ယခုကဲ့သို့သော နည်းမှန်လမ်းမှန် နှလုံးသွင်းတတ်မှု (= **ယောနိသောမနသိ-ကာရ**) ထင်ရှားရှိနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖို့ ပထမဈာန်သမာဓိ၊ ဒုတိယဈာန်သမာဓိ၊ တတိယဈာန်သမာဓိ၊ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကဲ့သို့သော ဘာဝနာအနှစ်သာရများကား လွယ်လွယ်ကူကူပင် ထွက်ပေါ်လာမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း ဈာန်သမာဓိများက နီဝရဏကိလေသာ အညစ်အကြေး တို့ကို ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သဖြင့် ထိုကဲ့သို့ ပွားများအားထုတ်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် မဟာပထဝီမြေကြီးနှင့် တူညီသော စိတ်ထား၊ ရေနှင့် တူညီသော စိတ်ထား၊ မီးနှင့် တူညီသော စိတ်ထား၊ လေနှင့် တူညီသော စိတ်ထား၊ ကောင်းကင်နှင့် တူညီသော စိတ်ထားများသည် ယာယီ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် အထူးသဖြင့် ဈာန်ကို ဝင်စားနေနိုင်သမျှ ကာလပတ် လုံး ဖြစ်ပေါ်နေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ လာဘ်ရခြင်း၊ လာဘ်မရခြင်း၊ အခြံအရံ အကျော်အစော များခြင်း၊ အခြံအရံ အကျော်အစော နည်းပါးခြင်း၊ အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ အချီးမွမ်းခံရခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းဟူသည့် လောကဓံ လေပြင်းမုန်တိုင်းတို့ တိုက်ခတ်လာသောအခါ၌လည်း အထိုက် အလျောက် ကြုံကြုံခိုင်ကြည် ရပ်တည်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ လောကဓံ လေပြင်းမုန်တိုင်းတို့ကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည့် **တာဒိဂုဏ်**နှင့် အထိုက် အလျောက် ပြည့်စုံနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ဖန် ယင်းစတုတ္ထဈာန် သမာဓိတို့ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေခံအကြောင်းရင်း ပါဒကဈာန်အဖြစ် ထူထောင်ကာ ဝိပဿနာသို့ ကူးတက်သွားပါက ယင်းသမာဓိတရားတို့က အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်သော အကျိုးတရားတို့ကို ရရှိလေအောင် အားကြီး သော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားပါက မြေ-ရေ-မီး-လေ-ကောင်းကင်တို့နှင့် တူညီသော စိတ်ထားများသည် ထာဝရ ကိန်းဝပ်နိုင်ကြပြီ ဖြစ်ကြသဖြင့် **တာဒိဂုဏ်**နှင့် ခြွင်းချက် မရှိ အပြီးတိုင် ပြည့်စုံပြီ ဖြစ်ပေသည်။



အရူပါဝစရဈာန်ဝိုင်း

အကယ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ဝိပဿနာသို့ မကူးလိုသေးဘဲ အရူပ-ဈာန်သမာပတ်တွေကို ဆက်လက်ကာ လေ့ကျင့်လိုပါကလည်း ဆက်လက် ပွားများ အားထုတ်နိုင်ပေသည်။ ဤစာမူ၌ကား ဖြစ်နိုင်သမျှ အကျဉ်းချုပ်ကာ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြည့်ကျင့်နိုင်ရေးအတွက်ကား ဆရာ-သမားများနှင့်သာ ချဉ်းကပ်လေ့လာပါ။

အရူပါဝစရဈာန်သည် —

- ၁။ **အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်** = အာကာသ (= ကောင်းကင်ပညတ်)-လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်၊
- ၂။ **ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်** = အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်၊
- ၃။ **အာကိဉ္စညာယတနဈာန်** = အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်၏ မရှိမှု (= နတ္ထိဘောပညတ်)လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်၊
- ၄။ **နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်** = (ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သညာ-ကား မရှိ၊ အလွန်အလွန် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သညာသာ ရှိသဖြင့်) သညာရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ သညာမရှိသည်လည်း မဟုတ်သော ဈာန် ဤသို့လျှင် (၄)မျိုး ရှိပေသည်။

အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်

ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့၌ ကသိုဏ်းတစ်ပါးတစ်ပါးလျှင် စတုတ္ထဈာန် သမာဓိသို့တိုင်အောင် အဝါးဝစွာ လေ့ကျင့်အပ်ပြီးသော ယောဂါဝစရ-ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထဝီကသိုဏ်းမှသည် အာလောကကသိုဏ်းသို့ တိုင်အောင် (၉)မျိုးသော ကသိုဏ်းတို့တွင် မည်သည့်ကသိုဏ်းမှ မဆို အရူပဈာန်တို့သို့ ကူးလိုက ကူးနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် ပထဝီကသိုဏ်းမှ ကူးပုံကို အကျဉ်းချုပ်ကာ တင်ပြပေအံ့။

အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ရုပ်တရားတို့၏ အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှုဆင်ခြင်အပ်၏။

မိဘတို့၏ သုက်သွေးကို အမှီပြု၍ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော၊ ကံစိတ် ဥတု အာဟာရတည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော ဤရူပကာယခန္ဓာကိုယ်ကို ‘ကရဇကာယ’ဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းကရဇကာယ ထင်ရှား ရှိနေခြင်းကြောင့် တုတ် ဓား စသော လက်နက်ကို စွဲကိုင်လျက် သတ်ပုတ်ကြ၏၊ ရိုက်နှက်ကြ၏၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ကြ၏၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ကြ၏၊ ငြင်းခုံကြ၏၊ မျက်စိရောဂါ နားရောဂါစသည်ဖြင့် အနာရောဂါအမျိုးမျိုးကို ခံစားရ၏။ ဤကရဇကာယ အမည်ရသော ရုပ်တရားသာ ထင်ရှား မရှိပါက ထိုကဲ့သို့သော ဒုက္ခမျိုးစုံမှ လွတ်ပေလိမ့်မည်ဟု ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ရုပ်တရားကိုသာလျှင် ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ စက်ဆုပ်ခြင်းငှာ ချုပ်စေခြင်းငှာ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရ၏။ ထိုသို့ အားထုတ်ရာဝယ် ရှေးဦးစွာ ကရဇကာယအမည်ရသော ရုပ်တရား၌ ယင်းကဲ့သို့ အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှု၍ ထိုရုပ်တရားကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်ဖို့ရန် ပထဝီကသိုဏ်း၌ စတုတ္ထဈာန်ကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ထိုစတုတ္ထဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်းရုပ်ကိုလည်း ရုပ်ဟုပင် ယူဆကာ (= မူလပထဝီကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ယူရာ မြေကြီးမှာ ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်၍ ရုပ်အစစ်ဖြစ်၏။ ထိုရုပ်တရားတို့ကို မှီ၍ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖြန့်ကြက်ထားအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်မှာ ကသိုဏ်းပညတ်မျှသာ ဖြစ်သော်လည်း မူလပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ရုပ်အစစ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကသိုဏ်းပညတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယင်းဖြန့်ကြက်ထားပြီးသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကိုလည်း ရုပ်ဟုပင် ယူဆကာ) ထိုပထဝီကသိုဏ်းရုပ်မှ ငြီးငွေ့၍ ကျော်လွှား လွန်မြောက်လိုသည်ဖြစ်၍ ဝသီဘော် ငါးတန်ကို နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်ပြီးသော ပထဝီကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်မှ ထ၍ ထိုစတုတ္ထဈာန်၌ အပြစ်ကို ဤသို့

မြင်အောင်ရှု၍ -

- ၁။ ဤရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်သည် ငါ ငြီးငွေ့အပ်သော ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုဘိ၏။
- ၂။ သောမနဿဝေဒနာဟူသော (တတိယဈာန်ဟူသော) နီးကပ်သော ရန်သူ ရှိ၏။
- ၃။ ငြိမ်သက်သော ဝိမောက္ခဖြစ်သော အရူပဈာန်အောက် ရုန့်ရင်း၏။ ဤသို့ အပြစ်ကို မြင်အောင်ရှု၍၊
- ၄။ ထိုစတုတ္ထဈာန်၌ တွယ်တာငဲ့ကွက် တသက်သက် ရှိခြင်းကို ကုန်စေ၍၊
- ၅။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍၊
- ၆။ စကြဝဠာ ဆုံးသည့်တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ အလိုရှိသမျှ အရပ်သို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း မိမိ ပွားထားပြီးသော ကသိုဏ်းရုပ်ကို ဖြန့်ကြက်၍၊
- ၇။ ထိုကသိုဏ်းရုပ်ဖြင့် တွေ့ထိရာ အရပ်ကို **“အာကာသ-အာကာသ”** ဟု လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် **“အနန္တအာကာသ-အနန္တအာကာသ”** ဟု လည်းကောင်း နှလုံးသွင်း၍ ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်ကို ခွာပါ။

တစ်နည်း — ထိုပထဝီကသိုဏ်းရုပ်၌ တစ်နေရာကို စိုက်၍ **“အာကာသ-အာကာသ”** ဟု တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းပါ။ အာကာသကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောအခါ အာကာသကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းပါ။ ယင်း အာကာသကို ဖြန့်ကြက်ပါ။ အာကာသဖြင့် တွေ့ထိမိရာ ပထဝီကသိုဏ်းရုပ် တည်ရာ အရပ်အားလုံးသည် တဖြည်းဖြည်း အာကာသပြန့်လာသည်နှင့်အမျှ ပျောက်ပျက်ကာ အာကာသချည်း ဖြစ်သွားလိမ့်မည်။ ပထဝီကသိုဏ်းရုပ် ရှိရာ အရပ်အားလုံး၌ အာကာသဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းပါ။ ပထဝီကသိုဏ်းရုပ်ကို ခွာပါ။

ပထဝီကသိုဏ်းကို မဆင်ခြင်ဘဲ နှလုံးမသွင်းဘဲ မသုံးသပ်ဘဲ စင်စစ်မှာမူ

ထိုပထဝီကသိုဏ်းရုပ်ဖြင့် တွေ့ထိရာ အာကာသကိုပင် “**အာကာသ-အာကာသ**” ဟူ၍ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကသိုဏ်းကို ခွာသည်မည်၏။ ယင်းသို့ ခွာအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းရုပ်သည်လည်း မထမကြွ၊ မနစ်မဆုတ်။ ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ပထဝီကသိုဏ်းကို သက်သက် နှလုံးမသွင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ‘**အာကာသ-အာကာသ**’ဟု တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း အစွဲပြု၍ ပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာသည် မည်ပေ၏။ ကသိုဏ်းကို ခွာရာခွာကြောင်း အာကာသကောင်းကင်ပညတ်မျှသည်သာလျှင် ထင်လာ၏။

၁။ **ကသိဏ္ဍဂိုဏ်းအာကာသ** = ကသိုဏ်းကို ခွာ၍ ရရှိအပ်သော အာကာသ၊

၂။ **ကသိဏ္ဍပုဋ္ဌာကာသ** = ကသိုဏ်းဖြင့် တွေ့ထိမိရာ အာကာသ၊

၃။ **ကသိဏ္ဍဝိဇ္ဇာကာသ** = ကသိုဏ်းမှ ကင်းဆိတ်သွားသော အာကာသ ဤသုံးပုဒ်လုံးသည် ပရိယာယ်နှင့်နှင် ဖြစ်သောကြောင့် အနက်အားဖြင့် တူသည်သာတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၂၀-၃၂၁။)

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာ၍ ရရှိလာသော အာကာသနိမိတ်ကို ‘**အာကာသ-အာကာသ**’ဟူ၍ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်၏။ ဝိတက်ဖြင့် ‘အာကာသ-အာကာသ’ဟု ရှေးရှု ခေါက်သည်ကို ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည် ခေါက်သည်ကို ပြု၏။ ဤသို့ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သော ဝိတက်ဖြင့် ‘အာကာသ-အာကာသ’ဟု ရှေးရှု ခေါက်သည်ကို ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်သည်ကို ပြုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ နီဝရဏတို့သည် ကွာကုန်၏။ အာကာသနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော သတိသည် အလွန်ထင်သည်ဖြစ်၍ ကောင်းစွာတည်၏။ ဥပစာရဈာန်သမာဓိဖြင့် စိတ်သည် အာကာသနိမိတ်၌ ကောင်းစွာ တည်ကြည်နေ၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာကာသနိမိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ ဤသို့ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်သော နှလုံးသွင်းသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အာကာသနိမိတ်အာရုံ၌

အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်သည် အပ္ပနာဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပထဝီကသိုဏ်းစသော ကသိုဏ်းပညတ်အာရုံ၌ ရူပါဝစရဈာန်စိတ်သည် အပ္ပဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၁။)

ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်

ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ဟူသည် အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်တည်း။ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်ကို အရှုခံ အာရုံထား၍ ရူပွားသုံးသပ်သဖြင့် ရရှိလာသော ဈာန်တည်း။ ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်ကို ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်အပ်၏။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်၌ ဝသီဘော် ငါးတန်ကို နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်

၁။ “ဤ ငါ ရရှိထားသော အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်သည် ရူပါဝစရဈာန်ဟူသော နီးကပ်သော ရန်သူ ရှိ၏။”

၂။ “ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်ကဲ့သို့ ငြိမ်သက်သည်လည်း မဟုတ်ခဲ့။” ဤသို့လျှင် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်၌ အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှု၍ —

၃။ ထို အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌ ခုံမင်တပ်မက်ခြင်း တဏှာကို ကုန်စေ၍၊

၄။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို ‘ငြိမ်သက်၏’ဟူ၍ နှလုံးသွင်းပြီးလျှင်

ထိုပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာ၍ ရအပ်သော အာကာသနိမိတ်ကို ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်ကို ‘**ဝိညာဏ်-ဝိညာဏ်**’ဟူ၍ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်အပ်၏။ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဝိတက်ဖြင့် ‘ဝိညာဏ် ဝိညာဏ်’ဟု ရှေးရှုခေါက်သည်ကို ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်၍ ခေါက်သည်ကို ပြုအပ်၏။

‘အနန္တ-အနန္တ’ဟူ၍ သက်သက် နှလုံးမသွင်းကောင်း၊ ‘ဝိညာဏ်-ဝိညာဏ်’ ဟုလည်းကောင်း၊ ‘အနန္တ ဝိညာဏ် - အနန္တ ဝိညာဏ်’ဟုလည်းကောင်း နှလုံးသွင်းကောင်း၏။

ဤသို့သော နည်းအားဖြင့် ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏ်နိမိတ်၌ အဖန်တလဲလဲ ဘာဝနာစိတ်ကို ဖြစ်စေသော ထိုယောဂါ ဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား နီဝရဏတရားတို့သည် ကွာကျသွားကြကုန်၏။ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော သတိသည် ကောင်းစွာ တည်လာ၏။ ဥပစာရဈာန်သမာဓိဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်လာ၏။

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော ထိုဝိညာဏ်နိမိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ ဤသို့သော နည်းဖြင့် အကြိမ်များစွာ ပြုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာ၍ ရအပ်သော အာကာသနိမိတ်၌ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်စိတ်သည် အပူနာဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ - ပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာ၍ ရရှိလာသော အာကာသနိမိတ်ကို ပျံ့နှံ့၍ အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်အာရုံ၌ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်စိတ်သည် အပူနာဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၂၅။)

ဤအရှုခံ အာရုံမှာ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။ ထို အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဝိညာဏ်ကို ‘ဝိညာဏ်-ဝိညာဏ်’ဟု ရှုခဲ့သော် ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဝိညာဏ်အာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေကြသော ဘာဝနာစိတ်တို့တွင် ဥပစာရဈာန်ဇောတို့၏ နောက်၌ အပူနာဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဈာန်စိတ်သည် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်စိတ်တည်း။ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်လျှင် တည်ရာ အာရုံရှိသော ဈာန်စိတ် ဟူလိုသည်။ ဤအရာဝယ် အပူနာဈာန်သို့ မဆိုက်မီ အရှုခံအာရုံမှာ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်စိတ် ဖြစ်၍ ရှုတတ်သော ဘာဝနာစိတ်တို့ကား

ကာမာဝစရ (မဟာကုသိုလ် သို့မဟုတ် မဟာကြိယာ)ဇောတို့တည်း။ အပ္ပနာ
ဈာန်အခိုက်၌ကား အရှုခံအာရုံမှာ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်စိတ် ဖြစ်၍
ရှုတတ်သော ဘာဝနာစိတ်မှာ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်စိတ်တည်း။ အရှုခံ
အာရုံနှင့် ရှုတတ်သောတရား နှစ်မျိုးလုံးမှာ ဈာန်စိတ်ချည်းသာတည်း။

အာကိဉ္စညာယတနဈာန်

အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ဟူသည် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၏ မရှိ-
ခြင်း (= နတ္ထိဘောပညတ်)လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော ဈာန်ဟု ဆိုလိုသည်။
အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါ-
ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်၌ ဝသီဘော် ငါးတန်
နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်အပ်၏။ ဝသီဘော် ငါးတန်ကို နိုင်နင်းအောင်
လေ့ကျင့်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့ ဆင်ခြင်အပ်၏။

- ၁။ “ဤ ငါ ရရှိထားသော ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်သမာပတ်သည် အာ-
ကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဟူသော နီးကပ်သော ရန်သူရှိ၏” (= အချိန်
မရွေး အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်သို့ ပြန်၍ လျှောက်နိုင်၏ ဟူလို
သည်။)
- ၂။ “အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကဲ့သို့ ငြိမ်သက်သည်လည်း မဟုတ်ခဲ့။” ဤ-
သို့လျှင် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌ အပြစ်ကို မြင်အောင်ရှု၍၊
- ၃။ ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌ တွယ်တာငဲ့ကွက် တသက်သက် ရှိခြင်း-
ကို ကုန်စေ၍၊
- ၄။ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍၊
- ၅။ အကြင် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ဝိညာဏ်ကို အာရုံပြု၍ ဝိညာ-
ဏဉ္စာယတနဈာန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်
၏ပင်လျှင် အာရုံဖြစ်၍ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်၏
‘မရှိခြင်း’ ဟူသော ‘နတ္ထိဘောပညတ်’ကို ‘ဆိတ်သည်၏အဖြစ်’ကို
‘ကင်းသော အခြင်းအရာ’ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၂၆-၃၂၇။)

[ဆိုလိုရင်း — စိတ်တို့မည်သည် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ နှစ်ခု ပြိုင်တူ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ မရှိကြပေ။ စိတ္တက္ခဏတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ချုပ်ပြီးမှသာလျှင် နောက်စိတ္တက္ခဏတစ်ခု ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ ရှိ၏။ အာကာသာနဉ္စာယတန-ဝိညာဏ်သည် ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်နေသော အချိန်၌ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိညာဏ်သည် ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှား မဖြစ်သေးပေ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိညာဏ်သည် တစ်နည်းဆိုရသော် ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိညာဏ်နှင့် တကွ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်ကို ရှုနေသော ကာမာဝစရဘာဝနာစိတ်အပေါင်းသည် ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် အားဖြင့် ထင်ရှား ဖြစ်နေကြချိန်၌လည်း အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်သည် ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိတော့ပေ။ ယင်းအာကာသာနဉ္စာယတန-ဝိညာဏ်၏ မရှိမှု သဘောကို ‘နတ္ထိဘောပညတ်’ဟု ဆိုလို၏။ ယင်း နတ္ထိဘောပညတ်ကို အရှုခံအာရုံထားကာ နှလုံးသွင်း ရှုပွားရ၏။]

အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်းအပ်သနည်း? ထိုအာကာသာနဉ္စာယတန-ဝိညာဏ်ကို အချင်းခပ်သိမ်း နှလုံးမသွင်းမူ၍ ထိုအာကာသာနဉ္စာယတန-ဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းသဘော နတ္ထိဘောပညတ်ကိုသာ အာရုံပြု၍ —

- ၁။ “**နတ္ထိ နတ္ထိ - မရှိ မရှိ**” ဟူ၍လည်းကောင်း, “**နတ္ထိ ကိဉ္စိ၊ နတ္ထိ ကိဉ္စိ - ဘာမျှမရှိ၊ ဘာမျှမရှိ**” ဟူ၍လည်းကောင်း,
- ၂။ “**သုည သုည - ဆိတ်၏ ဆိတ်၏**” ဟူ၍လည်းကောင်း,
- ၃။ “**ဝိဝိတ္ထံ ဝိဝိတ္ထံ - ကင်း၏ ကင်း၏**” ဟူ၍လည်းကောင်း —

အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်အပ်၏။ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ ရှုအပ်၏။ ဝိတက်ဖြင့် ရှေးရှု ခေါက်သည်ကို ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်၍ ခေါက်သည်ကို ပြုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၆-၂၇။)

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့် နည်းအတိုင်း ထိုအာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်၏ ‘မရှိခြင်း = နတ္ထိဘောပညတ်’ဟု ဆိုအပ်သော ဈာန်ဖြစ်ကြောင်း နိမိတ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ဖြစ်စေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် နိဝရဏ

တရားတို့သည် ကွာကျသွားကြကုန်၏။ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်း နတ္ထိဘောပညတ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော သတိသည် ကောင်းစွာ တည်လာ၏။ ဥပစာရဈာန်သမာဓိဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်လာ၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုအာကာသာနဉ္စာ- ယတနဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်း နတ္ထိဘောပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဈာန်ဖြစ်- ကြောင်း နိမိတ်ကို အဖန်တလဲလဲ မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့ အလာပြု၏။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် ပြုကျင့်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ပထဝီကသိုဏ်းကို ခွာ၍ ရအပ်သော အာကာသနိမိတ်ကို ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိုမဟဂ္ဂုတ် အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ်၏သာလျှင် ဆိတ်သည်၏အဖြစ်၊ ကင်းသည်၏အဖြစ်၊ မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော နတ္ထိ- ဘောပညတ်၌ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်စိတ်သည် အပူနာဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အာကာသနိမိတ်၌ ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာ- ယတနဝိညာဏ်နိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ပင်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၂။)

နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်

ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သညာကား မရှိ၊ အလွန်အလွန် သိမ်မွေ့နူးညံ့ သော သညာသာ ရှိသောကြောင့် သညာရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ သညာ မရှိ- သည်လည်းမဟုတ်သော ဈာန်သည် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန် မည်၏။ သညာကို အဦးမူသဖြင့် ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားထားတော် မူခြင်း ဖြစ်၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော နာမ်တရားကား မရှိ၊ အလွန်အလွန် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော နာမ်တရားစုသာ ယင်းသမာပတ်၌ တည်ရှိသည်။ ထို- ကြောင့် ယင်းသမာပတ်ကို **“သင်္ခါရာဝသေသသမာပတ် -** အပိုင်းအခြားကို လွန်၍ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်လျက် မပြောစလောက် သင်္ခါရမျှ- သာ ဖြစ်သော = အသိမ်မွေ့ဆုံး အဖြစ်သို့ ရောက်သော သင်္ခါရမျှသာဖြစ်သော = အသိမ်မွေ့ဆုံး အဖြစ်သို့ ရောက်သော သင်္ခါရမျှသာ ကြွင်းကျန်သော စတုတ္ထအရူပါဝစရသမာပတ်”ဟု ခေါ်ဆို၏။

နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် ပွားများအားထုတ်-
လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သမာပတ်၌
ဝသီဘော်ငါးတန်ကို နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်ရ၏။ လေ့ကျင့်ပြီးသော် -

၁။ “ဤ ငါ ရရှိထားသော အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သမာပတ်သည် ဝိညာ-
ဏာဈာယတနဈာန်သမာပတ်ဟူသော နီးကပ်သော ရန်သူ ရှိ၏။”

၂။ “နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သမာပတ်ကဲ့သို့ ငြိမ်သက်သည်-
လည်း မဟုတ်ခဲ့”- ဟုလည်းကောင်း၊ “သညာသည် ရောဂါတည်း၊
သညာသည် အိုင်းအမာနှင့် တူ၏။ သညာသည် မြားငြောင့်နှင့် တူ၏။
အကြင် နေဝသညာနာသညာသည် ရှိ၏။ ဤနေဝသညာနာသညာယ-
တနဈာန်သည် ငြိမ်သက်၏။ ဤနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သည်
မွန်မြတ်၏”-ဟုလည်းကောင်း၊ ဤသို့လျှင် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၌
အပြစ်ဒေါသကိုလည်းကောင်း၊ အထက်ဖြစ်သော နေဝသညာနာသညာ
ယတနဈာန်၌ အကျိုးအာနိသင်ကိုလည်းကောင်း မြင်အောင် ရှု၍ -

၃။ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၌ တွယ်တာဌဲကွက် တသက်သက်ရှိခြင်း နိကန္တိ
တရားကို ကုန်ခန်းစေ၍၊

၄။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် နှလုံး
သွင်း၍၊

၅။ အာကာသာနဉ္ဇာယတနဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်း နတ္ထိဘောပညတ်ကို
အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိုအာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သမာပတ်
ကိုပင် အာရုံပြု၍ “**သန္တာ သန္တာ - ငြိမ်သက်ပေစွ ငြိမ်သက်ပေစွ**”-
ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်အပ်၏။ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဉာဏ်ဖြင့်
သက်ဝင်၍ ရှုအပ်၏။ ဝိတက်ဖြင့် ‘သန္တာ သန္တာ = ငြိမ်သက်ပေစွ
ငြိမ်သက်ပေစွ’-ဟု ရှေးရှု ခေါက်သည်ကို ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်
၍ ခေါက်သည်ကို ပြုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၂၈-၃၂၉။)

ဤ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့် နည်းအတိုင်း ထိုအာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သမာ-

ပတ် အာရုံနိမိတ်၌ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဘာဝနာမနသိကာရကို ဖြစ်စေ-
သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ နီဝရဏတရားတို့သည် ကွာကျ
သွားကြကုန်၏။ အာကိဉ္ဇညာယတနဝိညာဏ်လျှင် တည်ရာအာရုံရှိသော
သတိသည် ကောင်းစွာ တည်လာ၏။ ဥပစာရဈာန်သမာဓိဖြင့် ဘာဝနာ-
စိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်လာ၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သည့် ထိုအာကိဉ္ဇညာယတန
ဈာန်သမာပတ်နိမိတ်ကို အဖန်တလဲလဲ မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ
အလေ့အလာပြု၏။ ဤသို့သော နည်းဖြင့် ပြုကျင့်သော ထိုယောဂါဝစရ
ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ - အာကာသာနဉ္ဇာယတနဝိညာဏ်၏ ကင်းခြင်းဟူသော
နတ္ထိဘောပညတ်၌ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သည် အပွနာ၏ အစွမ်းဖြင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့ - အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သမာပတ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်
ကုန်သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့၌ အာရုံပြု၍ နေဝသညာနာသညာယတန
ဈာန်စိတ်သည် အပွနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁၃၂၉။)

ဤနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်-
ရာ၌ -

- ၁။ “ဧတံ သန္တံ၊ ဧတံ ပဏီတံ - ဤ ဝိညာဏ်သည် ငြိမ်သက်၏။ ဤ
ဝိညာဏ်သည် မွန်မြတ်၏”ဟုလည်းကောင်း၊
- ၂။ “သန္တံ သန္တံ - သန္တာ သန္တာ - ငြိမ်သက်၏ ငြိမ်သက်၏”ဟုလည်း-
ကောင်း၊
- ၃။ “ပဏီတံ ပဏီတံ - မွန်မြတ်၏ မွန်မြတ်၏”ဟုလည်းကောင်း - ဤသို့
နှလုံးသွင်းနိုင်၏။ (မဟာဋီ၊ ၁၇၀၃။)

ဤနေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကိုလည်း ဝသီဘော် ငါးတန် နိုင်-
နင်းအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ပထဝီကသိုဏ်းမှ သမာပတ် (၈)ပါး ပေါက်အောင်
ရှုသကဲ့သို့ အာပေါကသိုဏ်းမှ အာလောကကသိုဏ်းတိုင်အောင်သော ကြွင်း
ကသိုဏ်း (၈)ပါးတို့၌လည်း ကသိုဏ်းတစ်ပါးတစ်ပါး၌ သမာပတ် (၈)ပါးစီ

၂၅၄ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

ပေါက်အောင် ဆက်လက် ရှုနိုင်ပေသည်။ ထိုစဉ်တို့တွင် မိမိ နှစ်ခြိုက်ရာစွာ
ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကအဖြစ် သမာဓိကို ထူထောင်ကာ ဝိပဿနာသို့
ကူးလိုက ကူးနိုင်ပေပြီ။



ပထမတွဲ - မှတ်သားဖွယ်ရာ အက္ခရာစဉ်အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]		အနီးစပ်ဆုံးသော အကြောင်း	၁၅၆
အကျိုး (= အတ္ထ)	၉၄	အနုပဒမေဓဝိပဿနာ	၂၀၂
အကြားအပေါက်ကသိုဏ်း	၂၃၉	အနုပဒသုတ္တန်	၁၉၉
အကြားသုတ	၉၁	အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ္တန်	၁၃၁
အကြောင်းရင်း ကာရဏ	၉၅	အနံ့မကောင်းသော	
အခက်အခဲများ	၁၆၈	အရုပ်ဆိုးသော ပြိတ္တာမ	၄၁
အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော		အပရာပရိယ အကုသိုလ်ကံ	၃၄
အမှိုက်တိုက်	၁၅၈	အပရာပရိယဝေဒနိယကံ	၄၇
အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော		အဗ္ဗုတဓမ္မ	၉၉
ဥယျာဉ်စောင့်	၈	အဘယသုတ္တန်	၆
အင်္ဂါ (၉) တန်နှင့် ပြည့်စုံတော်		အဘိဓမ္မာကို ပယ်သူ	၁၁၉
မူသော တရားတော်	၉၉	အဘိနိဝေသ	၁၆၄
အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာအဖွင့်	၈၁	အမ္မဇာတ်၌ လာရှိသော	
အဋ္ဌမ နာထတရား =		အနာထမရဏ	၂၅
ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း	၁၃၂	အရက အမည်ရသော ရသေ့	၂၅
အတ္တုတ္တိသန	၇၂	အရိယမဂ်တရားတည်းဟူသော	
အတ္တဟူသည်, ကာရဏဟူသည်	၉၂	မွေးညှပ်	၄၈
အဓမ္မိက ကတိကဝတ်	၅၄	အရိယမဂ်လမ်း	၈
အဓိဂမသုတ	၉၂၊ ၉၇	အရူပါဝစရဈာန်ပိုင်း	၂၄၃
အဓိစိတ္တသုတ္တန်	၁၅၀	အရေ မရှိသော ပြိတ္တာ	၃၄၊ ၄၀
အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ	၈၂	အရိုးစုပြိတ္တာ	၂၉
အနာထမရဏပိုင်း	၁	အရှင်အနုရုဒ္ဓါ	၄

၂၅၆ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” .. ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အရှင်အဿဇိမထေရ်	၁၀၇	အာဒိတ္တသုတ္တန်	၂၉
အရှင်ဥပသေန၏		အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၆၅
လျှောက်ထားချက်	၅၁	အာနာပါနနိမိတ် အမျိုးမျိုး	၁၇၄
အရှင်ဒေဝဒတ်	၂၊ ၂၅	အာပေါကသိုဏ်း =	
အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်	၂၉	ရေကသိုဏ်း	၂၃၀
အရှင်ရာဟုလာ	၁၁၀	အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ	၂၂၃
အရှင်လက္ခဏမထေရ်မြတ်	၂၉	အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်နှင့်	
အရှင်သာရိပုတ္တရာ	၂	လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်	၁၄၅
အလွန်ရနိုင်ခဲ့သောအရာ	၁၉၂	အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရား	၇၅
အဝိပ္ပဋိသာရ	၈၉	အာလောကကသိုဏ်း =	
အသားတုံးပြိတ္တာ	၃၄	အလင်းရောင်ကသိုဏ်း	၂၃၇
အသားတစ်ပြိတ္တာ	၃၃	အာသဝက္ခယသုတ္တန်	၁၂၇
အသက်ကိုသာ စွန့်အံ့၊			
သီလကို မစွန့်အံ့	၁၄	[အ]	
အဟောသိကံ	၄၇	ဣတိဝုတ္တက	၉၉
		ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ	၆၈
		ဣန္ဒြေငါးပါးတို့ကို	
		ညီမျှအောင်ကျင့်ပုံ	၁၈၀
[အာ]			
အာကာသကသိုဏ်း =			
ကောင်းကင်ကသိုဏ်း	၂၃၉	[ခ]	
အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်	၂၄၃	ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသနည်း	၁၀၈
အာကိဉ္စညာယတနဈာန်	၂၄၉	ဥက္ခေပနီယကံ	၁၂၀
အာဂမသုတ	၉၁၊ ၉၇	ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့်	
အာစာရ	၅၀၊ ၇၂	ပဋိဘာဂနိမိတ်	၁၇၆
အာစာရ နှင့် အနာစာရ	၅၈	ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ	၁၄၂
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၆၈		

၂၅၈ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ”.. ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
		ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်	၅၁
[ခ]		[ချ]	
စကြဝတေးမင်းလောင်း		ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး	၂၁၉
ကိုယ်ဝန်	၁၇၉	ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ	၁၉၉
စန္ဒြာလ	၂၇		
စတုတ္ထနည်း - ဈာန် (၄) ပါး	၂၂၀	[ဥ]	
စတုတ္ထဈာန်၏ ထူးခြားသော		ဉာဏ်ရောင် လေးမျိုး	၁၅၉
မှတ်ကျောက်	၂၀၆		
စတုတ္ထ နာထတရား =		[ဇ]	
ဆုံးမလွယ်ကူခြင်း	၁၁၀	တဇ္ဇနိယကံ	၁၂၀
စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၆၇	တတိယဈာန်သို့	၂၀၃
စိဉ္စမာဏ အလောင်းလျာ	၁၂	တတိယ နာထတရား =	
စိတ္တလတောင်	၁၅၈	ကလျာဏမိတ္တ ရှိခြင်း	၁၀၃
စိတ္တဝိဝေက	၁၃၅	တထာဂတ	၁၂၆
စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်	၁၁၆	တာဒိဂုဏ်	၁၁၄
စူဠသုညတသုတ္တန်	၁၁၄	တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌	
စူဠသောတာပန်	၉၇	လာရှိသော သမုဒယသစ္စာ	၉၅
		တေဇောကသိုဏ်း =	
[ဆ]		မီးကသိုဏ်း	၂၃၂
ဆဋ္ဌ နာထတရား = တရားကို		တစ်လုတ်စားဖူး သူ့ကျေးဇူး	၂၈
မြတ်နိုးခြင်း	၁၁၈		
ဆတ္တပါဏိလုလင်	၂၊ ၈	[ဇ]	
ဆေးဒါန်းမြင်းသီလာ	၄	ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောက	၁၆၀
[ဇ]			
ဇာတက	၉၉		

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ခ]		[ပ]	
ဒသမမြောက် နာထတရား =		နဝမ နာထတရား =	
ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာ	၁၄၂	သတိရှိခြင်း	၁၃၈
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ	၄၇	နာထတရား (၁၀) ပါး	၄၉
ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ	၁၈၀	နာထသုတ္တန် နှစ်ခု	၁
ဒုက္ခသစ္စာ	၉၃	နိဗ္ဗိဒါ	၈၉
ဒုဋ္ဌကုမာရ	၂၂	နိမိတ္တသုတ္တန်	၁၅၀
ဒုတိယ အပ်အမွေးပေါက်သော		နိမိတ်ကို မကစားပါနှင့်	၁၆၉
ပြိတ္တာ	၃၈	နီလကသိုဏ်း	၂၁၄
ဒုတိယဈာန်သို့	၂၀၁	နီလကသိုဏ်း စသည်သို့	၂၂၁
ဒုတိယ နာထတရား =		နိဿရည်း	၅၆
ဗဟုဿုတရှိခြင်း	၉၀	နိသီဒနသန္တတ သိက္ခာပုဒ်	၅၁
ဒေသနာတော်နိဂုံး	၁၄၄	နေဝသညာနာသညာယတန	
		ဈာန်	၂၅၁
[ဂ]		[ဇ]	
ဓမ္မဓဇာတ်တော်၌ လာရှိသော		ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ	၆၈
အနာထမရဏ	၂	ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဘုရားရှင်	၂၂
ဓမ္မဓဇပညာရှိ	၃	ပစလယမာနသုတ္တန်	၂၃၈
[န]		ပဉ္စကနည်း - ဈာန် (၅) ပါး	၂၂၀
နဂရကအမည်ရသော နိဂုံး	၁၀၄	ပဉ္စမ နာထတရား =	
နန္ဒမူလိဏ်ဂူ	၂၃	ကူညီရိုင်းပင်းမှုရှိခြင်း	၁၁၇
နန္ဒဝန်ရေကန်	၅	ပညာရောင် = ဉာဏ်ရောင်	၁၅၀
နပုံးပဏ္ဍုက်	၆၃	ပဋိကူလ	၂၁၂
နယံ နယတိ မေဓာဝီ၊	၁၀၉	ပဋိဘာဂနိမိတ်	၁၇၁
		ပဋိလာဘဘုံ	၁၉၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
		[●]	
ပဏ္ဍိတကမ္မလာမြကျောက်ဖျာ	၄	ဗဟုသုတ (၂) မျိုး	၉၁
ပဏ္ဍိတ်	၆၃	ဗီလုံးငှက်	၆၄
ပဏ္ဍိတ္တိဝဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်ဟူသည်	၇၉	ဗုဒ္ဓန္တရ အသင်္ချေယျကပ်	၄၆
ပတ္တမြားရတနာကြီး	၅	ဗုဒ္ဓဝေနေယျ	၅၂
ပထမဈာန်၏ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး	၁၉၅	ဗောဇ္ဈင်ဟု ခေါ်ဆို	၁၈၉
ပထမဈာန်သမာဓိသို့	၁၉၄	ဗောဇ္ဈင် (၇) ပါး ညီမျှအောင်	
ပထမ နာထတရား =		ကျင့်ပုံ	၁၈၈
သီလရှိခြင်း	၄၉	ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာကြီး	၂၂၃
ပထဝီကသိုဏ်း =			
မြေကသိုဏ်း	၂၂၅	[ဇ]	
ပရဝတ္တန	၇၂	ဘာသုရဂ္ဂပ	၁၅၄
ပရိကမ္မနိမိတ်	၁၇၁	ဘုရားအလောင်းတော်	၂
ပရိကမ္မာလောက	၁၆၀	ဘုရားရှင်တို့၏	
ပရိယတ္တိဗဟုသုတ	၉၁	စကားတော်ဟူသည်	၁၂၅
ပရိသုဒ္ဓ - ပရိယောဒါတ -			
ပဘဿရ	၁၉၇	[မ]	
ပဿဒ္ဓိ	၈၉	မက္ကဋ္ဌသုတ္တန်	၇၃
ပသေနဒီကောသလမင်းကြီး	၁၀၃	မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ	၅၁
ပါစိတ်အာပတ်	၅၄	မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး	၁၀၆
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ	၅၀	မဠုတုတ်ခြင်း	၁၀
ပါမောဇ္ဇ	၈၉	မစင်စားသော ပြိတ္တာ	၄၀
ပီတကသိုဏ်း	၂၁၅	မစင်တွင်း၌ နှစ်မြုပ်နေသော	
ပီတိ	၈၉	ပြိတ္တာ	၄၀
ပြုံးသေ” သေရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်	၄	မဏိစူဠကသုတ္တန်	၈၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
မနောဒွါရ =		ယသပါဏီမင်း	၃
ဘဝင်မနောအကြည်	၁၉၆		
မရဏာသန္ဓေဇော	၃၄	[ခ]	
မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်	၁၁၀	ရက္ခိတဂေါပိတ	၄၀
မိစ္ဆာအာဇီဝ	၅၉	ရတနာ (၇)ပါး	၅
မိစ္ဆာမဂ်လမ်းဆိုး	ဏ	ရဟန်းပြိတ္တာ သာမဏေပြိတ္တာ	၄၄
မီးကျိုးပုံ၌ မီးလောင်ခံနေရသော		ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးကို	
ပြိတ္တာမ	၄၂	တွေ့မြင်နိုင်သည်	၁၅၇
မေဏ္ဍကသိက္ခာပုဒ်	၈၃	ရူပိယသိက္ခာပုဒ်	၈၀
မေးသင့်သော အချက်တစ်ရပ်	၅၂	ရှောင်ရှားရန်	၁၇၀
မဲ့သေ"သေရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်	၆		
မောက္ခန္ဓရာယ်ဟူသည်	၇၈	[ခ]	
မည်သူ့ကိုမျှ မချစ်တတ်ခြင်း	၂၂	လက္ခဏာသံယုတ်	၂၈၊ ၄၆
မည်သူ့ကိုမျှ မမုန်းတတ်ခြင်း	၂၄	လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဈာန်	၁၄၅
မျောက်	၇၃	လောကဓံတရား	၇
မျောက်နဲ့စေး	၇၄	လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်ဟူသည်	၇၉
မြားအမွေးပေါက်သော		လောဟိတကသိုဏ်း	၂၁၅
ယောက်ျားပြိတ္တာ	၃၆	လိပ်	၆၈
မြေခွေး	၆၈	လမ်းသုံးသွယ်	၂၁၁
မှီခိုအားထားရာ နာထတရား		လှုံအမွေးပေါက်သော	
ဖြစ်နိုင်ပါသလား?	၉၇	ယောက်ျားပြိတ္တာ	၃၆
[ယ]		[ဝ]	
ယထာဘူတဉာဏဒဿန	၈၉	ဝင်္ဂန္တုပုဏ္ဏားကြီး	၅၃
ယထာသဘာဝပဋိဝေဓ	၁၄၈	ဝဋ္ဋသစ္စာ	၉၆

၂၆၂ ♦ “ကိုးကွယ်အားထားရာ” . . ဟူသည် (ပထမတွဲ)

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဝဏ္ဏကသိုဏ်း =		[သ]	
အရောင်ကသိုဏ်း	၂၁၃	သက္ကတိုင်း	၁၀၄
ဝတ္တံ အပရိပူရေန္တော	၆၂	သကုဏတ္ထိသုတ္တန်	၆၄
ဝသီဘော် ငါးတန်	၁၉၆	သဂ္ဂန္တရာယ်ဟူသည်	၇၈
ဝါယောကသိုဏ်း		သင်္ခါရာဝသေသသမာပတ်	၂၅၁
= လေကသိုဏ်း	၂၃၅	သစ္စသံယုတ် - သမာဓိသုတ္တန်	၁၄၇
ဝိညာဏဇ္ဈာယတနဈာန်	၂၄၇	သတ္တမ နာထတရား =	
ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာ	၁၄၂	လုံ့လဝီရိယ ရှိခြင်း	၁၂၉
ဝိပဿနောဘာသ	၁၅၃	သတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါး	၆၆
ဝိမုတ္တိ	၈၉	သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်	၁၇၈
ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန	၈၉	သတိ-သတိ-သတိ	၁၈၆
ဝိမောက္ခတရား	၂၁၃	သဒ္ဓါဟူသည်	၁၈၀
ဝိရာဂ	၈၉	သန္တောသတရား ငါးပါး	၁၃၂
ဝိဝဇ္ဇသစ္စာ	၉၆	သနာထဝိဟာရီပိုင်း	၄၉
ဝေဒနာကို ပယ်စဉ်	၂၀၆	သမဏဓမ္မ = ရဟန်းတရား	၆၃
ဝေဒလ္လ	၉၉	သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း	၁၄၇
ဝေယျာကရဏ	၁၀၀	သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ	၁၄၃
ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်မြတ်	၁၂၀	သမာဓိ	၈၉
ဝေသာရဇ္ဇသုတ္တန်	၈၁	သမာဓိနှစ်မျိုးတို့၏	
ဝေသီယာဂေါစရ =		ထူးခြားချက်	၁၉၀
ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၌		သမုဒယသစ္စာ	၉၄
ကျက်စားမှု	၆၃	သလေး မုယောစပါးဖုံး	၁၇၉
ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်တော်	၂၉	သာပတ္တိကဿ ဘိက္ခဝေ	၇၆
ဝင်စားမှု များပါစေ -		သာဝတ္ထိပြည်မွန်	၅၁
ဆင်ခြင်မှု နည်းပါစေ	၁၉၄	သာဝတ္ထိသံဃာ	၅၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
သာသနဗြဟ္မစရိယ	၅၁	သေရည်သေရက်	
သိကြားမင်း	၄	မသောက်တတ်ခြင်း	၂၀
သီလ၏		သောတ္တိယ ပုဏ္ဏားအမျိုး	၁၅
အကျိုးဂုဏ်အင်အာနိသင်	၈၉	သောတာနုဂတသုတ္တန်	၁၀၀
သီလရှိခြင်း	၅၀	သံလျက်အမွေးပေါက်သော	
သီလဝိပတ္တိ	၇၂	ယောက်ျားပြိတ္တာ	၃၅
သီဟာသန	၁၅၈	သိန်းငှက်	၆၄
သုခ	၈၉	(၃၂) ကောဋ္ဌာသ	၂၁၀
သုညတဓာတ်သဘော	၂၁၂		
သုတ္တ	၉၉	[ဗ]	
သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်	၁၆၂	ဟတ္ထိပါလ သတို့သား	၂၂၅
သုဝစဂုဏ်	၁၁၆	ဟိမဝန္တာတောင်မင်း	၇၃

